Anton Carpinschi este profesor de Filosofie şi Ştiinţe Politice la Universitatea „Al.I. Cuza" din Iaşi. A publicat: *Contemporary Politicat Doctrines: A Typoiogicai Synthesis* (1991); *Orientări ideologice actuale. Tendințe şi semnificaţii* (1991); *Doctrine politice contemporane. Tipologii, dinamică, perspective* (1992); *Deschidere şi sens in gândirea politică* (1995); *Ştiința politicului. Tratat,* voi. I (1998, în colaborare cu Cristian Bocancea); *Cultura recunoaşterii* (2008). De asemenea, studii introductive şi îngrijiri de ediţii: Nikolai Berdeaev, *Destinul omului in lumea actuală* (1993); Benjamin Constant, *Despre libertate ia antici şi ia moderni*(1996); Jean-William Lapierre, *Viaţă fără stat?(* 1997); Michael Walzer, *Despre tolerare* (2002); J.-J. Rousseau, *Discurs asupra inegalităţii. Contractul social* (2006).
Diana Mărgărit este asistent universitar şi doctorand la Universitatea „Al.I. Cuza" din Iaşi. Pregăteşte, în domeniul Ştiinţelor Politice, o teză de doctorat referitoare la mutaţiile suferite de fenomenul democratic în procesul de translaţie de la nivelul naţional la cel internaţional, transnaţional şi global.
© 2011 by Editura POLIROM
Această carte este protejată prin Copyright. Reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea prin orice mijloace şi sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, pune.rea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum şi alte fapte similare săvârşite fără permisiunea scrisă a deţinătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislaţiei cu privire la protecţia proprietăţii intelectuale şi se pedepsesc penal şi/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.
www.polirom.ro
Editura POLIROM
Iaşi, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
Bucureşti, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A, sc. 1, et. 1, sector 4,
040031, O P. 53, C P 15-728
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României:
CARPINSCHI, ANTON

Organizaţii internaţionale / Anton Carpinschi, Diana Mărgărit. - Iaşi: Polirom, 2011

Bibliogr.

ISBN 978-973-46-1985-6

I. Mărgărit, Diana

341 12(100)
Printed in ROMANIA

Anton Carpinschi, Diana Mărgărit

ORGANIZAŢII INTERNAŢIONALE

POLIROM

Cuprins

Prefață.....**7**
Introducere. Organizaţiile internaţionale: probleme, concepte, tipologii...9
Partea I
Organizaţii internaţionale guvernamentale

Organizaţia Naţiunilor Unite. Referenţial al securităţii internaţionale..... 29

Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord. Eficienţa unei organizaţii politico-militare 45

Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa. De la unul împotriva celuilalt la unul împreună cu celălalt.....56

Consiliul Europei. Revalorizarea democraţiei şi a drepturilor omului.....66

Organizaţia Statelor Americane. Dilemele americanizării Americii 71

Asociaţia Naţiunilor din Sud-Estul Asiei. O regiune în căutarea unui viitor.....81

Uniunea Africană. Un proiect politic panafrican.....9[1]

Liga Statelor Arabe. Arena orgoliilor reunite..... II*

Partea a Il-a
Organizaţii internaţionale nonguvernamentale

Consumers International. Avatarurile consumului 12

Amnesty International. Libertatea de a lupta pentru libertate.....13

Greenpeace. Armele „păcii verzi”.....N

Transparency International. Despre clarobscurul corupţiei .....L*

International Crisis Group. între război şi pace.....I<

Oxfam International. Cât de universal poate fi ajutorul umanitar?.....L

renunţ,jiiii,. internaţionale si democraţia cosmopolită.....II

Prefaţă

»

Care sunt provocările contemporane cărora ar trebui să le răspundă organizaţiile internaţionale guvernamentale şi nonguvernamentale ? Ar putea acestea să gestioneze problemele globale ale secolului XXI: ameninţările la adresa păcii şi securităţii internaţionale, împărţirea resurselor şi decalajele economice, discriminările sociale, etnice, religioase, de gen, poluarea şi dezechilibrele climatice, încălcarea drepturilor omului ? într-o lume care depinde din ce în ce mai mult de cunoaşterea politică şi înţelegerea dinamicii actorilor naţionali, internaţionali şi globali, ce contribuţii teoretice (mai) pot aduce ştiinţele politice în explorarea şi modelarea universului relaţiilor internaţionale?

Valorificând achiziţiile din studiul relaţiilor internaţionale, lucrarea de faţă îşi propune analiza organizaţiilor internaţionale dintr-o perspectivă diferită. Din nevoia depăşirii descriptivismului şi formalismului excesiv prezent, de regulă, în tratarea organizaţiilor internaţionale, propunem un demers problematizam şi prospectiv, în principal, acesta constă în avansarea unei teorii comprehensive a organizaţiilor internaţionale, o *teorie eco-sistemică.* Evoluând în cadre geo-politice şi bio-politice, într-un context istoric determinat şi o anumită ambianţă etno-culturală, organizaţiile politice internaţionale pot fi explicate şi înţelese, în opinia noastră, printr-o abordare de factură eco-sistemică. în acest scop, am construit o *grilă analitică* specifică prin care probăm validitatea teoriei eco-sistemice a organizaţiilor internaţionale. în această manieră, analizăm paisprezece organizaţii politice globale, reprezentative - opt guvernamentale şi şase nonguvernamentale. Cercetând organizaţiile internaţionale prin grila *obiective-principii-structură institu[ională-ac[iuni,* punem în evidenţă mecanismul eco-sistemic de funcţionare şi existenţă al acestora. Tot acest demers se subordonează unui scop teoretic şi practic: proiectarea unui spaţiu politic global şi deschis, capabil să asimileze normele şi procedurile democratice, în fapt, miza teoretică şi aplicativă a lucrării noastre este aceea de a demonstra rolul organizaţiilor globale în prefigurarea democraţiei cosmopolite.

Impactul, notorietatea şi reprezentativitatea Organizaţiei Naţiunilor Unite, Organizaţiei Tratatului Atlanticului de Nord, Organizaţiei pentru Securitate şi Cooperare

în Europa, Consiliului Europei, Organizaţiei Statelor Americane, Asociaţiei Naţiunilor
din Sud-Estul Asiei, Uniunii Africane şi Ligii Statelor Arabe au constituit un important criteriu de selecţie. în ceea ce priveşte organizaţiile internaţionale nonguvernamentale, ne-am oprit la un număr de şase, deoarece acestea ilustrează direcţii majore de activitate şi militantism civic: protecţia consumatorului (Consumers International), drepturile omului (Amnesty International), mişcarea ecologistă (Greenpeace International), lupta împotriva corupţiei (Transparency International), gestionarea şi rezolvarea conflictelor (International Crisis Group), acţiunea umanitară (Oxlam International). în plus, acestea sunt analizate în ordinea cronologică a apariţiei lor in spaţiul global. Cele două părţi centrale, dedicate organizaţiilor guvernamentale, respectiv nonguvernamentale, sunt flancate de o introducere şi un epilog ce completează demersul nostru analitic. Introducerea se concentrează asupra definirii conceptelor, identificării problemelor şi reliefării tipologiilor organizaţiilor globale, în vreme ce epilogul încearcă să surprindă, din perspectiva acţiunii politice, rolul organizaţiilor internaţionale în constituirea unei viitoare şi dezirabile democraţii cosmopolite, iar sub aspectul teoretic, validitatea şi utilitatea unei teorii eco-sistemice a organizaţiilor internaţionale.

Nedorind să ignorăm bogata literatură de specialitate naţională şi internaţională ce aduce în atenţie analize pertinente ale organizaţiilor internaţionale, pe ansamblu sau individualizat, am considerat oportună folosirea surselor prime de informare : a) documentele oficiale ale organizaţiilor - acte constitutive, convenţii, decizii etc. şi b) site-urile oficiale ale organizaţiilor. Decizia de a utiliza asemenea surse de informare a fost influenţată nu doar de nevoia menţinerii obiectivităţii, inerentă oricărui demers ştiinţific, ci cu precădere de dorinţa de a rămârie consecvenţi, de la prima până la ultima organizaţie, grilei noastre analitice. în plus, organizaţiile sunt tratate frontal, ancorate în perspectiva prezentului, privite în dinamica internaţională şi evaluate prin prisma răspunsurilor la provocările istoriei.

In această lucrare încercăm să răspundem provocărilor vieţii politice, exigenţelor comunităţii ştiinţifice, curiozităţii tinerilor cercetători şi studenţilor. De altfel, cercetarea noastră nu ar fi fost posibilă în absenţa tuturor acestora. De asemenea, întâlnirile fructuoase cu eminenţi profesori de la prestigioase universităţi ne-au inspirat şi susţinut eforturile. Un omagiu se cuvine profesorului Jean William Lapierre. Mulţumirile noastre se îndreaptă, în acelaşi timp, spre Jan Aart Scholte, llcrtrand Badie, Adriano Giovannelli, Daniel Dormoy, Maurice Andem. în egală **măsură,** suntem recunoscători tuturor colegilor din Iaşi şi din ţară pentru schimburile de idei şi opinii ce au ajutat propriului nostru demers.

Autorii
laşi, 2011

Introducere

Organizaţiile internaţionale: probleme, concepte, tipologii

Secolul XX, secolul experienţei totalitare şi al provocărilor democraţiei, este, totodată, unul al dezvoltării tehnologiei şi informaţiei, al înarmării nucleare şi terorismului, al protecţiei mediului şi feminismului etc. Dincolo de multitudinea inovaţiilor politice, tehnologice, militare etc., ultimele decenii ne-au relevat şi o perspectivă diferită asupra a ceea ce, încă prin pacea de la Westfălia (1648), s-a numit „suveranitatea statului". Astfel, în urma primei conflagraţii mondiale (1914-1918), statele au început să conştientizeze dificultăţile gestionării, exclusiv în cadrul naţional, a unor probleme economice, tehnologice şi politice. Statele, subiecte primare ale dreptului internaţional, se confruntau cu noi provocări transnaţionale (războaie, migraţiile populaţiilor, mişcările de eliberare a teritoriilor foste colonii etc.). In aceste circumstanţe, dincolo de statele-naţiuni, un alt tip de actori internaţionali încep să-şi facă apariţia şi, în egală măsură, să-şi dovedească eficienţa: organizaţiile internaţionale.

Relaţiile internaţionale după al Doilea Război Mondial. Noi cadre analitice

Prin amploarea evenimentelor şi consecinţele sale, Primul Război Mondial a schimbat înfăţişarea politică a lumii. Odată cu ivirea actorilor internaţionali distincţi dc statele-natiuni ordinea idohală a încemit să cnmnnrte

numeroase modificări ce necesitau noi problematizări şi soluţionări şi în plan teoretic. în consecinţă, teoriile relaţiilor internaţionale au încercat să includă în anumite paradigme evenimentele pe care istoria le aducea mereu în atenţie. Paradigmei idealiste i-a corespuns perioada interbelică şi a avut în centru construcţia wilsoniană a Ligii Naţiunilor, iar în scurt timp i-a urmat realismul politic, ce a avut un corespondent empiric de la începutul celui de-al Doilea Război Mondial până la finele Războiului Rece. Acesta şi-a manifestat scepticismul cu privire la capacitatea organizaţiilor internaţionale de a reconfigura lumea politică dintre state, fapt dovedit de eşecul celei mai mari şi mai promiţătoare organizaţii din acea vreme, Liga Naţiunilor. în ciuda faptului că de la încheierea celui de-al Doilea Război Mondial până la momentul actual, numărul situaţiilor de cooperare internaţională interguvernamentală a crescut considerabil, adepţii realismului politic nu consideră statele capabile de a renunţa la propriile interese. Mai mult, susţin aceştia, speranţele cu care sunt învestite organizaţiile internaţionale nu sunt şi nu pot deveni eficiente atât timp cât acestea constituie, încă, instrumente politico-militare şi economice ale statelor puternice (Mearsheimer, 1995, pp. 5-49).

Pe de altă parte, liberalismul internaţional ce caracterizează statele liberale şi organizaţiile internaţionale din punct de vedere politic (Gismondi, 2008, p. 19) a cunoscut o recrudescenţă după perioada Războiului Rece, atunci când graniţele naţionale au început să se estompeze în favoarea globalizării. Perspectiva liberală se concentrează pe o ordine de tip „*win-win*", în care toţi actorii internaţionali implicaţi au de câştigat. Din acest motiv, liberalismul internaţional se opune realismului internaţional care interpretează relaţiile internaţionale prin regula „*win-lose*" - atunci când unul câştigă, în mod obligatoriu, celălalt pierde. Egoismului şi preocupărilor de satisfacere a propriilor interese ale statului, specifice realismului politic, liberalismul le oferă un contraargument. Acesta ar suna în felul următor: „Realiştii cred cu siguranţă în posibilitatea cooperării, cu precădere sub forma alianţelor axate pe interes, dar liberalii au în minte schimburi mai durabile, seculare în relaţiile dintre state" (Gismondi, 2008, p. 20). Revitalizarea liberalismului s-a produs atât la nivel empiric, cât şi normativ. După ce comunismul şi-a găsit sfârşitul politic in Europa de Est şi după ce

Occidentul liberal şi-a demonstrat superioritatea ideologico-politică şi economică, democraţia a fost interpretată de autori precum F. Fukuyama (Fukuyama, 1992) şi M. Doyle (Doyle, 1983) drept unicul regim de guvernare capabil să asigure bunăstarea populaţiei, dar şi să instaureze şi să consolideze pacea la nivel internaţional (Williams, 2001, pp. 241-252).

Paradigma (neo)liberală internaţională preconizează extinderea la scară mondială a democraţiei şi a principiilor drepturilor omului. In aceste circumstanţe, suveranitatea statelor-naţiuni este deseori pusă în discuţie deoarece, în numele concepţiei liberale occidentale asupra drepturilor omului, o intervenţie în treburile interne ale statelor nedemocratice ar fi oricând legitimă. Această poziţie este contracarată de unii autori occidentali, precum T. Pogge (Pogge, 1994, pp. 85-118) şi D. Miller (Miller, 1994, pp. 133-158), care argumentează ideea conform căreia drepturile omului sunt mai curând respectate într-o unitate teritorială, politic determinată, în interiorul statului-naţiune, decât într-o guvernare cosmopolită extremă ce ar elimina suveranitatea.

în replică, susţinătorii (neo)liberalismului afirmă că organizaţiile internaţionale constituie, prin natura preocupării lor de a asigura un mediu internaţional al păcii şi securităţii, al colaborării la nivel economic, politic, sociocultural, unul dintre modelele cele mai relevante în privinţa interdependenţei actorilor statali. înscrisă în paradigma instituţionalismului de tip (neo)liberal, interdependenţa statelor poate asigura un climat de stabilitate internaţională în care folosirea forţei nu ar mai fi necesară (Nye, Keohane, 1977). Fără îndoială, interdependenţa pune în discuţie problema suveranităţii statelor ale căror decizii sunt în permanenţă influenţate de actori interguvernamentali sau transnaţionali. Totuşi, în acest angrenaj al guvernării globale, urmând o logică strict funcţionalistă, statele conştientizează necesitatea acţiunii lor prin intermediul reţelelor trans/interguvernamentale care le ajută să reziste în faţa complicatelor probleme actuale : terorism, crize economice, schimbări climatice etc. (Keohane, 2002, p. 209). Şi, deşi guvernarea globală este departe de ceea ce ne-am dori, unii autori susţin că aceasta ar constitui cel mai bun lucru spre care putem tinde (Sutch, 2001, pp. 254-264).

în contextul acestor discuţii privind cadrele şi limitele suveranităţii statelor naţiuni şi al recunoaşterii tendinţei de creştere a interdependenţei.

rămâne conceptul de *stat naţional* al secolului XXI acelaşi cu cel al secolului al XIX-lea? Conform noii realităţi internaţionale, este desuet să privim suveranitatea naţională doar prin prisma dreptului fiecărui stat de a dispune de monopolul politic într-un cadru teritorial determinat dacă provocările internaţionale stau sub semnul unei lumi globalizate şi globalizante (Agnew, 2009) . Prin urmare, suveranitatea clasică devine un nonsens atât timp cât statele nu îşi mai doresc şi nici nu mai pot fi unităţi independente pe plan internaţional. Astfel, suveranitatea trebuie redefinită ca implicând capacitatea unui stat de a relaţiona cu celelalte şi nu de a fi ferit de celelalte (Slaughter, 2004, pp. 266-271).

Literatura de specialitate în domeniul relaţiilor internaţionale se concentrează, deseori, pe distincţiile dintre realismul şi liberalismul politic. Totuşi, situaţia organizaţiilor internaţionale poate fi privită cel puţin dintr-o triplă perspectivă. Astfel, dincolo de interpretarea realistă şi de cea liberală, se evidenţiază perspectiva constructivistă. a cărei autoritate epistemică a început să fie întrevăzută încă din anii ’80-’90 ai secolului trecut. Preocupaţi de posibilitatea menţinerii păcii la nivel internaţional, adepţii constructivismului descriu relaţiile dintre state ca depinzând mai curând de conjuncturi politico-sociale decât de specificul naturii umane. Maniera în care statele reacţionează în plan internaţional nu poate fi niciodată descrisă conform unei axiome deoarece identităţile şi interesele acestora sunt deseori diferite şi conjuncturale. Spre deosebire de (neo)realism şi (neo)liberalism, constructivismul analizează interesele statelor în contextul interacţiunii social-politice, iar raporturile conflictuale sau cooperante nu sunt considerate ca predeterminate (Weber, 2005, pp. 59-80).

încă din anul 1992, A. Wendt, în articolul intitulat „Anarchy Is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics”, subliniază faptul că (neo)realismul şi (neo)liberalismul greşesc atunci când încearcă să descrie o „logică a anarhiei”, neorealismul, o logică axată pe conflict, iar neoliberalismul, o logică axată pe cooperare (Wendt, 1992, pp. 394-395). în special politica neorealistă centrată pe forţă şi ameninţarea cu forţa induce o incontrolabilă logică a anarhiei, dezavuată de autorul german. De altfel, A. Wendt manifestă faţă de (neo)liberalism o atitudine mai puţin **critică decât cea faţă de (neo)realism, arătând că „slăbiciunea** |celui dintâi]

constă într-o o stăruitoare reticenţă de a depăşi, la nivelul teoriei sistemice, presupunerea individualistă că identităţile şi interesele sunt stabilite în mod exogen" (Wendt, 1992, p. 425). Atitudinea sa este mai apropiată de (neoliberalism, întrezărind în acesta posibilităţi de valorificare şi puncte de legătură cu paradigma constructivistă, ambele putând genera o dorită teorie procesuală a relaţiilor internaţionale.

In realitate, fără a avea o logică predeterminată, anarhia e rezultatul acţiunii spontane a statelor, al transformărilor identitare şi de interese (Wendt, 1992, pp. 423-424). în contextul în care realitatea internaţională nu mai vizează în mod exclusiv statele, menirea organizaţiilor internaţionale ar trebui să se concentreze asupra formei colective a intereselor şi identităţilor lor. Mai mult decât atât, aşa cum arată o reprezentantă de seamă a constructivismului (M. Finnemore), statele sunt influenţate de organizaţiile internaţionale nu doar în privinţa acţiunilor întreprinse, dar şi a identităţii, valorilor şi intereselor acestora (Finnemore, 1996). Ca agenţi ai lumii internaţionale pe care au capacitatea de a o construi şi modifica, statele **îşi** deleagă interesele şi identităţile în cadrul structurilor interguvernamentale, stabilind astfel conexiuni. Având în vedere structurile organizaţionalc internaţionale, statele se comportă ca agenţi heteronomi, **în** sensul că propria lor autonomie este limitată de autonomia celorlalte. **în aceste** circumstanţe, scena internaţională nu trebuie descrisă ca **fiind anarhk a ci** heteronomă, deoarece statele nu reprezintă agenţi totalmente **liberi** (Onul, 1998, pp. 58-78).

Organizaţiile internaţionale guvernamentale şi nonguvernamentale. Delimitări conceptuale

Deşi conceptul de organizaţie internaţională este privit din multiple perspective (sociologică, economică, istorică, politologică), pentru lucrarea noastră este relevantă abordarea din perspectiva relaţiilor internaţionale. Prin urmare, ceea ce ne interesează acum sunt accepţiunile conceptelor de organizaţie internaţională guvernamentală, respectiv nonguvernamentală. concepte este posibilă, cu atât mai mult cu cât dreptul internaţional, prin textul Convenţiei de Ia Viena privind dreptul tratatelor între state (23 mai 1969), stipulează că *prin expresia „organizaţie internaţională" se înţelege o organizaţie interguvernamentală* (art. 2.i, Convenţia de la Viena). Deşi definiţia propusă de Convenţie nu explică ceea ce presupune o organizaţie, ea instituie o relaţie perfect sinonimică între „internaţional" şi „guvernamental". De la aceeaşi premisă porneşte şi M. Bettati atunci când explică ceea ce este o „organizaţie internaţională", prin aceasta înţelegând, după cum însăşi Convenţia recomandă, „o organizaţie internaţională guvernamentală". Astfel, o organizaţie internaţională reprezintă „o asociere de state creată printr-un tratat, dotată cu o constituţie şi organe comune şi posedând o personalitate juridică distinctă de cea a statelor membre" (Bettati, 1998, p. 33). în plus, organizaţiile internaţionale interguver-

namentale „constau în instituţii ce iau naştere prin acorduri formale între naţiuni şi reprezintă guvernele acestora” (Iriye, 2002, pp. 1-2).

Accepţiunea propusă de M. Bettati asupra organizaţiei internaţionale interguvernamentale conturează cadrul în care aceasta se naşte : printr-un acord de voinţă al statelor, instituit de un tratat", pe baza unor instituţii specifice şi posedând personalitate juridică diferită de cea a statelor membre. Cel din urmă element denotă capacitatea oricărei organizaţii de a acţiona în nume propriu, ca actor internaţional distinct de statele ce fac parte din ea sau de oricare alt stat terţ [se *înţelege un stat care nu este parte la tratat* (art. 2.h, Convenţia de la Viena)J. Deşi, în mod formal, statele sunt cele ce pot deveni parte a unei organizaţii interguvernamentale, totuşi, ele îşi deleagă reprezentanţi ce participă la întrunirile acesteia. Dintr-o asemenea raţiune, definiţia propusă de A. Iriye, deşi nu este mai complexă decât cea a lui M. Bettati, pune accentul chiar pe ceea ce ar presupune ideea de „stat”. Aşadar, prin „stat” sunt înţelese naţiunea/naţiunile ce îl compun, dar şi reprezentanţii cu puteri depline pe care acesta îi deleagă în cadrul organizaţiei. Se poate observa, astfel, cum statele interacţionează la nivel * guvernamental şi, simultan, la nivel internaţional. Prin „internaţional” se înţelege sensul imprimat de J. Bentham acestui nou termen - căruia el însuşi îi dăduse viaţă la sfârşitul secolului al XIX-lea - şi anume, orice tip de relaţie dintre state (Buzan, Little, 2009, p. 50).

Ceea ce, în manieră uzuală, numim organizaţie interguvernamentală, C. Amerasinghe numeşte organizaţie internaţională publică, opusă celei private (nonguvernamentale). Organizaţia publică este „de obicei, creată de un tratat sau de o convenţie la care statele sunt parte şi membrii organizaţiei astfel create sunt, în general, statele, deşi uneori, dar rar, guvernele pot fi membre. [...] Alte două elemente sunt uneori menţionate în conexiune cu organizaţiile internaţionale publice. Acestea sunt: personalitatea internaţională (distinctă de cea a statelor sale membre) şi capacitatea de a încheia tratate. Deşi aceste caracteristici sunt, în genere, împărtăşite de toate organizaţiile internaţionale publice, este îndoielnic faptul că sunt intrinseci definiţiei unei organizaţii internaţionale publice” (Amerasinghe, 2005, pp. 9-11). Organizaţiile internaţionale interguvernamentale sunt publice prin faptul că deciziile pe care le iau vizează statele, în speţă guvernele statelor, în timp ce organizaţiile nonguvernamentale sunt private, în sensul că deciziile şi acţiunile lor sunt independente de voinţa statelor.

Elementele de noutate faţă de cele deja menţionate, aduse în discuţie de către J. McCormick, se referă, în primul rând, la caracterul voluntar al participării şi, în al doilea rând, la incapacitatea organizaţiilor de a impune

---

* *Prin expresia „ tratat ” se înţelege un acord internaţional încheiat în scris între state şi*
guvernat de dreptul internaţional, fie că este consemnat într-un instrument unic, fie din
două sau mai multe instrumente conexe şi oricare ar fi denumirea sa particulară **(ari.2.a, Convenţia de la Viena).**

deciziile membrilor săi. Prin urmare, caracterul voluntar se extinde şi la respectarea deciziilor organizaţiilor. Astfel, organizaţiile internaţionale constituie „un corp ce promovează cooperarea voluntară şi coordonarea între sau dintre membri, dar nu are nici autonomie, nici autoritatea de a impune hotărârile membrilor săi. [...] Diferite tipuri de organizaţii internaţionale s-au dezvoltat din diverse raţiuni şi cu diferite structuri, metode şi scopuri. Majoritatea se încadrează în două mari categorii. Organizaţiile interg'[1] vernamentale au guverne naţionale ca membri şi lucrează pentru a promova cooperarea voluntară între aceste guverne în probleme de interes comun. Ele au puţină sau niciun fel de autonomie deoarece membrii săi iau toate deciziile importante şi, de obicei, au puţină sau nicio abilitate de a impune acele decizii. [...| Organizaţiile internaţionale nonguvernamentale sunt

corpuri ce lucrează la nivel internaţional, în afara guvernelor, sau ce constau în grupuri de organizaţii nonguvernamentale naţionale" (McCormick, 2002, p. 5). Spre deosebire de definiţiile lui M. Bettati şi a lui A. Iriye şi asemenea lui C. Amerasinghe, J. McCormick inserează în conceptul de organizaţii internaţionale şi pe cele nonguvernamentale, distincte de guvernele statelor. Dacă incapacitatea de a impune statelor membre deciziile sale este caracteristică unei organizaţii guvernamentale, cu atât mai uşor este observabil acest lucru în cazul organizaţiilor nonguvernamentale.

Relaţiile internaţionale, la nivel guvernamental, transnaţional sau transguvernamental, se prezintă într-o manieră organizată, de regulă, sub forma instituţiilor specializate sau sub forma organizaţiilor internaţionale. în această ordine de idei, C. Archer menţionează faptul că trebuie făcută o distincţie clară între organizaţii internaţionale şi instituţii internaţionale. Aceasta cu atât mai mult cu cât unii autori din anii '60 -'70 ai secolului XX, precum P. Selznick (Selznick, 1966), M. Duverger (Duverger, 1972), I. Claude (Claude, 1964), înţelegeau prin organizaţie internaţională un sistem raţionalizat sau un proces cu implicaţii administrative, nefăcând o distincţie clară între organizaţii şi instituţii. Poziţia lui Archer este aceea că, în teoria relaţiilor internaţionale, spre deosebire de sociologie, sensul termenilor „organizaţie" şi „instituţie" este mult mai restrictiv, instituţiile aparţinând şi fiind subordonate organizaţiei (Archer, 2001. p. 2). De exemplu, instituţia numită Adunarea Generală aparţine Organizaţiei Naţiunilor Unite.

Aşadar, instituţiile constituie anumite structuri cu atribuţii speciale; acestea formalizează, legalizează şi legitimează procese şi interese politice în cadrul oricărei organizaţii. Dincolo de diversitatea şi complexitatea inerentă unui număr vast de organizaţii internaţionale, se relevă un corpus unitar de instituţii regăsibile în cazul tuturor. Toate organizaţiile pe care lucrarea de faţă le tratează au cel puţin o instituţie cu abilităţi decizionale, una cu atribuţii executive, o instituţie cu atribuţii administrative şi o instituţie juridică. Aşadar, în structura organizaţiilor se regăseşte principiul separării şi conlucrării puterilor, aşa cum a fost el modelat de modernitatea politică: puterea legislativă, puterea executivă şi puterea judecătorească. **Astfel. resAsim** în structura **generică** a organizaţiilor politice o instituţie de tip parlamentar (Adunare Generală, Parlament Pan-African etc.), o structură de tip executiv, fie la vârf (Consiliul de Securitate ai Organizaţiei Naţiunilor Unite, secretarul general, diferite comitete executive politico-militare, politico-economice), fie la nivel tehnico-birocratic (Secretariatul General) şi o structură judiciară. Fără nicio excepţie, toate organizaţiile internaţionale interguvernamentale şi nonguvernamentale au un secretariat, prezidat de un secretar general, ale cărui atribuţii privesc organizarea întâlnirilor celorlalte instituţii, redactarea rapoartelor anuale referitoare la activitatea organizaţiei, intermedierea organizaţie - opinie publică, organizaţie - comunitate internaţională. Instituţiile cu caracter juridic ale organizaţiilor

interguvernamentale (Curtea Internaţională de Justiţie din cadrul ONU, Curtea de Justiţie a Uniunii Africane, Curtea Europeană a Drepturilor Omului din cadrul Consiliului Europei, Curtea Inter-Americană a Drepturilor Omului din cadrul Organizaţiei Statelor Americane) furnizează, în primul rând, expertiză juridică organizaţiei şi instituţiilor sale şi, în egală măsură, pot fi petiţionate de către state (Curtea Internaţională de Justiţie a Organizaţiei Naţiunilor Unite, Curtea de Justiţie a Uniunii Africane) sau de către cetăţenii statelor membre (Curtea Europeană a Drepturilor Omului a Consiliului Europei, Curtea Inter-Americană a Drepturilor Omului a Organizaţiei Statelor Americane). Dincolo de tripartiţia puterilor, organizaţiile internaţionale funcţionează şi cu ajutorul unor structuri specializate ce conectează organizaţia cu problematica şi specificul obiectivelor sale : unele din interiorul organizaţiei (Comisarul pentru Drepturile Omului din cadrul Consiliului Europei, Comisia Inter-Americană pentru Drepturile Omului) şi altele din exterior, diverse organizaţii nonguvernamentale sau semiguvernamentalc cu rol consultativ (Amnesty International, Consumers International, l'ransparency International, Crucea Roşie pe lângă Organizaţia Naţiunilor Unite etc.).

Nu putem concepe o organizaţie internaţională, în sensul Convenţiei de la Viena, fără a avea în vedere dimensiunea strict interguvernamentală. Rolul crescând pe care unele organizaţii îl joacă astăzi le poate transforma, în opinia unora, din entităţi interguvernamentale în entităţi supranaţionale capabile să oblige statele membre să urmeze, în anumite domenii, politicile organizaţiei (Marehetti, 2008; Archibugi, 2008). Totuşi, prin organizaţii internaţionale interguvernamentale înţelegem, printre altele, Organizaţia Naţiunilor Unite (ONU), Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord (NATO), Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa (OSCE), Consiliul Europei (CE), Organizaţia Statelor Americane (OSA), Asociaţia Naţiunilor din Sud-Estul Asiei (ASEAN), Uniunea Africană (UA), Liga Statelor Arabe (LSA) (după cum indică structura cărţii) şi nu Uniunea Europeană.

Uniunea Europeană, „obiect politic neidentificat”, după cum o numise J. Deiors în 1989, nu poate fi inclusă în seria organizaţiilor internaţionale clasice deoarece transcende sfera unei structuri internaţionale interguvernamentale, devenind, prin urmare, o organizaţie supranaţională (Bideleux, 2001, p. 226). Faptul că dreptul comunitar prevalează dreptului naţional şi că, implicit, în unele privinţe, statele membre ale Uniunii Europene sunt obligate să se ralieze politicilor impuse de către aceasta au determinat situarea ei dincolo de ceea ce presupune o organizaţie internaţională interguvernamentală. De asemenea, plasarea sa intre un sistem confederativ şi unul federativ (McCormick, 2002, pp. 7-10) denotă o intruziune mult mai puternică la nivelul capabilităţii fiecărui stat de a-şi decide singur politicile. Dacă sistemul confederativ presupune o asociaţie a statelor suverane ce deleagă, prin consens, unele atribuţii şi competenţe unor foruri decizionale

colective,, cel federativ reprezintă o uniune a statelor autonome, subordonate, în anumite privinţe, autorităţilor centrale.'Având un caracter inai restrictiv decât o confederaţie şi mai puţin restrictiv decât o federaţie. Uniunea Europeană constituie un sistem politic în care o instituţie precum Consiliul European denotă trăsături confederative, iar Parlamentul European, Preşedinţia UE, trăsături federative (Blankart, 2007, pp. 101-107).

în privinţa organizaţiilor internaţionale nonguvernamentale, numele acestora datează încă din anul 1945, atunci când ONU le-a desemnat ca entităţi, distincte de cele guvernamentale, cu rol consultativ (Srinivas, 2009, p. 614). Cel mai potrivit indicator asupra importanţei societăţii civile globale sunt chiar organizaţiile nonguvernamentale - în număr de 20.928 în anii 2005-2006, cu 46,6% mai multe decât în perioada 1995-1996 (Kaldor *et al.,* 2007, p. 309) - asociate din ce în ce mai des cu ideea de opinie publică internaţională. Diferită de cea naţională datorită proporţiilor şi considerată „emanaţia unei dezbateri internaţionale în gestaţie” (Debos.

Goheneix, 2005, p. 64), opinia publică internaţională este, cel mai adesea, produsul acţiunilor mobilizatoare ale diverselor organisme internaţionale, cu precădere nonguvernamentale. Prin mobilizare şi solidarizare internaţională. influenţând statele şi organizaţiile interguvernamentale etc., cele nonguvernamentale contribuie la formarea opiniei publice internaţionale. Definită prin „vocaţia acţiunii şi a mărturiei", o organizaţie nonguvernamentală îşi determină câmpul de acţiune, instituit în documentul său oficial, cu ocazia unui aşa-numit „eveniment declanşator" (Debos, Goheneix, 2005. p. 69). Astfel, Amnesty s-a consolidat ca organizaţie guvernamentală după ce P. Benenson a reuşit. în 1961, să atragă atenţia opiniei publice asupra modului în care guvernul portughez încălca drepturile fundamentale ale propriilor cetăţeni; Greenpeace a luat naştere după ce, în 1971, câţiva voluntari canadieni au protestat împotriva testelor nucleare pe care guvernul american le desfăşura pe insula Amchitka. în Alaska etc.

Atitudinea critică a organizaţiilor internaţionale nonguvernamentale în raport cu unele evenimente sociale, politice şi, ocazional, cu instituţiile statelor, organismele economice, cu alţi actori transnaţionali (Roff, 2004, p. 203) este şi o consecinţă a modului lor de finanţare. Atât timp cât nu acceptă contribuţii din partea instituţiilor statului în care îşi desfăşoară activitatea, dar nici din partea corporaţiilor sau a altor actori economici, acestea îşi pot permite critica acţiunilor politice, economice. în plus, modul relativ simplu de acţiune al acestor organizaţii este dat de faptul că membrii lor sunt persoane fizice voluntare, ei putând fi mult mai uşor mobilizaţi decât delegaţiile statelor la întâlniri interguvernamentale.

Organizaţiile nonguvernamentale precum Amnesty International, Consumers International, Greenpeace International. International Crisis Group, Oxfam International, Transparency International, prezentând un caracter global, reunesc oameni din toate statele lumii. Ele au filiale în diverse regiuni sau ţări, acţionând colectiv, în cazul unor misiuni globale **(protestul** tuturor membrilor Greenpeace cu ocazia Conferinţei despre problemele climatice de **la** Copenhaga din decembrie 2009), sau individual, dacă problema are **caracter** local (campania întreprinsă de Greenpeace **România** privind Roşia Montana). **De regulă,** organizaţiile **nonguvernamentale** işi **propun** îndeplinirea unor **obiective specializate** din **sfera protecţiei mediului.**

drepturilor omului, acţiunilor umanitare, luptei împotriva corupţiei etc. Gradul relativ restrâns de specializare al acestor organizaţii este dat de o dublă motivaţie : financiară şi de mobilizare. Chiar dacă au un caracter internaţional, ele nu posedă resursele financiare ale organizaţiilor guvernamentale pentru a se ocupa, într-o la fel de mare măsură, şi de problemele conexe scopului lor principal. în egală măsură, o organizaţie ce îşi propune un singur obiectiv major are şanse sporite de a-1 îndeplini şi, în consecinţă, de a fi mai credibilă faţă de viitorii voluntari şi/sau donatori.

Amnesty International, Consumers International. Greenpeace International, Oxfant International, Transparency International (excepţie făcând International Crisis Group) sunt, alături de alte paisprezece organizaţii, semnatare ale Cartei Responsabilităţii Organizaţiilor Internaţionale Nonguvernamentale/CROIN (International Non Governmental Organisations Accountability Charter). Documentul a luat naştere în anul 2003, iar adeziunea la textul acestuia implică asumarea, din partea semnatarilor, a responsabilităţii, transparenţei şi legitimităţii impuse de Cartă. Textul Cartei prezintă, în primă instanţă, grupul-ţintă al documentului - actorii nonguvernamentali nonprofit ce au drept scop protejarea drepturilor omului, a mediului înconjurător, dezvoltarea sustenabilă, ajutorul umanitar, în acord cu principiile democraţiei liberale. Scopul întreprinderii lor nu este acela de a înlocui sarcinile structurilor instituţionale alţi statelor, ci dimpotrivă, de a le completa şi, alături de alţi actori nonguvernamentali, de a implementa programe la nivel global, regional, local etc. Pentru a putea verifica dacă activitatea organizaţiilor este în acord cu angajamentul pe care şi l-au luat prin semnarea CROIN, fiecare dintre acestea are obligaţia de a prezenta un raport anual - Interim Reporting Framework INGO Accountability Charter. Acest raport trebuie să reflecte situaţia veniturilor şi cheltuielilor, gradul de adecvare cu principiile CROIN : respectarea drepturilor omului, independenţa, responsabilitatea, eficienţa programelor, nondiscriminarea, transparenţa, buna guvernare, strângerea într-o manieră etică a fondurilor, managementul profesionist (Sustainability Reporting Guidelines and NGO Sector Supplement 2010).

Caracterul nonguvernamental al organizaţiilor poate fi descris prin metafora cuţitului cu două tăişuri. Atât timp cât încearcă să-şi menţină integritatea refuzând orice modalitate de a primi fonduri de provenienţă politică sau economică, şansele lor de reuşită sunt diminuate. Logica de tip „sărac, dar cinstit” nu are cum să dea rezultate dacă problemele pe care încearcă să le rezolve nu pot fi remediate decât prin mijloace guvernamentale. Este dificil să militezi pentru protejarea junglei amazoniene dacă guvernele Braziliei, Peru-ului, Boliviei, Columbiei şi Ecuadorului nu iau măsuri legislative ce ar avea un veritabil efect prin faptul că deţin monopolul coerciţiei în cazul încălcării lor. Deşi rezultatele pe care aceste organizaţii susţin că le au, după cum indică site-urile lor oficiale, pot fi, la rândul lor, criticabile sub aspectul eficienţei, al persoanelor direct implicate,

al modalităţii prin care s-a produs finalitatea şi al motivelor ce au dus la îndeplinirea lor (Heins, 2008. pp. 139-158), rolul pe care îl joacă în comunitatea internaţională nu este neglijabil. De pildă, în urma presiunilor exercitate de Amnesty International, ONU a adoptat Declaraţia împotriva Torturii (1975), Convenţia pentru Eliminarea Tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeii (1979) etc.

Organizaţiile internaţionale. Criterii şi tipologii

IVnim a cuprinde diversitatea organizaţiilor internaţionale şi a înţelege c omplexitatea acestora, este necesară crearea unor tipologii în funcţie de iinumite criterii. Astfel, primul criteriu de interpretare are în vedere caracte-i ui guvernamental - în ce măsură guvernele statelor lumii sunt implicate în pioeesul decizional al organizaţiilor (Amerasinghe, 2005; McCormick, 2002). ONU, NATO, OSCE, CE, OSA, ASEAN, UA, USA constituie i iiicva dintre numeroasele organizaţii interguvernamentale, în timp ce Xnmcsty International, Consumers International, Greenpeace International, Init i milionul Crisis Group, Oxfam International, Transparency Interna-i îmi.il conturează sfera organizaţiilor nonguvernamentale. Organizaţiile pot n i l.isilicate în guvernamentale şi nonguvernamentale, de asemenea, în Imu ţie de maniera prin care se constituie bugetul lor. Dacă bugetul orga-1 1 1 / o ţi i Ini interguvernamentale este compus din contribuţiile fiecărui stat membru, de regulă. în funcţie de produsul intern brut, cel al organizaţiilor

nonguvernamentale evită finanţarea din partea organismelor politice sau economice, axându-se pe cotizaţiile membrilor şi donaţii din partea simpatizanţilor.

Un alt doilea criteriu relevant de ordonare a organizaţiilor se referă la gradul de deschidere sau închidere a acestora (Amerasinghe. 2005, p. 9). Deşi este relativ facilă inserarea organizaţiilor într-una dintre cele două categorii, trebuie menţionat, totuşi, în ce sens este înţeleasă deschiderea/ închiderea lor. Discuţia nu prezintă relevanţă pentru organizaţiile nonguvernamentale, în care membrii sunt persoane fizice şi deci, practic, oricine poate deveni parte, cât mai ales pentru organizaţiile interguvernamentale, unde membrii sunt statele. ONU are reputaţia celei mai deschise organizaţii (organizaţie cu vocaţie universală), în sensul că orice stat al lumii poate deveni membru după ce, în prealabil, şi-a luat angajamentul respectării tuturor prevederilor Cartei. Pe un loc secund al deschiderii se situează organizaţiile interguvernamentale regionale (CE, OSA, ASEAN etc.), care impun restricţii anumitor state cu privire la capacitatea lor de aderare dacă nu fac parte dintr-o anumită zonă geografică. De regulă, teritorialitatea unei organizaţii regionale echivalează cu teritorialitatea continentului din care statele membre fac parte, potrivit logicii: OSA cuprinde doar statele continentului american. OSA este deschisă tuturor statele continentului american, dar este închisă statelor altor continente. Aceeaşi regulă se aplică şi altor organizaţii precum UA, ASEAN. Există şi organizaţii internaţionale interguvernamentale regionale a căror teritorialitate nu coincide cu teritorialitatea unui singur continent. De pildă, NATO este compusă din state aflate în partea estică şi vestică a nordului Oceanului Atlantic, în vreme ce USA cuprinde state atât de pe continentul asiatic, cât şi de pe cel african. în cazul majorităţii organizaţiilor regionale, criteriul de aderare este cel al delimitărilor geografice, cu o singură excepţie - LSA -, unde confesiunea oficială a statelor şi limba pot oferi premisa devenirii ca parte a organizaţiei.

Al treilea criteriu major de clasificare a organizaţiilor internaţionale le împarte, potrivit specificităţii obiectivelor şi acţiunii acestora, în organizaţii generale şi organizaţii funcţionale/tehnice (Amerasinghe, 2005. p. 9). Dintre organizaţiile generale fac parte şi cele pe care le BW/cntâm in

această lucrare - ONU, ASEAN, CE etc., caracterul general fiind dat de diversitatea preocupărilor lor în domeniul politic, militar, economic, social, cultural. De regulă, doar marile organizaţii internaţionale interguvernamentale îşi pot permite un grad atât de ridicat de generalitate, cu precădere datorită capacităţii lor politice şi financiare.

Cât despre cele funcţionale sau tehnice, ele cuprind atât organizaţii interguvernamentale, cât şi nonguvernamentale. Există organizaţii internaţionale cu activităţi militare (NATO), economice sau comerciale (Organizaţia Mondială a Comerţului, Fondul Monetar Internaţional), culturale (UNESCO), umanitare (Crucea Roşie). Chiar în această privinţă, organizaţiile interguvernamentale funcţionale, tehnice se implică în domenii în care resursele financiare sunt extrem de importante. Iată de ce Organizaţia Mondială a Comerţului, prin urmare, nu ar putea fi decât o organizaţie interguvernamentală. în ceea ce priveşte organizaţiile nonguvernamentale, sfera preocupărilor lor este cu mult mai restrânsă: protecţia mediului (Greenpeace, World Wide Fund for Nature, Earth First!), protecţia consumatorului (Consumers International. Consumers Unions, Public Citizen), drepturile omului (Amnesty International, Freedom Now, Anti-Slavery International), lupta anticorupţie (Transparency International, International Association of Anti-Corruption Authorities), acţiuni umanitare (Medici fără Frontiere, Refugees International, Oxfam International), gestionarea şi dizolvarea conflictelor (International Crisis Group, International Alert, The Earth Council).

Conchizând, în contextul dificultăţii statelor de a răspunde problemelor internaţionale şi de a-şi proteja propriii cetăţeni, organizaţiile internaţionale guvernamentale şi nonguvernamentale îşi afirmă necesitatea. Dacă organizaţiile guvernamentale oferă sprijin statelor, cele nonguvernamentale sunt, deseori, foruri de manifestare a voinţei oamenilor ce încep să se simtă din ce în ce mai puţin cetăţeni ai statelor şi din ce în ce mai mult cetăţeni ai lumii. Analizând cele opt organizaţii guvernamentale şi patru nonguvernamentale prin filtrul *obiective*, *principii*, *structuri*, *acţiuni* acestea se dezvăluie în complexitatea şi totuşi în simplitatea lor. Prin succese şi prin limite, organizaţiile internaţionale arată fiecăruia dintre noi cât de vulnerabile sunt ele şi, paradoxal, cât de vulnerabili suntem fără ele.

Bibliografie

Agnew, J. 2009, *Globalization and Sovereignty.* Maryland : Rowman&Littlefield Publishers.

Ainerasinghe, C.F. 2005 *Principles of the Institutional Law of International Organizations.* New York : Cambridge University Press.

Archer, C. 2001. *International Organizations.* Londra: Palgrave.

Archibugi, D. 2008. *The Global Commonwealth of Citizens. Toward Cosmopolitan Democracy.* Princeton: Princeton University Press.

Bettati, M. 1998. „Création et personnalité juridique des organisations internationales". In *Manuel sur les organisations internationales, A Handbook on International Organizations*, R.-J. Dupuy (ed.), 33-61. Londra: Martinus Nijhoff Publishers.

Bideleux, R. 2001. ..Civil Association: The European Union as a Supranational Liberal Legal Order". In *The Edinburgh Companion to Contemporary Liberalism,* M. Evans (ed.), 225-40. Edinburg: Edinburgh University Press,

Blankart, C. 2007. „The European Union : Confederation, Federation or Association of Compound States?". *Constitutional Political Econom* 18(2): 99-106.

Buzan, B., Little, R. 2009. *Sistemele internaţionale în istoria lumii.* Iaşi : Polirom.

Claude, I. 1964. *Swords into Plowshares : the Problems and Progress of International Organizations.* New York : Random House.

Debos, M., Gohencix, A. 2005. „Les ONG et la fabrique de l'«opinion publique internationale»*'. *Raisons politiques* 19: 63-80.

Doyle, M 1081 „Kant, Liberal Legacies, and Foreign Affairs" *Philosophy and Public Mfalrs* 12(3): 205-35.

Duveigei, M 1972. *The Study of Politics.* New York: Crowell.

I innemoie. M 1996. *National Interests in International Society*. Ithaca: Cornell **University** Press.

Fukuyama. F. 1992. *Sfârâitul istoriei şi ultimul om.* Bucureşti: Paideia.

Gismondi, M. 2008. *Ethics, Liberalism and Realism in International Relations.* Oxon : Routledge.

Heins, V. 2008. *Nongovernmental Organizations in International Society : Struggle over Recognition.* New York : Palgrave Macmillan.

Iriye, A. 2002. *Global Community. The Role of International Organizations in the Making of the Contemporary World.* Berkeley : University of California Press.

Kaldor, M., Albrow, M , Anheier, H., Glasius. M. (eds.) 2007. *Global Civil Society 2006/7.* Londra : Sage Publications.

Keohane, R. 2002. *Power and Governance in a Partially Globalized World* Londra : Routledge.

Marchetti, R. 2008. *Global Democracy : For and Against. Ethical Theory*, *Institutional Design and Social Struggles.* Oxon : Routledge.

McCormick, J. 2002. *Understanding the European Union: A Concise Introduction.* New York: Palgrave.

Mearsheimer, J. 1995. „The False Promise of International Institutions". *International Security* 19(3): 5-49.

Miller, D. 1994. „The Nation-State : a Modest Defence". In *Political Restructuring in Europe. Ethical Perspectives, C.* Brown (ed.), 133-58. Londra : Routledge.

Nye, J., Keohane, R. 1977. *Power and Interdependence: World Politics in Transition.* Boston: Little, Brown.

Onuf, N. 1998. „Constructivism: A User's Manual". In *International Relations in a Constructed World,* V. Kubalkova, N. Onuf, P. Kower (eds.), 58-78. New York: M.E. Sharpe.

Pogge, T. 1994. „Cosmopolitanism and Sovereignty". In *Political Restructuring in Europe. Ethical Perspectives, C.* Brown (ed.), 85-118. Londra: Routledge.

Roff, S. 2004. „Nongovernmental Organizations: The Strengths Perspective at Work". *International Social Work* 47(2): 202-12.

Selznick, P. 1966. *Leadership in Administration. A Sociological Interpretation.* New York : Harper & Row.

Slaughter, A M. 2004. *A New World Order.* Princeton: Princeton University Press.

Srinivas, N. 2009. „Against NGO's" *Nonprofit and Voluntary' Sector Quarterly* 38(4): 614-26.

Sutch, P. 2001. „Constructing International Community: Liberal Theory, Developmental Communitarianism and International Ethics". In *The Edinburgh Companion to Contemporary Liberalism,* M. Evans (ed.), 254-64. Edinburg: Edinburgh University Press.

Weber, C. 2005. *International Relations Theory'. A Critical Introduction.* Oxon: Routledge.

Wendt. A. 1992. „Anarchy Is What States Make of It: The Social Construction of Power Politics". *International Organization* 46(2): 391-425.

Williams, H. 2001. „The Idea of a Liberal-Democratic Peace". In *The Edinburgh Companion to Contemporary Liberalism,* M. Evans (ed.), 241-52. Edinburg: Edinburgh University Press.

*** 1969. *Convenpa de la Viena cu privire la dreptul tratatelor.* http:// www.mfa.gov.md/img/tratate/Conventia_Viena_1969.pdf.

*** 2003. *International Non Governmental Organisations Accountability Charter.* http : //www.ingoaccountabilitycharter.org/wpcms/wp-content/uploads/ ingo-accountabilily-charter-eng.pdf.

*** 2010. *Sustainability Reporting Guidelines and NGO Sector Supplement,* http: // www.globalrepoiimg org/NR/rilonlyres/19B9E00D-299D-4F3C-A5 A7-6B9650EDC532/426 i/R |inrilny(hiklelincsNGOSectorSupplement 1 pill

Partea I

Organizaţii internaţionale guvernamentale

Organizaţia Naţiunilor Unite. Referenţial al securităţii internaţionale

J » >

Poate cea mai notorie prin vizibilitatea internaţională, dar şi prin polemicile generate, este Organizaţia Naţiunilor Unite (cunoscută şi ca Naţiunile Unite sau, mai simplu, ONU). Precursoarea Organizaţiei Naţiunilor Unite, Liga Naţiunilor, a luat fiinţă în urma Tratatului de la Versailles, în iunie 1919, şi a constituit materializarea celui de-al paisprezecelea punct al faimosului discurs ţinut de Woodrow Wilson pe 8 ianuarie 1918, în sesiunea comună a Congresului. Având la bază principiul securităţii colective, organizaţia a funcţionat pe baza unui model instituţional tripartit (Adunare, Consiliu, Secretariat Permanent) pe care ONU l-a moştenit. De-a lungul existenţei sale, Franţa, Marea Britanie, Italia, Japonia, Germania şi Uniunea Sovietică s-au numărat, pe rând, printre membrii permanenţi ai Consiliului, iar numărul membrilor nepermanenţi a crescut treptat până a ajuns la unsprezece. în 1939, Germania, Japonia şi Italia s-au retras, Uniunea Sovietică a fost exclusă, iar greutatea decizională a rămas pe umerii Franţei şi Marii Britanii, două state ce au căzut, în scurt timp, pradă disensiunilor. Totuşi, principalul motiv pentru care Liga Naţiunilor a eşuat este determinat de neputinţa de a evita declanşarea unor războaie locale şi a conflagraţiei mondiale. De asemenea, concentrarea atenţiei şi interesului doar pe statele Europei, în detrimentul Statelor Unite - un actor esenţial în lumea internaţională diversitatea şi divergenţa intereselor statelor membre (Morgenthau, 2007, pp. 490-495) au adâncit disfuncţionalităţile din cadrul Ligii.

Aşadar, ridicată pe „ruinele” Ligii Naţiunilor, proiect idealist prin excelenţă, care a eşuat tocmai prin izbucnirea celui de-al Doilea Război Mondial, Organizaţia Naţiunilor Unite a devenit prima organizaţie internaţională

guvernamentală postbelică. înfiinţată în anul 1945, prin întâlnirea de la San Francisco a reprezentanţilor a cincizeci de guverne, ONU a reuşit să strângă laolaltă, până în prezent, o sută nouăzeci şi două de state'.

Obiective şi principii

Autorii actului constitutiv al organizaţiei, Carta ONU", au considerat că de primă necesitate pentru existenţa acesteia sunt scopurile sale, corelate cu un set de principii care trebuie să-i ghideze acţiunile. Acest fapt denotă prioritatea abordărilor pragmatice, neexcluzând însă principiile şi normele de reglementare a relaţiilor dintre state. Altfel spus, statele fondatoare ale organizaţiei au învăţat din erorile trecutului şi ale abordării idealiste a relaţiilor dintre state ; este mai fezabil să propui anumite principii pe baza unor obiective decât să propui anumite obiective pe baza unor principii. în fond, acţiunile organizaţiei nu sunt întreprinse pornind, mai întâi, de la ceea ce intră în atribuţiile sale şi apoi de la conformitatea lor cu anumite principii ? Prin urmare, obiectivele organizaţiei aşa cum sunt ele formulate în art. I al Cartei sunt următoarele :

1. *Să menţină pocea şi securitatea internaţionale şi, în acest scop : să ia măsuri colective eficace pentru prevenirea şi înlăturarea ameninţărilor împotriva păcii şi pentru reprimarea oricăror acte de agresiune sau a altor încălcări ale păcii şi să înfăptuiască, prin mijloace paşnice şi în conformitate cu principiile justiţiei şi dreptului internaţional, aplanarea ori rezolvarea diferendelor sau situaţiilor cu caracter internaţional care ar putea duce la încălcarea păcii;*
2. *Să dezvolte relaţii prieteneşti între naţiuni, întemeiate pe respectarea principiului egalităţii în drepturi a popoarelor şi a dreptului lor de a dispune de ele însele, şi să ia oricare alte măsuri potrivite pentru consolidarea păcii mondiale;* [*] [†]
3. *Să realizeze cooperarea internaţională în rezolvarea problemelor internaţionale cu caracter economic, social, cultural sau umanitar, în promovarea şi încurajarea respectării drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale pentru toţi, fără deosebire de rasă,* se.v, *limbă sau religie;*
4. *Să fie un centru în care să se armonizeze eforturile naţiunilor către atingerea acestor scopuri comune* (art. 1, Carta ONU).

Aceste scopuri nu pot fi însă îndeplinite indiferent de metoda folosită, pericolul fiind acela al unor perpetue acuzaţii a organizaţiei de imoralitate, fapt ce i-ar periclita puternic credibilitatea. Prin urinare, orice acţiune trebuie să se desfăşoare sub imperiul unor principii care să-i confere corectitudine şi deci legitimitate. Principiile, în număr de şapte, sunt următoarele :

1. *Organizaţia este întemeiată pe principiul egalităţii suverane a tuturor membrilor ei;*

---

* **Este de aşteptat ca numărul să crească la 193 în cursul anului 2011, după proclamarea independenţei Sudanului de Sud.**

† **Traducerea in limba română a textului Cartei ONU este** preluată **din** H.J. **Morgenthau,** *Politica între naţiuni. Lupta pentru putere şi lupta pentru pair.* Editura **l'olirom, laşi,**

2. *Toţi membrii Organizaţiei, spre a asigura tuturor drepturile şi avantajele ce decurg din calitatea lor de membru, trebuie să-şi îndeplinească cu bună-credinţâ obligaţiile asumate potrivit prezentei Carte ;*
3. *Toţi membrii Organizaţiei vor rezolva diferendele internaţionale prin mijloace paşnice, în aşa fel încât pacea şi securitatea internaţionale, precum şi justiţia să nu fie puse în primejdie ;*
4. *Toţi membrii Organizaţiei se vor abţine, în relaţiile lor internaţionale, să recurgă la ameninţarea cu forţa sau folosirea ei, fie împotriva integrităţii teritoriale ori a independenţei politice a vreunui stat, fie în orice alt mod incompatibil cu scopurile Organizaţiei Naţiunilor Unite ;*
5. *Toţi membrii Organizaţiei Naţiunilor Unite ii vor da tot ajutorul în orice acţiune întreprinsă de ea în conformitate cu prevederile prezentei Carte şi se vor abţine să dea ajutor vreunui stat împotriva căruia Organizaţia întreprinde o acţiune preventivă sau de constrângere;*
6. *Organizaţia se va asigura ca statele care nu sunt membre ale Organizaţiei Naţiunilor Unite să acţioneze în conformitate cu aceste principii, în măsura necesară menţinerii păcii şi securităţii internaţionale ;*
7. *Nicio dispoziţie din prezenta Cartă nu va autoriza Organizaţia Naţiunilor Unire să intervină in chestiuni t are ţin esenţial de competenţa internă a unui stat şi nici nu va obliga pe membrii sâi să supună asemenea chestiuni spre rezolvare pe baza prevederilor prezentei Carte; acest principiu nu va aduce insă întru nimic atingere aplicării măsurilor de constrângere pre|'ăzute în capitolul* 7[Capitolul 7, Acţiunea în caz de ameninţări împotriva păcii, de încălcări ale păcii şi de acte de agresiune] (art. 2, Carta ONU).

Structura instituţională a organizaţiei

Deşi destul de laborioasă, structura instituţională a ONU păstrează parametrii specifici oricărei organizaţii internaţionale guvernamentale, regăsindu-se astfel în cadrul său organisme legislative, executive, administrative şi judecătoreşti. Conform Cartei, organismele specifice Organizaţiei Naţiunilor Unite sunt Adunarea Generală, Consiliul de Securitate. Consiliul Economic şi Social, Consiliul de Tutelă, Curtea Internaţională de Justiţie şi Secretariatul General. Adunarea Generală reprezintă cel mai important for de întâlnire cu caracter legislativ al reprezentanţilor fiecărui stat membru ONU (maxim cinci în delegaţia fiecărui stat), deci principiul funcţional utilizat este „un membru, un vot". *Fiecare membru al Adunării Generale dispune de un vot* (art. 18.1, Carta ONU). Sesiunile anuale şi cele extraordinare (ori de câte ori situaţia o cere) sunt prezidate, prin rotaţie, de către un reprezentant al unei regiuni precum Africa, Asia, America Latină şi Caraibe, Europa Orientală, Europa Occidentală sau al unor state (Australia, Canada, Noua Zeelandă şi SUA, cel din urmă doar cu rol de observator) (*Members of tlie General Assembly Are Arranged in Current Regional Groups,* 2010). In cadrul acestor sesiuni sunt analizate şi validate documentele şi rapoartele înaintate de Consiliul de Securitate şi de oricare alte organisme (art. 15, Carta ONU); de asemenea, potrivit art. 17.1, *Adunarea Generală va*

examina şi va aproba bugetul Organizaţiei. Procedeul de luare a deciziilor este prin votul fiecărui reprezentant al fiecărui stat membru. în funcţie de importanţa chestiunilor discutate, deciziile sunt luate fie printr-o majoritate de 2/3, fie prin majoritatea celor prezenţi. Prin majoritate de 2/3 sunt adoptate deciziile ce vizează *recomandările cu privire la menţinerea păcii si securităţii internaţionale, alegerea membrilor nepermanenţi ai Consiliului de Securitate, alegerea membrilor Consiliului Economic şi Social, alegerea membrilor Consiliului de Tutelă, în conformitate cu paragraful l, punctul c) al articolului 86, admiterea unor noi membri în Organizaţie, suspendarea drepturilor şi privilegiilor membrilor, excluderea unor membri, problemele referitoare la funcţionarea sistemului de tutelă şi problemele bugetare* (art. 18.1, Carta ONU), adică deciziile vitale pentru respectarea principiilor pe care le prevede actul constitutiv al organizaţiei. Restul chestiunilor ce intră în atribuţiile Adunării Generale sunt decise printr-o majoritate a celor *prezenţi şi votanţi.*

Despre sintagma *prezenţi şi votanţi* trebuie menţionat faptul că figurează în art. 18.2 şi art. 67.2, adică în capitolul dedicat Adunării Generale (capitolul 4), respectiv Consiliului Economic şi Social (capitolul 10). Motivul pentru care autorii Cartei au considerat necesară această menţiune se explică prin existenţa, la întrunirile Adunării Generale, ale Consiliului de Securitate şi ale Consiliului Economic şi Social, a două tipuri de participanţi : cei ce au şi cei ce nu au drept de vot. Art. 19 stipulează că *un membru al Organizaţiei Naţiunilor Unite care este în întârziere cu plata contribuţiilor sale financiare către Organizaţie nu va putea participa la vot în Adunarea Generală dacă totalul arieratelor egalează sau depăşeşte contribuţia datorată de el pentru ultimii doi ani împliniţi. Adunarea Generală poate totuşi permite acestui membru să ia parte la vot în cazul în care constată că neplata este cauzată de împrejurări independente de voinţa lui* Potrivit art. 31 *(Orice membru al Organizaţiei Naţiunilor Unite care nu este membru al Consiliului de Securitate poate participa, fără drept de vot, la discutarea oricărei probleme supuse Consiliului de Securitate, ori de câte ori acesta consideră că interesele acelui membru sunt afectate în mod special)* şi art. 32 *(Orice membru al Organizaţiei Naţiunilor Unite care nu este membru al Consiliului de Securitate sau orice stat care nu este membru al Organizaţiei Naţiunilor Unite, dacă este parte într-un diferend examinat de Consiliul de Securitate, va fi invitat să participe, fără drept de vot, la discuţiile cu privire la acel diferend. Consiliul de Securitate va determina condiţiile pe care le consideră juste pentru participarea unui stat care nu este membru al Organizaţiei Naţiunilor Unite),* Consiliul de Securitate Ic conferă dreptul reprc/iniiinţiloi sulelor ce nu sunt membre ale instituţiei,

dar nici ale organizaţiei de a asista la discuţiile ce le privesc. în fine, prin art. 69, *Consiliul Economic şi Social va invita orice membru al Organizaţiei Naţiunilor Unite să participe, fără drept de vot, la dezbaterile sale asupra oricăror probleme care prezintă un interes special pentru acel membru*, iar art. 70 instituie situaţia în care *Consiliul Economic şi Social poate lua măsuri pentru participarea, fără drept de vot, a reprezentanţilor instituţiilor specializate la dezbaterile sale sau ale comisiilor înfiinţate de el, precum şi pentru participarea propriilor reprezentanţi la dezbaterile instituţiilor specializate.*

Articolele de mai sus reflectă contextele în care anumite state sau instituţii îşi pot trimite reprezentanţii pentru a asista la anumite discuţii ce fac referire strictă la situaţia lor şi, în acelaşi timp, fac o distincţie netă între cei ce beneficiază de dreptul de a vota şi cei ce nu beneficiază de acest drept. Mai mult, deşi Organizaţia manifestă interes pentru o oarecare transparenţă decizională, din raţiuni ce ţin strict de precauţie, Carta discerne între statele reprezentate de drept în instituţii şi în ONU şi cele ce au statut de observator (Elveţia, până în 2002, Vatican) sau, dacă fac parte din ONU, nu sunt reprezentate în acel moment în instituţia respectivă.

Datorită faptului că reuşeşte să creeze un cadru formal în care toate statele membre au posibilitatea de a se întâlni şi în care populaţiile acestor state să fie reprezentate, Adunarea Generală a fost asemuită unui parlament naţional la scară mondială (Moreau Defarges, 1996, p. 16). Analogia este cu atât mai potrivită cu cât nu puţini sunt autorii ce consideră că, de fapt, această instituţie pare să fie singura care să legitimeze idealul democratic pe care organizaţia îl promovează cu fermitate. Toate speranţele se îndreptă către instaurarea unei democraţii globale (Held, 2000; Anderson, 2002 ; Archibugi, 2008; Marchetti, 2008), adică a unei lumi a democraţiilor naţionale care să renunţe încet la împovărătoarea suveranitate naţională în numele fericirii cetăţenilor, ce nu ar trebui să se perceapă ca fiind ai statelor, ci ai globului. Euforia dispare însă rapid, căci, din păcate, în economia decizională a ONU, Adunarea are doar un rol consultativ, responsabilitatea şi privilegiul revenind Consiliului de Securitate.

Consiliul de Securitate, instituţie executivă a O N U . are drept prerosecurităţii internaţionale (art. 24, Carta ONU). Funcţionarea sa devine posibilă prin existenţa a cinci membri permanenţi şi zece nepermanenţi (art. 23, Carta ONU). Cum este lesne de înţeles, privilegiul de a fi membru permanent al ONU nu revine decât statelor cu adevărat puternice pe scena internaţională, care sunt, de altfel, statele care au ieşit victorioase din cel de-al Doilea Război Mondial (Statele Unite ale Americii, Federaţia Rusă, Marea Britanie, Franţa, China). Mai mult, beneficiile unei asemenea poziţii sunt materializate prin dreptul de veto al fiecăruia dintre membrii permanenţi ai Consiliului, drept hiper-uzitat. cu precădere de către cei doi mari adversari economici şi politici din perioada Războiului Rece: SUA şi URSS. Abia după căderea Cortinei de Fier şi deci după disiparea

aversiunii dintre cele două state, dreptul de veto a încetat să mai fie des invocat, acest fapt determinând începutul funcţionării cu adevărat a Consiliului de Securitate.

Ceilalţi membri ai Consiliului, zece Ia număr, sunt aleşi pentru o perioadă de doi ani dintre restul statelor membre ale organizaţiei. în plus, *la prima alegere a membrilor nepermanenţi, după sporirea numărului de membri ai Consiliului de Securitate de la unsprezece la cincisprezece, doi dintre cei patru membri adăugaţi vor fi aleşi pe o perioadă de un an. Membrii al căror mandat expiră nu vor putea fi realeşi imediat* (art. 23.2, Carta ONU). în structura acestei instituţii, România, de la aderarea sa în cadrul organizaţiei în 1955, a avut de patru ori un reprezentant: în 1962, în perioadele 1976-1977, 1990-1991, ultimul mandat terminându-se în 2005.

După ce componenţa Consiliului de Securitate a fost constituită, membrii ONU *sunt de acord să accepte şi să execute hotărârile* acestuia (art. 25, Carta ONU). Potrivit art. 27.1 al Cartei ONU *, fiecare membru al Consiliului de Securitate va dispune de un vot,* însă hotărârile instituţiei sunt adoptate în mod diferit în funcţie de natura problemelor. Astfel, *hotărârile Consiliului de Securitate în probleme de procedură vor fi adoptate cu votul afirmativ a nouă membri* (art. 27.2, Carta ONU), iar *hotărârile Consiliului de Securitate în toate celelalte probleme vor fi adoptate cu votul afirmativ a nouă membri, cuprinzând şi voturile concordante ale tuturor membrilor permanenţi, cu condiţia ca, în cazul hotărârilor care se adoptă în temeiul capitolului 6 şi al articolului 52, paragraful 3, o parte Ia un diferend să se abţină de la votare* (art. 27.3, Carta ONU). Altfel spus, conform capitolului 6 al Cartei (dedicat rezolvării paşnice a diferendelor), dar şi art. 52.3 (potrivit căruia Consiliul de Securitate încurajează soluţionarea diferendelor cu caracter local prin *acorduri sau organisme regionale),* nu pot participa la procesul decizional statele ce sunt direct implicate într-un diferend.

Menirea Consiliului de Securitate - vegherea asupra menţinerii păcii şi securităţii internaţionale - nu presupune doar intervenţia armată. Dimpotrivă, instituţia pune pe primul loc soluţionarea paşnică a diferendelor, violenţa fiind ultima alternativă de acţiune. Nu întâmplător, capitolul 6 al Cartei, *Rezolvarea paşnică a diferendelor*, precede capitolul *Acţiunea în caz de ameninţări împotriva păcii, încălcări ale păcii şi acte de agresiune.* Aşadar, textul actului constitutiv al ONU instituie obligativitatea tuturor părţilor implicate într-un diferend de a apela la oricare dintre metodele de soluţionare paşnică : *tratative, anchetă, mediere, conciliere, arbitraj, pe cale juridică* (art. 33.1, Carta ONU). Roiul Consiliului de Securitate este acela de a ancheta potenţialul ameninţător al diferendului pentru siguranţa internaţională şi chiar de a formula recomandări părţilor implicate (art. 36.3, Carta ONU), doar cu acordul în unanimitate al acestora. *Fără a se aduce atingere dispoziţiilor articolelor 33-37, Consiliul de Securitate poate, dacă toate părţile la un diferend cer acest lucru, să facă recomandări părţilor în scopul rezolvării paşnice a diferendului* (art. 38, Carta ONU). Mai mult,

ONU le sfătuieşte să apeleze la Consiliul de Securitate doar în ultimă instanţă, după ce, în prealabil, au cerut ajutorul structurilor instituţionale regionale (art. 52.2, Carta ONU). Prin aceasta, organizaţia se asigură că în atenţia Consiliului vor ajunge doar cazurile într-adevăr grave ce ameninţă pacea internaţională şi, implicit, invită organizaţiile regionale să se implice mai mult în dezacordurile dintre statele membre.

in situaţia în care atât părţile implicate, cât şi Consiliul de Securitate sunt confruntate cu un diferend de amploare, cel din urmă este legitimat să recomande sau să ia orice măsură necesară menţinerii păcii şi securităţii internaţionale (art. 39, Carta ONU), măsuri ce vizează implicarea fie armată (art. 42, Carta ONU), fie nonarmată - *Ele pot să cuprindă întreruperea totală sau parţială a relaţiilor economice şi a comunicaţiilor feroviare, maritime, aeriene, poştale, telegrafice, prin radio şi a altor mijloace de comunicare, precum şi ruperea relaţiilor diplomatice (art. 41, Carta ONU). Indiferent de decizia Consiliului, oricare stat membru are obligaţia să o respecte şi, mai mult decât atât, alături de toate celelalte, să pună la dispoziţia Consiliului de Securitate, la cererea sa şi în conformitate cu un acord sau prin acorduri speciale, forţele armate, asistenţa şi înlesnirile, inclusiv dreptul de trecere, necesare menţinerii păcii şi securităţii internaţionale (art. 43.1, Carta ONU).*

In cazul intervenţiei armate, se va institui un Comitet de Stat-Major, *alcătuit din şefii statelor-majore ale membrilor permanenţi ai Consiliului de Securitate sau din reprezentanţii lor* (art. 47.2, Carta ONU). Acesta va sfătui şi va asista Consiliul de Securitate în privinţa oricărei chestiuni de ordin militar. Devine lesne de înţeles că decizia atacului împotriva unui stat ce periclitează sau ar putea periclita siguranţa statelor membre este, în mare parte, luată de statele membre ale Consiliului Permanent de Securitate, vocea celorlalţi zece fiind prea puţin auzită. Greutatea deciziei devine cu atât mai mare cu cât Comitetul de Stat-Major dublează de fapt autoritatea celor cinci sau, după caz, a celui dintâi, Statele Unite ale Americii.

Aceiaşi autori care nutresc speranţe cu privire la un posibil şi veritabil viitor democratic al ONU, mai ales prin sporirea puterii Adunării Generale (Anderson, Archibugi, Held, Marchetti), îşi temperează entuziasmul prin dezamăgirea pe care o au faţă de Consiliul de Securitate, privit ca instituţia cel mai puţin democratică a Organizaţiei. Principalul său defect pare să fie inegalitatea pe care o instituie între statele membre, cele ce fac parte şi cele ce nu fac parte din Consiliul Permanent. Având în vedere faptul că ea avea un sens în 1945 şi că recunoştea beneficiile statelor victorioase în cel de-al Doilea Război Mondial astăzi pare să-şi fi pierdut raţiunea de a exista. Este probabil normal ca într-o instituţie de o asemenea anvergură, statele dezvoltate din punct de vedere economic şi militar să se bucure de anumite privilegii. Dar dacă este aşa, de ce nu fac parte din el Germania sau Japonia? Având în vedere faptul că victoria în cea de-a doua conflagraţie

mondială nu mai constituie de mult un criteriu pertinent de deţinere a unui scaun în Consiliul Permanent, atunci poate ar trebui înlocuit cu cel al contribuţiei bugetare.

Cât despre bugetul ONU, acesta este compus din contribuţia fiecărui stat, calculată după un sistem cotă-parte, în funcţie de produsul intern brut al acestuia. Potrivit ultimului raport (2009) legat de procentajul plătit din totalul bugetului organizaţiei de primele zece state din lume, situaţia este următoarea:

State	Procent din bugetul ONU
SUA	22%
Japonia	16.62%
Germania	8,58%
Marea Britanie	6,64%
Franţa	6.30%
Italia	5,08%
Canada	2,98%
Spania	2.97%
China	2,67%
Mexic	2,26%

*Su rsa. *** Assessment of Member States ' Contributions to the United Nations Regular Budget for the Year 2009*

Privind acest tabel şi coroborând cu ceea ce s-a spus anterior, în Consiliul de Securitate, componenţa membrilor permanenţi ar trebui asigurată de primele cinci state ce contribuie la bugetul organizaţiei, adică SUA, Japonia, Germania, Marea Britanie şi Franţa.

Următoarea instituţie prezentată în Cartă (respectând ierarhia instituţională pe care actul constitutiv o stipulează) este Consiliul Economic şi Social, compus din cincizeci şi patru de membri (art. 61, Carta ONU) aleşi de către Adunarea Generală pentru o perioadă de trei ani (printre care şi România, de exemplu, din 2007 până în 2009). Consiliul Economic şi Social coordonează, după cum se poate observa din chiar denumirea instituţiei, activităţi de tip economic, social, cultural. Acesta oferă asistenţă Consiliului de Securitate, redactând rapoarte cu privire la probleme internaţionale din această sferă, face recomandări Adunării Generale la cererea celei din urmă, organizează conferinţe internaţionale pe diverse teme etc. (art. 62, Carta ONU). Procedura de votare este *fiecare membru, un vot*, deciziile luându-se printr-o majoritate a membrilor *prezenţi şi votanţi* (art. 67, Cana ONU).

Un element de noutate pe care îl introduce Consiliul Economic şi Social este acela al consultării a o mie cinci sute de organizaţii nonguvernamentale, împărţite, în funcţie de preocupările lor, în ONG-uri consultate în majoritatea activităţilor, ONG-uri a căror competenţă e necesară doar în unele domenii şi ONG-uri consultate doar în chestiuni punctuale *(List of Non-Governmental Organizations in Consultative Status with the Economic and Social Comicii as of I September 2009).* Acest fapt denotă, pe de o parte, limitele pe care Consiliul Economic şi Social le conştientizează şi, pe

de altă parte, importanţa recunoscută a unor organisme nonguvernamentale al căror impact în sfera deciziilor internaţionale a fost deseori pus în discuţie. ONG-uri precum Greenpeace, Amnesty International, Transparency International, Medici fără Frontiere, Oxfam International etc. şi asociaţiile locale sau regionale au demonstrat deseori o mai bună cunoaştere a realităţilor cotidiene din sfera geografică respectivă, cunoaştere reliefată mai ales prin analiza problemelor, dar şi prin soluţiile pertinente.

începând cu anii ’60, când s-au manifestat în plină forţă mişcările de eliberare a teritoriilor foste colonii, a fost evidenţiată importanţa Consiliului de Tutelă Astfel, teritoriile care nu îşi câştigaseră pe deplin independenţa şi, implicit, nu erau recunoscute ca atare, se aflau sub protecţia a şapte state membre (dintre care cinci sunt statele membre permanente din Consiliul de Securitate), până în momentul în care dobândeau capacitatea de a se autoadministra şi de a fi acceptate pe scena internaţională. în circumstanţele inexistenţei unor teritorii foste colonii care să-şi revendice statalitatea, Consiliul de Tutelă începe, din 1994, să-şi dovedească desuetudinea.

Spre deosebire de alte organizaţii internaţionale, ONU posedă un organism judiciar extrem de activ, Curtea Internaţională de Justiţie, al cărei statut constituie parte integrantă a Cartei. Importanţa existenţei sale este dată de expertiza juridică pe care o furnizează atât organizaţiei (art. 96, Carta ONU), cât şi statelor membre în chestiuni de drept internaţional, dar şi de autoritatea sa de a media sau de a arbitra două sau mai multe state aflate într-un litigiu Totuşi, prin art. 95, ONU nu interzice membrilor săi să se adreseze altor instanţe iiiiidice *Nicio dispoziţie din prezenta Cartâ*

////_|' 177 îlHI)il·/lit'/l Ut¹ nifmln il ( )1 vtiiii ‘i 11 i Mfitiuniln lini*/» vA t**.*»*nH^***mt»*

rezolvarea diferentelor lor altor tribunale, în temeiul unor acorduri deja intrate în vigoare au care ar putea fi încheiate în viitor (art. 95, Carta ONU). în plus, or:e stat semnatar al Cartei, deci al adeziunii la ONU, se obligă *ipsofacto* Screcunoască şi autoritatea Curţii Internaţionale de Justiţie (art. 93.1, Carta (NU). în schimb, un stat nonmembru ONU poate semna statutul CU, aceasa constituind recunoaşterea autorităţii juridice a CU şi, implicit, respectară deciziei pe care o ia aceasta. Prin urmare, orice stat membru al ONU,dar şi nonmembru (care şi-a luat, însă, angajamentul) este obligat să acţoneze în conformitate cu decizia Curţii. De pildă, una dintre deciziile imprtante ale Curţii (martie 2009) a avut ca obiect România şi Ucraina în litiiul privind platforma maritimă a celor două state şi statutul Insulei Şepilor.

Nu doar Adunrea Generală, ci şi Curtea Internaţională de Justiţie prezintă interes pentn sporirea democraţiei Organizaţiei Naţiunilor Unite. Un forum juridic recuioscut de către toate statele membre nu poate fi eficient doar în forma actială. Ca să poată deveni agent al democraţiei globale, organizaţia trebuii să faciliteze dreptul la expresie nu doar statelor, ci şi cetăţenilor acestoa. Cu adevărat ar avea forţă Curtea Internaţională de Justiţie dacă şi-ar «tinde prerogativele spre a se transforma în ceea ce reprezintă, pentru Eurraa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Extinderea acestor competene ale CU ar echivala cu conferirea posibilităţii oricărui cetăţean al lumii c a da în judecată statul care şi-a exercitat în mod abuziv autoritatea asupraia (Archibugi *et al.*, 2000 ; Archibugi, Marchetti, 2005).

Cea din urmă instituţie prezentată în Cartă, relevantă pentru buna funcţionare a ONJ, este **Secretariatul General,** în fruntea căruia se află un Secretar Geneal, numit de Adunarea Generală la recomandarea Consiliului de Securitae şi considerat cel mai înalt funcţionar al ONU (art. 97, Carta ONU). Actialmente, în persoana sud-coreeanului **B.** Ki-moon, Secretarul General are n subordine o structură administrativă în care personalul este numit direct ie el. întregul angrenaj instituţional răspunde doar în faţa organizaţiei şi beieficiază de imunitate ; mai precis, *în îndeplinirea îndatoririlor sale, secriarul general şi personalul nu vor solicita şi nici nu vor primi instrucpunide la vreun guvern sau de la vreo autoritate exterioară* *i?: u/ta. /lAtiM/j /Li In nrh'/i zi/*/ nu'nmnntihil ru vltuntin Inr fh>*
funcţionari internaţionali, răspunzători numai faţă de Organizaţie (art. 100.1, Carta ONU). Secretarul General ONU redactează un raport anual despre activitatea organizaţiei, pe care îl prezintă Adunării Generale, participă la toate întâlnirile acesteia, ale Consiliului Economic şi Social, prezintă poziţia oficială a organizaţiei în relaţiile cu mass-media. Nu întâmplător numele secretarului general este cel mai cunoscut, în raport cu numele celorlalte persoane ce activează în cadrul organizaţiei. De asemenea, participă la întâlnirile executivului Organizaţiei şi *poate atrage atenţia Consiliului de Securitate asupra oricărei probleme care, după părerea sa, ar putea pune in primejdie menţinerea păcii şi securităţii internaţionale* (art. 99, Carta ONU).

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

Organizaţia Naţiunilor Unite este, probabil, unul dintre angrenajele instituţionale suprastatale cu cele mai multe acţiuni, pe cât de multe, pe atât de diverse, de la conferinţe privind drepturile femeii, copiilor, refugiaţilor şi nevoia de protecţie a mediului până la campanii de sensibilizare a opiniei publice în legătură cu nevoia de vaccinare a copiilor din Somalia sau de culturalizare politică a cetăţenilor statelor ce au fost conduse prin abuz de putere. Cu toate acestea, acţiunile „căştilor albastre", cunoscute şi ca misiuni ONU, sunt cele mai notorii: pe continentul african, în Sudan, Burundi, Coasta de Fildeş, Liberia, Congo, Etiopia şi Eritreea, Sahara Occidentală; în spaţiul latino-american, în Haiti; pe continentul asiatic, în Timorul de Est, India şi Pakistan; pe continentul european, în Cipru, Georgia şi Kosovo; în Orientul Mijlociu, înălţimile Golan şi în Liban.

Acţiunile cu cel mai puternic răsunet în mass-media internaţională, dar şi în lumea academică sunt intervenţiile umanitare, adică „ameninţarea sau folosirea forţei asupra graniţelor statului de către un stat (sau un grup de state), cu scopul de a preveni sau de a opri răspândirea şi agravarea încălcării drepturilor fundamentale umane ale cetăţenilor statului în cauză, fără permisiunea statului în teritoriul căruia forţa este aplicată" (Holzfrege, 2003. n. 18). Consiliul de Securitate, instituţia ONU în măsură să ia o asemenea decizie, evaluează modul în care populaţia respectivă suferă de grave încălcări ale drepturilor prin abuzul de putere al celui/celor de la conducerea statului respectiv şi, implicit, are datoria de a stabili gradul de ameninţare a păcii şi securităţii internaţionale.

Toate întrebările pe care le presupune actul de a interveni umanitar aduc în discuţie moralitatea. Cât este de moral să intervii în afacerile interne ale unui stat? Cât de prezentă este moralitatea pe scena internaţională? Oare toate intervenţiile se datorează altruismului statelor sau mai ales intereselor lor egoiste? De ce unele state şi nu altele? Care sunt criteriile în funcţie de care se alege destinaţia intervenţiei umanitare? De ce Kosovo, Irak, Timor şi nu Rwanda, Congo, Sudan, unde încălcările drepturilor fundamentale sunt la fel de scandaloase pentru scena internaţională ca şi în cele dintâi? Intervenţia umanitară naşte problema încălcării autonomiei, independenţei unui stat, dar şi problema modului în care se realizează misiunea (Atack, 2002, pp. 279-292). Pentru statele ce au devenit libere în urmă cu cel mult cincizeci de ani, intervenţia nu este nicidecum percepută ca fiind umanitară, ci o modalitate a fostului colonizator de a-şi menţine sau reinstaura influenţa. Asemenea suspiciuni sunt cu atât mai periculoase cu cât, în spatele intervenţiilor de acest gen, s-au ascuns şi interese geopolitice sau economice. Intervenţiile umanitare din Kosovo şi Irak, instrumentate, cu precădere, de către Statele Unite, au constituit, în opinia presei internaţionale, un pretext pentru dobândirea monopolului asupra petrolului şi a altor resurse energetice. Altfel spus, intervenţia nu s-ar fi datorat unor considerente morale,

ci unor raţiuni strict economice. Adepţii intervenţionismului umanitar pornesc de la premisa universalităţii drepturilor omului. Acestea trebuie respectate în orice condiţii, iar când un stat nu-şi respectă acest angajament, statele puternice, capabile din punct de vedere politic, economic şi militar, au datoria de a interveni pentru a ajuta populaţia privată de propriile libertăţi şi drepturi. Orice intervenţie militară întreprinsă stă sub auspiciile Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului. Dilema apare atunci când promovarea şi apărarea acestor drepturi intră în opoziţie cu unul dintre principiile Cartei ONU - respectarea suveranităţii statelor.

în concluzie, prin importanţa pe care a deţinut-o încă din 1945 şi prin cea sporită după căderea Zidului Berlinului, Organizaţia Naţiunilor Unite constituie fundamentul de stabilitate al întregii lumi şi depozitarul idealurilor acelora ce imaginează un glob al păcii şi securităţii internaţionale. De altfel, nu întâmplător ONU, pe cât este de apreciat, pe atât este de criticat. Cu toate acestea, pe măsură ce o parte a lumii academice începe să susţină ideea unei democraţii globale, cosmopolite, apar din ce în ce mai multe propuneri de reformă a organizaţiei. Renunţarea la sintagme desuete precum „stat inamic" (art. 53.2, Carta ONU), sporirea prerogativelor Adunării Generale şi Curţii Internaţionale de Justiţie, diminuarea importanţei decizionale a Consiliului de Securitate ar contura, aşadar, câteva dintre posibilele traiectorii ale unei organizaţii cu un real potenţial democratic şi de securitate pe scena internaţională, in ce anume ar putea consta legătura dintre democraţie şi securitatea internaţională? Constituie democraţia o condiţie necesară şi suficientă pentru crearea unui mediu internaţional sigur şi paşnic ? Potrivit scopurilor şi principiilor sale, ONU intră în concordanţă cu următoarea mărturisire a lui Tocqueville : „Cred că putem admite ca regulă generală şi permanentă că, la popoarele civilizate, pasiunile războinice vor deveni tot mai rare şi mai puţin aprinse, pe măsură ce condiţiile vor fi mai egale" (Tocqueville, 2005, p. 279). Altfel spus, cu cât un stat este mai democratic, cu atât va fi mai puţin dispus să poarte un război împotriva altuia, adică, prin acţiunile sale, va ameninţa mai puţin securitatea internaţională decât o fac statele autoritare sau totalitare. Această teorie şi-a demonstrat validitatea pentru situaţiile conflictuale ce au avut loc aproape de-a lungul întregului secol XX (Rummel, 1995, pp. 457-79).

Bibliografie

Anderson, J. 2002. *Transnational Democracy. Political Spaces and Border Crossings.* Londra, New York: Routledge.

Archibugi, D. 2008. *The Global Commonwealth of Citizens : Toward Cosmopolitan Democracy.* New Jersey, Oxfordshire: Princeton University Press.

Archibugi, D., Marchetti, R. 2005. „What to Do with the United Nations?". *OpenDemocracy*, 8 septembrie. www.openDemocracy.net.

Archibugi, D., Balduini, S., Donati, M. 2000. „The United Nations as an Agency of Global Democracy". In *Global Democracy. Key Debates,* L. Holden (ed.), 125-42. Londra: Routledge.

Alack, I. 2002. „Ethical Objections to Humanitarian Intervention". *Security Dialogue* 33(3) : 279-92.

Held, D. 2000. *Democraţia şi ordinea globală. De la statul modem la guvernarea cosmopolită.* Bucureşti : Univers.

Holzfrege, J.L., Keohane, R.O. 2003. „The Humanitarian Intervention Debate". In *Humanitarian Intervention. Ethical, Legal, and Political Dilemmas,* J.L. Holzfrege, R.O. Keohane (eds.), 15-52. New York : Cambridge University Press.

Marchetti, R. 2008. *Global Democracy : For and Against. Ethical Theoryi, Institutional Design, and Social Struggles.* Londra: Routledge.

Moreau Defarges, Ph. 1996. *Organizaţiile internaţionale contemporane.* Iaşi : Institutul European.

Morgenthau, H.J. 2007. *Politica intre naţiuni. Lupta pentru putere şi lupta pentru pace.* Iaşi : Polirom.

Rummel, R.J. 1995. „Democracies are Less Warlike than Other Regimes". *European Journal of International Relations* 1(4) : 457-79.

Tocqueville, A. 2005. *Despre democraţie in America.* Bucureşti: Humanitas.

*** 2007. „Anexa B - Carta Naţiunilor Unite". In *Politica între naţiuni. Lupta pentru putere şi lupta pentru pace,* H.J. Morgenthau, 650-73. Iaşi : Polirom.

*** 2008. *Assessment of Member States' Contributions to the United Nations Regular Budget for the Year 2009,* 24 decembrie, http://www.un.org/ga/search/viewdoc. asp? symbol =ST/ADM/SER.B/755.

*** 2009. *List of Non-Governmental Organizations in Consultative Status with the Economic and Social Council as of I September 2009.* http : //esango.un.org/paperless/content/E2009INF4.pdf.

*** 2010. *Members of the General Assembly Are Arranged in Current Regional Groups,* http : //www.un.int/wcm/webdav/site/gmun/shared/documents/GA_regionalgrps_Web.pdf.

Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord. Eficienţa unei organizaţii politico-militare

La scurt timp după ce s-a încheiat al Doilea Război Mondial, iar pacea se instalase în Europa, între statele învingătoare au apărut disensiuni privind împărţirea „prăzii de război”. Altfel spus, pe 24 iunie 1948, armata sovietică a interzis pătrunderea în Berlin a ajutoarelor franceze, britanice şi americane către populaţia germană, această operaţiune fiind numită Blocada Berlinului. Deşi la Conferinţa de la Potsdam (17 iulie - 2 august 1945) Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Franţa şi Uniunea Sovietică îşi stabiliseră zonele de ocupaţie din fostul stat nazist, aceeaşi soartă având-o şi capitala, această înţelegere s-a destrămat atunci când LV. Stalin a emis pretenţii ce depăşeau sfera deciziilor luate iniţial. SUA, Marea Britanie şi l ranţa nu au fost de acord ca poporul german să plătească despăgubirile pe care Uniunea Sovietică le pretindea din partea Germaniei şi nici cu pretenţia de menţinere a trupelor pe teritoriul ocupat de aceasta. în replică. Uniunea Sovietică a interzis accesul puterilor occidentale şi ai populaţiei germane în zona de ocupaţie sovietică. în felul acesta s-a declanşat o lungă şi tensionată perioadă istorică cunoscută sub numele de Războiul Rece (1945-1989).

în faţa pericolului pe care partea sovietică îl reprezenta pentru statele Occidentului, o alianţă militară care să accentueze colaborarea dintre acestea devenea necesară. Pe data de 11 martie 1948, prin Tratatul de la Bruxelles, Franţa, Belgia, Olanda, Luxembourg şi Marea Britanie conştientizează amploarea ameninţării comuniste, dar, în egală măsură, şi incapacitatea fiecăreia dintre aceste ţări de a-i rezista în mod individual. Treisprezece luni mai târziu (4 aprilie 1949), cooperarea transatlantică se materializează

prin naşterea, la Washington, a Organizaţiei Tratatului Atlanticului de Nord (NATO). Actul constitutiv este semnat de statele Tratatului de la Bruxelles, cărora li se alătură Statele Unite, Canada, Portugalia, Italia, Norvegia, Danemarca şi Islanda. De atunci şi până în prezent, NATO a reuşit să sporească numărul membrilor săi la douăzeci şi opt; România a devenit parte în anul 2004, iar ultimul val de aderări, cel din 2008 (cu ocazia summitului de la Bucureşti), a adus în organizaţie Albania şi Croaţia.

Obiective şi principii

Textul Tratatului Atlanticului de Nord*, actul constitutiv al organizaţiei, cuprinde un preambul şi paisprezece articole ce trasează liniile generale ale activităţii organizaţiei. Chiar dacă nu este atât de complex precum Carta ONU, Tratatul NATO reuşeşte să contureze câteva elemente specifice. In primul rând, scopul şi principiile sale se disting încă de la începutul documentului - menţinerea păcii şi securităţii internaţionale, a bunăstării şi stabilităţii în zona nord-atlantică, toate acestea având la bază principiile Cartei ONU. *Statele care sunt parte a prezentului Tratat îşi reafirmă credinţa în obiectivele şi principiile Cartei Naţiunilor Unite, precum şi dorinţa lor de a convieţui în pace cu toate popoarele şi guvernele. Ele sunt angajate în salvgardarea libertăţii, a moştenirii comune şi a civilizaţiilor popoarelor pe care le reprezintă, pe baza principiilor democraţiei, libertăţii individuale şi a literei legii. Ele caută să promoveze stabilitatea şi bunăstarea zonei nord-atlantice. Ele sunt hotărâre să îşi unească eforturile în scopul apărării colective şi al păstrării păcii şi securităţii. Astfel, ele sunt de acord cu prezentul Tratat Nord-Atlantic* (Preambulul Tratatului Atlanticului de Nord). Referirea la actul constitutiv al celei mai importante şi notorii organizaţii internaţionale guvernamentale constituie, de fapt, confirmarea priorităţii politice a ONU faţă de NATO. La o analiză mai atentă a raţiunii funcţionării Alianţei în baza cadrului conferit de ONU, este lesne de înţeles că statele care au pus bazele ONU sunt cu precădere aceleaşi cu cele care au pus bazele NATO. Mai mult, trei dintre statele ce au câte un reprezentant permanent în Consiliul de Securitate al ONU se regăsesc printre fondatorii organizaţiei apărute în 1949: Statele Unite, Marea Britanie şi Franţa.

NATO este diferită de celelalte organizaţii guvernamentale regionale tocmai prin specificul politico-militar. Aceasta presupune că, pe lângă principiile ce figurează în Carta ONU şi pe care organizaţia le preia, mai întâlnim şi un alt principiu: atunci când unul dintre membri se află în situaţia de a fi atacat, ceilalţi membri ai organizaţiei vor considera acest fapt o ameninţare la adresa tuturor şi, asemenea muşchetarilor, vor acţiona „toţi pentru unul şi unul pentru toţi". Este afirmată. în acest sens, necesitatea securităţii colective şi, implicit, a acţiunii colective, „în concert",

---

* **Traducerea în limba română a textului Tratatului Atlanticului de Nord este preluată de pe site-ul oficial al Ministerului Afacerilor Externe din România. Inip : //www.mae.ro/ sites/default/filcs/file/ndf/TRATATlJI,%2520NORI) ATLANTIC iul!**

nu însă tară acordul Consiliului de Securitate al ONU. *Părţile convin că un atac armat împotriva uneia sau mai multora dintre ele, în Europa sau în America de Nord, va fi considerat un atac împotriva tuturor şi, în consecinţă, sunt de acord că, dacă are loc un asemenea atac armat, fiecare dintre ele, în exercitarea dreptului la autoapărare individuală sau colectivă recunoscut prin Articolul 51 din Carta Naţiunilor Unite, va sprijini Partea sau Părţile atacate prin efectuarea imediată, individual sau de comun acord cu celelalte Părţi, a oricărei acţiuni pe care o consideră necesară, inclusiv folosirea forţei armate, pentru restabilirea şi menţinerea securităţii zonei nord-atlantice.*

Orice astfel de atac armat şi toate măsurile adoptate ca rezultat al acestuia vor trebui raportate imediat Consiliului de Securitate. Aceste măsuri vor înceta după ce Consiliul de Securitate va adopta măsurile necesare pentru restabilirea şi menţinerea păcii şi securităţii internaţionale (art. 5, Tratatul Atlanticului de Nord).

Art. 5 se bucură, probabil, de tot atât de multă reputaţie ca şi însăşi organizaţia, reputaţie dobândită, cu precădere, în urma evenimentelor de pe 11 septembrie 2001, din Statele Unite (World Trade Center, Pentagon), în discursul ţinut în faţa Congresului, nouă zile după aceea, preşedintele american George W. Bush face referire explicită la necesitatea coordonării tuturor eforturilor NATO pentru a elimina pericolul terorismului, ameninţător pentru întreaga lume şi nu doar pentru poporul american *(President Bush 's Address to a Joint Session of Congress and the Nation,* 2001). Deşi atacurile teroriste ar fi putut fi interpretate atât drept un atentat la adresa Statelor Unite ca hegemon internaţional şi superputere economică, cât şi ca o crimă împotriva cetăţenilor americani (Archibugi, Young, 2002, p. 27), cea din urmă perspectivă pare să fi convins mult mai uşor. Prin urmare, NATO trebuia să se simtă responsabilă faţă de numeroasele victime ale atentatului, dar şi faţă de eventualele viitoare victime pe care teroriştii le-ar fi putut produce. Totuşi, invocarea art. 5 poate fi interpretată şi drept un pretext pentru intervenţia în Afghanistan, miza acesteia nefiind pedepsirea teroriştilor, ci controlul asupra resurselor petroliere.

Un alt subiect pe care îl deschide art. 5 este cel al responsabilităţii individuale şi colective. Responsabilitatea organizaţiei faţă de statele membre nu trebuie niciodată să depăşească responsabilitatea pe care guvernele naţionale o au faţă de statul pe care îl reprezintă şi faţă de populaţia acestuia. Tocmai din acest motiv, autorii Tratatului au considerat necesară inserarea următorului articol: *Pentru a îndeplini mai eficient obiectivele acestui Tratat, Părţile, separat sau împreună, prin intermediul autoajutorării şi al sprijinului reciproc continue, îşi vor menţine şi dezvolta capacitatea individuală şi colectivă de rezistenţă în faţa unui atac armat* (art. 3, Tratatul Atlanticului de Nord). In virtutea principiului subsidiarităţii, un stat trebuie să recurgă la ajutorul NATO după ce, prin forţele proprii, a încercat, fără succes, să elimine pericolul.

Structura instituţională a organizaţiei

Spre deosebire de Carta ONU, Tratatul Alianţei nu menţionează structura instituţională a acesteia, cu o singură excepţie, articolul 9, ce stipulează existenţa Consiliului Nord-Atlantic : *Prin prezentul, Părţile înfiinţează un Consiliu în cadrul căruia fiecare va fi reprezentată în procesul de analiză a problemelor referitoare la implementarea acestui Tratat. Consiliul va fi astfel organizat încât să fie capabil să se reunească prompt şi în orice împrejurare. Consiliul va constitui atâtea organisme subsidiare cât este necesar: în nrimul rând. va înfiinţa de urnentă un comitet al apărării care*

vii recomanda măsurile de implementare a Articolelor 3 şi 5 (art. 9, Tratatul Atlanticului de Nord). Astfel, acest articol poate fi interpretat ca recunoscând explicit autoritatea Consiliului - instituţie de tip executiv - în raport cu celelalte instituţii ale organizaţiei. Consiliul, compus la nivel înalt din şefi ai statelor şi ai guvernelor, miniştrii de Externe şi ai Apărării şi, în acelaşi timp, din reprezentanţii permanenţi ai tuturor statelor membre, constituie instituţia în cadrul căreia se iau, prin consens, toate deciziile importante ale organizaţiei. Toate întâlnirile sale au loc la sediul central al NATO (Bruxelles) şi sunt prezidate de secretarul general sau, in absenţa sa, de către *deputee* (adjunctul secretarului general NATO). în luarea deciziilor de natură civilă sau militară, dar şi în implementarea lor. Consiliul se bucură de sprijinul unor comitete specializate precum Comitetul Politic, Comitetul Militar. Grupul de Coordonare Politică, înaltul Comitet pentru Planificarea Urgenţelor Civile *(NATO Handhook,* 2006, pp. 47-48).

Complexitatea structurii instituţionale a NATO poate fi uşor sesizată prin dubla organizare, cea civilă şi cea militară. Astfel, organizarea civilă presupune existenţa **delegaţiilor naţionale** prezidate de către un ambasador al unui stat membru *(National Delegations to NATO 2010)* şi a **secretarului general** (din 1 august 2009, în persoana lui A.F. Rasmussen - anterior, prim-ministru al Danemarcei) *(The NATO Secretar}' General.* 2010). Numit de guvernele statelor membre pentru o perioadă de patru ani. Secretarul General deţine funcţii-cheie în cadrul alianţei: este preşedintele **Consiliului** Nord-Atlantic, al Comitetului pentru Planificarea Apărării, al **Comitetu-** lui pentru Planificare Nucleară, al Consiliului NATO-Rusia, al **Comisiei** NATO-Ucraina şi al Grupului de Cooperare Mediteraneeană; **este prin** cipalul purtător de cuvânt al Alianţei în raport cu alte **organizaţii sau state** terţe şi în relaţiile cu statele membre ale NATO; coordonează **personalul** organizaţiei *(NATO Handhook.* 2006, p. 74). A treia instituţie civilă **impor** tantă, **Staff-ul Internaţional,** constituie, de fapt. un corp administrativ **şi** de consultanţă ce se preocupă de expertiza desfăşurării acţiunilor fără implicaţii militare *(International Staff*, 2010). Pentru cele din urmă, este pus în funcţiune un alt angrenaj instituţional.

Din organizarea militară se evidenţiază Comitetul Militar, Comanda mcntele Strategice şi Structurii de Comandă Militară, instituţii ce au atribuţii de consiliere legate de politica militară şi de strategie, respectiv de comanda şi controlul forţelor armate terestre, navale sau aeriene. Compus din ofiţeri ce servesc drept reprezentanţi militari naţionali în cadrul sesiunii permanente şi condus de un preşedinte pentru un mandat de trei ani, **Comitetul Militar** reuneşte interesele tuturor statelor membre ale organizaţiei. Pe baza consensului, acesta ia decizii referitoare la apărarea zonei NATO şi, în acelaşi timp, la implementarea deciziilor operaţionale luate de Consiliul Nord-Atlantic *(NATO Handbook,* 2006, pp. 85-87). **Comandamentele Strategice** - Comandamentul Suprem Aliat din Europa (Supreme Aliied Commander Europe/SACEUR) şi Comandamentul Suprem Aliat pentru

Transformare (Supreme Aliied Commander Transformation/SACT) - asigură consilierea Comitetului Militar şi sunt responsabile faţă de acesta în ceea ce priveşte direcţiile acţiunilor de tip militar ale Alianţei (*NATO Handbook*, 2006, p. 87). Odată cu Summitul de la Praga din 2002, **Structura de Comandă Militară** a fost supusă reformei în vederea eficientizării controlului şi a mobilizării forţelor militare în zona euro-atlantică. Responsabilităţile operaţionale i-au fost retrase vechiului Comandament Suprem Aliat pentru Atlantic în favoarea Comandamentului Aliat pentru Operaţii (Aliied Command Operations/ACO), cu sediul în Belgia: în acelaşi timp, a fost creat în SUA Comandamentul Aliat pentru Transformare (Aliied Command Transformation/ACT), subordonat direct SACT, cu scopul de a facilita transformările survenite în legătura forţelor NATO cu forţele militare americane *(NATO Handbook*, 2006, pp. 88-89).

Cu atât mai mult cu cât este militar, un asemenea corpus instituţional presupune costuri considerabile pentru statele membre. Deşi bugetul organizaţiei este compus din contribuţiile directe ale statelor membre (din bugetele de apărare), pentru acţiunile civile el este administrat de Staff-ul Internaţional, iar pentru acţiunile militare este administrat de Comitetul pentru Buget Militar (*Military Organization and Structures,* 2010). Mai trebuie adăugat faptul că Islanda, neparticipând la structura militară a Alianţei, nu a contribuit niciodată de la aderarea sa la NATO la fondul dedicat acţiunilor militare, ci doar la cele civile. Un alt stat cu o situaţie deosebită este Franţa, care abia în anul 2009 şi-a retrimis reprezentanţii în structurile instituţionale militare, la patruzeci şi trei de ani de la momentul

când Charles de Gaulle (preşedintele din acea vreme al Franţei), simţindu-se ameninţat de „nefireasca" apropiere dintre Statele Unite şi Marea Britanie, a decis retragerea şi găsirea propriei căi de protecţie militară a statului francez (Duignan, 2000, p. 29).

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord îşi dovedeşte, deseori, implicarea în numeroasele probleme internaţionale (protejarea mediului, respectarea drepturilor omului, lupta împotriva înarmării etc.) prin conferinţe, campanii de sensibilizare a opiniei publice şi a comunităţii internaţionale, dar eforturile cele mai mari se îndreaptă către misiuni de instaurare şi menţinere a păcii. Cu toate că misiunile sunt deseori cunoscute ca „misiuni NATO", trebuie subliniat faptul că organizaţia nu poate acţiona fără încuviinţarea ONU. Mai mult, în funcţie de localizarea acesteia. NATO are ca partener de acţiune fie Uniunea Europeană (dacă misiunea are loc in Europa), fie ONU sau organizaţii regionale (dacă misiunea are loc in afara spaţiului european). Imediat după încheierea Războiului Rece, prima operaţiune întreprinsă de organizaţie, în colaborare cu UE, s-a petrecut în zona Balcanilor (Bosnia şi Herţegovina, 1994-2004) *(Peuce Support Openitions in Bosnia and Herzegovina,* 2010). în anul 1999 a fost iniţiată operaţiunea din Kosovo ce avea drept scop securizarea frontierelor, ajutoare umanitare pentru refugiaţii din zonă, asistenţă medicală etc. Deşi au trecut zece ani de la începutul ei. operaţiunea continuă deoarece pacea nu este complet instalată *(NATO's Role in Kosovo,* 2010) în acelaşi an, un nou conflict zdruncină stabilitatea şi pacea zonei balcanice. La cererea autorităţilor de la Skopje, NATO a intervenit in 2001 spre a ajuta guvernul macedonean împotriva rebelilor albanezi *(NATO HQ Skopje,* 2003).

Odată cu intervenţia în Afganistan, în anul 2003, se petrece prima acţiune importantă a NATO în afara spaţiului european, argumentul oficial fiind acela al cererii guvernului afgan de sprijinire împotriva Al Qaeda şi taliha- această zonă, cu atât mai mult cu cât SUA. în urma evenimentelor de la 11 septembrie 2001, este cel mai decis membru NATO în prinderea şi pedepsirea vinovaţilor (Moore, 2007, pp. 75-94). Conform documentului emis în 2008. „L'OTAN après Bucarest", „ţările aliate au precizat că securitatea euroatlantică şi, în general, securitatea internaţională sunt in mod strâns legate de viitorul Afganistanului ce trebuie să fie un stat pacifist, democratic, ce respectă drepturile omului şi care este eliberat de aine ninţarea terorismului. Iată de ce misiunea Forţei Internaţionale de Asistenţă pentru Securitate (FIAS) ce operează sub mandatul Naţiunilor Unite rămâne prioritatea NATO. Participanţii la Suminit au semnalat că, de când NATO a luat comanda misiunii FIAS în 2003, au fost realizate progrese semni ficative, dar că mai există încă numeroase provocări de înfruntat - pentru guvernul afgan, pentru NATO şi pentru restul comunităţii internaţionale"

(„L'OTAN après Bucarest", 2008, p. 2).

în acelaşi an. 2003, NATO intervine în Irak pentru a-1 îndepărta de la putere pe Saddam Hussein, şeful statului, şi pentru a reintroduce democraţia. Pedepsirea guvernării abuzive şi arbitrare a fostului lider şi înlocuirea acesteia cu un guvern proamerican n-au beneficiat de sprijinul opiniei publice internaţionale. Maniera abuzivă, armată, prin care s-a produs intervenţia, pedepsirea lui Saddam Hussein, investirea unui nou guvern fără consultarea populaţiei pot anula caracterul legitim al acţiunii organizaţiei in care, mai mult decât oricare alt stat, sunt implicate Statele Unite. Deşi misiunea de democratizare a statului irakian este încă în curs de desfăşurare, scepticii ii neagă validitatea. Cu toate că a fost aliatul de nădejde al lui George W. Bush, Tony Blair s-a alăturat în urmă cu trei ani acestora, mărturisind eşecul misiunii prin sintagma „pretty mueh of a disaster" (Branigan, 2006).

Ultima misiune (Misiunea Uniunii Africane în Sudan - AMIS) a NATO a început în 2005 pe continentul african, în regiunea Darfur, în Sudan, pentru a aplana conflictul dintre Armata pentru Eliberarea Sudanului, Mişcarea pentru Dreptate şi Egalitate şi guvernul sudanez. Până pe data de 31 decembrie 2007, organizaţia a colaborat cu ONU şi cu UA pentru stabilirea păcii, prin oferirea sprijinului militar *(As | işti nţ; the African Union in Darfur. Sudan*, 2010).

Dacă misiunile din Irak, Afganistan, Darfur încearcă să reflecte implicarea organizaţiei cu efective militare terestre, altele ilustrează capacităţile sale maritime. De pildă, prin operaţiunea Active Endeavour, iniţiată în 2001, NATO protejează Marea Mediterană de eventualele atacuri teroriste. Din 2008, efectivele navale ale organizaţiei încearcă să elimine pirateria din Golful Aden şi Peninsula Somaliei, care afectează zona atât din punct de vedere economic, cât şi din punct de vedere umanitar *(împreună pentru securitate,* 2009, p. 23).

Luând în considerare îndelungata sa istorie şi acţiunile întreprinse, Organizaţia Tratatului Atlanticului de Nord demonstrează că rolul îndeplinit pe scena internaţională nu este deloc neglijabil. Totuşi, statutul de lider pe care îl posedă Statele Unite pare să determine perceperea organizaţiei drept o marionetă în mâinile celui mai puternic finanţator. Ca şi alte organizaţii internaţionale guvernamentale, NATO este deseori privită cu circumspecţie deoarece favorizează manifestarea intereselor speciale ale SIJA in faţa celor ale comunităţii internaţionale. Dacă acceptăm că, atunci când ne referim la comunitatea internaţională, avem în vedere state, grupuri de presiune, asociaţii civile şi, în genere, toţi oamenii (Kwakwa, 2003, pp. 28-32), atunci interesul unui stat intră în sfera interesului comunităţii internaţionale. Cu toate acestea, câţi actori implicaţi, atâtea opinii şi interese. Acuzaţiile de egoism la adresa Statelor Unite sunt, probabil, determinate de neputinţa altor membri ai NATO de a-şi impune poziţiile şi interesele.

Cu ocazia Summitului de la Strasbourg/Kehl din 2009, statele membre ale NATO au adus în discuţie necesitatea creării unui nou concept strategic capabil să determine noile provocări la adresa securităţii în lume şi maniera în care organizaţia le poate soluţiona. Astfel, în luna septembrie a aceluiaşi an, a fost instituit un grup de experţi sub coordonarea fostului secretar de stat american Madeline Albright, a căror misiune presupunea crearea unui raport conţinând o serie de probleme şi recomandări ce au fost supuse dezbaterii cu ocazia Summitului de Ia Lisabona din noiembrie 2010. Vechiul concept strategic ce reitera necesitatea respectării valorilor democraţiei liberale şi angajamentul organizaţiei în asigurarea securităţii colective recunoştea terorismul, conflictele interetnice, încălcarea drepturilor omului, instabilitatea economică şi politică, emergenţa armelor nucleare şi biologice drept principalele ameninţări ale spaţiului nord-atlantic. în plus. Identitatea Europeană de Securitate şi Apărare constituia principiul în numele căruia organizaţia şi, implicit, statele membre îşi respectau angajamentele luate în privinţa securităţii colective *(The Alliance's Strategic Concept*, 1999). Rezultatele raportului dat spre publicare pe 17 mai 2010 demonstrează incapacitatea vechiului concept strategic de a răspunde provocărilor celei de-a doua decade a secolului XXI. Cele douăzeci şi opt de state membre ale organizaţiei (reunite pentru prima dată cu ocazia Summitului NATO de la Bucureşti din 2008, alături de secretarul general al ONU şi de preşedintele Federaţiei Ruse) sunt constrânse să aibă in vedere probleme noi referitoare

la pirateria şi securitatea energetică. în numele securităţii colective, organizaţia trebuie să demonstreze capacitatea de a se apăra de ameninţările militare şi neconvenţionale, armele nucleare şi atacurile cibernetice, de a menţine politica uşilor deschise către noi state membre, de a şi consolida parteneriatele cu UE, ONU, OSCE, Rusia, Georgia şi Ucraina, zona mediteraneeană şi Orientul Mijlociu. în plus, NATO îşi propune reforme în privinţa misiunii din Afganistan, la nivelul instituţional şi al procedurii de luare a deciziilor în cadrul organizaţiei *(MATO 2020: Assured Securile ; Dynamic Engagement*, 2010).

Cu toate meritele saie recunoscute, NATO trebuie să conştientizeze că se impune nu doar reformarea strategică sau instituţională, ci şi cea a modalităţilor de acţiune. Altfel spus, a acţiona pentru instaurarea şi menţinerea păcii şi securităţii într-o anumită zonă nu presupune doar a trimite câteva efective militare spre a-i pedepsi pe „răzvrătiţi". Reconstrucţia unei zone, stabilizarea ei şi menţinerea efectivă a păcii încep, din păcate, chiar din momentul în care trupele militare se retrag. Abia din acel moment însă populaţia din zonă are mai multă nevoie de susţinere. Astfel, ajutorul NATO ar fi considerabil dacă ar pune accentul nu doar pe efectivele militare, ci şi pe cele poliţieneşti. Menţinerea ordinii într-o zonă distrusă de conflict şi, în consecinţă, mereu predispusă la acţiuni de încălcare a legii, devine o necesitate de lungă durată căreia nu-i poate răspunde efemeritatea unei campanii militare. Prin urmare, NATO este o organizaţie eficientă, dar la o privire mai atentă asupra consecinţelor acţiunilor sale, ar putea deveni cu mult mai eficientă decât este in pre/em

Bibliografie

Arehibugi, D., Young, I. 2002. „Toward a Cilobal Rule of Law". *Dissent* 48 : 27-32.

Branigan, T. 2006. „Intervention in Iraq 'Pretty Much of a Disaster' Admits Blair, as Minister Calls it His Big Mistake'". *The Guardian*, 18 noiembrie.

Duignan, P 2000. *NATO: Its Past, Present, and Future.* Stanford: Hoover Institution Press.

Kwakwa, E. 2003. „International Community, International Law, and United States: three in one, two against one, or one and the same ? ". In *United States Hegemony and the Foundations of International Law,* M Byers. G. Noltefeds.), 25-56. New York : Cambridge University Press.

Moore, R. 2007 *NATO'S New Mission : Projecting Stability in a Post-Cold War World.* Westport: Praeger Security International.

*** 1949. *Tratatul NATO.* http://www.mae.ro/sites/default/files/file/pdf/TRATATUL%2520NORD-ATLANTIC pdf

*** 1999 *The Alliance's Strategic Concept,* http: //www.nato.int/cps/en/natolive/ official texts 27433.htm

*** 2001. „President Bush's Address to a Joint Session of Congress and the Nation". *The Washington Post*
http : //www.washingtonpost.com/wp-srv/nation/specials/ attacked/transcripts/bushaddress 092001, html.

*** 2006. *NATO Handbook.* Brussels: NATO Public Diplomacy Division, http:// www.nato.int/docu/handbook/2006/hb-en-2006.pdf.

*** 2008. *L'OTANapres Bucaresl* http : //193.219.98.16/index.php ? inc = download &idpub= 104&idtaal -7&taal = ENG&wat = pdf.

*** 2009. *împreună pentru securitate. O introducere in problematica NATO.*

http : //www.nato.int/ebookshop/introduction to_nato/nato security rou.pdf.
*** 2010 *Assisting the African Union in Darfur, Sudan,* http://www.nato.int/ cps/en/natolive/topics 49194.htm.
*** 2010. *International Staff,* http://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_58110.htm.
*** 2010. *Military Organization and Structures,* http://www.nato.int/cps/en/ natolive/topics 49608.lum.
*** 2010. *National Delegations to NATO 2010.* http://www.nato.int/cps/en/ natolive/topics 49205.htm.
*** 2010. *NATO 2020: Assured Security ; Dynamic Engagement,* http : //www.nato. int/ strategic-concept/expertsreport.pdf.
*** 2010. *NATO HQ Skopje,* http://www.nato.int/fyrom/home.htm.
*** 2010. *NATO's Role in Kosovo,* http://www.nato.int/cps/en/natoiive/topics 48818.htm.
*** 2010. *The NATO Secretary General,* http://www.nato.int/cps/en/natolive/ topics_50094.htm
*** 2010. *Peace Support Operations in Bosnia and Herzegovina,* **http:// www.nato.inl/cps/en SID (tOslIl Л.' |)439D06F/naU)live/topics** 52122.**him.**

Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa. De la unul împotriva celuilalt la unul împreună cu celălalt

Epoca Războiului Rece a cunoscut perioade de intensitate variabilă. Cele două mari state rivale, URSS şi SUA, respectiv ţările europene ce se aflau sub influenţa lor politico-ideologică, au fost într-o permanentă tensiune care a comportat, în perioada anilor ’60-’70, o oarecare relaxare, cunoscută sub numele de „destindere”. Leonid Brejnev şi Richard Nixon, şefii de stat ai URSS şi SUA, devin conştienţi de riscurile financiare pe care le presupune înarmarea nucleară, iar Germania de Vest, prin inter mediul a ceea ce s-a numit Ostpolitik, încearcă să se apropie de vecinii săi estici. Mai mult, liderii statelor comuniste încep să aprecieze importanţa schimburilor comerciale cu Occidentul Europei (al cărui capitalism se dovedea productiv şi eficient), iar liderii statelor liberale, simţind presiunea dependenţei de SUA, invocă din ce în ce mai des nevoia de a renunţa la încrâncenarea înarmării.

Conştientizarea dependenţei reciproce a celor două mari tabere politice, economice şi ideologice a determinat întâlnirea reprezentanţilor a treizeci şi cinci de state în cadrul Conferinţei pentru Securitate şi Cooperare în Europa, iniţiată pe 3 iulie 1973 şi finalizată, după trei runde, pe 30 iunie - 1 iulie 1975, prin semnarea Actului Final de la Helsinki. Deşi scopul central al întâlnirii era crearea unui cadru de securizare a continentului şi de cooperare pe diverse domenii, interesele naţionale ale actorilor participanţi constituie un criteriu de împărţire a statelor în cinci categorii: 1) statele Pactului de la Varşovia ce sprijineau crearea unei conici mţe încă din 1966 ;

2) o parte a statelor Pactului de- la Varşovia - România, Ungaria, Cehoslovacia - care militau împotriva influenţei URSS ; 3) statele neutre - Irlanda, Elveţia, Suedia; 4) statele aparţinând Comunităţii Europene; 5) cele mai puternice state ale NATO, Statele Unite şi Marea Britanie, ce au considerat Procesul de la Helsinki drept forul de întâlnire a expectanţelor lor (Galbreath, 2007, p. 27).

Actul Final de la Helsinki instituie, astfel, trei dimensiuni sau „coşuri" de cooperare politico-militară, economică, de mediu şi umană recunoscute de către statele semnatare. Acest document rămâne de referinţă prin reafirmarea importanţei instituirii unor principii (preluate, de altfel, din Carta Naţiunilor Unite, art. 2) care să vegheze asupra relaţiilor dintre state şi care, în situaţia respectării cu stricteţe, ar fi dus, în cele din urmă, la încheierea Războiului Rece. Faptul că acest conflict politico-diplomatic între statele Europei a continuat încă paisprezece ani nu poate decât să denote lipsa de încredere într-o veritabilă capacitate de cooperare între acestea. Pe de o parte, teama statelor comuniste de o eventuală ingerinţă din partea celor liberale se acutizează pe măsură ce vocea mişcărilor de rezistenţă antitotalitară, de dizidenţă se aude din ce în ce mai pronunţat, iar ţările Europei vestice par să pună în discuţie legitimitatea şi eficienţa guvernelor comuniste din spatele Cortinei de Fier. Pe de altă parte, nici statele occidentale nu se simt mai în siguranţă atât timp cât URSS şi aliaţii săi reprezintă o perpetuă ameninţare militară căreia nu-i pot face faţă decât coalizându-se şi, implicit, făcând compromisuri cu Statele Unite.

în anii 1989-1990. odată cu destrămarea Cortinei de Fier, statele semnatare ale Actului Final de la Helsinki conştientizează importanţa reconfigurării ordinii politice şi economice a Europei şi a lumii. Cele treizeci şi trei de state şi Germania, care tocmai se reunise, semnează între 19 şi 23 noiembrie 1990 Carta de la Paris pentru o Nouă Europă, document ce reafirmă „decalogul" principial enunţat la Helsinki. Acest document recunoaşte supremaţia democraţiei ca unicul regim politic de guvernare, acceptat în mod legitim de voinţa popoarelor şi reaminteşte domeniile de cooperare : politică, economie, mediu, cultură, educaţie etc.

Cu ocazia întâlnirii de la Paris, sunt stabilite şi câteva instituţii - Consiliul Miniştrilor Afaccriloi Externe la Berlin, Centrul pentru Prevenirea Conflictelor la Viena, Oficiul pentru Alegeri Libere la Varşovia, Comitetul pentru Oficialii Seniori şi un Secretariat Permanent cu sediul la Viena - care să asigure optima desfăşurare a întâlnirilor Conferinţei (din doi in doi ani). Alegerea sediilor pentru aceste instituţii nu este deloc întâmplătoare. „în primul rând, în timp ce Uniunea Europeană, NATO sau Consiliul Europei sunt concentrate în Europa vestică (Belgia şi Franţa), Secretariatul CSCE şi Oficiul pentru Alegeri Libere sunt concentrate în oraşe din Europa Centrală. Aceste locaţii ilustrează intenţiile timpurii de concentrare cu precădere asupra regiunilor de la «Estul Vienei». în al doilea rând, OSCE este diferit prin faptul că şi-a plasat instituţiile în toată Europa. | | Decizia

de a avea o organizaţie descentralizată a constituit o strategie de a preveni dezvoltarea unei mari, centralizate birocraţii" (Galbreath, 2007, pp. 43-44).

Tensiunile de pe teritoriile fostei URSS, dar şi ale fostei Iugoslavii, sporirea numărului de membri la cincizeci şi trei in doar cinci ani (1990-199.3) au determinat găsirea unei formule mai eficiente şi durabile care să tacă faţă noilor provocări politico-militare şi economice ale Europei. Prin urmare, pe 6 decembrie 1994, la Budapesta, şefii statelor membre decid schimbarea titulaturii de la Conferinţa pentru Securitate şi Cooperare în Europa la Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa.

Obiective şi principii

Actul constitutiv al CSCE, ulterior al OSCE (un act constitutiv mai special deoarece nu respectă tiparul instituit de Carta ONU, reprezentând o succesiune de declaraţii şi angajamente structurate pe capitole şi articole), este un tot unitar ce enumeră laolaltă obiectivele şi principiile pe care toate statele semnatare sunt obligate să le respecte, în sfera *drepturilor omului, democraţiei şi statului de drept*; *libertăţii economice şi responsabilităţii*; *relaţiilor amicale intre statele participante* ; *securităţii*; *unităţii.* în plus, CSCE îşi propune afirmarea unui număr de obiective în domeniile : *dimensiune umană, securitate, cooperare economică, mediu, cultură, muncitori imigranţi, zona mediteraneeană, organizaţiile internaţionale* (Carta de la Paris, 1990). Statele participante la conferinţă nu işi asumă doar la nivel

ideatic anumite angajamente, ci îşi asumă şi responsabilitatea în ceea ce priveşte punerea în practică a obiectivelor menţionate. Astfel, recunoscând problemele comune tuturor, statele admit să folosească instrumente utile în rezolvarea lor. eliminându-se, în cele din urmă, disparităţile în privinţa gestionării pericolelor şi consecinţelor lor directe şi indirecte.

Obiectivele şi regulile de acţiune ale OSCE răspund principiilor clamate de organizaţie. Preluate din Actul Final de la Helsinki, cele zece principii, devenite ale OSCE, sunt următoarele: I. *Egalitatea suverană, respectul drepturilor inerente suveranităţii*; IE *Ne recurge rea la ameninţarea cu forţa sau la folosirea forţei*; III. *Inviolabilitatea frontierelor*; IV. *Integritatea teritorială a statelor*; V. *Reglementarea paşnică a diferendelor*; VI. *Nonintervenţia în treburile interne* ; VII. *Respectarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, inclusiv libertatea de gândire, de conştiinţă, de religie sau de convingere :* VIII. *Egalitatea drepturilor popoarelor şi dreptul popoarelor de a dispune de ele insele:* IX. *Cooperarea dintre state* ; X . *îndeplinirea cu bună-credinţă a obligaţiilor asumate in conformitate cu dreptul internaţional* . Principiile nu protejează doar statele - pe unele de abuzul celorlalte -, ci şi popuiaţia/populaţiile de abuzul propriului/ propriilor state. Al şaptelea şi al optulea principiu stipulează necesitatea ca statele să recunoască drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului şi capacitatea popoarelor de a-şi decide singure soarta politică, economică, socială, culturală, pe plan intern şi în relaţia cu alte state. Altfel spus, sunt readuse în discuţie implicaţiile civile şi politice ale democraţiei liberale - o abordare destul de cinică, ţinând cont de faptul că printre statele semnalare se numărau şi câteva impasibile la drepturile propriilor populaţii (Republica Populară Bulgaria, Republica Socialistă Cehoslovacă, Republica Socialistă f ederativă Iugoslavia, Republica Democrată Germană, Republica Populară Polonă, Republica Socialistă România, Republica Populară Ungară, Uniunea Sovietică). *

* Traducerea **noastră Documentul in limba** engleză este disponibil pe sile ul http:// **wtvw.osee.org/documenis/ini** s lu/s **OM/(044 cn.pdf**

Structura instituţională a organizaţiei

Deşi unele instituţii au precedat apariţia Organizaţiei pentru Securitate şi Cooperare în Europa, se cuvine totuşi ca abia in acest context să fie descrise, incluzând şi pe acelea ce au apărut ulterior. Pentru că nu există un act constitutiv care să reflecte în mod exhaustiv instituţiile organizaţiei, trebuie menţionat că cele despre care nu am amintit nimic in contextul prezentării Cartei de la Paris pentru o Nouă Europă funcţionează pe baza propriului statut intern, stabilit cu ocazia summiturilor ce au loc o dată la doi ani, şi că importanţa lor egală este recunoscută oficial.

Preşedinţia OSCE, cu un mandat de un an, funcţionează pe baza sistemului Troika, instituţie creată cu ocazia summitului de la Helsinki (9-10 iulie 1992), când a fost semnat documentul *Provocările schimbării (The Challenges of Change*, 1992). Cu scopul de a asigura continuitate şi eficienţă în funcţionarea sa, Troika a fost instituită prin alegerea unui preşedinte dintre membrii Comitetului pentru Oficialii Seniori (ulterior Consiliul Permanent), asistat de fostul şi de viitorul preşedinte al OSCE. In 2011 e compusă din reprezentantul Lituaniei, alături de cel din Kazahstan (din 2010) şi cel din Irlanda (statul ce va prezida organizaţia în 2012) *(Participation in the Troika 2011 and Chairmanship of the Forum for Security Cooperation in the third Trimester,* 2011).

Consiliul Ministerial, fostul Consiliu al Miniştrilor Afacerilor Externe, îşi capătă denumirea ca urmare a Summitului de la Budapesta din 1994, deşi maniera sa de funcţionare este explicitată în Carta de la Paris din 1990. Corp central de luare a deciziilor vitale pentru organizaţie, Consiliul Ministerial se reuneşte anual, constituind, astfel, o instituţie intermediară, din punctul de vedere al periodicităţii întrunirilor sale, între summiturile OSCE (o dată la doi ani) şi Consiliul Permanent (*Ministerial Councils*, 2010) . Cel de-al doilea **Consiliu,** cel **Permanent,** compus din delegaţi ai celor cincizeci şi şase de state membre, constituie adevărata instituţie cu **caracter executiv a OSCE. In cadrul întâlnirilor săptămânale de la Viena,** sunt luate, prin consens, decizii ce vizează funcţionarea şi acţiunea organizaţiei, bugetul, următoarele întâlniri etc. (*Permanent Council,* 2010).

A patra instituţie. în ordinea importanţei, este **Forumul pentru Cooperare în** domeniul **Securităţii (FSC),** corp autonom de luare a deciziilor în domeniul securităţii militare şi al stabilităţii în zona OSCE, ce se reuneşte săptămânal la Viena. Născut, ca şi preşedinţia, cu ocazia Summitului de la Helsinki, FSC impune (din 1994) statelor membre un set de reguli politieo-militare. set cunoscut sub numele de *Code of Conduct on Politico--Military Aspects of Security.* De asemenea, prin *Document on Small Anus and Light Weapons* (2000), instituţia încearcă să impună un control riguros in privinţa circulaţiei armelor şi a traficului de arme cu care se confruntă zonele ce posedă un acut caracter conflictual. Summiturile din 1996 şi 1999 de la Lisabona, respectiv Istanbul, subliniază rolul pe care îl are

OSCE în securizarea Europei, atât prin măsurile menţionate anterior, prin necesitatea intensificării schimbului de informaţii de tip militar intre toate statele membre, dar şi prin sprijinirea politicii de dezarmare la nivel internaţional *{Forum for Security Co-operation,* 2010).

Reprezentantul OSCE **pentru Libertatea Media,** cu sediul la Viena, are drept principală sarcină supravegherea modului în care libertatea de expresie este sau nu afectată în ţările membre, astfel încât principiile pe care organizaţia le promovează să nu fie încălcate. în situaţia in care sesizează nereguli, el se consultă fie cu preşedintele în exerciţiu al OSCE, fie cu instituţia executivă - Consiliul Permanent (*Representative on Freedom of the Media*, 2010).

Biroului pentru Instituţii Democratice şi Drepturile Omului. în strânsă legătură cu Reprezentantul pentru Libertatea Media, îi este, in mod explicit, reafirmată importanţa cu ocazia Summitului de la Istanbul. Având sediul la Varşovia, putem admite că se preocupă de orice acţiune ce intră în sfera dimensiunii umane pe care a evidenţiat-o. mai întâi. Actul Final de la Helsinki şi pe care toate documentele ulterioare au preluat-o. Respectarea drepturilor omului şi preocuparea ca statele membre să acţioneze conform valorilor democratice şi ale statului de drept constituie, în linii mari, atribuţiile sale. Pentru **că** domeniul **pe** care îl acoperă este extrem de vast, Biroul pentru Instituţii Democratice şi Drepturile Omului este structurat în cinci departamente dedicate democratizării, drepturilor omului, procesului electoral, romilor, toleranţei şi nondiscriminării *(Office for Democratic Institutions and Human Rights*. 2010).

Funcţionarea **înaltului Comisar pentru Minorităţile Naţionale,** cu sediul la Haga. este descrisă în textul *Provocările schimbării,* iar sarcina acestuia constă în depistarea şi aplanarea disensiunilor între minorităţi şi încercarea cu orice preţ de a evita izbucnirea unui contlict. Rolul acestei instituţii este cu atât mai dificil cu cât disensiunile dintre minorităţile unui stat reprezintă principala sursă de contlict în Europa şi, în genere. în lume *(High Commissioner on National Minorit ies.* 2010).

Stabilită în anul **1995, Curtea de Conciliere şi Arbitraj** întruchipează instituţia care trebuie să menţină pacea atunci când aceasta este ameninţată de ivirea unui diferend la nivelul unui stat sau intre state. Curtea îşi desfăşoară activitatea la Geneva, fiind compusă din doi conciliatori, un arbitru şi un *alternate* din partea a douăzeci şi patru de state membre, toţi experţi în dreptul internaţional. Domeniile în care îşi exercită capacitatea de decizie vizează chestiunile economice, de mediu, de teritorialitate sau de delimitare maritimă (*Court of Conciliation and Arbitration.* 2010).

Un alt organism relevant pentru angrenajul instituţional descentralizat al OSCE este **Adunarea Parlamentară.** însumând trei sute douăzeci de reprezentanţi ai statelor membre. Deşi apărută prin Carta de la Paris, Carta pentru Securitate Europeană **(1999)** îi recunoaşte autoritatea în privinţa capacităţii de a facilita comunicarea dintre parlamentele naţionale. Ea se

reuneşte anual, în luna iulie, sesiunile sale nu durează niciodată mai mult de cinci zile, iar deciziile sunt luate prin majoritatea voturilor exprimate, nu însă fără a fi îndeplinit cvorumul (prezenţa a mai mult de jumătate din numărul total de membri) *(About OSCE PA.* 2010). Pleiada instituţională se încheie cu **Secretariatul General,** prezidat de secretarul general, francezul Marc Perrin de Brichambaut, care este, pe lângă coordonatorul activităţilor administrative ale OSCE, şi reprezentantul preşedintelui organizaţiei pe o perioadă de trei ani, mandatul său putând fi reînnoit *(Secretary General.* **2010).**

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

Acţiunile întreprinse vizează combaterea diverselor tipuri de trafic şi a terorismului, controlul armelor, managementul graniţelor, prevenirea conflictelor, democratizarea, activităţile economice, educaţia, monitorizarea proceselor electorale, protejarea mediului înconjurător, egalitatea de gen, drepturile omului, libertatea presei, reforma militară, drepturile minorităţilor, activităţi de tip poliţienesc, respectarea statului de drept, toleranţa şi nondiscriminarea. După cum sugerează însuşi numele organizaţiei, securitatea continentului se bucură de o considerabilă atenţie. Astfel, OSCE reuşeşte să realizeze misiuni de menţinere a păcii sau de reconstrucţie în diferite zone „fierbinţi" din sud-estul Europei (Kosovo, Bosnia şi Herţegovina, Muntenegru, Serbia, Albania), estul Europei (Republica Moldova, Ucraina), Caucazul de Sud (Georgia, Azerbaidjan, Armenia), Asia Centrală (Turkmenistan, Kazahstan, Kirghistan, Tadjikistan, Uzbekistan). Toate aceste exemple identifică numeroasele zone vulnerabile aflate în atenţia organizaţiei. Accentul operaţiunilor este pus pe intervenţia militară, dar mai ales pe activităţile de reconstrucţie teritoriilor - trimiterea efectivelor poliţieneşti, sprijinul în instituirea unui regim democratic stabil, ajutorul economic. Deşi. misiunile menţionate sunt iniţiate cu mult timp în urmă (în medie de 10-15 ani), ele nu-şi demonstrează, în mod obligatoriu, ineficienţa, ci mai ales arată cât de anevoioasă este reconstrucţia şi cât de profunde sunt obligaţiile pe care şi le asumă OSCE.

Prin activităţile de monitorizare a alegerilor în statele Europei, prin rapoartele pe care le redactează pe baza observării gradului de intoleranţă faţă de anumite categorii defavorizate (femei, copii, minorităţi etnice, religioase, imigranţi etc.), prin campaniile de sensibilizare a comunităţii internaţionale şi prin analizele ce încearcă să surprindă modul în care statul, prin diversele sale instituţii, comite abuzuri faţă de populaţie, OSCE demonstrează că învaţă din greşelile pe care le-au comis membrii săi. Instituţiile ce au drept preocupare democraţia, drepturile omului, minorităţile. reconcilierea şi arbitrajul reflectă maniera profundă în care regimurile totalitare au afectat Europa şi sechelele lăsate în memoria colectivă.

Datorită eforturilor de securizare a Europei şi de asigurare a cooperării statelor membre. Organizaţia pentru Securitate şi Cooperare în Europa reprezintă un model exportabil pentru alte organizaţii regionale care nu fac faţă problemelor din interiorul statelor membre sau dintre statele membre. Poate, în felul acesta, ar fi pus în practică visul lui Kant. acela de a asista la crearea *păcii eterne.* „După aproape cincizeci de ani de sălbăticie obscenă şi victimizare reciprocă (având complicitatea Vestului), încorporate brutal în «dilema securităţii» *par excellence*, acesta este, în mod clar, *lucrul cel mai potrivit*, ca şi *cel mai practic* spre a fi făcut" (Sandole, 2007, p. 190). OSCE s-a dovedit, până în prezent, instrumentul politic capabil să opera ţionalizeze aspiraţia dintotdeauna de obţinere a unei păci durabile.

Pe lângă incontestabilele merite, OSCE prezintă şi anumite limite sau neîmpliniri. Unul dintre punctele slabe ale OSCE se concentrează în jurul instituţiilor sale, deşi de aici ar putea fi extrase şi punctele sale forte. Pe cât de meritorii sunt instituţiile ce promovează drepturile omului, valorile democratice, pe atât de deconcertante sunt Consiliul Permanent sau Adunarea Parlamentară. Prima instituţie este cunoscută pentru maniera „ermetică" în care ia deciziile, în spatele uşilor închise. în ceea ce priveşte Adunarea Parlamentară, deşi ar trebui să fie o instituţie democratică, în realitate, nici măcar nu se apropie de ceea ce ar trebui să fie. Opiniile cetăţenilor statelor membre care îşi deleagă reprezentanţii ce se reunesc la întrunirile Adunării nu par să aibă relevanţă pentru factorii de decizie ai OSCE, atât timp cât această instituţie are doar un rol consultativ. O organizaţie ca OSCE, ce militează pentru respectarea democraţiei liberale şi a implicaţiilor sale, dovedeşte inconsecvenţă în ceea ce priveşte propria sa funcţionare. Cu toate acestea, ceea ce încurajează convingerea că OSCE va face eforturi de ameliorare este faptul că, în ciuda a doar douăzeci de ani de existenţă, rezultatele sale pozitive se observă deja. Mai mult. doar prin manifestarea lipsurilor organizaţiei pot ieşi în evidenţă succesele, dintre care cel mai important ar fi trecerea de la Europa conflictelor la Europa dialogului.

Bibliografie

Galbreath, D.J. 2007. *The Organization for Security and Co-operation in Europe.* New York: Routledge.

Sandole, D.J D 2007. *Peace and Security in the Postmodern World. The OSCE and Conflict Resolution.* New York: Routledge.

*** 1975. *Final Act of Helsinki,* http://www.osce.org/documents/mcs/1975/08/4044_en.pdf.

*** 1990. *Charter of Paris for a New Europe,* http : //www.osce.org/documents/mcs/1990/11 /4045_en.pdf.

*** 1992. *The Challenges of Change,* http://www.osce.org/documents/mcs/1992/07M048_en.pdf.

*** 1994, *Code of Conduct on Politico-Military Aspects of Security,* http://www.osce.org/documents/fsc/1994/12/4270_en. pdf.

*** 1994 *Towards a Genuine Partnership in a New Era.* http://www.osce.org/documents/ntcs/1994/12/4050_en. pdf.

*** 1996. *Lisbon Document,* http://www.osce.org/documents/mcs/1996/12/4049_en.pdf.

*** 1999 *Istanbul Document,* http://www.osce.org/documents/mcs/1999/ll/4050_en.pdf.

*** 2000. *OSCE Document on Small Arms and Light Weapons,* http://www.fas.org/asmp/campaigns/smallarms/osce-sa.pdf.

*** 2010. *About OSCE PA 2010.* http : //www.oscepa.org/index.php '/option = com_content&view = article&id = 159&ltemid= 116.

*** 2010. *Court of Conciliation and Arbitration,* http://www.osce.org/cca.

*** 2010. *Forum for Security Co-operation,* http://www.osce.org/fsc.

*** 2010. *High Commissioner on National Minorities,* http://www.osce.org/hcnm.

***2010. *Ministerial Councils,* http://www.osce.org/mc/13015.html.

*** 2010. *Office for Democratic Institutions and Human Rights,* http://www.osce.org/odih.

*** 2010. *Permanent Council,* http://www.osce.org/pc.
*** 2010. *Representative on Freedom of the Media,* http://www.osce.org/fom.
*** 2010. *Secretary General,* http://www.osce.org/secretariat/12991.html.
*** 2010. *Troika,* http://www.osce.org/about/13518.html.
*** 2011. *Participation in the Troika 2011 and Chairmanship of the Forum for Security Cooperation in the third Trimester,* www.kazakhstan-osce.org/contenl/ participation-troika-2011 -and-chairmanship-forum-securi ty-co-operation-i hi rd-irimester:

Consiliul Europei. Revalorizarea democraţiei şi a drepturilor omului

Sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial a demonstrat vulnerabilitatea politicii de forţă şi, implicit, importanţa consolidării relaţiilor diplomatice, politice, economice, culturale etc. între state. Proiectul creării unei Europe unite, pe cât de vechi, pe atât de utopic până atunci, a reînceput să fie adus în discuţie. Prin discursul rostit la 19 septembrie 1946, la Universitatea din Zürich, lansând ideea reconcilierii şi pacificării vechilor adversari (în special Franţa, Germania), Winston Churchill a făcut cu putinţă redobândirea speranţei naşterii Statelor Unite ale Europei. Noul proiect paneuropean crea, aşadar, premisele construirii şi consolidării păcii, colaborării dintre viitoarele state membre. Statele Unite ale Europei ar fi devenit, astfel, promotorul stabilităţii militare, politice şi economice pe continent, dar, de asemenea, ar fi constituit şi un aliat de nădejde al SUA şi al ONU, actori esenţiali în menţinerea păcii şi securităţii internaţionale. Primul pas către realizarea acestui proiect consta în eliminarea, printr-un parteneriat, a vechilor disensiuni dintre Franţa şi Germania şi crearea Consiliul Europei ca avanscenă a Statelor Unite ale Europei. Doar prin angajamentele Franţei, Germaniei, Marii Britanii, Statelor Unite şi al Uniunii Sovietice, „Europa ar fi putut să crească” (Churchill, 1946).

Cu ocazia Congresului de la Haga (7-11 mai 1948), prezidat de Winston Churchill, oamenii politici şi reprezentanţii opiniei publice au stabilit viitorul Consiliului Europei, atât din punctul de vedere al scopurilor şi obiectivelor, cât şi din cel al structurii instituţionale. Congresul a rămas un moment important în devenirea Europei deoarece a fost stipulată necesitatea

renunţării, din partea statelor, la o parte din interesele proprii pentru o cauză comună europeană. în acest sens, a fost instituită Adunarea Consultativă, un for al reprezentanţilor parlamentelor naţionale. în plus, Europa trebuia să înveţe din erorile şi ororile experienţei fasciste şi naziste, promovând valori şi drepturi inerente oricărei fiinţe umane (Royer, 2009). De asemenea, a fost stipulată necesitatea creării unei carte a drepturilor omului (viitoarea Convenţie a Apărării Drepturilor Omului şi Libertăţilor Fundamentale) şi a unei curţi de justiţie responsabile să apere cetăţenii de statele care le-ar încălca drepturile stipulate în cartă (*The Hague Congress,* 1948).

Obiective şi principii

Un an mai târziu (5 mai 1949), Marea Britanie, Franţa, Belgia, Olanda, Luxemburg, Danemarca, Italia, Irlanda, Norvegia şi Suedia ratifică, la Londra, Statutul Consiliului Europei (CoE) : actul constitutiv al organizaţiei, compus dintr-un preambul, nouă capitole şi patruzeci şi două de articole. încă de la primul articol, este stipulat scopul Consiliului Europei şi maniera în care acesta interferează sau nu cu alte angajamente internaţionale ale statelor membre. Astfel, *a) Scopul Consiliului Europei este de a realiza o mai mare unitate între membrii săi pentru salvgardarea şi realizarea idealurilor şi principiilor care sunt moştenirea lor comună şi pentru facilitarea progresului lor economic şi social, b) Acest scop va fi promovat printre organismele Consiliului, prin discutarea chestiunilor de interes comun şi prin încheierea de acorduri şi adoptarea unor acţiuni comune în domeniile economic, social, cultural, ştiinţific, juridic şi administrativ, precum şi prin salvgardarea şi respectarea pe mai departe a drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului, c) Participarea membrilor la lucrările Consiliului Europei nu va afecta activitatea acestora in cadrul ONU şi a altor organizaţii sau uniuni internaţionale la care sunt părţi, d) Chestiunile referitoare la apărarea naţională nu ţin de competenţa*

[1] Textul Statutului Consiliului Europei, in limba română, este disponibil pe sile-ul http: // conventions.eoe.int/Treaty/liN/ Tu.ii ie s/l’DF/Romanian/00!-Romanian.pdf.

Consiliului Europei (art. 1, Statutul CoE). De asemenea, în acest articol este observabilă maniera prin care, spre deosebire de ONU, NATO şi OSCE, organizaţia încearcă să evite orice fel de implicaţie militară. Prin urmare, Consiliul Europei devine prima organizaţie guvernamentală regională interesată exclusiv de promovarea valorilor democratice, a drepturilor omului, de protejarea populaţiei statelor membre de eventualele abuzuri ale puterii.

Spre deosebire de alte acte constitutive ale organizaţiilor internaţionale guvernamentale, autorii documentului nu au dedicat un articol anume principiilor organizaţiei, deşi preambulul său le stipulează.

Convinse că edificarea păcii bazată pe justiţie şi cooperare internaţională este de interes vital pentru păstrarea societăţii umane şi civilizaţiei,

Reafirmând ataşamentul lor pentru valorile spirituale şi morale care sunt moştenirea comună a popoarelor lor şi sursa reală a libertăţii indi-

viduale, libertăţii politice şi a statului de drept, principii care formează baza oricărei democraţii autentice,

Convinse că, pentru menţinerea şi realizarea pe mai departe a acestor idealuri şi interesul progresului economic şi social, se impune o unitate mai strânsă între ţările europene care sunt animate de aceleaşi sentimente,

Considerând că, pentru a răspunde acestor necesităţi şi aspiraţiilor manifestate în această privinţă de popoarele lor, este necesar a crea un organism care să grupeze statele europene într-o asociaţie mai strânsă (Preambul Statutul CoE), statele implicate decid semnarea documentului şi stabilesc, în continuare, detaliile ce trebuie să asigure buna funcţionare a organizaţiei.

Numărând, în momentul de faţă, patruzeci şi şapte de state. Consiliul Europei este determinat în respectarea principiilor şi scopului menţionat în Statut - promovarea democraţiei, a drepturilor omului şi acceptarea statelor doar în momentul în care corespund exigenţelor organizaţiei. Astfel, având drept reper anul 1989 (anul dispariţiei formale a regimurilor comuniste din Europa) şi nemailuând în calcul statele fondatoare, poate fi dedus faptul că Austria, Cipru, Elveţia, Finlanda, Grecia, Islanda, Liechtenstein, Malta, Portugalia, RFG, San Marino, Spania, Turcia, devenind membre până în acel moment, respectau cerinţele unui stat democratic bulgaria. Croaţia,

Cehia, Estonia, Federaţia Rusă, Georgia, Letonia, Lituania, Macedonia, Moldova, Polonia, România, Slovacia, Slovenia, Ucraina şi Ungaria abia după ce au renunţat la regimurile totalitare au putut deveni parte integrantă a organizaţiei. Începând cu anul 2000, Consiliul Europei s-a îmbogăţit cu încă şase state (Armenia, Azerbaidjan, Bosnia şi Herţegovina, Monaco, Muntenegru, Serbia), iar Belarus deţine statutul de ţară candidată.

Structura instituţională a organizaţiei

Buna funcţionare a organizaţiei este posibilă cu ajutorul unui set complex de instituţii, cu toate că Statutul Consiliul Europei nu face referire decât la trei: Comitetul de Miniştri, Adunarea Consultativă şi Secretariatul General. Celelalte instituţii. Congresul Autorităţilor Locale şi Regionale, Comisarul pentru Drepturile Omului şi Curtea Europeană a Drepturilor Omului, nu sunt incluse în actul constitutiv al organizaţiei deoarece au fost înfiinţate după 1949. Primele două instituţii reflectă două perspective ale statelor fondatoare cu privire la statutul Consiliului Europei. încă din 1948 se punea întrebarea : avea acesta să fie o federaţie de state sub numele de Statele Unite ale Europei sau doar un for de cooperare interguverna-inentală ? Răspunsul dat de configuraţia instituţională actuală îmbină cele două elemente, conjuncţia înlocuind, astfel, disjuncţia. Potrivit lui Moreau Defarges, „dimensiunea federalistă a Consiliului Europei este reprezentată de Adunarea Consultativă [...], [iar] dimensiunea interguvernamentală este reprezentată prin Comitetul de Miniştri” (Moreau Defarges, 1996, p. 91).

Aşadar, interguvernamentalismul se manifestă prin **Comitetul de Miniştri,** în care fiecare stat îşi deleagă reprezentantul (de regulă, ministrul Afacerilor Externe) (art. 14, Statutul CoE). Comitetul de Miniştri constituie organismul *competent să acţioneze în numele Consiliului Europei* (art. 13, Statutul CoE). Atribuţiile sale cele mai relevante vizează: *a)* [...] *examinarea, la recomandarea Adunării Consultative sau din proprie iniţiativă, măsurilor adecvate pentru realizarea scopului Consiliului Europei, inclusiv încheierea de convenţii* ***şi*** *acorduri şi adoptarea de către guverne a unei politici comune* ***referitoare la chestiuni*** *specifice; h) Concluziile Comitetului Miniştrilor pot fi formulate, dacă este cazul, ca recomandări adresate guvernelor. Comitetul poate invita guvernele membrilor să-i facă cunoscute măsurile luate cu privire la o atare recomandare* (art. 15, Statutul CoE). Mai mult, *cu excepţia competentelor Adunării Consultative* [...], *Comitetul Miniştrilor va decide, cu efect obligatoriu, asupra tuturor chestiunilor privitoare ta organizarea şi la aranjamentele interne ale Consiliului Europei* (art. 16, Statutul CoE). Pentru că vizează principalele sarcini ale Comitetului, deciziile anterior menţionate sunt luate fie în unanimitate, fie cu votul majorităţii membrilor (art. 20.a. Statutul CoE). Pe lângă acestea, se mai numără adoptarea bugetului, implementarea programelor de cooperare, supravegherea modului în care sunt respectate sentinţele Curţii Europene a Drepturilor Omului, respectarea angajamentelor statelor membre etc. Indiferent însă de importanţa discuţiilor, întâlnirile au întotdeauna loc cu uşile

închise, la sediul Comitetului (Strasbourg), sub preşedinţia câte unui ministru al Afacerilor Externe, pe o perioadă de şase luni, numit prin rotaţie, în ordinea alfabetică a numelui statelor membre.

Dimensiunea federalistă este reflectată în **Adunarea Consultativă** prin faptul că această instituţie funcţionează aidoma unui forum legislativ supranaţional ce reuneşte reprezentanţi ai patruzeci şi şapte de legislative naţionale. Constituind organismul deliberativ al Consiliului Europei (art. 22, Statutul CoE), ea are drept atribuţii posibilitatea *a)* [... j *să delibereze şi să formuleze recomandări cu privire la orice chestiune legată de scopul Consiliului Europei, care intră în competenta acestuia* [...]. *Ea poate, de asemenea, să delibereze şi să facă recomandări cu privire la orice chestiune care îi este supusă spre avizare de către Comitetul Miniştrilor; b) stabileşte ordinea de zi a întâlnirilor* [...] (art. 23. Statutul CoE). Reuniunile sale au loc o dată pe an, de fiecare dată câte o sesiune plenară, la Palatul Europei din Strasbourg, adunând 318 reprezentanţi (plus tot atâţia supleanţi) ai statelor membre. Numărul de reprezentanţi ai legislativelor naţionale ce îşi deleagă reprezentanţii pentru Adunarea Consultativă - excluzând posibilitatea ca ei să facă parte şi din Comitetul de Miniştri (art. 25.a, Statutul CoE) - diferă de la stat la stat. Numărul maxim de delegaţi îl posedă Franţa, Germania, **Italia,** Rusia şi Marea **Britanic* (optsprezece** delegaţi), **iar numărul** minim, **Andorra. Liechtenstein. Monaco si San Marino** (doi delegaţi), criteriul de stabilire a numărului reprezentanţilor fiind cel al populaţiei statelor. Cu ocazia întâlnirilor se discută, deseori, chestiuni legate de „protecţia şi promovarea drepturilor omului şi a democraţiei, îndeplinirea obligaţiilor şi angajamentelor statelor membre, combaterea terorismului în vederea respectării drepturilor omului, crizele regionale, situaţia refugiaţilor şi a e/imigranţilor, dialogul intercultural şi interreligios şi coeziunea socială" (*PACE in Brief). în plus, toate rezoluţiile Adunării Consultative, inclusiv cele ce au ca obiect I) de a face recomandări Comitetului Miniştrilor; II) de a propune comitetului chestiunile de înscris pe ordinea de zi a adunării; III) de a înfiinţa comitete şi comisii; IV) de a stabili data deschiderii sesiunilor; V) de a determina majoritatea cerută pentru rezoluţii necuprinse la punctele I-IV de mai sus sau care determină, în caz de dubiu, cefei de majoritate este necesară, sunt luate cu o majoritate de două treimi din voturile exprimate (art. 29, Statutul CoE).*

Dubletul instituţional Comitetul de Miniştri - Adunarea Consultativă, pe cât este de relevant pentru maniera în care funcţionează organizaţia, pe atât este de paradoxal. Pe cât de democratică şi de transparentă pare Adunarea Consultativă, pe atât de ermetic şi de opac este Comitetul de Miniştri. O asemenea observaţie nu poate decât să-i nedumerească pe cel ce constatase cât de consecventă este organizaţia cu respectarea obligaţiilor asumate prin însăşi raţiunea sa de a exista. Prin urmare, cum poate fi explicat faptul că tocmai o instituţie precum Comitetul de Miniştri, incapabilă să se reformeze de-a lungul a cincizeci de ani, decide asupra nivelului

de pregătire democratică a unui stat candidat la statutul de membru al Consiliului ?

A treia instituţie menţionată în actul constitutiv al organizaţiei este Secretariatul, organismul administrativ prin excelenţă, condus de un secretar general (Thorborn Jagland), un secretar general adjunct şi personalul specializat, primii doi fiind numiţi de Adunarea Consultativă, la recomandarea Comitetului Miniştrilor (art. 36.b, Statutul CoE). Mai mult, niciun membru al secretariatului *nu poate deţine o funcţie remunerată de către un guvern, nu poate fi membru al Adunării Consultative sau al unui parlament naţional sau nu poate îndeplini activităţi incompatibile cu atribuţiile sale* (art. 36.d. Statutul ('oii) Secretariatul este cel care notifică, in fiecare an, guvernele statelor membre asupra sumelor contribuţiilor lor (art. 39, Statutul CoE), stabilite în funcţie de numărul de locuitori, ele trebuind achitate în maxim şase luni.

Congresul Autorităţilor Locale şi Regionale s-a născut în 1957 şi funcţionează ca instituţie cu rol consultativ pentru organizaţie, scopul său fiind acela de a promova spiritul şi valorile democratice la nivel regional şi local, cu precădere în privinţa statelor recent aderate. Activitatea instituţiei este însoţită şi de cea publicistică, anual apărând un ghid de democraţie participativă pentru statele care se mai confruntă încă cu asemenea probleme (de exemplu. *Gr ui de to Participatory Democracy in Bulgaria and Romania*, 2006). O organizaţie ce pune accentul pe respectarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale, pe promovarea democraţiei este obligată să prezinte şi o instituţie specializată. Astfel, **Comisarul pentru Drepturile Omului** monitorizează toate cele patruzeci şi şapte de state din acest punct de vedere, redactează rapoarte (Hammarberg, 2009) şi formulează recomandări statelor în cauză.

Cea din urmă instituţie specifică Consiliului Europei este poate mai notorie decât însăşi organizaţia care a facut-o cu putinţă: **Curtea Europeană a Drepturilor Omului,** unul dintre puţinele instrumente juridice de anvergură internaţională ce poate fi petiţionât de către orice persoană fizică doritoare să cheme în instanţă statul din care provine. CEDO funcţionează pe baza Convenţiei Apărării Drepturilor Omului şi Libertăţilor Fundamentale - CADOLF -, semnată la Roma (4 noiembrie 1950). Convenţia stipulează necesitatea respectării dreptului la viaţă, interzicerea torturii, a sclaviei şi a muncii forţate, dreptul la siguranţă, la un proces echitabil, nicio pedeapsă fără lege, la respectarea vieţii private şi de familie, libertatea de gândire, de conştiinţă şi de religie, de exprimare, de întrunire şi de asociere, dreptul la căsătorie, la un recurs efectiv, interzicerea discriminării şi a abuzului de drept (Titlul 1. Drepturi şi libertăţi CADOLF).

In situaţia în care oricărui cetăţean al unui stat membru al Consiliului Europei îi este încălcat unul/mai multe drepturi dintre cele enumerate, el are posibilitatea adresării către Curte. Instituţie judiciară europeană cu

caracter permanent, CEDO este compusă din judccfttori aleşi pentru o

durată de şase ani (art. 23, CADOLF) *şi nu poate fi sesizată decât după epuizarea căilor de recurs interne, aşa cum se înţelege din principiile de drept internaţional general recunoscute*, *şi într-un termen de 6 luni, începând cu data deciziei interne definitive* (art. 35.1, CADOLF). Curtea are, printre atribuţiile exclusiv judiciare, şi pe aceea de a redacta rapoarte cu privire la gradul de încălcare a drepturilor în diversele ţări membre ale Consiliului Europei. De pildă, raportul din 2008 arată că România deţine poziţia de lider la numărul de cazuri în care s-a demonstrat încălcarea dreptului la proprietate (o sută douăzeci şi nouă) şi poziţia a treia, după Turcia şi Federaţia Rusă, în privinţa numărului total de cazuri de încălcare a drepturilor din Convenţie (Turcia - două sute şaizeci şi patru -, Federaţia Rusă - două sute patruzeci şi patru -, Romania - o sută nouăzeci şi nouă) *(European Court of Human Rights. Annual Report, 2008,* 2009).

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

O organizaţie precum Consiliul Europei desfăşoară numeroase acţiuni în sfera drepturilor omului, a democraţiei, dreptului internaţional, terorismului, coeziunii sociale, educaţiei, culturii, sportului etc., iniţiind campanii de sensibilizare a opiniei publice internaţionale în privinţa eforturilor pe care atât cetăţenii, cât şi statele şi instituţiile lor centrale sau locale trebuie să le depună pentru a-şi crea premisele unei vieţi mai bune. Mai mult decât atât, rapoartele emise anual referitor la gradul de respectare a drepturilor omului şi a valorilor democratice sunt deseori menţionate ca surse obiective, academice de informare, acest fapt denotând profesionalismul cu care lucrează cei implicaţi în structurile instituţionale ale organizaţiei.

Una dintre cele mai susţinute campanii ale Consiliului Europei priveşte reforma sistemului penitenciar - abolirea pedepsei cu moartea (o cerinţă împlinită în toate statele membre ale organizaţiei), asigurarea unor mai bune condiţii deţinuţilor, prevenirea torturii şi a tratamentului discriminatoriu, perfecţionarea sistemului de justiţie (*The Council of Europe and Bnmnonn Privim Reform)* De asemenea, organizaţia îşi concentrează eforturile şi asupra atenţionării statelor cu privire la încălcarea drepturilor minorităţilor etnice, sexuale, religioase. în această ordine de idei. Consiliul Europei admite că una dintre cele mai vulnerabile este comunitatea rromă, vulnerabilitate dată de gradul ridicat de excludere în statele în care sunt prezenţi rromii (*European Migration Policies Discriminate against Roma People*, 2010; *Programmes Supporting Social Inclusion ofthe Disadvantaged Population Groups,* 2010).

Cât priveşte promovarea valorilor democratice la nivelul statelor membre, organizaţia a decis crearea, în anul 2006, a Centrului de Expertiză pentru Reforma Guvernării Locale. Axându-se pe principiile democraţiei şi descentralizării, centrul are obligaţia de a oferi informaţii comunităţilor locale şi regionale, de a încuraja proiectele de dezvoltare locală la nivelul

comunităţilor şi între comunităţi, de a iniţia diferite programe pe tema guvernării locale, dintre care cel mai recent este „Towards a Modern Local Government Association" (*Toolkit-Towards a Modern Local Government As soci at ion*, 2007).

în aceeaşi sferă de preocupări este înscrisă şi misiunea Consiliului Europei de a lupta împotriva corupţiei. în acest sens, în 1999 a fost creat Grupul Statelor împotriva Corupţiei (GRECO), cuprinzând patruzeci şi şase de state membre şi SUA. Particularitatea acestui organism rezidă în relativa sa autonomie faţă de Consiliu. Nu toate statele membre ale Consiliului au devenit membre GRECO din 1999 *(What is GRECO ?* , 2010). Cel mai recent stat membru este Liechtenstein (1 ianuarie 2010), lăsând în urmă San Marino, ultima ţară ce nu acceptă condiţiile impuse de GRECO. Principiul pe baza căruia funcţionează Grupul este acela că fenomenul corupţiei este prezent, chiar dacă în proporţii diferite, în toate statele lumii, indiferent de gradul lor de dezvoltare *(How Does GRECO Work ?,* 2010). Prin urmare, statele membre ale GRECO consimt să fie subiectul rapoartelor ce examinează nivelul corupţiei în fiecare dintre ele. Prima evaluare a început în 2000 şi s-a sfârşit în 2003, a doua a durat între 2003 şi 2006, iar din 2007 se desfăşoară cea de-a treia rundă.

în ciuda eforturilor depuse de Consiliul Europei, dar şi de alte organizaţii internaţionale guvernamentale. Europa nu reuşeşte încă să fie pe denlin democratică. Această situaţie s-ar putea datora unor strategii prea puţin convingătoare ale organizaţiei, dar şi stabilirii unui ideal democratic mult prea dificil de atins. Succesul organizaţiei îl reprezintă, însă, indubitabil. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care, prin activitatea sa de promovare şi apărare a drepturilor şi libertăţilor individuale, încearcă să demonstreze cât de necesară este protejarea cetăţenilor de propriile state şi cum o instituţie internaţională relaţionează avatanjos cu aceştia.

Bibliografie

Churchill, W. 1946. *I Wish Io Speak to You Today...,* 19 septembrie, http:// www.churchill-society-london.org.uk/astonish.html.

Hammarberg, T. 2009. *Human Rights in Europe: Time to Honour our Pledges.* Strasbourg: Council of Europe Publishing, http: //www.coe.int/t/commissioner/ Viewpoints/publication2009 EN.pdf.

Moreau Defarges, Ph. 1996. *Organizaţiile internaţionale contemporane.* Iaşi: Institutul European.

Royer, A. 2009. *Le Conseil de l'Europe.* Toulouse: Editions Milan.

*** 1948. *The Hague Congress,* http://www.ena.lu/hague_congress_1948-022500038.html.

*** j949. *Statutul Consiliul Europei,* http : //conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/ PDF/Romanian/001 -Romanian, pdf.

*** 1950. *Convenţia Apărării Drepturilor Omului şi Libertăţilor Fundamentale.* http : / /www.echr.coe. int/NR/rdonlyres/E7126929-2E4A-43FB-91A3-B2B4F4D66BEC/0/RomanianRoumain.pdf.

*** 2006. *Guide to Participatory Democracy in Bulgaria and Romania.* Strasbourg : Council of Europe Publishing.

*** 2007. *Toolkit-Towards a Modern Local Government Association,* http:// www.coe.int/t/dgap/localdemoc racy /CentreExpertise/Tools/ToolkitonLGAs. pdf.
*** 2009. *European Court of Human Rights. Annual Report 2008.* http:// www.echr.coe.int/NR/rdonlyres/D5B2847D-640D-4A09-A70A-7 A1B E66563 BB/0/A N N UA L REPO RT 2008. pd f.
*** 2010. *European Migration Policies Discriminate against Roma People,* https:// wed. coe.int/View Doc. jsp ? id = 1586837&Site =COE&BackColorInterne(= DBDCF2&BackColorlntranet = FDC864&BackColorLogged=FDC864.
+ h* 2010. *How does GRECO work?,* http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ greco/general/4. %20How%20does% 20GRECO%20work en.asp.
*+ ** 2010. *Programmes Supporting Social Inclusion of the Disadvantaged* **ii.** *Пп>ит* **him /www ttu Int/t/duă/mmatravellers/source/documents/** L_KYRIAKAKI_Speech_on_REC%282001 %2917_SUPP0RT1NG_ ROMA EMPLOYABILITY_Bratislava_17_05_2010.pdf.
*** 2010. *What is GRECO ? .* http : //www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/general/ 3. %20What%20is%20GRE€0 en.asp.
*** *PACE in Brief,* http: //assembly.coe.int/Communication/Brochure/Bro01-e.pdf.
*** *The Council of Europe and European Prison Reform,* http : //www.coe.int/t/ dc/files/themes/prisons/fiches%20prison%20E 2.pdf.

Organizaţia Statelor Americane. Dilemele americanizării Americii

Ideea creării unui cadru de cooperare panamericană a precedat, cu mai mult de un secol, naşterea Organizaţiei Statelor Americane (OSA, 1948). Când influenţa puterilor coloniale europene era încă extrem de puternică pe continentul sud-american, Simon Bolivar (1783-1830) s-a evidenţiat ca liind vocea mişcării de eliberare a Venezuelei de sub tutela spaniolă. Asemenea Venezuelei, şi celelalte teritorii ale Americii de Sud trebuiau să şi câştige independenţa, urmând ca toate să se reunească intr-o federaţie condusă de o singură persoană. După ce, în urma bătăliei de la Ayacucho 11824), îşi asigură victoria împotriva Spaniei, Bolivar propune o întrunire .i tuturor statelor independente de pe continent. întâlnirea, cunoscută sub numele de Congresul de la Panama (1826), dintre reprezentanţii Columbiei, Peru, Venezuelei, Ecuadorului, Panama, Mexicului şi Americii Centrale se transformă, totuşi, într-un eşec din cauza nerespectării de către niciunul dintre state a angajamentelor asumate cu această ocazie. Astfel se încheie prima tentativă de creare a unei structuri supranaţionale de colaborare a statelor americane.

Al doilea moment istoric cu un rol esenţial în ceea ce avea ulterior să devină Organizaţia Statelor Americane a fost elaborarea Doctrinei Monroe. In anul 1832, preşedintele SUA, James Monroe, a ţinut în faţa Congresului \merican un discurs care evidenţia importanţa menţinerii independenţei slutelor foste colonii, nonintervenţia în treburile lor interne din partea 'dinelor europene şi misiunea SIJA de a-şi proteja vecinii de pe continent. I ste imposibil ca puterile aliate s i şi extindă sistemul politic în orice loc

al oricărui continent fără a pune în pericol pacea şi fericirea noastră ; nici nu putem crede că fraţii noştri din Sud, lăsaţi în legea lor, ar adopta sistemul acesta prin propria voinţă. în consecinţă, este în egală măsură imposibil ca noi să asistăm indiferenţi la orice formă de interpunere. Dacă privim comparativ puterea şi resursele Spaniei şi a noilor guvernări, dar şi distanţa dintre acestea, este evident că nu le poate subjuga" (James Monroe, 2 decembrie 1823). Aceste idei au fost preluate, ulterior, de Theodore Roosevelt, eliminându-se însă perspectiva egalitară asupra statelor americane. Altfel spus, SUA deveneau cel mai important partener economic, comercial şi politic pentru celelalte ţări ale Americii (Bloom, 2008, pp. 25-28). De aici şi până la dominaţia efectivă a entităţii nord-americane nu mai lipsea mult. „Deseori numite «Colosul din Nord», Statele Unite au folosit puterea militară şi financiară pentru a interveni în afacerile vecinilor săi sudici, invadând America Latină şi statele Caraibe de mai mult de douăzeci de ori între 1899 şi 1917" (Bloom, 2008, p. 28).

Din pricina intereselor pe care le aveau faţă de resursele naturale ale Americii Latine, SUA au încercat o apropiere treptată faţă de celelalte state ale continentului. Odată cu sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial şi cu izbucnirea Războiului Rece, SUA conştientizează importanţa deţinerii unor susţinători în confruntările sale politice şi economice cu noul său adversar, URSS. Prin urmare, la 2 mai 1948, reprezentanţi ai statelor Americii Latine şi Statelor Unite se întâlnesc la Bogota şi semnează Carta Organizaţiei Statelor Americane, actul constitutiv al noii organizaţii internaţionale regionale.

Deşi iniţial organizaţia a fost compusă din douăzeci şi unu de state membre, cunoscute şi ca membre fondatoare (Argentina, Bolivia, Brazilia, Chile, Columbia, Costa Rica, Cuba, Ecuador, El Salvador, Guatemala, Haiti, Honduras, Mexic, Nicaragua, Panama, Paraguay, Peru, Republica Dominicană, SUA, Uruguay, Venezuela), ea a continuat să se extindă prin valuri treptate de aderare. Din anul 1991, când Belize şi Guyana au devenit cei mai recenţi membri, se poate spune că organizaţia cuprinde toate statele continentului american şi toate statele emisferei vestice a globului, excepţie făcând Groenlanda. Ca şi alte organizaţii regionale, nici OSA nu şi-a desfăşurat activitatea, de la înfiinţare şi până în momentul de faţă, cu toate statele membre, cele vizate fiind Cuba şi Honduras.

în anul 1962, ca urmare a Crizei Rachetelor, Cuba a fost exclusă din organizaţie, la propunerea Statelor Unite. Motivul pentru care Cubei i-au fost suspendate drepturile de membru l-a constituit permisiunea pe care Fidel Castro i-a acordat-o Uniunii Sovietice, de a-şi instala rachetele pe teritoriul ţării. Preşedintele american, J.F. Kennedy, a declarat că Statele Unite erau ameninţate de un posibil atac nuclear din partea URSS, cu complicitatea Cubei. Deşi pericolul izbucnirii unui conflict de proporţii nucleare a fost considerat, atunci, iminent, unii autori interesaţi de acest

subiect privesc reacţia Statelor Unite ca înscriindu-se, consecvent, în litera Doctrinei Monroe, dovedind imperialismul american şi consecinţele arbitrariului deciziilor celui mai puternic (Weldes, 1999, p. 149). în contextul III care, după 1989, rivalitatea dintre SUA şi URSS s-a atenuat, era firesc cu statutul Cubei ca membru al OSA să fie reafirmat. Acest lucru nu s-a întâmplat însă decât în 2009, prin rezoluţia din 3 iunie, care stipulează că, in urma negocierilor de reincludere iniţiate de guvernul cubanez şi prin încetarea efectului rezoluţiei din 1962 (AG/RES. 2438 [XXXIX-O/09]), Cuba este, după patruzeci şi şapte de ani, din nou, membru cu drepturi depline (*Resolution on Cuba,* 2009).

Singura perioadă din istoria Organizaţiei Statelor Americane când toate slutele continentului american s-au bucurat de toate drepturile ce derivă din statutul de membru a început la 3 iunie şi s-a sfârşit pe 4 iulie 2009. Pe ' Iulie 2009, invocând art. 21 din Carta Democratică Inter-americană, organizaţia i-a retras drepturile de membru statului Honduras - AG/RES.2 i \XXVII-E/09). Această decizie reprezintă poziţia organizaţiei de condamnare a evenimentelor din 28 iunie, când Manuel Zelaya, preşedintele ol« s democratic al statului, a fost alungat de la conducere printr-o lovitură militară de stat *(Suspension ofthe Right of Honduras to Participate in the (hganiiation of American States,* 2009).

Obiective şi principii

Toate statele semnatare ale Cartei (structurată într-un preambul, douăsprezece capitole şi o sută patruzeci şi şase de articole) recunosc o serie de obiective şi principii ce trebuie să vegheze traiectoria viitoarelor acţiuni. Organizaţia Statelor Americane îşi propune, aşadar, un set de obiective în sfera cărora trebuie să se înscrie acţiunile sale:

a) *să consolideze pacea şi securitatea continentului;*
b) *să promoveze şi să consolideze democraţia reprezentativă, cu respectul cuvenit principiului nonintervenţiei;*
c) *să prevină cauzele posibile ale dificultăţilor şi să asigure o soluţionare paşnică a disputelor ce pot interveni între statele membre ;*
d) *să asigure acţiunea comună din partea statelor în cauză, în caz de agresiune ;*
e) *să caute soluţii pentru problemele politice, juridice şi economice ce pot interveni între ele;*
0 *să promoveze, prin acţiuni de cooperare, dezvoltarea lor economică, socială şi culturală;*
g) *să eradicheze sărăcia extremă ce constituie un obstacol in faţa completei dezvoltări economice a popoarelor emisferei;*
h) *să obţină o limitare efectivă a armelor convenţionale, ceea ce ar face posibilă dedicarea celei mai mari alocări de resurse pentru dezvoltarea economică şi socială a statelor membre* (art. 1, Carta OSA). Obiectivele stipulate în textul Cartei dezvăluie, aşadar, tarele profunde ale unui continent măcinat de disparităţi şi rivalităţi economice şi politice, sărăcie

şi lipsă a educaţiei, manifestări ale dictaturilor, cu precădere, în America Latină şi, în acelaşi timp, necesitatea de a oferi soluţii viabile statelor şi, implicit, cetăţenilor acestora. Afirmarea valorilor democratice, a drepturilor omului, a cooperării pe diverse planuri constituie liantul * simbolic al diverselor comunităţi americane ce trebuie să depună eforturi considerabile pentru ca obiectivele propuse de organizaţie să poată deveni realitate.

Realizarea acestor obiective trebuie să aibă în vedere următoarele principii:

a) *Dreptul internaţional este standardul de conduită a statelor în relaţiile lor reciproce;*

b) *Ordinea internaţională constă, în mod esenţial, în respectarea personalităţii, suveranităţii şi independenţei statelor şi în încrederea îndeplinirii obligaţiilor ce derivă din tratate sau din alte izvoare de drept internaţional;*

c) *Buna-credinţă va guverna relaţiile dintre state ;*

d) *Solidaritatea statelor americane şi scopurile înalte ce sunt întrevăzute prin ea necesită organizarea politică a acestor state pe baza exerciţiului efectiv al democraţiei reprezentative ;*

e) *Fiecare stat are dreptul de a alege, fără intervenţii externe, propriul sistem politic, economic şi social şi de a se organiza informa cea mai potrivită şi are obligaţia de a se abţine de la intervenţia în afacerile interne ale altui stat. Ţinând cont de cele spuse, statele americane vor trebui să coopereze fructuos între ele, indiferent de natura sistemelor lor politice, economice şi sociale ;*

I') *Eliminarea sărăciei extreme este o parte esenţială în promovarea şi consolidarea democraţiei reprezentative şi constituie responsabilitatea comună şi partajată a statelor americane ;*

g) *Statele americane condamnă războiul de agresiune : victoria nu conferă drepturi ;*

h) *Un act de agresiune împotriva unuia dintre statele americane este un act de agresiune împotriva tuturor celorlalte state americane;*

i) *Controversele cu caracter internaţional survenind între două sau mai multe state americane vor fi rezolvate prin proceduri paşnice;*

j) *Justiţia socială şi securitatea socială sunt bazele democraţiei durabile;*

k) *Cooperarea economică este esenţială pentru bunăstarea comună şi pentru prosperitatea popoarelor continentului;*

l) *Statele americane proclamă drepturile fundamentale ale individului fără distincţie de rasă. naţionalitate, crez sau sex ;*

m) *Unitatea spirituală a continentului se bazează pe respectul pentru valorile culturale ale ţărilor americane şi solicită o cooperare strânsă in numele scopurilor înalte ale civilizaţiei;*

n) *Educaţia popoarelor ar trebui îndreptată către justiţie, libertate şi pace*

---

* Traducerea noastră. Documentul în limba engleză este disponibil pe site-ul littp://www.oas.org/dil/treaties_A 41 Charter ol the Orgam/ation ol American States.htm.

(art. 3, Carta OSA). Inspirate de principiile dreptului internaţional şi prevederile Cartei ONU (art. 2), principiile OSA ridică exigenţe juridice şi morale politicilor statelor din zonă. în acelaşi timp, se remarcă preocuparea de a defini şi apăra identitatea şi integritatea americană în faţa oricărei eventuale imixtiuni.

Structura instituţională a organizaţiei

în ceea ce priveşte structura instituţională a OSA, Carta organizaţiei stipulează existenţa a şapte organisme cu atribuţii diferite. Astfel, Adunarea Generală, întâlnirea Consultativă a Miniştrilor Afacerilor Externe, Consiliul Permanent, Consiliul American pentru Dezvoltare Integrală, Comitetul Juridic Inter-American, Comisia Inter-Americană a Drepturilor Omului şi Secretariatul General constituie cele mai importante şi vizibile instituţii, cărora li se adaugă diverse întâlniri şi conferinţe specializate sau alte organisme specifice anumitor domenii de activitate.

Adunarea Generală, organismul de reprezentare a tuturor statelor membre, se reuneşte în sesiuni anuale (art. 57, Carta OSA) şi funcţionează pe principiul „un stat, un vot" (art. 56, Carta OSA). Printre atribuţiile sale se numără deciziile cu privire la acţiunile şi politica OSA, stabilirea măsurilor pentru coordonarea activităţii organismelor, agenţiilor organizaţiei, asigurarea cooperării cu ONU şi cu agenţiile sale, cu alte organizaţii internaţionale cu scopuri similare OSA, aprobarea bugetului şi stabilirea cotei contribuţiei bugetare a fiecărui stat membru, luarea în considerare a rapoartelor întâlnirii Consultative a Miniştrilor Afacerilor Externe şi a observaţiile sau recomandărilor Consiliului Permanent, stabilirea unor standarde de coordonare a operaţiunilor Secretariatului General, adoptarea propriilor reguli, proceduri şi a agendei de lucru (art. 54, Carta OSA). în plus, *deciziile Adunării Generale vor li adoptate cu valul afirmativ al majorităţii absolute a statelor membre, exceptând cazurile în care e necesar votul a două treimi, aşa cum prevede Carta sau cum prevede Adunarea Generală în regulile sale de procedură* (art. 59, Carta OSA). Aşadar, excepţie de la regula majorităţii absolute fac deciziile ce privesc bugetul (art. 55, Carta OSA) şi agenda Adunării (art. 54.h, Carta OSA), situaţii în care deciziile sunt luate cu aprobarea a două treimi din statele membre.

Deşi Bloom numeşte Adunarea „un corp democratic" (Bloom, 2008, p. 42), o asemenea accepţiune este interpretabilă. în funcţie de cine este *demos*-ul, se poate stabili şi cât de democratică este instituţia. Aşadar, dacă *<lemos*-|*i*| este reprezentat de *statele* membre ale OSA, atunci putem admite validitatea afirmaţiei lui Bloom; căci. intr-adevăr, toate statele, indiferent de gradul lor de dezvoltare, de mărimea populaţiei etc., sunt egale în faţa OSA şi deci reprezentate. Dacă, însă, conform accepţiunii clasice a termenului de democraţie, *demos*-ul este constituit de *populaţia* statelor membre, atunci, la nivelul organizaţiei, ea este lipsită de reprezentare. Prin urmare, Adunarea, nefiind compusă din reprezentanţi ai parlamentelor naţionale, se

dovedeşte o instituţie nedemocratică.

întâlnirea Consultativă a Miniştrilor **Afacerilor Externe** reprezintă instituţia cu rol consultativ în privinţa oricărei chestiuni urgente pentru organizaţie sau pentru statele membre (art. 61, Carta OSA). Printr-o cerere adresată Consiliului Permanent, orice stat poate propune întrunirea consultativă a miniştrilor de Externe, urmând ca decizia să fie luată cu majoritate absolută (art. 62, Carta OSA). Din pricina caracterului său sporadic, întâlnirea Consultativă nu îşi poate constitui o agendă precisă de lucru, realizarea acesteia intrând în sarcina Consiliului Permanent care o supune statelor membre spre discuţie (art. 63, Carta OSA).

Consiliile OSA, două la număr, Consiliul Permanent şi Consiliul Inter-American pentru Dezvoltare Integrală, compuse din câte un reprezentant al fiecărui stat membru (art. 71, Carta OSA), sunt responsabile în liiţa Adunării Generale (art. 70, Carta OSA), fac propuneri normative, prezintă rapoarte, studii etc. Adunării Generale, dar şi conferinţelor spe-i iilizate (art. 73, Caria OSA) Dincolo de prevederile comune, în textul Cartei sunt stipulate şi diferenţele dintre cele două instituţii. **Consiliul Permanent** este compus din câte un reprezentant al guvernului fiecărui stat membru şi are în frunte un preşedinte desemnat, prin rotaţie, pe o perioadă de şase luni, în ordinea (conform alfabetului spaniol) a numelor tuturor statelor (art. 80, Carta OSA). Consiliul Permanent stabileşte recomandări Adunării Generale, supraveghează operaţiunile Secretariatului General, se preocupă de implementarea deciziilor Adunării Generale sau a întâlnirii Consultative a Miniştrilor Afacerilor Externe de care nu se ocupă nicio altă instituţie (art. 91, Carta OSA) şi, asemenea Consiliului Permanent ONU, mediază, în caz de dispută, între două ţări membre (art. 85, Carta OSA).

In cadrul întâlnirilor cel puţin anuale ale **Consiliului Inter-American pentru Dezvoltare Integrală** (art. 96, Carta OSA), sunt discutate chestiuni privitoare la dezvoltarea integrală (după cum indică numele) şi eliminarea sărăciei extreme din statele americane (art. 94, Carta OSA). Atribuţiile acestei instituţii constau în : *a) a formula şi a recomanda Adunării Generale un plan strategic ce stabileşte politici, programe, planuri de acţiune în probleme de cooperare pentru dezvoltare integrală* [...]; *b) a formula linii directoare pentru pregătirea programului-buget pentru cooperare tehnică şi pentru alte activităţi ale Consiliului; c) a promova, a coordona şi a atribui responsabilitatea executării programelor şi proiectelor de dezvoltare pentru organismele subsidiare sau organizaţiile relevante, pe baza priorităţilor identificate de statele membre, în domenii ca 1) dezvoltarea economică şi socială* [...]; *2) îmbunătăţirea şi extinderea educaţiei pentru a acoperi toate nivelurile* [...]; *3) întărirea conştiinţei civice a popoarelor americane* [...]; *d) a stabili relaţii de cooperare cu organismele corespondente ale Naţiunilor Unite şi cu alte agenţii naţionale sau internaţionale* [...); *e) a evalua periodic activităţile de dezvoltare integrală, în termenii performanţei implementării politicilor, programelor şi proiectelor, în termenii impactului*

lor, eficienţei şi eficacităţii folosirii resurselor şi în termenii calităţii, inter alia, *a serviciilor de cooperare tehnică asigurate; şi a raporta* [rezultatele] *Adunării Generale* (art. 95, Carta OSA).

Comitetul Juridic Inter-American *serveşte organizaţiei drept corp consultativ în probleme juridice; promovează dezvoltarea progresivă şi codi ftcarea drentului internaţional: studiază nrobleme iuridice levate de integrarea statelor în curs de dezvoltare ale emisferei şi, pe cât posibil, posibilitatea obţinerii uniformităţii în legislaţia lor* (art. 99, Carta OSA). Comitetul are în compoziţie unsprezece jurişti ai statelor membre (niciodată doi din acelaşi stat), aleşi pentru un mandat de patru ani de către Adunarea Generală, dintr-ungrup de trei candidaţi, prezentat de fiecare ţară (art. 101, Carta OSA).

Comisia Inter-Americană pentru Drepturile Omului *promovează monitorizarea şi protejarea drepturilor omului şi serveşte organizaţiei, în această privinţă, drept organism consultativ* (art. 106, Carta OSA). Domeniile de competenţă şi structura sunt stipulate în Convenţia Inter-Americană pentru Drepturilor Omului. Adoptată la Costa Rica în anul 1969, cu ocazia Conferinţei Specializate pentru Drepturile Omului, Convenţia stabileşte o serie de drepturi civile, politice şi sociale pe care toate statele semnatare ale documentului trebuie să le respecte. Mai mult. Comisia Inter-Americană pentru Drepturile Omului are rolul de instituţie de expertiză şi consultare în probleme de încălcare a drepturilor omului şi, contrar eventualelor aşteptări, nu este o instituţie cu abilităţi punitive în situaţia încălcării drepturilor. Asemenea Convenţiei Apărării Drepturilor Omului şi Libertăţilor Fundamentale, adoptată de Consiliul Europei, este creată o instanţă de judecată, Curtea Inter-Americană a Drepturilor Omului, care poate fi sesizată de către persoane fizice, în aceleaşi condiţii ca şi CEDO.

Secretarul General, actualmente în persoana lui J.M. Insulza din Chile, i ste ales de către Adunarea Generală pentru un mandat de cinci ani (art. 108, Carta OSA). El prezidează instituţia Secretariatului General, *organismul central şi permanent al Organizaţiei Statelor Americane* (art. 107, Carta **()SA),** cu sediul la Washington, trimite, din oficiu, notificări despre întruni-i ilediverselor instituţii ale OSA, pregăteşte spre propunere programul-buget, redactează rapoarte anuale despre activităţile OSA (art. 112, Carta **OSA)** şi poate participa la întâlnirile Organizaţiei *cu voce, dar fără vot* (art. 110, < 'arta OSA). Această interdicţie este importantă în situaţia în care toate Imilituţiile OSA funcţionează pe principiul „un stat, un vot” şi în care însuşi Secretarul este delegat de un stat, apărând, în consecinţă, situaţia ca un siait să fie reprezentat de două voci.

Strânsa legătură dintre **OSA** şi **ONU** transpare din menţiunea conform “i-[1]- ……i r'urii’i OSA nu trebuie să intre în contradicţie cu prevederile Cartei ONU (art. 131, Carta OSA), dar şi din înaltul grad imitativ al instituţiilor OSA. Astfel, denumirea şi structura Adunării Generale. ale Consiliului Permanent OSA constituie copii fidele ale instituţiilor omoloage. Mai mult. Secretarul General poate atrage atenţia Adunării Generale sau Consiliului Permanent în orice chestiune ce ar ameninţa

pacea, securitatea, dezvoltarea, securitatea emisferei şi a statelor membre (art. 110, Carta OSA), prerogativă ce reproduce esenţa art. 99, Carta ONU.

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

Organizaţia Statelor Americane întreprinde acţiuni în sfera promovării democraţiei (*O A S to Observe Regional and Municipal Elections in Peru* 2010 ; *O A S Helps Launch Identification Campaign in Haiti ahead of Presidential Elections,* 2010), apărării drepturilor omului *{OAS Organizes Seminar on the Rights of Indigenous Peoples in Costa Rica,* 2010), vegherii asupra securităţii continentului (*Council of Europe and OAS Step up Efforts to Counter Terrorism and Strengthen Cyber Security,* 2009 ; *Bahamas Contributes to OAS Fight against Drugs and Terrorism,* 2009). susţinerii programelor de dezvoltare şi, nu în ultimul rând, a încurajării misiunilor umanitare alături de alte organizaţii internaţionale *[OAS and UN to Work Jointly on Haitian Presidential Elections,* 2010). în sfera promovării şi respectării drepturilor omului şi a valorilor democratice se înscriu şi acţiunile de monitorizare a corectitudinii desfăşurării alegerilor (de exemplu, cea întreprinsă pe 30 noiembrie 2009 în Costa Rica). în egală măsură se implică în evenimentele de interes internaţional şi încearcă să încurajeze statele să-şi asume răspunderea pentru diminuarea poluării (Summitului de la Copenhaga, decembrie 2009). în acelaşi timp, menţionăm acţiuni umanitare precum cea prin care OSA asigură guvernul şi populaţia statului Haiti de întregul sprijin material, logistic şi uman, în urma cutremurului din ianuarie 2010 etc.

Cele menţionate anterior nu constituie decât inostiv ale modului în care organizaţia empatizează cu problemele unora dintre utiitrle nu*mhn> rs. toate acestea, continentul american, cel puţin în partea centrală şi sudică, se confruntă cu mult prea multe dificultăţi în raport cu posibilităţile financiare şi umane pe care le are OSA. Statele situate în acele zone încă ezită între un model democratic şi unul autoritar de guvernare; disensiunile dintre nordul continentului american şi sudul acestuia, pe de altă parte, par să se accentueze cu fiecare declaraţie, cu fiecare apel al lui Hugo Châvez, preşedintele Venezuelei, la solidaritate anti-SUA (Sabado, 2009). în plus, în ultimii ani, fracturile la nivelul solidarităţii şi colaborării statelor se multiplică. Nu doar SUA sau Canada merg pe propriul drum, dar şi Brazilia, Argentina, Venezuela îşi găsesc, disparat, calea. Cu toate acestea, nu dăm dovadă de un optimism naiv dacă încheiem, asemenea lui C. Shaw : „OAS s-a dovedit a fi o organizaţie internaţională flexibilă, ajungând prin perioade de cooperare, conflict şi consens să fie un actor relevant în politicile internaţionale de astăzi” (Shaw, 2004, p. 186).

Bibliografie

Bloom, B.L. 2008. *The Organization of American States.* New York: Chelsea House Publishers.

Monroe, J. 1823. *The Monroe Doctrine,* http://avalon.law.yale.edu/19th_century/

monroe.asp.
Sabado, F. 2009. „Chavez Calls for Fifth International". *International View Point.* 1V418. http : //www.internationalviewpoint.org/spip.php /articlel757.
Shaw, C. 2004. *Cooperation, Conflict, and Consensus in the Organization of American* States. New York: Palgrave Macmillan.
Weldes, J. 1999. *Constructing National Interest: The United States and the Cuban Missile Crisis. Volume 12.* Minneapolis: University of Minnesota Press.
*** 1948. *Charter of the Organization of American States,* http://www.oas.org/ dil/treaties_A-41_Charter_of_the Organization_of_American_States.htm.
*** 1969. *Inter-American Convention on Human Rights,* http : //www.cidh.oas.org/ Basicos/Engli sh/Basic3. American % 20Convention. htm.
*** 2009. *Bahamas Contributes to OAS Fight against Drugs and Terrorism.* http : //www. cicte.oas.org/rev/EN/about/news/2009/ClCTE%20News% 209-2009-1.pdf.
*** 2009. *Council of Europe and OAS Step up Efforts to Counter Terrorism and Strengthen Cyber Security*
Imp : //www.cicte.oas.org/rev/EN/about/news/2009/ CICTE%20News%2()l 2009 II pdl
*** 2009. *Resolution on Cuba,* AG/RES. 2438 (XXXIX-O/09). http : //www.oas.org/ 39ag/documents/AGRES-2438E.doc.
*** 2009. *Suspension of the Right of Honduras to Participate in the Organization of American States AG/RES. 2 (XXXVII-E/09).* http : //scm.oas.org/doc_public/ ENGLISH/HIST09/AG04682E07.doc.
*** 2010. *OAS and UN to Work Jointly on Haitian Presidential Elections,* http : // www.oas.org/OASpage/press_releases/press_release.asp ?sCodigo=E-180/10.
*** 2010. *OAS Helps Launch Identification Campaign in Haiti ahead of Presidential Elections,*
http: //www.oas.org/OASpage/press_releases/press_release.asp? sCodigo = E-327/10.
*** 2010. *OAS Organizes Seminar on the Rights of Indigenous Peoples in Costa Rica,* http: //www.oas.org/OASpage/press_releases/press_release.asp ? sCodigo=
E-328/10.
*** 2010. *OAS to Observe Regional and Municipal Elections in Peru,* http:// www.oas.org/OASpage/press_releases/press_release.asp ? sCodigo=E-318/10.

Asociaţia Naţiunilor din Sud-Estul Asiei.
» »
O regiune în căutarea unui viitor

Asociaţia Naţiunilor din Sud-Estul Asiei (ASEAN) a luat naştere ca urmare a Declaraţiei de la Bangkok (8 august 1967), la care au luat parte cinci dintre statele sud-estului asiatic - Indonezia, Malaysia, Filipine, Singapore şi Tailanda. Acestea se angajau să promoveze colaborarea economică, socială şi culturală, pacea şi stabilitatea în zonă, în concordanţă cu principiile Cartei ONU, să sprijine şi să ofere asistenţă mutuală în problemele de interes comun din sfera economică, socială, culturală, tehnică, ştiinţifică şi administrativă şi, în cele din urmă, să întărească legăturile cu celelalte organisme internaţionale şi regionale *(Bangkok Declaration*, 1967). Prin această declaraţie se pun, aşadar, bazele unei veritabile organizaţii internaţionale interguvernamentale regionale. în 1984, Brunei devine al şaselea membru al organizaţiei, iar după ce se stinge conflictul dintre Vietnam şi Cambodgia (1991-1993), cele două ţări se alătură organizaţiei în 1995, respectiv 1999. De fapt, Cambodgia a fost ultimul dintre cele zece state care a aderat la organizaţie, căci, încă din 1997, se alăturaseră, de asemenea, Laos şi Myanmar.

Precedată din 1961 până în 1967 de o altă organizaţie denumită Asociaţia Asia de Sud-Est, conjunctura politico-economică ce a dus la crearea ASEAN .i fost determinată de mişcările de decolonizare din regiune şi, implicit, de valul die migraţii pe care acestea l-au antrenat, dar şi de conflictele inter- i ultura le, etnice, religioase şi ideologice. în tentativa de a răspunde acestor provocări, noile state căutau formule instituţional-organizaţionale de rezolvare a complexelor probleme pe care **le** aveau de înfruntat (Severino, 2008, **pp.** 4-6). Imboldul **creării ASEAN a venit,** în mare parte, la iniţiativa

Indoneziei care avea ambiţia creării unei coerenţe regionale contrapuse Chinei (Leifer, 1996, p. 13), dar şi în vederea preîntâmpinării răspândirii comunismului în spaţiul asiatic de sud-est (Jones, Smith, 2006, pp. 9-10).

Obiective şi principii

Declaraţia de la Bagkok din 1967, care a pus bazele ASEAN, a fost înlocuită, în 2007, cu ceea ce reprezintă astăzi actul constitutiv al organizaţiei - Carta ASEAN . Obiectivele organizaţiei stipulate în acest document sunt:

1. *Să menţină şi să consolideze pacea, securitatea, stabilitatea şi valorile ce promovează întărirea păcii în regiune ;*
2. *Să consolideze adaptabilitatea regională promovând o mai mare cooperare politică, de securitate, economică şi socio-culturală ;*
3. *Să prezerve Asia de Sud-Est ca o Zonă Liberă împotriva utilizării Armelor Nucleare şi a o elibera de toate celelalte arme de distrugere în masă.*
4. *Să se asigure că popoarele şi statele membre ale ASEAN trăiesc în pace, alături de întreaga lume, într-un mediu al justiţiei, democratic şi armonios.*
5. *Să se creeze o piaţă unică şi o bază comună de producţie stabilă, prosperă, cu un înalt grad de competitivitate şi integrată economic, cu facilitarea efectivă a comerţului şi investiţiilor şi în care există libera circulaţie a bunurilor, serviciilor şi investiţiilor; mobilitate facilitată oamenilor de afaceri, profesioniştilor, artiştilor şi muncii; şi o mai liberă circulaţie a capitalului ;*
6. *Să diminueze sărăcia şi să distrugă disparităţile provocate de dezvoltare în cadrul ASEAN prin asistenţă mutuală şi cooperare ;*
7. *Să întărească democraţia, să consolideze corecta guvernare şi statul de drept, să promoveze şi să protejeze drepturile omului şi libertăţile fundamentale, luând în considerare drepturile şi responsabilităţile statelor membre ale ASEAN; **
8. *Să răspundă jactual, în acord cu principiul securităţii comprehensive, tuturor formelor de ameninţare, crime transnaţionale şi provocări transfrontalière ;*
9. *Să promoveze dezvoltarea durabilă pentru a asigura protecţia mediului în regiune, sustenabilitatea resurselor naturale, prezervarea moştenirii culturale şi inalta calitate a vieţii popoarelor sale ;*
10. *Să dezvolte resursele umane printr-o mai strânsă cooperare în domeniul educaţiei şi al învăţării pe termen lung, în ştiinţă şi tehnologie, pentru responsabilizarea popoarelor ASEAN şi pentru întărirea comunităţii ASEAN;*
11. *Să consolideze bunăstarea şi mijloacele de existenţă a popoarelor ASEAN, asigurându-le accesul echitabil la oportunităţi pentru dezvoltare umană, bunăstare socială şi justiţie ;*
12. *Să întărească cooperarea în vederea construirii unui mediu solid, sigur*

---

* Traducerea noastră. Documentul in limba engleză este dis|nmihll pe sile ul hitp: // www.aseansec.org/publications/ASEAN-Charler. pdt'

şi lipsit de droguri pentru popoarele ASEAN ;

13. *Să promoveze un ASEAN orientat către nevoile oamenilor în care toate sectoarele societăţii să fie încurajate să participe şi să beneficieze de procesul de integrare al A SE A N şi construcţia comunităţii ;*
14. *Sâ promoveze o identitate a ASEAN prin încurajarea unei mai puternice conştientizări a diversităţii culturale şi a moştenirii regiunii;*
15. 5rt *menţină centralitatea şi rolul activ al ASEAN ca principală forţă conducătoare în relaţiile sale şi în cooperarea cu partenerii săi externi într-o arhitectură regională ce este deschisă, transparentă şi globală* (art. 1. Carta ASEAN). în ciuda numărului impresionant de obiective, transpare, într-o manieră sintetică, nevoia organizaţiei de a deveni un forum de cooperare şi de coeziune pentru statele membre interesate să-şi asigure reciproc dezvoltarea, să elimine pericolele ce ameninţă pacea şi securitatea în zonă, fără, însă, a afecta caracterul naţional, cu elementele sale de unicitate.

Toate cele cincisprezece obiective ale organizaţiei trebuie să fie în acord cu principiile sale, prezente în art. 2.2 al aceleaşi Carte :

a) *Respectul pentru independenţa, suveranitatea, egalitatea, integritatea teritorială şi* ***identitatea*** *naţionala a tuturor statelor membre A SE A N ;*
b) *Angajamentul împărtăşit şi responsabilitatea colectivă în consolidarea păcii regionale, a securităţii şi prosperităţii* ;
c) *Renunţarea la agresiune şi la ameninţarea sau folosirea forţei, precum şi la orice alte acţiuni interzise de dreptul internaţional;*
d) *încrederea în rezolvarea paşnică a disputelor ;*
e) *Nonintervenţia în afacerile interne ale statelor membre ASEAN;*
0 *Respectul pentru dreptul fiecărui stat membru de a-şi duce liber existenţa naţională, fără intervenţie externă, subversiune sau coerciţie;*
g) *Consultări consolidate in privinţa oricărei probleme importante ce afectează interesul comun al ASEAN;*
h) *Adeziunea la statul de drept, guvernarea corectă, principiile democraţiei şi guvernarea constituţională;*
i) *Respectul pentru libertăţile fundamentale, promovarea şi protejarea drepturilor omului şi a dreptăţii sociale ;*
j) *Respectarea Cartei Naţiunilor Unite şi a dreptului internaţional, incluzând dreptul umanitar, la care au subscris statele membre ASEAN;*
k) *Abţinerea de la participarea la orice politică sau activitate, incluzând folosirea teritoriului propriu, realizată de orice stat membru ASEAN sau de state nonmembre ASEAN sau orice actor nonstatal ce ameninţă suveranitatea, integritatea teritorială sau stabilitatea politică şi economică a statelor membre ASEAN;*
l) *Respectul pentru diferitele culturi, limbi şi religii ale popoarelor ASEAN, punând în evidenţă valorile lor comune în spiritul unităţii în diversitate ;*
m) *Centralitatea ASEAN în relaţiile politice, economice, sociale şi culturale*

externe, organizaţia rămânând angajată, deschisă către exterior în mod global şi nondiscriminant;

n) *Adeziunea la regulile comerţului multilateral, respectând legile regimului politic al statelor ASEAN pentru efectiva implementare a angajamentelor economice şi pentru reducerea progresivă către eliminare a tuturor barierelor integrării regionale economice într-o economie de piaţă* (art. 2.2, Carta ASEAN). Analizând lista de principii enumerate în textul Cartei, transpare necesitatea organizaţiei de a fi recunoscută de către statele membre drept punctul de referinţă al colaborării acestora in toate domeniile, punând accent cu precădere pe crearea unui spaţiu economic de integrare a intereselor comune şi, implicit, a economiilor lor de piaţă.

Structura instituţională a organizaţiei

Structura instituţională a ASEAN prezintă o particularitate faţă de cea a altor organizaţii internaţionale interguvernamentale regionale. Particularitatea constă în existenţa câte unui reprezentant al fiecărui stat membru în fiecare instituţie importantă a organizaţiei. Altfel spus, Summitul ASEAN, Consiliul Coordonator, Consiliile Comunităţii, Corpurile Ministeriale Sectoriale, Comisia Interguvernamentală a Drepturilor Omului, toate cu sediul la Jakarta, sunt compuse din câte un trimis al fiecărui stat membru, această situaţie fiind posibilă din cauza numărului scăzut de membri al organizaţiei (zece) şi denotând o egală reprezentare a tuturor.

O dată la doi ani este organizat Summitul ASEAN, la care participă şefii statelor sau ai guvernelor statelor membre. Constituind organismul cu puteri supreme decizionale (art. 7.2.a. Carta ASEAN), întâlnirea reprezentanţilor de prim rang ai celor zece state membre presupune deliberarea cu privire la liniile majore ale competenţelor organizaţiei şi la atribuţiile principalelor instituţii ale ASEAN (art. 7.2.b, Carta ASEAN), direcţiile de acţiune ale organizaţiei în cazul unor situaţii de urgenţă (art. 7.2.d, Carta ASEAN), hotărârea manierei în care trebuie luate deciziile - fie pe baza consensului, fie pe baza consultării - (cap. VII, Carta ASEAN) şi a modului de aplanare a disputelor dintre state (cap. VIII, Carta ASEAN).

Pe locul secund ca importanţă, după cum indică însăşi Carta, se află **Consiliul Coordonator** al ASEAN, care, spre deosebire de Summitul ASEAN, reuneşte, de două ori pe an, miniştrii Afacerilor Externe ai statelor membre. Printre atribuţiile sale figurează *pregătirea întâlnirilor Summitului **ASEAN**; coordonarea implementării înţelegerilor şi deciziilor Summitului **ASEAN**; **coordonarea** alături de Consiliile Comunităţii ale ASEAN a consolidării **coerenţei** ptditicii, a eficienţei şi a cooperării dintre ele; coordonarea rapoartelor Consiliilor Comunitare cu ocazia Summitului ASEAN; examinarea raportului Secretarului General in privinţa funcţiilor şi operaţiunilor Secretariatului ASEAN şi ale altor organisme; aprobarea debutului şi încheierii mandatului Adjunctului Secretarului General la*

recomandarea Secretarului General; asumarea altor sarcini menţionate de această Cartă sau altor funcţii aşa cum sunt desemnate de Summitul ASEAN (art. 8, Carta ASEAN).

Consiliile Comunităţii ASEAN presupun existenţa reunită a trei consilii specializate pe probleme de tip politic şi de securitate, economic şi socio-cultural. Spre deosebire de instituţiile anterioare, cele trei consilii constituie, în primul rând, forul executiv al organizaţiei în domeniile lor specifice. Aşadar, sarcinile fiecăruia constau în *asigurarea implementării deciziilor relevante ale Summitului ASEAN; coordonarea muncii sectoarelor aflate sub competenţa sa şi a altor probleme ce intră în competenţa altor Consilii ale Comunităţii; propunerea rapoartelor şi recomandărilor Summitului ASEAN în privinţa chestiunilor ce intră în competenţa sa* (art. 9.4, Carta ASEAN). Asemenea Consiliului Coordonator al ASEAN, cele trei Consilii se reunesc de două ori pe an (art. 9.5, Carta ASEAN). **Corpurile Ministeriale Sectoriale** ale ASEAN, având în subordine diverse organisme subsidiare, sunt obligate să îndeplinească atribuţii precise ce decurg din deciziile Summitului ASEAN (art. 10.b. Carta ASEAN) şi să redacteze rapoarte sau să formuleze recomandări Consiliilor Comunităţii.

O altă instituţie ale cărei prerogative reflectă o dimensiune executivă este **Comitetul Reprezentanţilor Permanenţi** al ASEAN, instituţie compusă din reprezentanţi cu titlul de ambasadori. Faptul că acesta conferă suport celorlalte instituţii, asigură cooperarea cu partenerii externi ai organizaţiei, colaborează cu Secretariatul denotă importanţa pe care o are în cadrul ASEAN. în plus, Comitetul Reprezentanţilor Permanenţi, Summitul ASEAN, Consiliul Coordonator, Consiliile Comunităţilor şi Corpurile Ministeriale Sectoriale sunt prezidate pentru un an calendaristic şi prin rotaţie de o singură persoană, preşedintele ASEAN (art. 31, Carta ASEAN). Preşedinţia organizaţiei este asigurată în anul 2011 de Indonezia, sarcinile sale vizând promovarea intereselor organizaţiei, **reprezentarea** sa **în** relaţie cu partenerii externi, exprimarea reacţiei instituţionalizate în cazuri de urgenţă (art. 32, Carta ASEAN).

în cadrul tuturor instituţiilor cu abilităţi „legislative” şi executive, deciziile sunt luate fie prin consultare, fie prin consens (art. 20.1, Carta ASEAN). Cele două metode de decizie pot fi considerate drept cele mai potrivite metode de valorificare a opiniei fiecărui stat membru. Dar, pe de 0 parte, este de ajuns o singură voce împotrivă pentru ca decizia să nu poată fi adoptată, pe de altă parte, ţinând cont de numărul scăzut de state membre ASEAN, consultarea şi consensul ar favoriza responsabilizarea celor ce votează şi ar încuraja coeziunea între ei.

Deşi Carta ASEAN stipulează şi existenţa unei instituţii specializate în promovarea drepturilor omului - un Corp al Drepturilor Omului (art. 14, Carta ASEAN) ea nu a început să funcţioneze cu adevărat decât în 2009, purtând numele de **Comisia Interguvernamentală a Drepturilor Omului.**

Astfel, pe 23 octombrie 2009, a fost semnată la Cha-am Hua Hin, în Tailanda, Declaraţia Comisiei Interguvernamentale a Drepturilor Omului, prin care statele membre deleagă acestei noi instituţii sarcina de a veghea la respectarea drepturilor şi a libertăţilor fundamentale (*Cha-Am Hua Hin Declaration on the Intergovernmental Commission on Human Rights,* 2009).

Funcţiile administrative ale organizaţiei sunt îndeplinite de **Secretariatul General,** compus dintr-un secretar general, patru adjuncţi (Deputy Secreluries-General) şi staff-ul administrativ (art. 11, Carta ASEAN). Pentru o perioadă de cinci ani, funcţia secretarului general este îndeplinită din 2008 de Suris Pitsuwan din Tailanda, o personalitate ce a ocupat diverse funcţii ıı ı cadrul diverselor comitete ale ONU, precum Commission on Human Security, International Commission on Intervention and State Sovereignty, 1 IN Human Security Trust Fund etc. (*Secretary-General of ASEAN,* 2010). O particularitate a organizaţiei constă în existenţa unor secretariate naţionale ale ASEAN ce se comportă asemenea instituţiei prefectului ca icprezentant al guvernului în teritoriu. Astfel, secretariatele naţionale, birouri reprezentând organizaţia în fiecare stat membru ASEAN, *servesc ihept punctul naţional focal, sunt depozitarul informaţiei în ceea ce priveşte* I *SE AN la nivel naţional, coordonează implementarea la nivel naţional a deciziilor ASE AN, coordonează şi sprijină pregătirile naţionale pentru întâlnirile ASEAN, promovează identitatea şi conştiinţa ASEAN la nivel naţional, contribuie la construirea comunităţii ASEAN* (art. 13, Carta ASEAN).

Adunarea Interparlamentară, complementară ASEAN, după ce, iniţial (în 1977), a jucat rolul unei organizaţii, a devenit (în 2007) o adunare. Având o structură instituţională proprie (Adunarea Generală, Preşedinţia, Comitetul Executiv, Comitete şi Secretariat), Adunarea Interparlamentară reuneşte reprezentanţii parlamentelor naţionale ale celor zece state membre ASEAN *(The Statutes ofthe ASEAN Inter-Parlarnentary Assembly*, 2007).

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

Deşi profilul organizaţiei este multidimensional - politic, economic, social, cultural -, eforturile pe care le face aceasta se evidenţiază, cu precădere, în sfera economică. Astfel, acţiunile organizaţiei sunt concentrate pe favorizarea unui schimb economic eficient între statele membre, dar şi între acestea şi state terţe. Activitatea organizaţiei vizează organizarea întâlnirilor ministeriale privind protecţia mediului, sănătatea, dezvoltarea rurală şi eradicarea sărăciei, promovarea nondiscriminării de gen, cooperarea la nivelul turismului, transportului, energiei, ştiinţei şi tehnologiei, telecomunicaţiilor etc. Cea mai recentă şi importantă situaţie de colaborare o constituie Iniţiativa Chiang Mai, prin care cele zece state ale ASEAN, plus China, Japonia şi Coreea de Sud au recurs la această măsură pentru a rezolva problema lichidităţilor pe termen scurt (*Chiang Mai Iniţiative as*

the Foundation of Financial Stability in East Asia, 2005). De asemenea, potrivit celui mai recent raport. în august 2008, 95,55% dintre produsele ASEAN au fost supuse Tarifului Preferenţial Efectiv, dintre care 95,46% au avut un tarif redus la 0-5% *(Implementing the Roadmap for m ASEAN Community 2015.* 2009, p. 18). Aceste date demonstrează ca organizaţia este pe drumul de a-şi consolida o piaţă competitiva In nivel internaţional prin faptul că are capacitatea de a proteja producţia statelor membre şi de a favoriza schimbul între ele.

Deşi ASEAN se prezintă, în momentul de faţă, ca o organizaţie internaţională inierguvernamentală clasică, prin existenţa preşedintelui ASEAN şi a secretariatelor naţionale, precum şi a unui puternic discurs identitar, viitorul său se preconizează a fi al unei organizaţii transnaţionale, aşa cum este Uniunea Europeană (Areethamsirikul, 2010). în plus, statele membre ale ASEAN, conştiente fiind că nu pot face faţă concurenţei pe piaţa asiatică, cu precădere Chinei sau Japoniei, dar nici concurenţei pe piaţa internaţională (Statele Unite ale Americii sau Uniunea Europeană), au ales calea solidarităţii. Acestor zece state ce fac parte din ASEAN le-ar fi fost, deopotrivă, dificil şi să răspundă ameninţării nucleare ce planează chiar în interiorul continentului (Coreei de Nord). Care va fi viitorul acestei organizaţii este dificil de prezis. Din punctul de vedere al potenţialului său economic, ASEAN constituie un partener strategic important pentru toate puterile lumii. Totuşi, trebuie observat faptul că organizaţia nu este doar una economică, ci şi una politică, ce promovează valorile democratice, respectarea drepturilor omului şi a libertăţilor fundamentale.

Din păcate, organizaţia se concentrează mult prea mult pe dimensiunea economică, lăsând în urmă angajamentul politic din documentele oficiale. Astfel, dintre cele zece state membre, în 2010, cinci state sunt departe de principiile şi exigenţele democraţiei (Brunei, Cambogia, Laos, Myanmar şi Vietnam), patru le îndeplinesc parţial (Malaysia, Filipine, Singapore, Tailanda) şi una singură, Indonezia, îndeplineşte criteriile democratice conform Freedom House *(Map of Freedom ofthe World,* 2010). Altfel spus, o mare parte dintre statele membre nu trec încă testul respectării drepturilor politice şi a libertăţilor civile. Lentila prin care privim statele membre ale ASEAN poate trăda prejudecăţile spaţiului european ce ridică valorile democratice şi drepturile omului ca principii incontestabile şi, prin urmare, ar putea deforma o percepţie obiectivă asupra acestor state (Kausikan, 1993). Totuşi, devine imposibil să nu observăm bilanţul politic negativ al organizaţiei privitor la angajamentul democratic al statelor membre ASEAN.

Bibliografie

Areethamsirikul, S. 2010. „Can Jakarta become ‘the Brussels of the East' and the capital of Asean?”. *The Nation,* II februarie.

Jones, D.M., Smith, M.L.R. 2006. *ASEAN and East Asian International Relations. Regional Delusion.* Cheltenham: Edward Elgar Publishing.

Kausikan, B. 1993. „Asia’s different standard”. *Foreign Policy* 92. https://coursewebs.law.columbia.edu/coursewebs/cw_09F_L8282_001 .nsf/0f66a

77852c3921 f852571c 100169cb9/D 11E66C4 A8273B1E85257617000B643F/ $FILE/B. -I-Kausikan, + Asia's + Different + Standard, +93 +Foreign+ Policy. pdf ? OpenEIement.

Leifer, M. 1996. *The ASEAN Regional Forum: Extending ASEAN's Model of Regional Security.* Oxford : Oxford University Press.

Severino, R. 2008. *ASEAN.* Singapore: ISEAS Publications.

*** 1967. *Bangkok Declaration,* http://www.aseansec.org/1212.htm.

*** 2005. *Chiang Mai Initiative as the Foundation of Financial Stability in East Asia*, 2005. www.aseansec.org/I7905.pdf.

*** 2007. *ASEAN Charter.* http://www.aseansec.org/publications/ASEAN-Charter. pdf.

*** 2007. *The Statutes of the A SEA N Inter-Parlamentary Assembly,* http:// www. aipasecretariat. org/site/about-us/statutes.

*** 2009. *Cha-arn Hua Hin Declaration on Intergovernmental Commission on Human Rights,* http : //www.aseansec.org/documents/Declaration-AICHR.pdf.

*** 2009. *Implementing the Roadmap for an ASEAN Community 2015.* www.aseansec.org/publications/AR09.pdf.

*** 2010. *Map of Freedom of the World,* http://www.freedomhouse.org/ template, cfm ? page = 363&year = 2010.

*** 2010. *Secretary-General of ASEAN.* http://www.aseansec.org/SG.htm.

Uniunea Africană.
Un proiect politic panafrican

Anii ’60 ai secolului XX au fost cei în care continentul african şi-a reclamat dreptul la propria întemeiere politico-statală. Cunoscută drept arealul geografic în care puterile Occidentului îşi manifestaseră fără drept de apel autoritatea, Africa a devenit actorul unor schimbări radicale. După ce, în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, africanii au luptat alături de trupele aliate împotriva puterilor Axei, şi-au dat seama că acelaşi discurs cu privire la libertate şi la drepturi trebuia să devină universal. Acestea trebuiau cu atât mai mult recunoscute şi respectate, cu cât populaţiile africane le oferiseră sprijin, la nevoie, statelor Europei Occidentale, de fapt, marilor puteri coloniale - Marea Britanie, Franţa, Spania, Belgia, Olanda (Badejo, 2008, p. 7). Ceea ce greu au înţeles africanii era că tocmai aceste puteri coloniale nu aveau niciun interes să le recunoască libertatea, ci dimpotrivă, să le întărească dependenţa de statul-mamă.

Relaţia de dominaţie a Europei în Africa a fost oficial statuată cu ocazia Conferinţei de la Berlin (1884-1885), atunci când statele puternice ale bătrânului continent au decis să îşi împartă, într-o manieră arbitrară, teritoriile continentului african. Franţa s-a îndreptat către Africa Centrală, de Nord şi de Vest, Marea Britanie a pretins părţi din vestul, estul, centrul şi sudul continentului; Portugalia a primit Angola, Mozambic şi Guineea-Bissau, iar Belgia, Congo; pe de altă parte, Spania urma să-şi manifeste autoritatea ıı ı nordul Marocului, Sahara Spaniolă şi Guineea Spaniolă; Germania, până la finele Primului Kâ/hoi Mondial, a deţinut părţi din sud-vestul şi estul continentului, plus ('unu iun ⌊,| logo <Thomson, 2004, p. II). Practic,

după 1885, populaţiile africane s-au aflat în situaţia de a-şi vedea familiile dezbinate, cu graniţe impuse în mod artificial, şi de a deveni supuşii colonialiştilor ce pretindeau drepturi absolute. Dintr-un asemenea motiv, „această perioadă colonială poate părea relativ redusă în durată (în majoritatea cazurilor, din 1880 sau 1890 până în 1960), dar impactul său asupra mediului politic ulterior este considerabil" (Thomson, 2004, p. 11).

Sfârşitul anilor '50 şi începutul anilor '60 au marcat, pe de o parte, debutul decolonizării şi, în consecinţă, naşterea noilor state-naţiuni, dar. pe de altă parte, au favorizat apariţia revendicărilor teritoriale de către vechile triburi, a disensiunilor etnice ce au atins apogeul sub forma războaielor civile. Pe cât de clamată fusese libertatea în timpul perioadei coloniale, pe atât de deconcertantă devenea, în epoca postcolonială, în lipsa unei veritabile tradiţii politice. Resimţind pericolele pe care le antrena noua configuraţie politică, socială şi economică, liderii a treizeci şi două de state africane au decis, la 25 mai 1963, unirea eforturilor de emancipare a celui mai tânăr continent (din punctul de vedere al vechimii statelor ce îl compun) sub egida Organizaţiei Unităţii Africane.

Visul creării unei structuri panafricane începuse să prindă viaţă încă din 1957, când Kwame Nkrumah, luptând pentru eliberarea Glumei, a reuşit să ofere independenţa primului stat al Africii negre şi, implicit, un exemplu altor teritorii ce îşi propuseseră acelaşi ideal (Abegunrin, 2009, p. 144). Mai mult decât atât, Nkrumah, în textul „I Speak of Freedom", a teoretizat esenţa panafrieanismului, ce trebuia să-şi găsească expresia politică sub forma unităţii tuturor statelor africane independente, unitate care ar fi putut face cu putinţă dezvoltarea economică, socială şi culturală („1 Speak of Freedom", 1961). în acest context, devenea importantă întrebarea: cât dc unită ar putea fi Africa? Liderii statelor precum Ghana, Guineea, Mali. Egipt, Algeria, Maroc, formând Grupul Casablanca, au închipuit Africa unită sub forma unui stat federal, în vreme ce alte douăzeci şi patru de state, printre care Nigeria, Togo, Senegal şi Camerun, aparţinând Grupului Monrovia, şi-au închipuit unitatea într-o manieră treptată ce ai fi debutat cu o colaborare economică (Badejo, 2008, pp. 29-30). în cimla 4IIM tepaiiţelor de perspectivă, cele treizeci şi două de state au convenit vi M mm /(In Addis Abeba (Etiopia), Carta Organizaţiei Unităţii Ali ic nu l'i liiiidmlul acesteia, va apărea, ulterior. Uniunea Africană. De fapt, după cum indică însuşi preambulul actului constitutiv, semnat pe 11 iulie 2000, la Lome (Togo), Uniunea Africană se evidenţiază ca sinteza dintre fosta Organizaţie a Unităţii Africane şi Tratatul instituind Comunitatea Economică Africană.

Intrată în vigoare în 2002, Uniunea Africană cuprinde, în momentul de faţă, cincizeci şi trei de state membre ; organizaţia poate suspenda exercitarea drepturilor unor state din motive ce ţin de politica internă (lovituri de stat, proces electoral incorect) sau externă (subminarea demersurilor UA în planul securităţii regionale). Cu toate acestea, în contextul remedierii situaţiei politice, statele pot cere oricând reintrarea în drepturi. Cele patru

state cărora, în urma loviturilor de stat, le-au fost suspendate drepturile sunt Guineea (2008), Madagascar (2009), Eritreea (2009) şi Niger (2010). Cu toate acestea, în contextul remedierii situaţiei politice a celor patru state, acestea pot oricând, la cerere, reintra în drepturi. Dincolo de cazul lor. ceea ce lipseşte pentru ca harta Uniunii Africane să coincidă cu harta continentului african este absenţa statului Maroc de pe lista membrilor organizaţiei panafricane. Deşi a fost cofondator al Organizaţiei Unităţii Africane, Marocul s-a retras în 1984, in semn de protest faţă de admiterea în cadrul organizaţiei a Republicii Arabe Democrate Saharawi cu care acesta îşi disputa teritoriul Saharei de Vest.

Obiective şi principii

Lista obiectivelor şi principiilor enunţate de Uniunea Africană, una dintre cele mai complexe din seria organizaţiilor internaţionale guvernamentale prezentate, pare să reflecte fidel istoria continentului, măcinat de conflicte, schimbări nelegitime de putere, inegalităţi sociale, etnice, sexuale, confruntări violente între state, nerecunoaşterea internaţională a noilor state etc. Obiectivele ce figurează în actul constitutiv al organizaţiei, Carta Uniunii Africane', sunt prezentate în maniera următoare :

a) *Să realizeze o mai mare unitate şi solidaritate intre (orile africane şi între popoarele Africii;*
b) *Să apere suveranitatea, integritatea teritorială şi independenta statelor sale membre;*
c) *Să accelereze integrarea politică şi socioeconomică a continentului;*
d) *Să promoveze şi să apere poziţiile africane comune în privinţa chestiunilor de interes pentru continent şi pentru popoarele sale;*
e) *Să favorizeze cooperarea internaţională, ţinând cont de Carta Naţiunilor Unite şi de Declaraţia Universală a Drepturilor Omului;*
f) *Să promoveze pacea, securitatea şi stabilitatea pe continent;*
g) *Să promoveze principiile şi instituţiile democratice, participarea poporului şi guvernarea eficientă;*
h) *Să promoveze şi să protejeze drepturile omului şi ale popoarelor, conform textului Cartei Africane a Drepturilor Omului şi a Popoarelor şi altor instrumente pertinente relative la drepturile omului;*
i) *Să creeze condiţii propice permiţând continentului să joace un rol propriu în economia mondială şi în negocierile internaţionale ;*
j) *Să promoveze dezvoltarea durabilă în plan economic, social şi cultural, cât şi integrarea economiilor africane;*
k) *Să promoveze cooperarea şi dezvoltarea în toate domeniile activităţii umane ce evidenţiază nivelul de viaţă al popoarelor africane;*
l) *Să coordoneze şi să armonizeze politicile între Comunităţile economice regionale existente şi viitoare pentru realizarea graduală a obiectivelor Uniunii;*
m) *Să accelereze dezvoltarea continentului prin promovarea cercetării în toate domeniile, în special în ştiinţă şi tehnologie ;*

n) *Să colaboreze cu partenerii internaţionali pertinenţi în vederea eradicării maladiilor şi pentru promovarea sănătăţii pe continent* (art. 3, Carta UA). *

* **Traducerea noastră. Documentul în limba franceză este disponibil pe site-ul http : // www.africa-union.org/Official documents/Treatics Conventions fr/ Aete%20Constitutif.ndf.**

Analizând lista celor paisprezece obiective, este observabil gradul înalt de specificitate în comparaţie cu obiectivele ONU. Dată fiind situaţia critică a continentului şi a populaţiilor din majoritatea statelor continentului, autorii Cartei Uniunii Africane au considerat necesar să insereze referiri directe la necesitatea eradicării anumitor boli, stimularea competitivităţii statelor africane pe plan internaţional, cooperarea pe diverse planuri.
Principiile Uniunii Africane ce se succedă, în textul Cartei, obiectivelor, trebuind să orienteze statele membre, dar şi organizaţia ca atare, în desfăşurarea activităţilor, sunt:

a) *Egalitatea suverana şi interdependenţa tuturor statelor membre ale Uniunii;*
b) *Respectarea frontierelor existente în momentul accesului la independenţă ;*
c) *Participarea popoarelor africane la activităţile Uniunii;*
d) *Punerea în practică a unei politici comune de apărare pentru continentul african;*
e) *Reglementarea paşnică a diferendelor între statele membre ale Uniunii prin mijloace adecvate ce pot fi decise prin Conferinţa Uniunii;*
f) *Interzicerea recurgerii sau a ameninţării cu recurgerea la forţă între Statele Membre ale Uniunii;*
g) *Nonintervenţia unui stat membru în afacerile interne ale unui alt stat membru ;*
h) *Dreptul Uniunii de a interveni într-un stat membru la decizia Conferinţei în anumite circumstanţe grave: crime de război, genocid şi crime împotriva umanităţii;*
i) *Coexistenţa paşnică a statelor membre ale Uniunii şi dreptul lor de a trăi in pace şi securitate ;*
j) *Dreptul statelor membre de a solicita intervenţia Uniunii pentru a restaura pacea şi securitatea ;*
k) *Promovarea autodependenţei colective în cadrul Uniunii;*
l) *Promovarea egalităţii între bărbaţi şi femei :*
m) *Respectarea principiilor democratice, a drepturilor omului, a statului de drept şi a guvernării eficiente;*
n) *Promovarea justiţiei sociale pentru asigurarea unei dezvoltări economice echilibrate ;*
o) *Respectarea caracterului sacrosanct al vieţii umane şi respingerea impunităţii, a asasinatelor politice, a actelor de terorista şi a activităţilor subversive;*
p) *Condamnarea şi respingerea schimbării neconstituţionale de guvern*

(art. 4, Carta UA). Principiile, mai numeroase decât obiectivele (şaisprezece), reflectă frământările unui continent în care tirania şi sărăcia sunt mereu prezente, conştientizarea lor şi afirmarea necesităţii de a le corecta. Multitudinea şi repetitivitatea unora dintre principii induc ideea unei perspective uşor idealiste asupra organizaţiei ale cărei iniţiative sunt lăudabile, dar ineficiente atât timp cât se limitează doar la nivel teoretic.

Structura instituţională a organizaţiei

Structura instituţională a Uniunii Africane, configurată în urma semnării actului constitutiv, nu diferă cu mult de cea clasică a organizaţiilor internaţionale interguvernamentale. Totuşi, Conferinţa/Adunarea Uniunii. Consiliul Executiv, Parlamentul Panafrican, Curtea de Justiţie, Comisia, Comitetul reprezentanţilor permanenţi, Comitetele tehnice specializate, Consiliul economic, social şi cultural. Instituţiile financiare, prin însăşi denumirea pe care o poartă, par să aibă drept model instituţiile Uniunii Europene. De altfel, Uniunea Africană a preluat câteva dintre trăsăturile instituţionale ale antecesoarei sale, Organizaţia Unităţii Africane, pe care le-a completat şi reformat. De la structura cvadruplă din 1963 (Conferinţa şefilor de stat şi de guvern, Consiliul de Miniştri, Secretariatul General, Comisia de mediere, conciliere şi arbitraj) s-a ajuns, începând cu anul 2000, la una mult mai complexă, ce reflectă realitatea preocupărilor statelor continentului african.

Conferinţa/Adunarea Uniunii Africane, compusă din şefii statelor şi guvernelor statelor membre sau reprezentanţii acestora (art. 6.1, Carta UA) şi prezidată, anual, de către un şef de stat ales (art. 6.3, Carta **UA),** constituie organismul suprem al Uniunii (art. 6.2, Carta **UA). Asemenea** conferinţelor altor organizaţii, se reuneşte o dată pe an în **sesiune ordirui.i şi. la** cererea unui stat, sub aprobarea a două treimi, se poate reuni III M **“tiu** IU ■ Mumidinară

(art. 6.3, Carta UA). Printre atribuţiile Conferinţei, ale cărei decizii sunt luate prin consens sau conform unei majorităţi de două treimi (art. 7.1, Carta UA), se numără: a) definirea politicilor comune ale Uniunii; b) primirea, examinarea şi luarea deciziilor în privinţa rapoartelor şi a recomandărilor altor organisme ale Uniunii şi luarea deciziilor in această privinţă; c) examinarea cererilor de adeziune la Uniune; d) crearea oricărui organism al Uniunii; e) asigurarea controlului asupra punerii în practică a politicilor şi deciziilor Uniunii şi vegherea asupra aplicării lor de către toate statele membre; fi adoptarea bugetului Uniunii; g) formularea directivelor Consiliului executiv în privinţa gestiunii conflictelor, a situaţiilor de război şi a altor situaţii de urgenţă, cât şi în ceea ce priveşte restaurarea păcii; h) numirea şi înlăturarea din funcţie a judecătorilor Curţii de Justiţie; i) numirea preşedintelui sau a vicepreşedinţilor şi a comisarilor Comisiei, cât şi determinarea funcţiilor, a mandatelor lor (art. 9.1, Carta UA).

Consiliul Executiv, compus din miniştrii Afacerilor Externe sau alţi miniştri, din partea tuturor statelor membre (art. 10.1, Carta UA), se reuneşte în sesiuni ordinare de două ori pe an (art. 10.2, Carta UA). Deciziile luate prin consens sau printr-o majoritate de două treimi a statelor membre (art. 11.1, Carta UA) privesc chestiuni legate de comerţul exterior, energie, industrie şi resurse minerale, agricultură, apă, protecţia mediului, acţiuni umanitare, comunicaţii, transporturi, asigurări, educaţie, cultură, ştiinţă şi tehnologie, imigraţie, securitate socială (art. 13.1, Carta UA). Deşi aria de acoperire a deciziilor Consiliului Executiv este mare, el este în permanenţă monitorizat şi supervizat de către Conferinţa Uniunii (art. 13.2, Carta UA). în plus, pregătirea lucrărilor Consiliului Executiv este asigurată de către **Comitetul Reprezentanţilor Permanenţi** ai tuturor statelor membre (art. 22.1, Carta UA), el putând oricând crea organisme subsidiare care să eficientizeze funcţionarea instituţională şi decizională a acestuia (art. 21.2, Carta UA).

Parlamentul Panafrican este considerată instituţia ce asigură participarea popoarelor africane la procesul decizional al Uniunii (art. 17.1, Carta UA). Din 2004, această instituţie primeşte un spor de prerogative, înlocuind rolul pur consultativ pe care l-a avut timp de doi ani (2002-2004). Parlamentul este compus din două sute treizeci de reprezentanţi aleşi de

legislativele celor patruzeci şi şase de state ce au fost de acord cu existenţa sa şi nu aleşi, în mod direct, de către populaţii. Cu sediul la Midrad (Africa de Sud), Parlamentul Panafrican este actualmente prezidat de l.N. Moussa din Ciad; funcţionarea sa este asigurată de zece comitete permanente specializate, biroul Parlamentului, compus din patru vicepreşedinţi (din câte un stat pentru fiecare parte a continentului - nord, vest, sud şi est) şi secretariatul acestuia. Comitetele permanente, specializate în domeniile agricol, financiar, comercial, de cooperare şi relaţii internaţionale, transport şi industrie, social, educaţional şi cultural, familie, justiţie şi drepturile omului şi, în cele din urmă, în domeniul procedurilor instituţiei, prezintă o structură tripartită - preşedinte, vicepreşedinte şi un raportor - ce asigură coordonarea fiecăruia *(The Pan-Afriean Parliament,* 2010).

Comisia constituie, de fapt, denumirea pe care o poartă secretariatul Uniunii Africane (art. 20.1, Carta UA). Compusă dintr-un preşedinte şi unul sau mai mulţi vicepreşedinţi, alături de un personal specializat (art. 20.2, Carta UA), aceasta asigură buna funcţionare administrativă a organizaţiei. La rândul său, **Curtea** de **Justiţie** a Uniunii Africane, deşi instituită prin art. 18 al Cartei, funcţionează pe baza unui regulament intern. Cei unsprezece membri ai Curţii, provenind, câte unul, din fiecare stat care îi recunoaşte autoritatea, au un mandat de şase ani (de exemplu, *List of the Judges of the African Conrt on Huinan and Pe op Ies ' Rights elected by the I3th Ordinar*y *Session of the Executive Council in July 2008),* iar deciziile luate au ca document de referinţă Carta Africană a Drepturilor Omului şi Popoarelor.

Consiliul economic, social şi cultural constituie, conform art. 22 al Cartei UA, *organismul cu rol consultativ compus din reprezentanţi ai diferitelor sfere socioprofesionale ai statelor membre ale Uniunii.* Din 2008, coordonarea acestei instituţii este asigurată de A. Munadin Camerun, reprezentând Uniunea Pan-Africană a Avocaţilor. Uniunea Africană dispune şi de un triplet instituţional financiar : **Banca Centrală Africană** (la Abuja, Nigeria). **Banca Africană de Investiţii** (la Tripoli, Libia) şi **Fondul Monetar African** (la Yaounde, Camerun) **(art. 19, Carta UA),** deşi maniera în care funcţionează nu **a** fost încă **stabilita.**

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

Cu toate că structura instituţională corespunde exigenţelor oricărei organizaţii internaţionale interguvernamentale regionale, ea nu constituie soluţia necesară şi suficientă pentru a rezolva problemele statelor continentului. Acţiunile întreprinse de organizaţie se înscriu în sfera organizării conferinţelor pe diverse teme dintre care lupta împotriva mortalităţii infantile *(African Union Experts on the Rigbts and Welfare ofthe Child Converge in Addis Ababa,* 2010), reducerea sărăciei şi a corupţiei legate de administrarea apei, crearea premiselor stabilităţii economice şi politice (Première *Conférence de Haut Niveau du Parteneriat Afrique-UE pour l'Energie,*

2010), aplanarea diferendelor etnice ce se transformă deseori în războaie civile, producând un număr însemnat de victime, dar şi de refugiaţi (*Peace and Security for Sus tai noble Development in Africa*, 2010), problema imigranţilor ce-şi părăsesc ţara de origine, acordarea asistenţei umanitare *(Communiqué de la 19en|e Réunion du Conseil de Paix et de Sécurité,* 2009). în faţa unor probleme atât de acute, devine lesne de înţeles rolul important pe care îl joacă Uniunea Africană pentru propriile state, dar, în egală măsură, şi cât de puţine rezultate pot să dea demersurile sale.

Doar pacea şi securitatea continentului pot constitui premisele unei viitoare dezvoltări politice şi economice a statelor lumii. Nu întâmplător eticheta de „cel mai sărac continent al lumii" îi este atribuită tocmai aceluia în care au loc şi cele mai multe conflicte. Doar între 2006 şi 2008, conflictele au reizbucnit în Congo, Somalia, Niger şi Mali, la nivel intrastatal, iar cel dintre Djibouti şi Eritreea (2008) reactivează, după patru ani, seria războaielor interstatale (Harbom, Wallensteen, 2009, pp. 577-587). Pentru a asigura acordarea ajutoarelor umanitare, reconstrucţia postconflict **şi** consolidarea păcii, prin *task-sharing,* Uniunea Africană şi-a unit în numeroase cazuri eforturile cu cele ale Naţiunilor Unite, cel mai recent fiind conflictul din regiunea **Darfur,** Sudan (Berghoim, 2007, pp. 147-154). Cu toate acestea, **rezultatele pozitive intârzie** să apară atât timp cât conflictele **civile** sau interstatale şi abuzurile regimurilor totalitare continuă să producă victime (Levitt, 2008, pp. 103-104).

Sarcina pe care Uniunea Africană este, înainte de toate, chemată să o îndeplinească este aceea de a stabili rolul pe care îl joacă statele sale în procesul globalizării şi, mai ales, să facă din populaţiile africane adevăraţii câştigători în domeniile cunoaşterii, sănătăţii, agriculturii şi infrastructurii (Makinda, Okumu, 2008, p. 115). Acest lucru devine imposibil dacă statele Africii rămân dezbinate şi la dispoziţia dictatorilor locali şi, mai ales, dacă Occidentul nu conştientizează imensa responsabilitate pe care o are în a le ajuta să-şi urmeze propria cale.

BibHografie

Abegunrin, O. 2009. *Africa in Global Politics in the Twenty-First Century : A Pan-African Perspective.* New York : Palgrave Macmillan.

Badejo, D.L. 2008. *Global Organizations. The African Union.* Chelsea: Chelsea House Publishing.

Bergholm, L. 2007. „Who Can Keep the Peace in Africa?" *African Affairs* 106(422): 147-54.

Harbom, L., Wallensteen, P. 2009. „Armed Conflicts, 1946-2008". *Journal of Peace Research* 46(4) : 577-87.

Levitt, J.I. 2008. „Pro-democratic Intervention in Africa". In *Africa. Mapping New Boundaries in International Law*, J.L. Levitt (ed.), 103-48. Oxford, Portland: Hart Publishing.

Makinda, S.M., Okumu, F.W. 2008. *Tlte African Union. Challenges of Globalization. Security, and Governance.* Oxon : Routledge.

Nkrumah, K. 1961. „1 Speak of Freedom". *Modern History Sourcebook,* http: // www. tbrdham. edu/halsall/mod/1961 nkrumah. html.

Thomson, A. 2004. *An Introduction to African Politics.* Oxon : Routledge.
*** 2000. *Acte Constitutif de L'Union Africaine,* http://www.africa-union.org/ Official documents/Treaties_Conventions_fr/Acte%20Constitutif.pdf.
*** 2008. *List of the Judges of the African Court on Human and Peoples' Rights elected by the 13th Ordinary Session of the Executive Council in July 2008.* http : //www.africa-union.org/root/au/organs/Court of_ Justice en him.
*** 2009. *Communiqué de la 19ème Réunion du Conseil de Puis et de Sécurité.* http : //www.africa-union.org/root/au/organs/1 '>K ", MM oui mu nique % '?nn»rfour%20 %20%2()fr .pdf.
*** 2010. *African Union Experts on the Rights and Welfare of the Child Converge in Addis Ababa,* http : //www.africa-union.org/root/ua/index/mars 10.htm.
*** 2010. *Peace and Security for Sustainable Development in Africa 2010.* http:// www. africa-union .org/root/ua/ AU % 200ffices/2010/Geneve/25mai/ Africa % 20 Day %20- % 20Year %20of % 20Peace % 20and % 20Securi ty % 20cele- b rat ion % 20 Geneva % 202010. pdf.
*** 2010. *Première Conférence de Haut Niveau du Parteneriat Afrique-UE pour l'Energie,* http : //www.aeep-conference.org/fr/start.
*** 2010. *The Pan-African Parliament,* http://www.pan-africanparliament.org/ home.aspx.

Liga Statelor Arabe.
Arena orgoliilor reunite

Tendinţele de emancipare ale statelor arabe şi, în acelaşi timp, de creare a unităţii lor datează încă de la sfârşitul secolului al XIX-lea, începutul secolului XX, când populaţiile arabe ale teritoriilor ce făceau parte din Imperiul Otoman au început să-şi clameze dreptul la independenţă. Astfel, între 5 iunie 1916 şi 1 octombrie 1918, prin proclamarea Jihadului, arabii, sprijiniţi de Marea Britanie - interesată şi ea de dispariţia colosului turc - reuşesc să respingă trupele otomane. După Primul Război Mondial, când Imperiul Otoman şi-a găsit sfârşitul, Marea Britanie şi Franţa s-au evidenţiat ca actori internaţionali cu o atitudine paternalistă faţă de statele arabe - Libia şi Siria au devenit protectorate franceze, Palestina a intrat sub protectoratul britanic, iar Transiordania şi Irak sub tutela aceleiaşi coroane britanice.

Mai târziu, chiar dacă puterile coloniale europene nu şi-ar mai fi putut manifesta pe deplin puterea asupra naţionaliştilor arabi, ce-1 puţin, printr-o politică de tip „divide et impera”, se asigurau că nu s-ar naşte o uniune a teritoriilor arabe (Khadduri, 1946, p. 759). Totuşi, momentul în care se poate afirma că influenţa europeană a încetat este Criza Canalului Suez. Anul 1956 rămâne emblematic pentru lovitura pe care au primit-o statele europene atunci când preşedintele Egiptului, G.A. Nasser, a decis naţionalizarea Suezului. Drept consecinţă, de pe 29 octombrie până pe 15 noiembrie, trupele protocolului de la Sèvres (reprezentând Israel, Marea Britanie şi Franţa) invadează fără succes teritoriul egiptean.

O problemă spinoasă pe masa discuţiilor lideriloi miop. ui, dar şi arabi deopotrivă, a constituit-o încă de la începutul Recului \ \ și o . «instituie

şi astăzi situaţia Palestinei, pământ sfânt pentru arabi, creştini şi evrei. Prevăzând pericolul pe care l-ar antrena naşterea unui stat nonarab pe teritoriul palestinian, câteva state arabe au decis că doar prin unitate pot pune capăt pericolului. De fapt, raţiunea ce a stat la baza înfiinţării Ligii Statelor Arabe a fost aceea de a preîntâmpina naşterea unui stat israelian. Cu certitudine, proiectul arab nu avea cum să izbutească atât timp cât, în 1947, ONU, prin rezoluţia 181, prevedea împărţirea Palestinei într-un stat evreu şi unul arab *(United Nations General Assembly Resolution 181*, 1947) şi, deja, în 1948, se năştea statul Israel, recunoscut fiind atât de SUA, cât şi de URSS, cele două puteri mondiale ale momentului. în replică, Liga Arabă a propus, în 1964, crearea unei organizaţii care să reprezinte interesele populaţiei arabe din partea nonevreiască : Organizaţia pentru Eliberarea Palestinei.

Deşi pe 22 martie 1945, la Cairo, doar şase state (Egipt, Arabia Saudită, Irak, Liban, Siria, şi Transiordania - ulterior. Iordania) au semnat Pactul de înfiinţare a Ligii Arabe, pe măsură ce noi teritorii au reuşit să-şi câştige independenţa, numărul membrilor organizaţiei a crescut, ajungând, în prezent, la douăzeci şi unu de state (cele şase şi Algeria, Bahrein, Comore, Djibouti, Emiratele Arabe Unite, Irak, Kuweit, Libia, Maroc, Mauritania, Oman, Qatar, Siria, Somalia, Sudan, Tunisia, Yemen). O situaţie particulară o prezintă teritoriul palestinian, care, deşi nu constituie un stat recunoscut la nivel internaţional, se bucură de drepturi egale în cadrul Ligii, asemenea celor douăzeci şi unu. Spre deosebire de celelalte organizaţii regionale în care criteriul de aderare al statelor este teritorialitatea, Liga Statelor Arabe (sau, mai simplu. Liga Arabă) şi-a selectat membrii în funcţie de considerente culturale, lingvistice şi, în mare parte, religioase. Nu are importanţă continentul pe care se situează statui atât timp cât acesta face parte din lumea arabă. Astfel poate fi explicat şi faptul că, astăzi. Liga Arabă reprezintă o organizaţie regională al cărei teritoriu nu coincide cu cel al unui continent (aşa cum este cazul OSCE, UA, OSA sau ASE AN), statele ce o compun făcând parte fie din Orientul Mijlociu, fie din nordul Africii.

Protocolul de la Alexandria, semnat în octombrie 1944 de aceleaşi state fondatoare, a constituit un moment decisiv în istoria Ligii Arabe deoarece prefigura rolul pe care avea să-i joace aceasta în evoluţia statelor arabe şi. în egală măsură, prezenta instituţia cea mai importantă în procesul său decizional - Consiliul Ligii Arabe. De fapt, cele cinci puncte ale protocolului încercau să ofere soluţii problemelor cu care se confrunta, în acel moment, lumea arabă. Conform primului punct. Liga Arabă constituia forul politic de acţiune colectivă a tuturor statelor semnatare, căruia i se adăuga punctul doi, denumind domeniile de cooperare ale acestora, şi punctul trei, ce aducea în atenţie un discurs de tip prospectiv în perioada postrăzboi. Ultimele două părţi se refereau la situaţia Libanului, recunoscut de către semnatari ca stat independent, şi a Palestinei, un teritoriu reprezentativ pentru lumea arabă *(The Alexandria Protocol,* 1944).

Obiective şi principii

Obiectivele organizaţiei stipulate în actul constitutiv al organizaţiei, Pactul Ligii Statelor Arabe (LSA)\ sunt concentrate pe dorinţa de *a consolida relaţiile dintre statele membre şi de a coordona activităţile lor politice cu scopul de a realiza o bună colaborare între ele, de a le asigura independenţa şi suveranitatea şi de a reprezenta, într-o manieră generala, afacerile şi interesele ţărilor arabe. De asemenea,* [Liga ArabăJ *are printre scopurile sale şi o strânsă colaborare a statelor membre, ţinând cont de structura fiecăruia şi de condiţiile specifice, în următoarele domenii: a) economic şi financiar, incluzând comerţ, taxe vamale, monedă, agricultură şi industrie ; b) comunicaţii, incluzând căi ferate, drumuri, aviaţie, navigaţie, poştă şi telegraf; c) domeniul cultural; d) domenii legate de naţionalitate, paşa-poarte, vize, executarea pedepselor şi extrădarea ; e) domeniul bunăstării sociale; f) domeniul sănătăţii* (art. 2, Pactul L.SA).

Cu toate că principiilor pe care le promovează Liga Arabă nu le este dedicat un articol anume, ele pot fi subînţelese din preambulul Pactului :

Cu scopul de a consolida relaţiile strânse şi legăturile numeroase ce leagă statele arabe *

---

* Traducerea noastră. Documentul în limba engleză **este disponibil** |ir site ui Itlip: // avalon.law.yale.edu/20th century/arahleag.asp.

Şi din preocuparea pentru cimentarea şi consolidarea acestor legăminte, pe baza respectării independenţei şi suveranităţii statului,

Şi pentru a-şi îndrepta eforturile către scopul bunăstării tuturor statelor arabe, al prosperităţii lor comune, al garantării viitorului şi al realizării aspiraţiilor lor

Şi ca răspuns la opinia publică arabă, din toate statele arabe,
Au convenit să încheie un pact în acest sens şi au delegat în calitate de plenipotenţiari pe cei ai căror nume sunt prezentate mai jos [...] (Preambul, Pactul LSA). Aşadar, sunt evidenţiate drept principii directoare în acţiunile ulterioare ale organizaţiei: colaborarea dintre state, consolidarea relaţiilor lor, respectarea suveranităţii şi a independenţei statelor membre, căutarea unui viitor comun. Ceea ce poate fi lesne observat este faptul că, spre deosebire de celelalte organizaţii prezentate, aceasta nu îşi propune respectarea drepturilor omului şi a democraţiei liberale. Faptul că Liga Arabă nu recunoaşte aceste valori constituie o dovadă de consecvenţă a statelor arabe, a căror lume tradiţionalistă pune deseori la îndoială universalitatea drepturilor individuale.

Structura instituţională a organizaţiei

Structura instituţională a Ligii Arabe îşi dovedeşte, ca şi în cazul celorlalte organizaţii internaţionale guvernamentale, complexitatea, deşi actul constitutiv al organizaţiei nu descrie decât câteva organisme, considerate şi cele mai relevante : Consiliul, Comitetele specializate şi Secretariatul. **Consiliul Ligii Arabe** reprezintă cea mai importantă instituţie a organizaţiei, fiind compusă din reprezentanţi ai statelor membre şi funcţionând conform principiului „un stat, un vot”. Aceasta presupune că indiferent de numărul de reprezentanţi pe care îl are, statul respectiv nu are dreptul decât la o singură voce (art. 3, Pactul LSA). Cu sediul la Cairo, de altfel sediul permanent al Ligii (art. **10,** Pactul LSA), Consiliul se reuneşte de două ori pe an - în martie şi în octombrie - şi, în sesiuni extraordinare, la cererea a două state **membre,** oricând este nevoie (art. **11,** Pactul **LSA).** Faptul că nriina reuniune a Consiliului a avui loc la invitaţia şefului de guvern

egiptean (art. 15, Pactul LSA) reliefează misiunea de catalizator al acestui stat pentru lumea arabă, încă dinaintea creării organizaţiei. Rolul Consiliului este de a pune în practică deciziile organizaţiei (art. 3, Pactul LSA), rol îndeplinit cu ajutorul **Comitetelor specializate** pentru fiecare dintre cele şase domenii menţionate anterior din perspectiva obiectivelor organizaţiei. Din aceste comitete fac parte reprezentanţi ai fiecărui stat membru (art. 4, Pactul LSA). Conform art. 5 al Pactului LSA, Consiliul veghează la menţinerea păcii între statele membre şi nu permite folosirea forţei în cazul existenţei unei dispute. în condiţiile în care disputa nu implică afectarea independenţei unui stat, a suveranităţii sau a integrităţii teritoriale şi în care părţile implicate o solicită, Consiliul poate interveni în aplanarea diferendului. Pentru a-şi asigura obiectivitatea, Consiliul nu va permite statelor implicate să participe la procesul de luare a deciziei ce va fi efectivă şi obligatorie pentru ambele părţi. O altă prerogativă stipulată de Pact, este aceea de a vota bugetul organizaţiei, al cărui proiect este pregătit de către secretarul general şi depus până la începutul fiecărui an fiscal (art. 13, Pactul LSA).

în cazul agresiunii sau a ameninţării cu forţa a unui alt stat (a se înţelege un stat ce nu face parte din Liga Arabă) împotriva unui stat membru, Consiliul se va reuni de urgenţă şi va lua o hotărâre, prin unanimitate de voturi, în acest sens. Dacă un stat membru este cel ce agresează sau ameninţă cu folosirea forţei, atunci votul său nu va conta (art. 6, Pactul LSA). înegală măsură, Pactul instituie obligativitatea respectării deciziilor prin unanimitate de voturi şi, în acelaşi timp, lasă libertatea statelor de a respecta sau nu deciziile luate printr-o majoritate de voturi exprimate (art. 7, Pactul LSA).

Un moment esenţial în existenţa Consiliului este cel al adoptării Cartei Arabe a Drepturilor Omului *(Arab Charter on Human Rights*, 1994). Stranietatea naşterii acestui document derivă, în primul rând, din inexistenţa, în actul constitutiv al organizaţiei, a unor prevederi referitoare la drepturile omului şi, implicit, la democraţie, pe care să se fondeze această Cartă. în al doilea rând, lipsa de fundament a acestui document rezultă din rezistenţa pe care unele state arabe, membre ale I igii. o au la|,1 dc caracterul universal al valorilor occidentale şi de maniei,i in * air ac. MC I anii impuse.

Adoptat în varianta finală în 2004 şi intrat în vigoare în 2008, documentul instituie drepturi civile, politice, sociale, culturale, dar nu şi un organism juridic care să vegheze la respectarea lor. Comitetul de experţi, compus din şapte membri, redactează rapoarte de monitorizare a statelor, dar Carta nu descrie posibilitatea petiţionării în cazul încălcării drepturilor. Deşi însuşi Pactul Ligii Arabe menţionează numele Curţii Arabe de Justiţie ce ar trebui creată prin votul a două treimi din statele membre (art. 19, Pactul LSA), din 1945 până astăzi, instituţia nu există *de facto.* De aceea apariţia Cartei Arabe a Drepturilor Omului ar fi putut deveni un prilej pentru constituirea ei. Cu toate acestea, în zadar există acest document atât timp cât, din cei douăzeci şi doi de membri, a fost semnat de şapte (Algeria, Arabia Saudită, Bahrain, Egipt, Iordania, Tunisia şi Yemen) şi ratificat doar de unul - Iordania (al-Midani, Cabanettes, 2006, pp. 147-164).

în anul 1950, prin Tratatul privind Apărarea Comună şi Cooperarea Economică între Statele Ligii Arabe, a fost creat **Consiliul Apărării Comune** (art. 6, Tratatul APCESLA), cu scopul de a asigura colaborarea, la nivel militar, între statele arabe. Această instituţie a fost supusă, în 2005, propunerii de reformare la nivelul manierei de luare de deciziei. Profitând de experienţa negativă a deciziilor prin unanimitate de voturi, secretarul general a adus în atenţie regula de două-treimi ce ar eficientiza activitatea instituţiei (Toffolo, 2008, p. 43). **Comitetul Economic,** instituit prin acelaşi document, compus din miniştri ai Economiei din statele membre, formulează recomandări privind cooperarea în acest domeniu, schimburile agricole şi industriale dintre state şi poate colabora cu un alt comitet al Ligii, Comitetul pentru Afaceri Financiare şi Economice (art. 8, Tratatul APCESLA).

Deşi activitatea Consiliului Ligii şi a comitetelor specializate nu este neglijabilă, deciziile vitale pentru traiectoria politică, economică, socială, culturală a organizaţiei sunt luate anual la **summituri.** Aşadar, cu ocazia Summitului de la Beirut, din 2002, a fost adoptată Iniţiativa Păcii Arabe, ce încearcă să pună capăt conflictului israelo-palestinian, impunând res pectarea principiilor elaborate în Rezoluţia 242 a Consiliul de Securitate a Naţiunilor Unite : retragerea armatelor Israelului din teritoriile ocupate şi încetarea pretenţiilor beligeranţilor, recunoscând suveranitatea şi integritatea teritorială a tutuim şi nelor din zonă *(United Nations Securitx Council*

Resolution 242, 1967). in plus, propune soluţii pentru problema refugiaţilor palestinieni, reeunoaşte statul Israel în schimbul acceptării din partea acestuia a creării statului Palestina, cu capitala în Palestina de Est, pe teritoriul Fâşiei Gaza şi Cisiordaniei. Cinci ani mai târziu, cu ocazia Summitului de la Riyadh (Arabia Saudită), a fost reiterat apelul către pace. însă fără niciun rezultat. Cel mai recent summit (Sirte, Libia, 30 martie - 1 aprilie 2010) a avut în centrul preocupărilor sale instaurarea păcii cu Israel, eu toate că Libia şi Siria au încercat să convingă Palestina de necesitatea continuării conflictului (Nasrawi, Al-Deeb, 2010).

Parlamentul Arab, cu sediul la Damasc (Siria), constituie o instituţie recentă a Ligii (2005), având ca model de constituire şi de funcţionare Parlamentul European şi Parlamentul Panafrican (Toffolo, 2008, p. 43). Fiind compus din câte patru reprezentanţi ai parlamentelor naţionale ale statelor membre (un total de optzeci şi opt de membri), ce discută, în sesiuni bianuale, pe teme sociale, economice şi culturale, Parlamentul Arab nu posedă încă o veritabilă putere legislativă, ci mai curând un rol consultativ pe lângă Consiliul Ligii (*General Information about the Arab Inter-Parliamentary Union,* 2010).

Secretariatul General, cu sediul la Cairo, este compus dintr-un secretar general, secretari asistenţi şi alţi oficiali ai instituţiei (art. 12, Pactul LSA) şi asigură, din punct de vedere administrativ, funcţionarea organizaţiei. Secretarul General este numit de către Consiliul Ligii printr-un vot de două treimi al statelor, iar secretarii asistenţi sunt numiţi de către secretarul general, cu aprobarea Consiliului (art. 12, Pactul LSA). Spre deosebire de alte organizaţii internaţionale guvernamentale, secretarul general provine de regulă din aceeaşi ţară, pentru un mandat de cinci ani ce poate fi reînnoit. Nu întâmplător, Liga Arabă are şansa să fie una dintre cele mai vechi organizaţii regionale, cu cei mai puţini secretari din istoria sa - doar şapte - A.R. Azzam (1945-1952), A.K. Hassouna (1952-1972), M. Riad (1972-1979), A.E. Abd al Meguid (1991-2001), A. Moussa (actualul secretar general, în funcţie din 2001) erau (sunt) egipteni, in timp ce secretarul general din perioada 1979-1990, C. Klibi, prnvrmsi **din** Tunisia, iar din 1990 nână în 1991 funcţia я finet iimu.i ilr A и **л , ..**i ,i... **i** ihnr. *(The League of Arab States,* 2010). Analizând lista numelor celor şapte secretari, dar şi statele din care provin, poate fi lesne de înţeles rolul pe care îl joacă Egiptul în procesul decizional al organizaţiei. Cu toate acestea, cum poate fi explicat vidul de reprezentare al acestei ţări în perioada 1979-1991 la nivelul Secretariatului General? în 1979, Egiptul comite o faptă inacceptabilă pentru lumea arabă şi semnează, pe 26 martie, un tratat de pace cu Israelul, ceea ce antrenează suspendarea sa din Ligă (Cogan, 2009, p. 233). Abia din 1987, cu ocazia Summit-ului de la Amman, încep procedurile de reintegrare a acestuia, urmând ca efectiv din 1991, să i se reconfirme poziţia de lider al Ligii (Moreau, Defarges, 2009, p. 122). In

această perioadă, Tunisia a preluat conducerea organizaţiei, fapt reflectat de prezenţa secretarului general tunisian, dar şi de mutarea temporară a sediului oficial la Tunis.

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

Acţiunile organizaţiei se înscriu, cu precădere, în sfera întâlnirilor, simpozioanelor, conferinţelor pe diverse teme. Seminarul referitor la rolul organizaţiilor societăţilor civile în deminarea zonelor, organizat în perioada 7-8 aprilie 2010, sărbătorirea Zilei Pământului pe 30 martie 2010, summiturile anuale pe care le organizează şi cu ajutorul cărora încearcă să sensibilizeze anumiţi lideri politici mai puţin dispuşi spre compromis, condamnarea terorismului declarată în mod oficial de toate statele arabe faţă de atacurile de la 11 septembrie din SUA (Goldschmidt, Davidson, 2005, p. 420) dovedesc eforturile Ligii Arabe de a colabora cu statele occidentale şi de a se ralia lor în rezolvarea problemelor internaţionale. Totuşi, faptul că site-ul oficial al organizaţiei nu este încă disponibil în nici o altă limbă de circulaţie internaţională în afara arabei reflectă, în egală măsură, opacitate şi dezinteres faţă de cei ce vor să-i cunoască activitatea, dar şi faţă de realizarea unei cărţi de vizită virtuale extrem de relevantă într-o epocă a informaţiei şi vitezei.

Evaluând cei cincizeci şi cinci de ani de existenţă şi obiectivele propuse. Liga Arabă nu reuşeşte să-şi rezolve propriile probleme şi nici pe cele ale statelor membre, mai ales din pricina unui model anevoios de luare a deciziei: unanimitatea. în plus, modul său de funcţionare denotă exprimarea voinţei unor anumite state (Egipt, Arabia Saudită, Siria etc.) şi nu a organizaţiei ca entitate de sine stătătoare. în această situaţie, cu atât mai puţin ar fi dispuse statele membre să renunţe la o parte din puterea lor şi, deci, la visul lor de totală independenţă în favoarea Ligii (Toffolo, 2008, p. 45 ; Halliday, 2005, p. 76).

Analizând evoluţia relaţiilor între statele lumii arabe şi dintre acestea şi Israel, de la primul război arabo-israelit (14 mai 1948 - 20 iulie 1949) şi continuând cu Războiul de şase zile (5-10 iunie 1967), Războiul de Yom Kippur sau Războiul din Octombrie (6-26 octombrie 1973), intrarea armatei siriene în Liban (12 aprilie 1976), atacul Irakului asupra Iranului (22 septembrie 1980), invazia Kuweitului de către Irak (2 august 1990), nu se observă nicio tentativă din partea Ligii Arabe de a instaura pacea şi securitatea în zonă, Dimpotrivă, Protocolul de la Alexandria şi evenimentele din istoria organizaţiei demonstrează că însăşi Liga a fost cea care a susţinut disputele dintre state, hrănind orgoliile şefilor de stat şi neglijând nevoile populaţiilor afectate de război. Poate că o soluţie de redefinire spaţială pentru Israel şi Palestina, prin care Israelul ar fi acceptat ca stat suveran, iar Palestina şi-ar obţine suveranitatea şi dreptul la autodeterminare, ar fi fiabilă (Newman, Lalah, 1997, pp. 111-129). însă problemele statelor arabe cu siguranţă nu

vor dispărea odată cu stingerea acestui conflict, cu atât mai mult cu cât şi Liga Arabă a contribuit, atât prin acţiunile sale, cât şi prin indiferenţa sa, la precaritatea securităţii din zonă.

Bibliografie

al-Midani, A., Cabanettes, M. 2006. „Arab Charter on Human Rights 2004". *Boston University InternationalLaw Journal* 24(147): 147-64. Iitip : //**www.acihl**. org/res/Arab_Charter_on_Human_Rights_2004.pdl

Cogan, J.K. 2009. „Representation and Power iu Inio■ naii<>IUII Oip.uii/ation : The Operaţional Constitution and Its Critica". *The imn han luiirnal of Inter-*

Goldschmidt, A. Jr., Davidson, L. 2006. *A Concise History of the Middle East.* Colorado, Oxford : Westview Press.
Halliday, F. 2005. *The Middle East in International Relations. Power, Politics and Ideology.* Cambridge: Cambridge University Press.
Khadduri, M. 1946. „The Arab League as a Regional Arrangement". *The American Journal of International Law* 40(4) : 756-77.
Moreau Defarges, Ph. 2009. *Relations internationales. 1. Questions régionales.* Paris: Editions du Seuil.
Naarawi, S., Al-Deeb, K. 2010. „Arab Leaders Renew Support for Peace Efforts". *The Associated Press Sundays,* 28 martie. http://www.washingtonpost.com/wp-dyn/content/article/2010/03/28/AR2010032800776.html.
Newman, D., Falah, G. 1997. „Bridging the Gap: Palestinian and Israeli on Autonomy and Statehood". *Transactions of the Institute of British Geographers* 22(1): 111-29.
Toffolo, C.E. 2008. *Global Organizations. The Arab League*. Chelsea: Chelsea House Publishers.
*** 1944. *The Alexandria Protocol,* http://avalon.law.yale.edu/20th_century/alex.asp.
*** 1945. *Pact of the League of Arab States.*
*** 1947. *United Nations General Assembly Resolution 181.* http://www.yale.edu/lawweb/avalon/un/resl81 ,htm.
*** 1950. *Treaty of Joint Defense and Economic Cooperation between the States of the Arab League,* http://avalon.law.yale.edu/20th_century/arabjoin.asp.
*** 1967. *United Nations Security Council Resolution 242.* http ://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/240/94/lMG/NR024094.pdf ?OpenElement.
*** 1994. *Arab Charter on Human Rights,* http://www.umn.edu/humanrts/instree/arabhrcharter. html.
*** 2002. *The Arab Peace Initiative,* http://www.al-bab.com/arab/docs/league/peace02.htm.
*** 2010. *General Information about the Arab Inter-Parliamentary Union,* http : // www. arab-ipu. org/english.
*** 2010. *The League of Arab States,* http : //www.al-bab.com/arab/docs/league.htm.

Partea a II-a

Organizaţii internaţionale nonguvernamentale

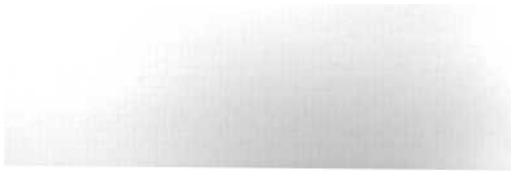

Consumers International.
Avatarurile consumului

Eforturile contemporane de constituire a unui cadru legal naţional şi internaţional de protecţie a consumatorului sunt datorate, în mare parte, activismului civic al anilor ’60-’70. Perioadă a militantismului în numele drepturilor omului, pentru emanciparea femeilor, persoanelor de culoare, minorităţilor sexuale, etnice etc., aceasta a rămas cunoscută drept una dintre cele mai prolifice în ceea ce priveşte schimbările politice, sociale şi culturale. în faţa globalizării, modificărilor rapide de natură tehnologică, varietăţii crescânde de produse şi servicii accesibile tuturor oamenilor, indiferent de categoriile sociale din care proveneau, se simţea nevoia protecţiei noilor beneficiari: consumatorii (Trebilcock, 2003, p. 68). începutul celei de-a doua jumătăţi a secolului XX se dovedea a fi, în egală măsură, martorul unui fenomen nemaiîntâlnit la asemenea proporţii: consumatorismul. O societate de tip consumatorist, aşa cum este cea occidentală, presupune conceperea vieţii ca fiind determinată de achiziţionarea anumitor bunuri ce depăşesc asigurarea nevoilor de bază. Cu toate acestea, nici secolele anterioare nu au fost ocolite de practici consumatoriste. De la importul umbrelelor din China în Anglia secolului al XVll-lea, până la apogeul marii industrializări a secolului al XIX-lea, consumatorismul a antrenat efecte, deopotrivă, pozitive şi periculoase (Stearns, 2001, pp. 13-72). Treptat, consumul dincolo de necesităţile pur existenţiale nu a mai constituit doar apanajul claselor sociale favorizate, ci a intrat în obiceiurile cotidiene ale tuturor oamenilor (Robbins, 1999, p. 210). în plină efervescenţă tehnologică, informaţional;! şi publicitară ce îi încurajează în permanenţă să

consume, aceştia au devenit dependenţi de produsele ce le invadează existenţa (Baudrillard, 1970) şi, în consecinţă, vulnerabili la efectele lor multiple.

Resimţind impactul activităţilor economice asupra oamenilor în viaţa de zi cu zi, reprezentanţi ai grupurilor consumatorilor din SUA, Marea Britanie, Franţa, Austria, Suedia, Danemarca, Olanda, Norvegia, Islanda şi Noua Zeelandă s-au întâlnit, în 1960, la Haga, pentru a crea Organizaţia Internaţională a Uniunii Consumatorilor (OIUC). Treizeci şi cinci de ani mai târziu, aceasta avea să-şi schimbe numele în Consumers International. încă de la 1 aprilie, ziua când a început să funcţioneze, Consumers International, fostă OIUC, şi-a asumat răspunderea de a lupta pentru interesele consumatorilor, contra abuzurilor la care aceştia sunt expuşi în ceea ce priveşte alimentaţia, sănătatea, mediul înconjurător şi corectitudinea tranzacţiilor economice şi financiare.

Obiective şi principii

Conştientizând importanţa pe care urma să o aibă şi, mai ales, caracterul global al activităţilor sale, Consumers International trebuia să-şi construiască un discurs în care să se regăsească comunitatea mondială a celor ce beneficiază de produse şi servicii. Astfel, misiunea organizaţiei îşi găseşte expresia sub forma cuvintelor : *Consumers International se străduieşte să pună drepturile consumatorilor în centrul proceselor de luare a deciziilor. Viziunea noastră este a unei lumi în care fiecare are acces la bunuri şi servicii sigure şi sustenabile, în care intensitatea puterii noastre colective este folosită pentru binele consumatorilor din întreaga lume (Our Vision*, 2011) . *In calitate de voce globală ce militează în numele consumatorilor, misiunea noastră este de a construi o puternică mişcare internaţională a consumatorilor, care să protejeze şi să încurajeze consumatorii de pretutindeni (Consumers International Accountability Report*, 2008, p. 1). Importanţa universală a drepturilor consumatorului impune, în plan naţional şi internaţional, atât responsabilitatea organizaţiilor nonguvernamentale, cât şi a organismelor guvernamentale. Astfel, eforturile org.mi/iiţiri ('onsumers International şi-au găsit ecou în iniţiativa administraţiei americane şi, în plan global, la nivelul Organizaţiei Naţiunilor Unite.

Ceea ce a conferit legitimitate şi credibilitate scopurilor şi acţiunilor Consumers International şi, implicit, tuturor mişcărilor sociale preocupate de protecţia consumatorilor a fost enunţat la doi ani de la crearea organizaţiei. în 1962, în faţa Congresului American, J.F. Kennedy a făcut un gest politic extrem de important, susţinând un discurs a cărui temă era tocmai necesitatea protejării intereselor consumatorilor. Pornind de la premisa că toţi oamenii sunt consumatori şi că, în ciuda acestui fapt, aceştia nu sunt constituiţi într-un grup organizat, preşedintele american atrăgea atenţia elitelor politice asupra obligaţiei asumării responsabilităţii în apărarea intereselor consumatorilor. Complexitatea vieţii în secolul XX, modificările antrenate de noile deprinderi consumatoriste trebuie să oblige guvernul să-i

protejeze pe consumatori şi să le recunoască patru drepturi: dreptul la siguranţă împotriva produselor dăunătoare pentru sănătate, dreptul de a fi informat corect, dreptul de a alege dintr-o diversitate de produse şi servicii la preţuri echitabile şi, acolo unde acest lucru nu e posibil, calitatea acestora să fie satisfăcătoare şi la un preţ corect, dreptul de a fi auzit, drept reflectat în formularea politicilor respective. în consecinţă, J.F. Kennedy propunea două tipuri majore de măsuri: de natură instituţional-guvernamentală, prin consolidarea programelor existente sau crearea altora noi, şi de natură legislativă, normativă (Kennedy, 1962). Ecoul creat de discursul preşedintelui american în numele tuturor consumatorilor a fost îndeajuns de apreciat încât cele patru drepturi să fie numite generic „Consumer Bill of Rights". Cu toate acestea, J.K. Kennedy nu îşi imaginase că efectele produse prin iniţiativa sa vor depăşi spaţiul american şi vor deveni globale, universale.

intr-adevăr, în 1985, Adunarea Generală a Naţiunilor Unite a adoptat „Instrucţiunile pentru Protecţia Consumatorului", document structurat in patruzeci şi şase de puncte ce trebuiau asumate de către state şi care, faţă de „Consumer Bill of Rights", completau lista drepturilor cu încă patru *(Guidelines for Consumer Protection,* 1985). Varianta finală şi completă a acestui document este asumată, în egală măsură, şi de Consumers International, drept un set de principii ce legitimează obiectivele organizaţiei şi o transformă într un „gardian" al lor: *dreptul de satisfacere a nevoilor de bază, dreptul la siguranţă, dreptul de a fi informat, dreptul de a alege, dreptul de a fi auzit, dreptul la despăgubire, dreptul consumatorului la educaţie, dreptul la un mediu sănătos (Our Principles, 2011). în plus, în ceea ce priveşte propria funcţionare şi gestionare a treburilor interne, Consumers International asumă, printre valorile respectate, standarde înalte de conduită etică, independenţă faţă de mediul de afaceri, guverne şi partide politice, respect reciproc şi solidaritate între membri, integritate, transparenţă şi responsabilitate, incluziune (Consumers International Accountability Report, 2008, p. 1).*

Structura instituţională a organizaţiei

Buna desfăşurare a activităţii Consumers International este asigurată cu ajutorul a trei principale instituţii - Adunarea Generală, Consiliul şi Executivul ce funcţionează la sediul oficial din Londra *(Who Governs Consumers International,* 2011) - şi al membrilor acesteia. Caracterul global al organizaţiei este pus în evidenţă prin activitatea sediului central de la Londra (pentru spaţiul euroatlantic), a altor trei reprezentanţe regionale la Johannesburg (Africa), Kuala Lumpur (Asia-Pacific şi Orientul Mijlociu) şi Santiago (America Latină şi Caraibe) şi a două sute de organizaţii locale din o sută cincisprezece state afiliate (*About Us,* 2011). Aşadar, membrii săi sunt clasificaţi în trei mari categorii: cu drepturi depline, afiliaţi şi guvernamentali afiliaţi. Din sfera membrilor cu drepturi depline (55% din numărul total de membri) poate face parte orice organizaţie naţională sau regională ce militează în favoarea consumatorilor, fiind obligată să fie independentă din punct de vedere politic şi să nu fie finanţată de entităţi

economice sau comerciale. Reprezentanţii acestora pot vota în Adunarea Generală, pot fi aleşi în Consiliu sau îşi pot depune candidatura pentru funcţia de preşedinte. Membrii afiliaţi (30% din numărul total de membri) sunt constituiţi din organizaţii recent apărute, cu caracter local sat regional şi supuse aceloraşi standarde de independenţă politică şi financiară precum membrii cu drepturi depline. Totuşi, membrii afiliaţi nu au drept de vot în Adunarea Generală. în fine, cea din urmă categorie de membri, guvernamentali afiliaţi (15% din numărul total de membri), compusă din agenţii şi autorităţi guvernamentale preocupate de politicile şi interesele consumatorilor, neavând, de asemenea, drept de vot în Adunarea Generală *(Being a CI Member. Categories,* 2011). în plus, pentru fiecare categorie de membri, organizaţia prevede şi o anumită contribuţie. Dacă, în cazul membrilor cu drepturi depline şi al celor afiliaţi, criteriul de stabilire a cotizaţiei este reprezentat de veniturile anuale, calculate în dolari, contribuţia membrilor guvernamentali afiliaţi este stabilită direct proporţional cu indicele dezvoltării umane realizat de Programul Naţiunilor Unite pentru Dezvoltare (*Terms & Conditions of Membership to Consumers International CI,* 2007). Raţiunea ce ar putea sta în spatele unei decizii de acest gen este aceea a interesului direct ca statele, mai ales cele sărace, să fie, prin intermediul instituţiilor sale, cât mai aproape de organizaţie. Deoarece drepturile consumatorilor sunt cel mai adesea încălcate în statele cu un indice scăzut, adică în cele subdezvoltate *(Geneva Declaration on the Fnture ofthe World Intel le dual Property Organization*, 2004 - declaraţie asumată chiar de Consumers International), organizaţia le consideră prioritare în privinţa ajutorului ce le poate fi acordat prin monitorizare şi consiliere.

în componenţa Adunării Generale intră delegaţii cu drept de vot ai membrilor cu drepturi depline ce se reunesc cel puţin o dată la patru ani. Cu ocazia întrunirilor, aceştia *aleg un preşedinte ce conduce Adunarea Generală, Consiliul şi Executivul; aleg membrii Consiliului ce vor funcţiona până la următoarea întrunire a Adunării Generale; stabilesc politicile generale pe care Consiliul şi Executivul le vor urma şi vor stabili rezoluţii în aceste privinţe ; aprobă sau resping, în întregime sau parţial, rapoarte supuse în numele Consiliului; amendează memorandumul Consumers International sau articole ale asociaţiei; dizolvă Consumers International conform prevederilor acestor articole (General Assembly,* 2011).

Consiliul Consumers International presupune existenţa preşedintelui, a treisprezece membri aleşi direct de Adunarea Generală din cadrul orga nizaţiilor naţionale afiliate şi a până la şase alţi membri cooptaţi de membrii aleşi. Toţi membrii Consiliului, inclusiv preşedintele, au un mandat de patru ani ce poate fi oricând reînnoit. Preşedintele actual al Consumers International îşi exercită atribuţiile până la Congresul Internaţional (3-6 mai) din 2011, funcţia fiind îndeplinită de Samuel Ochieng, ce deţine şi titulatura

de preşedinte executiv al Consumer Information NetWork, o organizaţie nonguvernamentală ce activează în Kenya. în îndeplinirea sarcinilor, preşedintele este asistat de un vicepreşedinte, actualmente James Guest din partea Consumers Union, SUA, şi de secretarul Saree Aongsomwang ce coordonează, în acelaşi timp, activitatea organizaţiei Foundation for Consumers din Tailanda (*Who's Who,* 2011).

în atribuţiile Consiliului intră numirea Directorului General, redactarea rapoartelor financiare ale organizaţiei, stabilirea politicilor generale, a direcţiilor şi priorităţilor strategice (*Council*, 2011). în ceea ce priveşte Directorul General actual, funcţia este îndeplinită de Joost Martens de origine olandeză, cu o prodigioasă activitate şi în cadrul altor organizaţii, fie nonguvernamentale, fie guvernamentale (Oxfam International, Organizaţia Internaţională a Muncii, înaltul Comisariat ONU pentru Refugiaţi etc.). Responsabilităţile sale în cadrul Consumers International vizează stabilirea unor viziuni globale şi direcţii strategice pentru organizaţie, reprezentând, la nivel internaţional, mişcarea în numele consumatorilor *(Joost Martens,* 2011).

Executivul se reuneşte cel puţin de două ori pe an, posedând atribuţii de luare a deciziilor delegate de Consiliu. Membrii executivului se regăsesc în componenţa Consiliului, dar numărul lor este mai restrâns - între ei se află Preşedintele Consumers International, Samuel Ochieng, şi şapte persoane ce reprezintă organizaţii naţionale de profil din Argentina, Australia, Belgia, Hong Kong, Marea Britanie, SUA şi Tailanda *(CI Executive 2008-2011,* 2011).

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

Pentru ca o organizaţie de anvergura celei pe care o supunem atenţiei în acest capitol să devină şi să îşi menţină statutul de militant global credibil şi de impact în promovarea recunoaşterii şi apărării drepturilor consumatorilor, este nevoie de un plan strategic care să surprindă priorităţile de activitate şi mijloacele prin care acestea pot fi îndeplinite. **Astfel, potrivit** planului strategic conceput pentru perioada **2007-2011, campaniile iutreprinse** se concentrează asupra consumatorilor priviţi **ca grup globul preferând** un număr mai mic de domenii în schimbul impactului internaţional. în al doilea rând, organizaţia se erijează într-un „câine de pază global" al conduitei corporaţiilor internaţionale, prin intermediul analizelor, consilierii, presiunilor publice etc. De asemenea, pentru aceeaşi perioadă, îşi propune să stimuleze crearea organizaţiilor naţionale care să militeze în numele consumatorilor din statul respectiv şi să se ralieze cauzei Consumers International. Cel din urmă obiectiv face referire la menţinerea integrităţii asumate prin semnarea INGO Accountability Charter şi depunerea eforturilor de ordin financiar şi operaţional pentru a-şi consolida poziţia în raport ceilalţi actori globali *(Consumers International Strategic Plan for 2007-2011,* 2011).

Din venitul anual de aproximativ trei milioane de lire sterline (*Consumers International. Financial Statements for the Year Ended 31 December 2009,* 2011, p. 23), Consumers International îşi finanţează campaniile, rapoartele,

reuniunile importante etc. Practic, organizaţia îşi concentrează finanţele către acţiuni din sfera serviciilor financiare, schimbărilor climatice, responsabilităţii sociale, dezvoltării durabile, energiei, alimentaţiei, copyrightului, dreptului consumatorului, susţinerea organizaţiilor de profil, organizării Zilei Mondiale a Drepturilor Consumatorului (15 martie) (*Our Work*, 2011). De pildă, o campanie cu tradiţie în istoria organizaţiei se străduieşte să menţină în atenţia opiniei publice consecinţele antrenate de ingineria genetică asupra agriculturii, biodiversităţii, obiceiurilor anumitor comunităţi şi sănătăţii consumatorilor. în plus, analiza întreprinsă de Consumers International admite că la nivel internaţional au fost făcute anumite eforturi, printre care intrarea în vigoare a Protocolului de la Cartagina privind Biodiversitatea, recunoscut de o sută şaizeci de state (*Cartagena Protocol on Biosafety Ratification List,* 2011), dar ele nu antrenează, în mod automat, consecinţele pozitive aşteptate. Deoarece oamenilor le sunt încălcate drepturile de a fi informaţi despre nocivitatea produselor modificate genetic, a irăi într-un mediu sănătos, a participa la un comerţ echitabil etc., organizaţia consideră că are datoria de a formula o serie de recomandări actorilor guvernamentali şi comerciali cu semnificative atribuţii decizionale în spaţiul naţional şi internaţional *(Biosafety Project Report,* 2010).

într-o epocă a consumatorismului, oamenii ajung, inevitabil, victime ale practicilor comerciale concurenţiale. Din raţiuni pur economice, în ceea ce priveşte produsele sau serviciile, aspectele de natură etică tind să fie complet eliminate. Consumers International observă faptul că, în acest inextricabil proces, una dintre cele mai viabile soluţii de a corecta derapaje similare o reprezintă educarea şi încurajarea consumatorilor de a sprijini şi, deci, de a apela într-o cât mai mare măsură la produsele şi serviciile derivate din comerţul echitabil *(Assuring Consumer Confidence in Ethical Trade,* 2010). în egală măsură, organizaţia consideră importantă identificarea şi criticarea actorilor economici ce încalcă standardele de calitate sau sunt implicaţi în practici comerciale imorale. De pildă, Consumers International organizează anual un clasament al companiilor blamate, o ierarhizare răsturnată în care erorile comise constituie criteriul de „valorificare" a lor. în anul 2008, „premianţii" au fost: lanţul de supermarketuri Tesco, care au intentat proces şi au pretins daune în valoare de peste treizeci de milioane de dolari din partea a trei persoane din Tailanda pentru comentarii nefavorabile în presa locală; compania Lego, pentru că a permis şi încurajat Kellogg's să producă chipsuri ce imită piesele de joc, producând confuzii în mintea copiilor; Eli Lilly, ce comercializează cu succes medicamente împotriva disfuncţiilor erectile a căror eficienţă nu a fost pe deplin dovedită; Samsung pentru că vinde nu doar televizoare, ci şi tancuri; nu în ultimul rând, producătorul de automobile Toyota, ce susţine în campaniile publicitare că produsele sale nu poluează, deşi emisiile de dioxid de carbon contrazic acest lucru *(Consumers International Bad Company Awards*, 2008).

Accesul la cunoaştere al tuturor consumatorilor reprezintă unul dintre

ţelurile importante către care aspiră Consumers International. Din acest motiv, a derulat alături de alţi parteneri aparţinând societăţii civile un program de cercetare şi consiliere. Analizând comportamentul consumatorilor din douăzeci şi patru de ţări, între 2008 şi 2010, organizaţia a observat faptul că prevederile uneori prea restrictive ale legilor copyrightului şi costurile ridicate ale produselor originale determină comercializarea produselor piratate. Practic, în statele în care legea copyrightului este relativ permisivă, iar accesul la informaţii este facil, consumatorii apreciază şi cumpără produsele originale. în cele din urmă, legile şi practicile ce au în vedere favorizarea accesului consumatorilor la cunoaştere nu pot l i decât adecvate nevoilor acestora *(Acces to Knowledgefor Consumers*, 2010) Asilcl. anal izând clasamentul statelor preocupate de informarea consumatorilor, primele trei poziţii sunt ocupate de India, Liban şi Israel. în oglindă, clasamentul statelor dezinteresate de informarea propriilor cetăţeni se dovedesc a fi Chile, Iordania şi Marea Britanie. în mod paradoxal, relevante în această cercetare nu au fost atât întrebările referitoare la libertatea accesului la informaţii din presă, cât cele referitoare la libertatea de a le împărtăşi sau transfera (*IP Watchlist,* 2010, pp. 4-5).

O sarcină lăudabilă asumată de organizaţie constă în editarea unui ghid util în elaborarea campaniilor naţionale împotriva alimentaţiei nesănătoase ce conţine grăsimi, glucide etc. în exces. Fructificând experienţa acumulată de-a lungul timpului, Consumers International propune o serie de etape ale unei campanii credibile şi profesioniste. De la identificarea posibililor parteneri, culegerea probelor, realizarea unei cercetări proprii de teren şi continuând cu oferirea unor soluţii pentru organizarea unui eveniment, implicarea mass-ntedia, petiţionarea instituţiilor publice decidente etc., se conturează o posibilă campanie care să releve efectele nocive ale unei asemenea alimentaţii asupra sănătăţii copiilor şi, în genere, a oamenilor *(Junk Food Generation : A Toolkit for National Campaigns,* 2011).

în anul 2008, Consumers International a elaborat o Cartă a Energiei Globale al cărei scop constă în promovarea dreptului tuturor oamenilor de a avea acces la beneficiile energiei durabile. în numele favorizării accesului la informaţii, sustenabilităţii, libertăţii de alegere, corectitudinii, protecţiei contractuale, medierii şi despăgubirii, asistenţei, reprezentării şi reglementării, organizaţia îşi propune determinarea statelor şi actorilor implicaţi in asigurarea diverselor servicii de a-şi asuma un asemenea angajament universal *(CI Global Energy Charter,* 2008). Aceasta ar fi replica nonguvernamentală la Tratatul privind Carta Energiei, intrat în vigoare în 1998, ce prevede protejarea investiţiilor externe, schimburile comerciale echitabile, rezolvarea disputelor dintre statele participante şi promovarea energiilor alternative pentru a diminua impactul lor asupra mediului înconjurător *(The Energy Charter Treaty and Related Documents*, 2004). Cu toate că rămâne cel mai important document interguvernamental ce reglementează diverse probleme din sectorul energetic, acesta nu a fost pe deplin recu-

noscut la nivel global din cauză că doar patruzeci şi şase de state au semnat

şi ratificat documentul, iar restul până la cincizeci şi unu (Australia, Belarus, Islanda, Norvegia şi Rusia) nu îl ratificaseră până în 2009 *(Status of Ratification oftlte Energy Charter Treaty as of October 2009*, 2009). Carta Energiei Globale propusă de Consumers International încearcă să reliefeze o altă perspectivă asupra politicii energetice internaţionale. Efectele antrenate de disensiunile dintre state, dificultatea de a descoperi şi de a investi în energii alternative etc. au implicaţii directe nu doar asupra statelor, ci şi a oamenilor. Deoarece tratatele internaţionale din domeniul energetic au in vedere dimensiunea strict guvernamentală, devine lesne de înţeles motivaţia centrată pe interesele şi drepturile omului, determinantă pentru crearea Cartei.

Militantismul în favoarea drepturilor consumatorilor din întreaga lume reprezintă o sarcină asumată de Consumers International, iar notorietatea de care se bucură pare să reflecte eforturile depuse de aceasta în misiunile îndeplinite. A doua jumătate a secolului XX şi începutul de secol XXI constituie, fără îndoială, epoca abuzurilor determinate de lipsa de informare a consumatorilor, de încrederea deseori excesivă în onestitatea anumitor actori economici sau în unele produse şi servicii şi, coroborat, de pasivitatea sau de intenţiile negative ale agenţilor guvernamentali. Este nevoie, prin urmare, ca o organizaţie de o asemenea anvergură să creeze presiuni la nivel statal, interstatal şi global deoarece consumatorii au dreptul de a se bucura de aceleaşi beneficii, indiferent de condiţiile politice, economice, sociale, culturale ale spaţiului în care trăiesc. Ideea ce transpare în urma analizei activităţilor Consumers International este aceea că toate forţele trebuie să conlucreze spre binele şi satisfacerea exigenţelor consumatorilor. Cu toate acestea, intensificarea exigenţelor consumatorilor pare să antreneze şi efecte perverse, dintre care cel mai important este stimularea consumului şi a consumatorismului.

Consumers International pare să piardă din vedere că educaţia consumatorilor nu trebuie să presupună doar familiarizarea lor cu privire la drepturile ce li se cuvin, ci, în egală măsură, referitor la cât şi cum trebuie consumat. Raţionalizarea consumului constituie, din păcate, o temă prea puţin predilectă în discursurile organizaţiei ce încearcă să lupte împotriva unor paradoxuri ale economiei de piaţă. în condiţiile în care cererea se dovedeşte a fi din ce în ce mai mare, este firesc ca oferta, mai mult sau mai puţin loială, echitabilă, corectă, legală etc., să-i răspundă în mod corespunzător. în consecinţă, este posibil ca însăşi educaţia în sensul conştientizării oamenilor că, în ciuda aparenţelor, nu tot ceea ce consumăm (ne) este de un real folos, să elimine, în mod natural, acele entităţi economice ce încalcă drepturile consumatorilor. Aşadar, cât ar fi de periculos şi, totodată, important pentru sănătatea oamenilor şi a planetei să se arate că, în realitate, restrângerea libertăţii de a consuma excesiv înseamnă, de fapt, respectarea drepturilor noastre, ale cetăţenilor acestei lumi tot mai globalizate?

BibHografie

Baudrillard, J. 1970. *La Société de Consommation.* Paris: Editions Denoël.

Kennedy, J . F. 1962. *Special Message to the Congress on Protecting the Consumer Interest,* http : //www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid = 9108.
Robbins, R.H. 1999. *Global Problems and the Culture of Capitalism.* Boston: Allyn and Bacon.
Stearns, P.N. 2001. *Consumerism in World History. The Global Transformation of Desire.* Londra : Routledge.
Trebilcock, M.J. 2003. „Rethinking Consumer Protection Policy". In *International Perspectives on Counsumers' Accès to Justice,* C.E.F. Rickett, G.W. Telfer (eds.), 68-98. Cambridge: Cambridge University Press.
*** 1985. *Guidelines for Consumer Protection* A/RES/39/248. http : //www.un.org/documents/ga/res/39/a39r248.htm.
*** 2004. *Geneva Declaration on the Future of the World Intellectual Property Organization,* http : //www.soros.org/initiatives/intbrmation/news/wipo_20040929/wipo_ declaration.pdf.
*** 2004. *The Energy Charter Treaty and Related Documents,* http : //www.encharter.org/fileadmin/user_upload/document/EN.pdf.
*** 2007. *Terms & Conditions of Membership to Consumers International (Cl).* http : //www.consumersinternational.org/media/332055/ci%20terms%20and% 20condi lions % 20of % 20membership % 20- % 20july % 202007. pdf.
*** 2008. *Cl Global Energy Charter,* http://www.consumersinternational.org/media/325396/energy %20charter%20in%20english.pdf.
*** 2008. *Consumers International Accountability Report,* http : //www. ingoaccountabilitycharter.org/wpcms/wp-content/uploads/Consumers_International Accountability Report.pdf.
*** 2008. *Consumers International Bad Company Awards.* http ://www.consumersinternational.org/media/ 105492/ci%20bad%20company %20awards% 202008.pdf,
*** 2009. *Status of Ratification of the Energy Charter Treaty as of October 2009.* http: //www.encharter.org/fileadmin/user_upload/document/ECT_ratification_status.pdf.
*** 2010. *Jlec es to Knowledge for Consumers,* http://www.consumersinternational. org/media/453199/a2k-reports2010_b. pdf.
*** 2010. *Assuring Consumer Confidence in Ethical Trade,* http: //www.consumersinternational.org/media/489567/etfp%20summary.pdf.
*** 2010. *Biosafety Project Report,* http://www.consumersinternational.org/media/482279/biosafety-eng-v 1 -1 .pdf.
*** 2010. *IP Watchlist.* http://a2knetwork.org/sites/default/files/IPWatchList-2010-ENG.pdf.
*** 2011. *About Us.* http: //www.consumersinternational.org/who-we-are/about-us.
*** 2011. *Being a Cl Member. Categories.* http://www.consumersinternational.org/our-members/being-a-ci-member/categories.
*** 2011. *Cartagena Protocol on Biosafety Ratification List,* http : //www.cbd.int/doc/lists/cpb-ratifications.pdf.
*** 2011. *C! Executive 2008-2011.* http://www.consumersinternational.org/who-we-are/governance-bodies/who's-who.
*** 2011. *Consumers International. Financial Statements for the Year Ended 31 December 2009.* http://www.consumersinternational.org/media/574828/consumers % 20international %20audi ted %20and % 20s igned %20accounts % 202009. pdf.
*** 2011. *Consumers International Strategic Plan for 2007-2011.* http : //w ww. consu-

mersinternational, org/media/152515/st rategicplan_web_english.pdf.
*** 2011. *Council,* http://www.consumersinternational.org/who-we-are/governance-bodies.
*** 2011. *General Assembly.* http://www.consumersinternational.org/who-we-are/
governance-bodies.
*** 2011. *Joost Martens,* http://www.consumersinternational.org/who-we-are/
our-team/joost-martens.
*** 2011. *Junk Food Generation : A Toolkit for National Campaigns 2011.* http: //
www.consumersinternational.org/media/573533/junkfoodgenerationtoolkit
[englishj.pdf.
*** 2011. *Our Principles,* http://www.consumersinternational.org/who-we-are/
about-us.
***2011. *Our Vision,*
http://www.consumersinternational.org/who-we-are/about-us.
*** 2011. *Our Work,* http://www.consumersinternational.org/our-work.
*** 2011. *The Executive,* http://www.consumersinternational.org/who-we-are/
governance-bodies.
*** 2011. *Who Governs Consumers International ?* . http : //www.consumersinternational, org/who-we-are/governance-bodies.
***2011. *Who's Who.*
http : //www.consumersinternational.org/who-we-are/governance-bodies/who's-who.

Amnesty International.
Libertatea de a lupta pentru libertate

Anii ’60. anii regimurilor totalitare şi dictatoriale pe o bună parte a teritoriului Europei, au pus în discuţie universalitatea drepturilor omului. Cât de universale erau acestea dacă puteau fi încălcate atât de uşor ? Faptul că, în Portugalia lui Salazar, doi tineri au plătit cu propria lor libertate îndrăzneala de a închina un pahar în numele acesteia i-a atras atenţia avocatului britanic P. Benenson. Articolul referitor la acest caz, apărut pe 19 noiembrie 1960 în *The Daily Telegraph*, a constituit factorul declanşatoi a ceea ce, un an mai târziu, avea să se numească „Apel pentru Amnistie” în replică, prin intermediul revistei *The Observer*, avocatul britanic a avui curajul de a vorbi în numele „prizonierilor uitaţi”, „prizonieri ai conştiinţei”, cei care, reclamând libertatea de a-şi exprima opiniile şi credinţele, au sfârşit prin a deveni prizonieri, torturaţi sau executaţi în lipsa unui proces echitabil (Benenson, 1961). Soluţia întrevăzută de Benenson şi de susţi nătorii săi era crearea Apelului pentru Amnistie, a cărui misiune consta în „ 1. efortul imparţial pentru eliberarea prizonierilor ce-şi exprimaseră opiniile ; 2. crearea cadrului unui proces echitabil şi public ; 3. acordarea sporită a dreptului de azil politic şi sprijinirea refugiaţilor politici de a-şi găsi o slujbă; 4. urgentarea maşinăriei internaţionale efective pentru garantarea libertăţii de opinie” *{Appeal for Amnesty : The Aims,* 1961). în 1962, şaizeci de delegaţii din toată Europa au participat la cea de-a doua conferinţă a organizaţiei, în Belgia. Cu această ocazie, numele de Amnesty International a fost, în mod formal, validat, afirmându-se totodată nece sitatea creării unui document oficial care să-i ateste existenţa. La scurt timp după creare, importanţa organizaţiei şi succesele dobândite au reflectat

recunoaşterea sa internaţională prin afirmarea rolului consultativ pe lângă ONU (1964), pe lângă Consiliul Europei (1965) şi, mai ales, prin obţinerea, în 1977, a Premiului Nobel pentru Pace (Buchanan, 2002, pp. 575-597).

Conştientizarea încălcării drepturilor omului şi presiunea opiniei publice au constituit, încă de la început, armele pe care Amnesty International le considera utile împotriva represiunii şi arbitrarului deciziilor luate de către guvernele statelor. Dar eficienţa unei organizaţii internaţionale nonguvernamentale nu deriva doar din idealurile pe care le afirma, ci, cu precădere, din luciditatea cu care îşi selecta partenerii de acţiune. Altfel spus, militantismul în favoarea drepturilor omului nu reprezenta doar o încercare de a-i apăra pe cei privaţi de ele, ci mai ales determinarea unei schimbări de atitudine a celor ce le încălcau cu bună ştiinţă. A obliga, aşadar, statele lumii să respecte drepturile omului şi a le sancţiona atunci când greşesc constituia o sarcină imposibilă pentru Amnesty. Nu aceeaşi idee putea fi susţinută referitor la ONU, o organizaţie interguvernamentală, cu abilităţi de constrângere şi de sancţiune superioare celei dintâi (Thakur, 1994, pp. 143-160). Colaborarea cu Naţiunile Unite s-a cristalizat prin înaintarea, încă din anul 1964, a unui moratoriu privind interzicerea pedepsei cu moartea şi prin organizarea, zece ani mai târziu, a campaniei pentru abolirea torturii. Cu toate acestea, abia în 1984 a fost adoptată Convenţia împotriva Torturii şi a altor Tratamente sau Pedepse Crude, Inumane sau Degradante. în plus, odată cu dispariţia regimurilor totalitare din centrul şi din estul Europei, Amnesty International a atras atenţia asupra necesităţii de a reforma instituţional ONU. în consecinţă, în anul 1993 a fost înfiinţat înaltul Comisariat pentru Drepturile Omului, menit să vegheze asupra respectării prevederilor Declaraţiei Universale a Drepturilor Omului (Cook, 1996, pp. 184-199).

Obiective şi principii

Actul constitutiv al Amnesty International, cunoscut sub numele de Statut*, a fost adoptat în anul 1962, dar periodic a comportat amendamente, ultima actualizare datând din 2009, cu ocazia reuniunii, în Turcia, a Consiliului Internaţional. Potrivit acestei ultime variante a Statutului, scopurile şi principiile organizaţiei îşi găsesc expresia în cuvintele: *Viziunea organizaţiei Amnesty International este a unei lumi in care fiecare persoană se bucură de drepturile omului înscrise în Declaraţia Universală a Drepturilor Omului, cât şi în alte instrumente internaţionale ale drepturilor omului. în urmărirea acestei viziuni, misiunea Amnesty International constă în a derula cercetări şi acţiuni ce au în atenţie prevenirea şi limitarea abuzurilor grave asupra acestor drepturi (art. 1, Statutul AI); respectiv, Amnesty International formează o comunitate globală a apărătorilor drepturilor omului, promovând principii ca solidaritatea internaţională, acţiunea imediată pentru victimele individuale, acoperirea globală, universalitatea şi indivizibilitatea drepturilor omului, imparţialitatea şi independenţa, demo-*

* Traducerea noastră. Documentul în limba engleză este disponibil pe s ite-ul http: // www.amnesty.org/en/who-we-are/accountability/statute.

craţia şi respectul reciproc (art. 2, Statutul AI).

Structura instituţională a organizaţiei

Structura instituţională a Amnesty International este evidenţiată prin activitatea Consiliului Internaţional, Comitetului Executiv, Secretariatului General şi a filialelor sale. Autoritatea decizională a Amnesty este deţinută de **Consiliul Internaţional,** ale cărui principale atribuţii se îndreaptă către *i) concentrarea asupra strategiei; ii) stabilirea viziunii, a misiunii şi a valorilor Amnesty International; iii) determinarea Planului Strategic Integrat, inclusiv strategia sa financiară; iv) stabilirea sistemelor şi a organismelor de guvernare şi de delegare a misiunilor, alegerea corpurilor, controlarea lor şi a membrilor lor; v) evaluarea misiunilor în situaţia de neconcordanţă cu strategiile şi planurile organizaţiei; vi) controlul secţiunilor, structurilor şi al altor organisme* (art. 6, Statutul Al). Membrii acestei instituţii provin fie din rândurile Comitetului Executiv sau dintre reprezentanţii filialelor, fie din rândul membrilor internaţionali ai organizaţiei, iar intervalele între reuniunile lor nu pot depăşi perioada de doi ani (art. 16, Statutul AI). în plus, instituţia este condusă de un preşedinte ales de precedentul Consiliu Internaţional (art. 22, Statutul AI), cu scopul de a evita situaţiile de favorizare între membrii Consiliului, dar şi de creare a unor grupuri de influenţă.

Comitetul Executiv, condus de E. Go din Coreea de Sud, asigură coordonarea activităţilor organizaţiei, supervizează *implementarea Planului Strategic Integrat*, dar şi a politicilor financiare la nivel internaţional, se preocupă de adecvarea funcţionării acesteia în acord cu statutul, *asigură dezvoltarea resurselor umane*, controlează instituţii subsidiare şi prezintă rapoarte Consiliului Internaţional referitor la funcţionarea lor (art. 7, Statutul AI). In ciuda numelui, nu Comitetul Executiv asigură activitatea cotidiană a organizaţiei, ci Secretariatul General. Cu sediu permanent la Londra (art. 9, Statutul AI), **Secretariatul General** este coordonat de secretarul general, responsabil în faţa Comitetului Executiv. De regulă, funcţia de secretar general a fost deţinută de persoane cu experienţă în domeniul drepturilor omului, începând cu Peter Benenson (1961-1966) şi terminând cu Sălii Shetty din India, ai cărui mandat a debutat în iulie 2010.

Filialele Amnesty International sunt stabilite în orice stat sau regiune, cu acordul Comitetului Executiv şi având obligaţia, conform valorilor, metodelor, scopurilor organizaţiei, de : *i) a-şi demonstra abilitatea organizării şi menţinerii activităţilor principale ale Amnesty International; ii) a-şi supune statutul spre aprobare Comitetului Executiv International; iii) a plăti indemnizaţia anuală întocmai cum a fost stabilită de Consiliul Internaţional; iv) a fi înregistrate ca atare de către Secretariatul Internaţional, potrivit deciziei Comitetului Executiv Internaţional* (art. 11, Statutul AI). Prezenţa organizaţiei se manifestă în cincizeci de state ale lumii, dintre care douăzeci şi cinci aparţin spaţiului european. Această constatare

nu poate decât să evidenţieze ideea conform căreia, cu precădere pe bătrânul continent, drepturile omului se bucură de cea mai mare recunoaştere şi, dată fiind conjunctura politică democratică a statelor, militantismul civic **constituie,** de regulă, răspunsul pe care cetăţenii îl oferă în situaţia încălcării lor. De asemenea, urmărind situaţia fostelor state comuniste din Europa Centrală şi de Est, Cehia, Polonia, Slovacia, Slovenia, Ungaria, Rusia, Ucraina posedă pe teritoriul lor câte o filială Amnesty, în vreme ce România, Bulgaria, Serbia etc., private decenii la rând de drepturile

considerate inerente oricărui individ, nu dovedesc, la nivelul societăţii civile, capacitatea de a răspunde provocărilor organizaţiei.

Un element mai puţin întâlnit în documentele oficiale ale organizaţiilor, dar pe care Amnesty International îl consideră important prin poziţia pe care o ocupă în economia textului, este reprezentat de metode. Astfel, în art. 3 al Statutului AI, autorii documentului au considerat necesar să stipuleze grupurile-ţintă împotriva cărora, dar şi pentru care militează, alături de maniera prin care se va încerca schimbarea comportamentelor acestora. Adresându-se *guvernelor, organizaţiilor interguvernamentale, grupurilor politice înarmate, companiilor sau altor actori nonstatali,* Amnesty International îşi propune *să facă vizibile, in mod imparţial, rapid şi permanent, abuzurile împotriva drepturilor omului,* [...] *prin cercetarea cazurilor individuale, dar şi a tiparelor* în care se înscriu asemenea abuzuri. *Rezultatele sunt publicate şi membrii, suporterii şi cei implicaţi instituţional mobilizează presiunea publică asupra guvernelor şi altor instituţii pentru a înceta abuzurile. în completare la denunţul abuzurilor împotriva drepturilor omului,* organizaţia *impulsionează toate guvernele să respecte statul de drept, să ratifice şi să implementeze standardele necesare respectării drepturilor omului; să pună în practică o paletă variată de activităţi educaţionale şi să încurajeze organizaţiile interguvernamentale, indivizii şi toate sectoarele societăţii spre a sprijini şi respecta drepturile omului* (art. 3, Statutul AI).

Pentru a-şi păstra credibilitatea şi independenţa faţă de cei pe care îi critică (statul care încalcă drepturile propriilor cetăţeni, corporaţii exploatând copii în procesul de producţie, grupări militare a căror conduită încalcă toate normele legale etc.), Amnesty International trebuie să-şi asigure o sursă sustenabilă de finanţare. Asemenea altor organizaţii de tip global (Greenpeace, Oxfam etc.), sumele de bani trebuie să reuşească acoperirea nevoilor instituţionale şi de acţiune, fără însă a accepta donaţii din partea actorilor politici sau economici. Astfel, potrivit Cartei Responsabilităţii Organizaţiilor Internaţionale Nonguvernamentale, din suma totală de două sute nouă milioane de euro realizată în 2008, 85% provin din contribuţii individuale - cotizaţii ale membrilor, simpatizanţilor, cadouri, moşteniri. Faptul că organizaţia admite că suma de un milion de euro pentru acţiunile de educare referitoare la drepturile omului provine din surse guvernamentale ***(Amnesty International-INGO Accountability Charter Global Compliance Report,*** 2009, p. 3) pericliteză verticalitatea morală a acesteia. Nu puţine sunt statele care, sub impactul presiunilor internaţionale, muşamalizează cazurile de încălcare a drepturilor omului, iar eforturile pentru a le recunoaşte sunt insignifiante. Situaţia însă nu ar fi aceeaşi, din punct de vedere al impactului public, dacă o campanie s-ar desfăşura sub emblema Amnesty, dar cu fonduri guvernamentale.

în art. 4 al Statutului AI, organizaţia îşi exprimă ambiţia de a construi, în mod continuu, un plan strategic pentru o perioadă de şase ani. Cel mai

recent plan a intrat în vigoare pe 1 aprilie 2010 şi îşi propune să sprijine populaţiile ale căror drepturi fundamentale sunt încălcate, să-şi menţină imparţialitatea în raport cu entităţi politice, economice, religioase şi stabilitatea instituţiilor proprii, să continue şi să dezvolte campaniile de strângere de fonduri (***Amnesty International's Integrated Strategic Plan 2010 to 2016,*** 2010). Noutatea pe care o aduce Planul Strategic 2010-2016 nu constă atât în obiectivele pe care organizaţia şi le propune, cât în durata de timp pe care încearcă să o acopere faţă de anterioarele planuri ce cuprindeau doar o perioadă de doi ani. Soluţia de a pregăti un proiect pentru o perioadă atât de lungă de timp poate fi privită dintr-o perspectivă antinomică. Avantajele pe care le aduce aceasta constau în fluiditatea şi continuitatea programelor Amnesty, ce nu-şi pot cuantifica impactul în doar doi-trei ani. în egală măsură, însă, un plan strategic de şase ani diminuează exactitatea măsurilor pe care cu greu o organizaţie le poate predetermina şi spontaneitatea campaniilor inerente oricărei organizaţii nonguvernamentale.

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

în conformitate cu scopurile, principiile şi valorile enunţate în primele articole ale Statutului, Amnesty întreprinde o serie de acţiuni, în cadrul unor campanii de lungă durată, dar şi ca activităţi singulare, conjuncturale. Cât de relevante sunt misiunile Amnesty poate fi lesne observat din structura cea mai recentă a veniturilor şi cheltuielilor sale. Astfel, în anul 2008. 88% din cheltuielile Amnesty au fost direcţionate către programele şi activităţile reflectând scopurile acesteia (*Amnesty International-INGO Accountability Charter Global Compliance Report*, 2009, p. 4). Numele organizaţiei este legat, cu precădere, de derularea a şase campanii: „Cere demnitate", „Aboliţi pedeapsa cu moartea", „Stop violenţei împotriva femeilor", „Contracaraţi teroarea cu justiţie", „Controlează armele", „Campionatul Mondial 2010" (*Campaigns*, 2010). Cea dintâi campanie încearcă să arate în ce măsură sărăcia îşi pune amprenta asupra demnităţii oamenilor, accentuând injustiţia şi excluziunea socială, politică, economică şi chiar umană (*Denumi! Dignity*, 2010). O campanie longevivă în istoria Amnesty vizează abolirea pedepsei cu moartea, continuând până în momentul în care niciun stat din lume nu o va mai folosi. în 2009, din cincizeci şi opt de state ce păstrau la nivel normativ pedeapsa capitală, optsprezece încă îşi pedepseau condamnaţii prin decapitare, spânzurare, împuşcare, electrocutare, lapidare sau injecţie letală. Critica organizaţiei nu pune în discuţie doar dimensiunea morală a unui sistem punitiv ce ar trebui, în cele din urmă, să-l/să o reintegreze social pe acela/aceea ce încalcă normele, ci şi indiferenţa unor state precum China şi Iran, ce uzitează, fără restricţii şi în absenţa unui proces echitabil, pedeapsa capitală *{The Death Penalty 2009,* 2010).

Dincolo de militantismul organizaţiei în numele săracilor şi al deţinuţilor, este remarcabilă stăruinţa cu care încearcă să reprezinte interesele femeilor, fie supuse violenţei domestice *(Victims of Rape and Sexual Violence Denied*

Justice in Uganda, 2010 ; *Albanian Women Desene Justice,* 2010 ; *Canibodia 's Government Must Protect Victims of Sexual Violence as Reports of Râpe Increase,* 2010; *Afghan Women Human Rights Defetuiers Teii of Intimidation and Attacks,* 2010), fie implicate în viaţa politică locală (Attack on Afghan Female Politician Highlights Growing Risk to Women, 2010). Lipsa programelor statelor de sprijinire a categoriilor vulnerabile (săraci, deţinuţi, femei, copii etc.) este cu atât mai blamabilă cu cât, dimpotrivă, în numele protejării de atacurile teroriste, guvernele dau dovadă, deseori, de exces de zel. Principala lor misiune constituie pedepsirea unor pretinşi terorişti, încălcându le aceleaşi drepturi pe care, de altfel, liderii politici le promovează cu lemutuie Pretinzând să protejeze populaţia cu preţul privării de libertate a celor a căror vinovăţie nu fost dovedită oficial şi printr-un proces echitabil, guvernele statelor comit adeseori abuzuri. închisorile de la Guantanamo sau Abu Ghraib se dovedesc a fi terenul pe care guvernele american, respectiv britanic îşi încalcă angajamentul de a respecta drepturile şi libertăţile fundamentale ale omului. Deşi preşedintele american Barack Obama ordonase încă din 2009 administraţiei să închidă închisoarea de la Guantanamo, ca de altfel, toate centrele de detenţie ale CIA pentru cei suspectaţi de acte de terorism (***Obama Orders Guantanamo Closure***, 2009), Amnesty a reatras, de curând, atenţia asupra existenţei încă a locului de detenţie din Cuba şi a celor o sută optzeci de deţinuţi ***(USA : Daily Injustice, Immeasurable Damage***, 2010); de asemenea, organizaţia a dat publicităţii dovezi referitoare la implicarea Marii Britanii în cazurile de tortură semnalate în închisoarea de la Abu Ghraib, Irak ***(UK Must Hold Inquiry to End Secrecy over Abuse Involvement***, 2010).

Iniţiată încă din 2003, campania „Controlează armele" a continuat şi în 2010, în parteneriat cu Oxfam International. Purtând mesajul „Armele semnifică violenţă", aceasta are drept finalitate convingerea tuturor statelor lumii de a semna Tratatul privind Comerţul cu Arme. Din momentul ratificării acestuia, s-ar introduce, astfel, o dimensiune morală în comerţul cu arme ce produce, anual, cele mai multe victime în lume (***Stop the Irresponsible Arms Trade,*** 2010). Cea din urmă campanie. Campionatul Mondial 2010, nu-şi propune să elogieze cunoscutul eveniment sportiv, ci să-i evidenţieze, asemenea unei echipe clasice de fotbal, pe cei unsprezece militanţi din regiuni diferite ale lumii a căror miză nu este golul, ci respectarea drepturilor omului în comunităţile din care provin ***(Stand up United - An International Team Defending Human Rights***, 2010).

Activitatea Amnesty îşi demonstrează forţa nu doar prin campaniile derulate sau misiunile de protest, cât şi prin publicaţiile sale anuale. Un exemplu elocvent este raportul anual în care sunt analizate toate statele lumii în privinţa respectării drepturilor omului. Cel mai puternic afectată regiune, în acest sens, este Africa, un continent marcat de folosirea discreţionară a armamentului, în care copiii şi femeile constituie categoriile cele mai vulnerabile prin lipsa oricăror drepturi *(Amnesty International Report,*

2009). Meritul raportului derivă din exhaustivitatea teritoriilor pe care le analizează şi, în acelaşi timp, din impactul aducerii la cunoştinţă, în faţa lumii întregi, a situaţiei populaţiilor şi persoanelor private, în mod constant, de drepturile inerente oricărei fiinţe umane. Cu toate acestea, autorii raportului omit să formuleze recomandări particulare, adecvate fiecărui stat. Mai mult, impresia degajată de raport este aceea că încălcarea drepturilor omului constituie rezultatul relei-voinţe a guvernanţilor. Or, de regulă, drepturile nu sunt respectate în chiar acele teritorii unde sărăcia, inegalităţile sociale, incultura politică sunt accentuate, ceea ce demonstrează faptul că încălcarea lor devine o consecinţă a politicilor oficiale şi nu cauza acestora. Atât timp cât drepturile omului constituie unul dintre cele mai presante subiecte de pe agenda internaţională, cât de influenţate sunt statele de presiunile exercitate de organizaţiile internaţionale guvernamentale, dar mai ales de cele nonguvernamentale ? Studiile ce analizează asemenea elemente nu ar trebui doar să arate în ce măsură sunt observabile efectele pozitive ale exercitării influenţei, ci şi cum poate fi explicată rezistenţa încă manifestă a multor state ale lumii la recunoaşterea drepturilor (Cardenas, 2004, pp. 213-231).

Analizând activitatea Amnesty SUA, M. Baldwin observă trei situaţii, în trei regiuni diferite ale lumii, în care organizaţia a intervenit, încercând să compenseze incapacitatea statelor. Astfel, în privinţa încălcării drepturilor civililor din Guatemala, guvernul american a întâmpinat dificultăţi în a recunoaşte deschis greşelile pe care le comisese. în al doilea rând, referitor la folosirea pedepsei cu moartea în unele state ale SUA, autorităţile confirmau existenţa unor asemenea măsuri, aprobate, de altfel, şi la nivelul opiniei publice. în zadar a încercat Amnesty, încă din 1976, să educe percepţia americanilor referitor la pedeapsa capitală. în al treilea rând, cu toate că, încă de la creare, organizaţia a militat pentru eliberarea prizonierilor politici din China, regimul comunist continuă să încalce drepturile omului. Autorul conchide arătând că, luate individual, acţiunile Amnesty nu au reprezentat succese răsunătoare. Totuşi, faptul că influenţele reciproce dintre state şi organizaţiile nonguvernamentale au produs schimbări notabile în peisajul politic internaţional din ultimele decenii, relevă, printre altele, impactul politic al acestor organizaţii şi, în particular, al Amnesty (Baldwin, 2009, pp. 275-288).

„AI nu este singura organizaţie ce urmăreşte să impună constrângeri normative mai puternice asupra statelor, dar a devenit un lider asigurând atât expertiză profesionistă, cât şi surse de informare de bază. [...] Totuşi, AI a fost unică prin faptul că a reprezentat *prima* organizaţie provenind din mediile populare ale societăţii ce a abordat, din punct de vedere comportamental şi normativ, problema drepturilor omului la nivel personal, local şi interguvernamental” (Clark, 2001, p. 124). Nu prin simpla existenţă a Amnesty International sunt rezolvate cazurile de încălcare a drepturilor omului. Dar, prin activitatea acesteia şi a altor organizaţii de profil, din ce

în ce mai prodigioase de altfel (Tsutsui, Wotipka, 2004, pp. 587-620), trebuie să fie constituite premisele unei lumi viitoare în care toţi tinerii să „poată închina, liberi, paharele".

Bibliografie

Baldwin, M. 2009. *Amnesty International and U.S. Foreign Policy: Human Rights Campaigns in Guatemala, the United States, and China.* El Paso : LFB Scholarly Publishing LLC.

Benenson, P. 1961. „The Forgotten Prisoners". *The Observer,* 28 mai. http:// www.amnestyusa.org/about-us/the-forgotten-prisoners-by-peter-benenson/ page.do?id= 1101201.

Buchanan, T. 2002 „The Truth Will Set You Free: The Making of Amnesty International". *Journal of Contemporary History* 37(4): 575-97.

Cardenas, S. 2004. „Norm Collision: Explaining the Effects of International Human Rights Pressure on State Behavior". *International Studies Review* 6(2): 213-31.

Clark, A.M. 2001. *Diplomacy of Conscience. Amnesty International and Changing Human Rights Norms.* Princeton: Princeton University Press.

Cook, H. 1996. „Amnesty International at the United Nations" In *'The Conscience of the World'. The Influence of Non-Governmental Organizations in the UN System,* P. Willets (ed.), 181-213. Washington: The Brookings Institution.

Thakur, R. 1994. „Human Rights : Amnesty International and the United Nations" *Journal of Peace Research* 31(2): 143-60.

Tsutsui, K., Wotipka, C.M. 2004. „Global Civil Society and the International Human Rights Movement: Citizen Participation in Human Rights International Nongovernmental Organizations". *Social Forces* 83(2): 587-620.

*** 1961. *Appeal for Amnesty : The Aims,* http : //www.amnestyusa.org/ahout-us/ the-forgotten-prisoners-by-peter-benenson/page.do? id= 1101201

*** 2009. *Amnesty International-INGO Accountability Charter Global Compliance Report 2009.* http : //www.ingoaccountabilitycharter.org/wpcms/wp-content/ uploads/AmnestyIR. pdf.

*** 2009. *Amnesty International Report 2009. The State of the World's Human Rights.* Londra: Amnesty International Publications.

*** 2009. „Obama Orders Guantanamo Closure". *BBC News, 22* ianuarie. http:// news.bbc.co.uk/2/hi/7845585.stm.

*** 2009. *Statute of Amnesty International,* http: //www.amnesty.org/en/who-we-are/ accountability/statute.

*** 2010. *Albanian Women Deserve Justice,* http: //www.amnesty.org/en/news-and-updates/report/albanian-women-deserve-justice-2010-03-25.

*** 2010. *Afghan Women Human Rights Defenders Tell of Intimidation and Attacks.* http: //www.amnesty.org/en/news-and-updates/afghan-women-human-rights-defenders-tell-intimidation-and-attacks-2010-03-08.

*** 2010. *Amnesty International's Integrated Strategic Plan 2010 to 2016.* http : // www. amnesty, org/sites/impact. amnesty. org/files/POL%2050_002_2010% 20Public% 20ISP.pdf.

*** 2010. *Attack on Afghan Female Politician Highlights Growing Risk to Women.* http: //www.amnesty.org/en/news-and-updates/attack-afghan-female-poli-tician-highlights-growing-risk-women-2010-04-08.

*** 2010. *Cambodia's Government Must Protect Victims of Sexual Violence as Reports of Rape Increase,* http://www.amnesty.org/en/news-and-updates/report/cambodia-government-protect-victims-sexual-violence-reports-rape-increase.
*** 2010. *Campaigns,* http://www.amnesty.org/en/campaigns.
*** 2010. *Demand Dignity,* http://www.amnesty.org/en/demand-dignity.
*** 2010. *Stand up United - An International Team Defending Human Rights.* http: //www.amnesty.org/en/worldcup2010.
*** 2010. *Stop the Irresponsible Arms Trade,* http://www.amnesty.org/en/campaigns/control-arms.
*** 2010. *The Death Penalty 2009.* http://www.amnesty.org/en/death-penalty/death-sentences-and-executions-in-2009.
*** 2010. *UK Must Hold Inquiry to End Secrecy over Abuse Involvement,* http :// www.amnesty.org/en/news-and-updates/uk-must-hold-inquiry-end-secrecy-over-abuse-involvement-2010-03-23.
*** 2010. *USA : Daily Injustice, Immeasurable Damage,* http : //www.amnesty.org/en/news-and-updates/daily-injustice-immeasurable-damage-2010-03-05.
*** 2010. *Victims of Rape and Sexual Violence Denied Justice in Uganda,* http :// www.amnesty.org/en/news-and-updates/report/victims-rape-and-sexual-violence-denied-justice-uganda-2010-04-06.

Greenpeace.
Armele „păcii verzi”

Anii ’70 devin martorii unei abundenţe, inimaginabile până atunci, de grupuri de activişti ecologişti ai căror membri depăşesc graniţele unui singur stat - Friends of the Earth, World Wildlife Fund, Earth First!. Greenpeace a activat, iniţial, ca un grup a cărui ţintă era oprirea testelor nucleare. în plin Război Rece, când statele lumii, prinse în angrenajul bipolarităţii politice, militare şi ideologice, încercau să-şi asigure securitatea printr-o înarmare nucleară acerbă, pericolul periclitării mediului înconjurător era de minimă importanţă. Faptul că un grup de activişti au încercat, în anul 1971, să împiedice efectuarea testelor nucleare americane în insula Amchitka din Alaska pentru a apăra diversitatea speciilor nu a însemnat, în mod automat, că acestea nu au mai avut loc. Vasul pe care se aflau a fost interceptat şi testele nucleare s-au finalizat, distrugând, practic, insula. însă hotărârea cu care acest un mic grup de activişti canadieni, la bordul unei nave de pescuit, au încercat să salveze trei mii de vidre de mare a atras atenţia lumii. Astfel, prin conştientizarea faptului că poluarea mediului nu constituia doar problema unui stat anume, protejarea naturii devenea o preocupare de tip global. Un an mai târziu, David McTaggart (unul dintre fondatorii Greenpeace) încerca, la bordul propriului vas, Vega, să oprească efectuarea testelor nucleare de către guvernul francez în zona Pacificului (*Moruroa: Journey into the Bomb,* 2005). în anul 1985, numele Păcii Verzi (căci aceasta ar fi traducere numelui Greenpeace) ajunsese îndeajuns de cunoscut, încât rezidenţii Insulei Marshall să-i ceară ajutorul pentru a fi evacuaţi în urma contaminării solului cu substanţe radioactive *(The Evacuulion of Rongelap,*

2010). in acelaşi an, revolta împotriva autorităţilor franceze a culminat cu reacţia acestora, prin bombardarea vasului organizaţiei Greenpeace, Rainbow Warrior ***(The Bombing of the Rainbow Warrior,*** 2007).

Cu toate că entuziasmul activiştilor Greenpeace nu a reuşit să descurajeze programele statelor de testare nucleară, primele efecte pozitive şi-au făcut apariţia. Dacă în anii ’60 armata americană folosea balene drept ţinte în antrenamente, anii ’80 relevă acţiuni diametral opuse, de exemplu, coeziunea financiară uriaşă (cinci milioane de dolari) pentru salvarea a trei balene din Antarctica (Wapner, 1995b, p. 324). Odată cu anii ’90, când pericolul nuclear s-a dispersat, acţiunile organizaţiei au început să se diversifice. în anul 1995. Greenpeace obţinea prima mare victorie - oprirea acţiunii de dumping în Marea Nordului, de care era responsabilă compania Shell, având complicitatea guvernului britanic (***The Brent Spar,*** 2007).

Obiective şi principii

Pe măsură ce Greenpeace şi-a construit o imagine asociată numelui, în mod inevitabil şi simultan şi-a edificat şi identitatea, sintetizată sub forma obiectivelor şi principiilor. ***Catalizând o revoluţie a energiei pentru a 'înlătura pericolul principal ce ameninţă planeta noastră: schimbarea mediului; apărând oceanele, limitând pescuitul inutil şi distructiv şi creând o reţea globală de rezerve marine; protejând pădurile seculare ale lumii şi animalele, plantele, oamenii ce depind de ele ; muncind pentru dezarmare şi pace prin atacarea cauzelor conflictului şi făcând apel la eliminarea tuturor armelor nucleare; creând un viitor nontoxic, cu alternative mai sigure împotriva substanţelor chimice periculoase folosite în producţie şi în manufactură; militând pentru agricultura sustenabilă prin respingerea organismelor modificate genetic, protejarea biodiversităţii şi încurajarea fermelor responsabile din punct de vedere social (fnterim Reporting Framework INGO Accountability Charter. Greenpeace,*** 2009, pp. 3-4), Greenpeace International se străduieşte să schimbe idei şi practici în raport cu mediul înconjurător şi să inoculeze o anumită sensibilitatea de tip ecologic.

„Purtăm mărturia ’’paşnică şi nonviolentă a distrugerii mediului. Folosim confruntarea nonviolentă pentru a creşte nivelul şi calitatea dezbaterii publice. în expunerea ameninţărilor mediului şi în găsirea soluţiilor nu avem aliaţi sau adversari permanenţi. Ne asigurăm finanţarea independent de interese politice sau economice. Căutăm soluţii şi promovăm dezbaterea deschisă, informată despre alegerile societăţii referitoare la mediu. In dezvoltarea strategiilor de campanie şi a politicilor, suntem preocupaţi să reflectăm respectul nostru fundamental faţă de principiile democratice şi să căutăm soluţii ce promovează echitatea socială globală (Our Core Values,* 2010). Rezumând cele cinci puncte, valorile pe care Greenpeace le promovează sunt nonviolenţa, schimbul de idei, independenţa financiară, democraţia şi echitatea socială. Sintagma „a depune mărturie” *(to bear witness)* constituie, de altfel, unul dintre conceptele-cheie ce stau la baza

acţiunilor organizaţiei. Greenpeace nu doar observă modul în care mediul înconjurător este degradat, ci încearcă să intervină pentru a diminua efectele negative pe care activitatea umană le antrenează. Cu alte cuvinte, a fi martor la un eveniment nu presupune doar a asista pasiv, ci a te implica activ pentru a schimba evoluţia acestuia. Denunţul şi, implicit, incriminarea unui anumit actor economic sau politic pentru a fi poluat sau exploatat excesiv fauna unui ecosistem nu pot da rezultate dacă nu sunt însoţite de acţiuni menite să împiedice vechile practici sau de soluţii pentru diminuarea efectelor negative.

Structura instituţională a organizaţiei

Structura instituţională a Greenpeace prevede existenţa unui sediu central la Amsterdam şi douăzeci de opt de filiale regionale şi locale (Africa, Argentina, Asia de Sud-Est, Australia-Pacific, Belgia, Brazilia, Canada, Cehia, Chile, China, Elveţia, Europa Centrală şi de Est, Franţa, Germania, Grecia, India, Italia, Japonia, Luxemburg, Marea Britanie, Mediterana,

*

Traducerea noastră, Sursa Informaţiilor din limba engleză este indicată între paranteze şi la bibliografic.

Mexic, Noua Zeelandă, Olanda, Rusia, Spania, Spaţiul Nordic, Statele Unite), fiecare funcţionând în conformitate cu legislaţia naţională a statului în care îşi desfăşoară activitatea (***Greenpeace Structure***, 2010). Organizaţia din Amsterdam se numeşte Greenpeace International şi este responsabilă de elaborarea politicilor globale ale organizaţiei, în timp ce filialele poartă numele de Greenpeace, căruia i se adaugă numele ţării sau regiunii în care îşi desfăşoară activitatea (de pildă, Greenpeace România). Sarcinile **Greenpeace International** vizează ***facilitarea proceselor globale de luare a deciziei, aşa cum este precizat în Procedurile de guvernare ; facilitarea planificării acţiunilor internaţionale şi a proceselor de luare a deciziei privitor la campaniile globale ale Greenpeace ; coordonarea şi supravegherea campaniilor Greenpeace ; monitorizarea evoluţiei strategiei globale şi financiare a Greenpeace ; dezvoltarea prezenţei Greenpeace în zonele prioritare pentru organizaţie ; asigurarea sprijinului pentru strângerea fondurilor şi protejarea mărcii Greenpeace ; asigurarea sprijinului tehnologic informaţional/web pentru birourile naţionale şi regionale*** (1***Governance Structure,*** 2010).

în cadrul Greenpeace International, **Consiliul Directorilor** (The Board of Directors of Greenpeace International - Stitchting Greenpeace Council) joacă rolul instituţiei cu caracter decizional, supervizând activitatea Directorului Executiv. Membrii Consiliului Directorilor, compus dintr-un preşedinte (L. Ramdas din India) şi alţi şase membri (A. Imam din Senegal, D. Vassilakis din Grecia, F. Feldmann din Brazilia, K.-C. Chan din China, S. Francis din Luxemburg şi I. Mussack din Germania) sunt aleşi pentru un mandat de trei ani din rândul reprezentanţilor birourilor naţionale sau regionale la Adunarea Generală Anuală a Greenpeace International. Urmărind ţara de origine a membrilor Consiliului Directorilor, este lesne observabil faptul că organizaţia încearcă să ofere în forurile de conducere o cât mai exhaustivă reprezentare a regiunilor globului. Această instituţie are drept menire ***aprobarea bugetului anual al Greenpeace International şi a conturilor verificate, numirea şi supravegherea Directorului Executiv al Greenpeace International, monitorizarea operaţiunilor şi activităţilor organizaţiei lărgite ; deciderea politicii organizaţionale ; aprobarea unor noi campanii şi a unor noi birouri naţionale ; ratificarea deciziilor Adunării***

Generale Anuale a Greenpeace International (AGA) ; acordarea dreptului de utilizare a mărcii Greenpeace ; determinarea statutului legat de vot al birourilor naţionale şi regionale la AGA (Governance Structure, 2010).

Directorul Executiv al Greenpeace International (din 2009, în persoana lui K. Naidoo din Africa de Sud) are drept principale responsabilităţi *managementul de zi cu zi al Greenpeace International* şi conducerea echipei de directori specializaţi pe patru tipuri de operaţiuni : a) programe - *Păduri şi Amazon, Climă şi energie, Substanţe toxice, Oceane, Politică şi afaceri, Ştiinţă* - şi comunicare ; b) operaţiuni în care sunt incluse *cercetarea, acţiunile şi navele* ; c) colectarea de fonduri ; d) organizarea propriu-zisă *finanţare, tehnologia informaţiei, chestiuni legale, resurse umane (Management Structure,* 2010).

Adunarea Generală Anuală a Greenpeace International constituie forul de întâlnire al tuturor reprezentanţilor (Trustees) birourilor Greenpeace din întreaga lume. Menirea acestei adunări este aceea de a reuni toate vocile semnificative ale filialelor organizaţiei. Cu ocazia întrunirii anuale, sunt *stabilite şi confirmate principiile de bază ale organizaţiei, este ales sau înlăturat Consiliul Internaţional, este aprobată deschiderea noilor birouri Greenpeace, este aprobat plafonul bugetului anual al Greenpeace International, sunt identificate problemele de importanţă strategică pentru organizaţie (Governance Structure,* 2010).

Filialele Greenpeace dispun de autonomie la nivelul conducerii, dar şi al acţiunilor specifice. Fiecare birou regional sau naţional funcţionează conform modelului oferit de sediul central de la Amsterdam. Birourile regionale au, în unele situaţii, în subordine birouri locale. Deşi birourile locale şi cele naţionale au ca sferă de interes teritoriul unui stat, diferenţa dintre cele două tipuri constă în gradul de autonomie pe care îl posedă. Astfel, cu toate că Greenpeace România şi Greenpeace Franţa sunt interesate de problemele specifice statelor ce le indică şi numele, cea dintâi este subordonată Greenpeace Europa Centrală şi de Est, alături de birourile din Ungaria, Polonia, Slovacia şi Slovenia, în vreme ce cea de-a doua este complet autonomă. Totuşi, toate filialele Greenpeace desfăşoară campanii de interes local sau regional (campania Greenpeace România **„Salvaţi** Koyia Montană”,

campania Greenpeace Franţa, „Fără OMG*-uri în viile noastre” etc.) şi colaborează cu organizaţia centrală doar în cazul campaniilor globale, de pildă protestul organizat cu ocazia Conferinţei de la Copenhaga privind schimbările climatice şi necesitatea ca statele să-şi asume reale angajamente în reducerea gazelor ce produc efectul de seră (Meldrum, 2009).

Regulile formale (***bylaws)*** după care sunt ghidate filialele organizaţiei pot fi înţelese urmărind statutul Greenpeace SUA - ***Amended and Restated Bylaws of Greenpeace, INC. A California Nonprofit Public Benefit Corporation*** (ARBG, 2004). Biroul Greenpeace SUA este condus de către un Consiliu al Directorilor, aleşi din rândul membrilor cu drept de vot (art. 4, art. 4.5.d, ARBG). Consiliul poate stabili o serie de comitete care să îndeplinească atribuţii specifice (art. 6, ARBG). în plus, funcţiile cele mai importante din cadrul filialei sunt, respectând ordinea instituită de document, preşedintele Consiliului, directorul executiv, secretarul şi trezorierul (art. 6, art. 7.1, ARBG).

Pentru Greenpeace, ca de altfel, pentru toate organizaţiile nonguverna mentale, problema fondurilor este extrem de importantă. Spre deosebire de organizaţiile internaţionale guvernamentale unde statele membre sunt obligate să-şi plătească propria contribuţie stabilită, de regulă, în funcţie de produsul intern brut al fiecăruia, cele nonguvernamentale îşi obţin, în mare parte, finanţarea din donaţii sau din cotizaţii ale membrilor. Potrivit raportului întocmit de Greenpeace International în 2009, prin care poate fi verificat gradul de adecvare al activităţilor organizaţiei cu prevederile Cartei Responsabilităţii Organizaţiilor Internaţionale Nonguvernamentale, dintr-un total de aproximativ cincizeci de milioane de euro, venituri realizate în 2008, 5,1 % constituie donaţii individuale, în vreme ce 93% sunt alte venituri, nespecificate (***Interim Reporting Framework INGO Accountability Charter. Greenpeace,*** 2009, p. 6). De asemenea, în raport este stipulat faptul că organizaţia nu obţine finanţare de la guverne, organizaţii internaţionale sau din afaceri.

Din totalul de cheltuieli al organizaţiei de 48.421.000 €, 53% sunt direcţionate către programele şi activităţile sale, restul fiind distribuite administraţiei, comunicaţiilor, strângerii de fonduri etc. (***Interim Reporting***

*
Organisme- modificate genetic.

Framework INGO Accountability Charter. Greenpeace, 2009, p. 6). Bilanţul veniturilor Greenpeace demonstrează posibilităţile financiare ale unei organizaţii nonguvernamentale, oricât de vizibilă ar fi aceasta. Din acest motiv, principiul de recrutare a celor implicaţi în acţiunile Greenpeace este voluntariatul, ce poate funcţiona doar prin evidenţierea imaginii organizaţiei. Tehnologia informaţională a ultimelor două decenii a făcut cu putinţă mediatizarea organizaţiilor nonguvernamentale doar prin simpla creare a unei pagini web. Este şi cazul Greenpeace care, cu ajutorul culorii, al jocurilor de cuvinte, al imaginilor şi al clipurilor de campanie, doreşte să sensibilizeze opinia publică în privinţa necesităţii salvării mediului şi a biodiversităţii şi, în aceeaşi măsură, să sporească numărul voluntarilor atât de importanţi pentru misiunile întreprinse. în plus, donaţiile către Greenpeace International sau către oricare filială pot fi făcute şi Online, de către orice persoană, urmând ca membrii să decidă modul în care vor fi fructificate. în plus, există posibilitatea ca oricine să opteze pentru direcţionarea donaţiei către o anumită acţiune, precum lupta împotriva exploatării tonului galben, ce presupune o contribuţie individuală de 14$, sau cadouri simbolice, precum o mulţumire Mamei Natură în valoare de 50$ *(Give it up for the Mother of all Mothers,* 2010).

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

în activitatea Greenpeace pot fi observate două tipuri de acţiune directă : fie prin divulgarea unor acţiuni cu caracter secret (denunţarea testelor nucleare din zone ascunse, a braconajului, identificarea unor documente ce dovedesc maniera în care deşeurile deversate de o fabrică într-un râu distrug fauna şi flora din regiune etc.), fie prin asumarea unor riscuri directe de către activişti, pentru a atrage atenţia asupra gravităţii măsurii nonecologice împotriva căreia luptă. Miza acestor două tipuri de implicare este aceea de a schimba atitudinea instituţiilor statului, actorilor economici şi a oamenilor în viaţa de zi cu zi. Un exemplu recent ilustrativ al modului în care cele două tipuri de acţiuni se împletesc, este cel al surprinderii de

către echipa Greenpeace a unor nave ce pescuiau ilegal în apele Mediteranei şi, drept consecinţă, al rănirii unuia dintre membrii organizaţiei (***Greenpeace Activist „Harpooned" while Freeing Tuna in the Mediterranean,*** 2010). De asemenea, organizaţia încearcă să convingă guvernul japonez să renunţe la vânătoarea de balene. în tentativa de a demonstra că autorităţile nu-şi respectă angajamentele internaţionale, doi membri ai organizaţiei au fost arestaţi în 2008 şi, pe data de 8 iunie 2010, condamnaţi la închisoare pentru optsprezece luni (***Wfiale Heroes Face Jail on World Oceans Day,*** 2010). în plus, la bordul celor trei vase, Rainbow Warrior II, Arctic Sunrise, Esperanza, membrii Greenpeace se deplasează în anumite zone ale globului pentru a studia efectele încălzirii globale sau pentru a salva diverse specii marine pe cale de dispariţie. Ceea ce încearcă organizaţia să demonstreze este ideea că abuzul nu derivă doar din faptul că anumiţi agenţi economici şi guvernamentali exploatează apele în interese pur pecuniare, ci şi din consumismul exacerbat al oamenilor (***Carting Away the Oceans: How Grocery Stores Are Emptying the Seas,*** 2009).

Rapoartele ***Stop Forest Crime!*** şi ***New Evidence. Sinar Mas-Rainforest and Peatland Destruction,*** din martie, respectiv aprilie 2010, atrag atenţia guvernelor statelor implicate asupra modului în care pădurile din Indonezia şi Congo sunt exploatate şi, în consecinţă, asupra manierei în care afectează biodiversitatea, dar şi viaţa localnicilor ce depind de resursele forestiere. De asemenea, organizaţia a semnalat nocivitatea diverselor produse chimice folosite de anumite companii în producţia aparatelor electronice (***Dell Has Run out of Excuses,*** 2010 ; ***Toxic Chemicals in Computers Exposed,*** 2006). Pe de altă parte, salută eforturile pe care alte companii le depun pentru a comercializa produse ecologice (vezi spaţiul acordat produselor Apple pe site-ul organizaţiei). Cu toate acestea, nu se face vinovată oare Greenpeace de o atitudine părtinitoare faţă de unele companii în detrimentul altora? în contextul în care produsele „verzi" sunt din ce în ce mai vandabile, n-ar putea constitui aceasta o dovadă a lipsei de obiectivitate prin faptul că, dându-şi sau nu seama, încurajează cumpărarea produselor ce poartă o anume marcă?

Greenpeace nu se mulţumeşte doar cu rolul de critic al acţiunilor împotriva mediului, ci şi cu cel de actor codecident în conturarea unui cadru al implementării politicilor ecologice. Dovadă în acest sens stă chiar mândria cu care recunoaşte faptul că organizaţii internaţionale guvernamentale precum ONU iau în considerare, la masa discuţiilor, şi vocea Greenpeace (vezi pagina de web dedicată Naţiunilor Unite). Drept consecinţă, un asemenea rol nu ar putea periclita obiectivitatea şi eficienţa organizaţiei, după cum consideră Gough şi Shackley (Gough, Shackley, 2001), ci dimpotrivă, denotă pertinenţa analizelor pe care „verzii" le supun atenţiei.

Greenpeace, al cărei nume este asociat cu imaginea activiştilor mereu dispuşi să înfrunte pericolul, este deseori criticabilă pentru dramatismul acţiunilor şi discursurilor sale. Cu toate acestea, presa internaţională este sensibilizată şi sensibilizează, la rândul său, opinia publică internaţională,

căci „aceste acţiuni directe sunt cascadorii media, imagini incitante orchestrate să transmită o perspectivă critică asupra problemelor de mediu” (Wapner, 1995b, p. 320). Organizaţia îşi concentrează eforturile în vederea influenţării politicilor statelor ce afectează mediul şi, în egală măsură, a încercării de raliere a celor dintâi la modelul ideal pe care organizaţia îl imaginează. în momentul în care activiştii întâmpină rezistenţă din partea factorilor naţionali de decizie (ceea ce de regulă, se şi întâmplă), apelează la toate conexiunile economice şi culturale pentru a-şi duce la îndeplinire scopul propus (Wapner, 1995b, p. 315). Cu siguranţă, această modalitate de confruntare cu probleme legate de mediul înconjurător, dar şi de rezolvare a lor, nu este specifică doar organizaţiei Greenpeace. Cu toate acestea, numele său este adesea asociat cu înverşunarea de care dau dovadă activiştii pentru a-şi impune voinţa.

Prin acţiunile, deseori violente, ce contrazic numele de *pacea verde,* Greenpeace poate fi supusă criticii (Wapner, 1995a, pp. 300-315). A vopsi blana puilor de focă pentru a nu fi ulterior comercializată nu reprezintă cea mai etică metodă de a salva animalele aflate în pericol *(Canadian Harp Seal Hunt: Largest Ever,* 2004). însă, până când oamenii nu vor mai cumpăra produse din blana animalelor, iar companiile, din lipsa cererii, nu le vor mai comercializa, cu siguranţă este cea mai eficientă manieră de a le salva. în cele din urmă, vizibilitatea şi importanţa organizaţiilor internaţionale nonguvernamentale de mediu nu rezidă, în mod necesar, în stângăcia cu care îşi duc la îndeplinire anumite acţiuni, ci, mai ales, în hotărârea cu care încearcă să influenţeze mentalităţi şi practici mult prea rezistente la schimbare.

Bibliografie

Gough, C., Shackley, S. 2001. „The Respectable Politics of Climate Change: The Epistemic Communities and NGOs”. *International Affairs (Royal Institute of International Affairs 1944-)* 77(2): 329-45.

Meldrum, A. 2009. „Meet the New Head of Greenpeace”, *GlobalPost,* 10 decembrie. http: //www.globalpost.com/dispatch/general/091209/greenpeace-kumi-naidoo.

Wapner, P. 1995a. „The effectiveness of Radical Environmentalists”. In *The Global Emergence of Radical and Popular Environmentalism,* B.R.Taylor, 315-34. New York: State University of New York Press.

Wapner, P. 1995b. „Politics beyond the State: Environmental Activism and World Civic Politics”. *World Politics* 47(3): 311-40.

*** 2004. *Amended and Restated Bylaws of Greenpeace, INC. A California Nonprofit Public Benefit Corporation,* www.greenpeace.org/raw/content/usa/press... /greenpeace-fund-by laws. pdf.

*** 2004. *Canadian Harp Seal Hunt: Larger Ever,* http : //www.greenpeace.org/international/en/news/features/harp-seal-hunt.

*** 2005. *Moruroa: Journey into the Bomb,* http://www.greenpeace.org/international/en/about/history/moruroa-journey-into-the-bomb.

*** 2006. *Toxic Chemicals in Computers Exposed,* http://www.greenpeace.org/usa/assets/binaries/toxic-tech-testing.

*** 2007. *The Bombing of the Rainbow Warrior,* http://www.greenpeace.org/international/en/about/history/the-bombing-of-the-rainbow-war.

*** 2007. *The Brent Spar,* http://www.greenpeace.org/international/en/about/

history/the-brent-spar.
*** 2009. *Carting Away the Oceans : How Grocery Stores are Emptying the Seas.* http: / /www.greenpeace.org/raw/content/usa/press-center/reports4/carting-away-the-oceans.pdf.
*** 2009. *Interim Reporting Framework INGO Accountability Charter. Greenpeace.* http : //www. ingoaccountabilitycharter.org/wpcms/wp-content/uploads/ Greenpeace_International_IR.pdf.
*** 2010. *Dell Has Run out of Excuses,* http : //www.greenpeace.org/international/en/news/Blogs/makingwaves/dell-has-run-out-of-excuses/blog/11984.
*** 2010. *Give it up for the Mother of all Mothers,* http: //www.greenpeacegiving.org.nz/Product.php?pid=20&navcat=2&navsub = 4.
*** 2010. *Governance Structure,* http://www.greenpeace.org/international/en/about/how-is-greenpeace-structured/govemance-structure.
*** 2010. *Greenpeace Activist 'Harpooned' while Freeing Tuna in the Mediterranean 2010.* http : //www.news.com.au/world/greenpeace-activist-harpooned-while-freeing-tuna-in-the-mediterranean/story-e6frfkyi-1225875754880.

*** 2010. *Greenpeace Structure,* http://www.greenpeace.org/international/en/about/how-is-greenpeace-structured.
*** 2010. *Management Structure,* http://www.greenpeace.org/international/en/about/how-is-greenpeace-structured/management.
*** 2010. *New Evidence. Sinar Mas-Rainforest and Peat land Destruction,* http :// www.greenpeace.org/intemational/Global/international/publications/forests/2010/
New % 20Evidence %20on % 20destruction %20for %2015 % 20April.pdf.
*** 2010. *Our Core Values,* http://www.greenpeace.org/international/en/about/our-core-values.
*** 2010. *Stop Forest Crime!* http : //www.greenpeace.org/international/Global/international/planet-2/report/2010/3/stop-forest-crime-in-drc.pdf.
*** 2010. *The Evacuation of Rongelap.* http : //www.greenpeace.org/international/en/about/history/mejato.
*** 2010. *United Nations,*
http: //www.greenpeace.org/international/en/campaigns/cl imate-change/a/governments/un.
***2010. *Whale Heroes Face Jail on World Oceans Day.* http ://www.greenpeace.org/international/en/news/features/World-Oceans-Day-tokyo-two080510.

Transparency International.
Despre clarobscurul corupţiei

Odată cu prăbuşirea regimului comunist şi, implicit, cu dispariţia Războiului Rece, scena internaţională a comportat o nouă configurare. Statele Europei Centrale şi de Est, ale Americii Latine şi Africii se aflau în situaţia de a-şi contura o nouă identitate politică, economică, socială şi culturală. Atunci când sistemele politice au început să experimenteze „deschiderea", au ieşit la suprafaţă o serie de tare şi reminiscenţe din anterioarele regimuri, dar care prezentau forme noi de manifestare. Ca răspuns, studiile politologice ale anilor '90 au început să se concentreze din ce în ce mai mult pe analiza corupţiei, un fenomen uşor de sesizat în societăţile tranzitare, dar dificil de definit într-o manieră exhaustivă şi de inclus în parametri observabili, cuantificabili (Bull, Newell, 1997, pp. 169-183). Totuşi, corupţia nu reprezenta un fenomen necunoscut, iar dimensiunile transnaţionale ale crimei organizate, corporaţiilor, ale unor organizaţii internaţionale au transformat-o în unul dintre cele mai mari ameninţări pentru siguranţa lumii.

în plină efervescenţă academică, politică, economică a analizei corupţiei, Peter Eigen, avocat de profesie şi fost responsabil cu programele de dezvoltare din Africa şi America Latină ale Băncii Mondiale, creează o organizaţie nonguvernamentală care să vină în ajutorul agenţiilor guvernamentale, economice şi cetăţenilor în lupta împotriva corupţiei. Astfel, în mai 1993, la Berlin, sunt puse bazele Transparency International (*When and Why Was Transparency International Founded* ?, 2010). Aceasta devine rapid conştientă de rolul pe care îl are de jucat pe plan internaţional şi publică, la doi ani de la înfiinţare, primul index de percepţie a corupţiei, nu înainte de a fi definit corupţia drept „abuzul de putere nelegitimă pentru

câştiguri private” *(What Is Corruption ?,* 2010). Prin presiunile exercitate la nivel internaţional, Transparency este recunoscută drept unul dintre actorii esenţiali în crearea Convenţiei Naţiunilor Unite împotriva Corupţiei, adoptată de Adunarea Generală pe 13 octombrie 2003. Potrivit convenţiei, corupţia constituie un pericol la adresa societăţilor democratice, aducând prejudicii statului de drept, justiţiei, valorilor morale şi chiar capacităţii de dezvoltare a unui stat. Corupţia este un fenomen transnaţional ce antrenează sau este antrenat de alte forme de crimă, epuizează resursele unui stat, prezintă ramificaţii în toate sferele de activitate *(UnitedNations Convention against Corruption,* 2003). Aşadar, odată cu (re)cunoaşterea adversarului, sunt stabilite premisele înfrângerii sale.

Obiective şi principii

Obiectivele prezente în actul oficial al organizaţiei, Carta Transparency International (2006)*, sunt acelea *de a acţiona împotriva corupţiei şi de a o combate, de a preveni activităţile de tip infracţional ce pot lua naştere din aceasta pentru a oferi ajutor în construirea unei lumi în care guvernele, politicile, mediul afacerilor, societatea civilă şi viaţa cotidiană a oamenilor să fie lipsite de corupţie, ţinând cont de potenţialul acesteia de a îngreuna dezvoltarea economică, de a genera sărăcie, instabilitate politică şi insecuritate globală. Recunoscând dinamica globală a corupţiei, organizaţia acţionează atât la nivel internaţional, cât şi la nivel naţional, prin intermediul filialelor, pentru a combate acest fenomen periculos.* în plus, *organizaţia realizează aceste scopuri: i) făcând cunoscute opiniei publice ocurenţele şi impactul corupţiei; ii) dezvoltând coaliţii pentru a o confrunta ; iii) dezvoltând şi diseminând instrumente pentru a o restricţiona ;* iv) *promovând transparenţa şi responsabilitatea în politică şi afaceri* ; v) *monitorizând controlul corupţiei; vi) încurajând instituţii şi mecanisme pentru a o combate* (art. 2, Carta TI).

*
Traducerea noastră. Documentul în limba engleză este disponibil pe site-ul http: // www.transparency.org/about_us/organisation/charter.

însoţit de valori precum transparenţă, responsabilitate, integritate, solidaritate, curaj, justiţie, democraţie, decalogul principiilor îşi află expresia sub forma următoarelor cuvinte *: 1. în calitate de cofondatori ai coaliţiei, vom lucra alături de toate persoanele şi grupurile, cu organizaţii profit sau nonprofit şi corporaţii, cât şi cu structuri guvernamentale sau internaţionale pentru a lupta împotriva corupţiei, supuşi fiind doar politicilor şi priorităţilor stabilite de corpurile noastre directoare; 2. Ne preocupăm să fim deschişi, oneşti şi responsabili în relaţiile pe care le întreţinem cu toţi cei cdături de care lucrăm, cât şi între noi; 3. Vom fi democratici, nepartizani politic şi restrictivi în munca noastră; 4. Vom condamna, în mod susţinut şi curajos, mita şi corupţia, oriunde este identificată cu certitudine, deşi nu ne propunem să expunem cazuri individuale de corupţie ; 5. Poziţia pe care o vom afişa va fi de impact, bazată pe o analiză obiectivă şi profesionistă şi pe standarde înalte de cercetare; 6. Vom accepta doar*

donaţii ce nu compromit abilitatea noastră de a chestiona probleme într-un mod liber, atent şi obiectiv; 7. Vom asigura părţilor interesate rapoarte periodice şi pertinente asupra activităţii noastre; 8. Vom respecta şi vom încuraja respectarea drepturilor şi libertăţilor fundamentale ale omului ; 9. Suntem dedicaţi construirii, muncii cu şi prin filiale naţionale din lumea întreagă; 10. Vom ţinti la o reprezentare echitabilă şi diversă la nivelul structurilor de conducere (.A Statement of Vision, Values and Guiding Principles for Transparency International, 2007).

Structura instituţională a organizaţiei

în privinţa structurii instituţionale, Carta Transparency International menţionează existenţa unei construcţii duale, compusă din ceea ce documentul numeşte Reuniunea Membrilor şi Membrii Individuali. Primul palier constituie forul de reprezentare şi de întâlnire al filialelor, în vreme ce al doilea este compus din Consiliu şi Executiv (art. 4, Carta TI). Calitatea de **membru** al Transparency International revine oricărei organizaţii sau persoane a cărei probitate morală este incontestabilă, indiferent de mediul geografic, cultural sau profesional din care provine, cu condiţia de a

respecta prevederile Cartei şi de a se implica activ în îndeplinirea obiectivelor sale (art. 6.1, Carta TI). Adeziunea este acordată de Consiliul Directorilor, nu înainte de aprobarea Reuniunii Membrilor (art. 6.3, Carta TI). Cum însă nu toţi membrii se pot prezenta la aceste întâlniri, fiecare filială îşi va fi delegat câte un reprezentant care să participe cu asemenea ocazii (art. 6.4, Carta TI). Dincolo de cei treizeci şi unu de membri individuali ***(List of Individual Members,*** 2010), activează aproximativ nouăzeci de filiale Transparency (inclusiv în România), grupate în jurul a patru mari departamente geografice: Africa şi Estul Mijlociu, America, Asia Pacific, Europa şi Asia Centrală (***Regional Pages,*** 2010) ce reproduc din punct de vedere instituţional structura Transparency International (vezi de pildă site-ul Transparency România, www.transparency.ro).

O particularitate a acestei organizaţii derivă din oportunitatea oferită guvernelor, agenţiilor guvernamentale, entităţilor economice (inclusiv corporaţiilor) şi persoanelor de a deveni susţinători (art. 7.1, Carta TI). Rolul pe care aceste entităţi îl joacă în existenţa organizaţiei devine observabil urmărind sursele sale de finanţare. Astfel, în 2008, dintr-un venit însumând aproximativ unsprezece milioane de euro, 70% proveneau din partea guvernelor şi 1 % din partea organizaţiilor internaţionale politice sau economice ***(Interim Reporting Framework INGO Accountability Charter. Transparency International,*** 2010, p. 3). întrebarea ce survine în urma analizei acestor date este pe cât de simplă, pe atât de deconcerţantă: în ce măsură este credibilă şi legitimă critica pe care o face statelor, atât timp cât chiar ele constituie sursa esenţială de finanţare? în plus, întrebarea îşi dovedeşte temeiul când alăturăm datele anterioare indexului de percepţie a corupţiei. Potrivit scalei de la 0 la 10 (0 reprezintă nivelul maxim de corupţie, 10, lipsa totală a corupţiei), sunt evaluate o sută optzeci de state, cel mai mare scor avându-1 Noua Zeelandă, Danemarca şi Singapore (9,3), iar cel mai scăzut, Somalia (1,1) ***(Corruption Perception Index,*** 2010). Statele dezvoltate economic (care cu siguranţă participă la bugetul Transparency International) sunt fruntaşele clasamentului, în vreme ce statele sărace, de regulă, ocupă ultimele poziţii. Prin urmare, dacă în toate statele analizate corupţia este mai mult sau mai puţin prezentă, interesul lor şi al organizaţiei rămâne acela de a colabora sub diferite forme. Susţinătorii organizaţiei (actorii menţionaţi mai sus) sunt aşteptaţi să ofere asistenţă materială, financiară organizaţiei în derularea activităţilor sale, în schimbul posibilităţii de participare, cu rol consultativ, la Reuniunea Membrilor (art. 7.1, Carta TI).

Cu ocazia **Reuniunii,** cel puţin anuale, a **Membrilor** (art. 16, Carta TI), sunt *luate în considerare raportul anual şi documentele financiare ale organizaţiei prezentate de Consiliul Directorilor*, sunt *aprobate acţiunile Executivului şi ale Consiliului Directorilor*, *stabilite cotizaţiile ce trebuie plătite de membri*; de asemenea, sunt *aleşi sau înlăturaţi preşedintele*, *vicepreşedintele şi membrii Consiliului Directorilor, este decisă şi revizuită*

politica de acreditare a filialelor naţionale şi regionale şi modalitatea alegerii Membrilor Individuali; nu în ultimul rând. Reuniunea Membrilor *aprobă amendamentele Cartei organizaţiei sau disoluţia ei* (art. 15, Carta TI). Agenda reuniunii constituie rezultatul consultărilor dintre Executiv şi Consiliul Directorilor (art. 16, Carta TI), urmând ca deciziile să fie luate prin votul a cel puţin două treimi din numărul celor prezenţi (sau delegaţi) (art. 18.2, Carta TI).

Consiliul Directorilor, prezidat de **H.** Labelle din Canada, secondată de vicepreşedintele A. Muna din Camerun, este compus din zece membri aleşi cu ocazia Reuniunii anuale a membrilor Transparency. pentru o perioadă de trei ani (art. 13.1, Carta TI). Această instituţie *I) aprobă bugetul anual; 2) posedă responsabilităţi privitor la Reuniunea Membrilor, cât şi la subiectele asupra cărora se va decide în cadrul acestor întâlniri; 3) implementează deciziile luate prin Reuniunea Membrilor; 4) propune raportul anual şi reglementările financiare ale organizaţiei pentru ultimul an fiscal, spre a fi aprobate în Reuniunea Membrilor; 5) aprobă o dispensă de 250.000 de euro sau mai mult ce nu a fost anunţată ca parte a bugetului anual; 6) acreditează, suspendă şi retrage acreditarea filialelor; 7) numeşte, suspendă, înlătură şi demite Membrii Individuali; 8) numeşte, suspendă, înlătură simpatizanţi şi membri de onoare; 9) aprobă numirea directorului sau directorilor manageriali; 10) decide asupra unor chestiuni de impar tanţă particulară ce nu implică Reuniunea Membrilor; II) determină periodic numărul membrilor Consiliului Directorilor în baza articolului 13.1 ;* ***12) aprobă detaliile aplicative şi diseminarea acestora la nivelul deciziilor membrilor luate de către Consiliu; 13) numeşte, înlătură membri ai Consiliului Consultativ, cât şi pe preşedintele acestuia*** (art. 14, Carta TI). Deciziile Consiliului Directorilor pot fi luate doar prin îndeplinirea cvorumului de două treimi din membrii săi şi prin vot majoritar (art. 13.5, Carta TI).

Consiliul Consultativ, prezidat de Peter Eigen din Germania (fondator al Transparency), numără treizeci şi patru de persoane cu experienţă în domeniile de activitate ale Transparency şi are drept misiune sprijinirea Consiliului Directorilor în problemele organizaţiei. Analizând lista membrilor Consiliului Consultativ, se observă cosmopolitismul componenţei acesteia, de la foşti şefi de stat (Jimmy Carter - SUA, Festus Mogae - Botswana, Olusegun Obasanjo - Nigeria, Robert von Weizsäckar - Germania) la foşti prim-miniştri, reprezentanţi ai mediului de afaceri, profesori universitari, avocaţi, (înalţi) funcţionari încadrai instituţiilor sau organizaţiilor internaţionale (***Advisory Council***, 2010); această particularitate se regăseşte, de altfel, şi în cazul membrilor, deşi mai puţini, ai Consiliului Directorilor.

Executivul este condus de un preşedinte şi un vicepreşedinte aleşi, pentru un mandat de trei ani, cu ocazia Reuniunii anuale a Membrilor, din rândul reprezentanţilor oficiali ai filialelor şi al membrilor individuali.

Mandatul lor poate fi reînnoit de încă două ori, a treia oară nefiind însă posibil pentru cei ce au aparţinut Consiliului (art. 10.2, Carta TI). Deciziile executivului, luate cu ocazia teleconferinţelor, discuţiilor prin fax, poştă, e-mail, trebuie să fie unanime, în caz contrar ele constituind rezultatul deliberărilor Consiliului Directorilor (art. 12, Carta TI).

Cu sediul la Berlin, **Secretariatul Internaţional** este condus de un manager (Managing Director), începând cu 2007 în persoana lui C. de Swardt din Africa de Sud. Acesta are în subordine o triadă instituţională compusă din grupul internaţional, grupul de expertiză juridică şi grupul de resurse, încercând să monitorizeze, sub aspectul financiar, al programelor, al adecvării cu Carta, al resurselor umane şi materiale etc., activitatea Transparency International şi a filialelor sale (***Transparency International - Secretariat. Office Directory,*** 2010).

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

Acţiunile Transparency se înscriu în sfera monitorizării, controlării, creării presiunii în orice spaţiu in care este prezentă corupţia (politică, contractarea publică, sectorul privat) şi, în egală măsură, a participării la stabilirea convenţiilor internaţionale anticorupţie sau antisărăcie (***Interim Reporting Framework*** *INGO* ***AccountabilityCharter. Transparency International***, 2010, p. 1). în cadrul programelor ce se concentrează asupra accesului la informaţii, centrelor de reprezentare juridică şi consiliere legală, corupţiei din domeniul apei, educaţiei, sănătăţii, asistenţei umanitare şi judiciare *(Interim* ***Reporting Framework*** *INGO* ***Accountability Charter. Transparency*** *International*, 2010, p. 1), Transparency încearcă să sensibilizeze statele asupra măsurilor ce trebuie luate pentru a diminua nivelul corupţiei. Totuşi notorietatea organizaţiei nu se datorează implicării în probleme particulare (de exemplu, campaniile împotriva unui stat care nu-şi respectă angajamentele de reducere a corupţiei), cât, mai ales, redactării rapoartelor ce abordează corupţia ca fenomen global.

Analizând corupţia la nivelul sectorului privat. Raportul organizaţiei din anul 2009 pune în evidenţă gradul înalt de coruptibilitate al unui domeniu a cărui funcţionare ar trebui să conducă la eliminarea corupţiei. Articolele unor specialişti în domeniu, pe segmente precum comportamentul corporaţiilor, lipsa auditorilor, rolul investitorilor etc. sunt coroborate cu rapoartele referitoare la patruzeci şi şase de state din Africa, America, Asia şi Europa. Dintre acestea, treizeci şi opt sunt, de altfel, semnatarele Convenţiei Organizaţiei pentru Cooperare şi Dezvoltare Economică Anti-Mită (intrată în vigoare în 1999). Rapoartele demonstrează că, în schimbul acordării unor avantaje, oficialii publici primesc mită, cu toate că statele în care se petrec asemenea fapte şi-au luat angajamentul, prin semnarea convenţiei, de a diminua corupţia. Majoritatea ţărilor în curs de dezvoltare nu au aderat la convenţie, deşi contribuţia lor la economia internaţională este considerabilă. Prin urmare, < X 'l)I nu in buic doar să continue să monitorizeze statele

semnatare, ci şi să convingă guvernele celorlalte state cât de important este pentru dezvoltarea lor un asemenea pas (***Global Corruption Report. Corruption and the Private Sector,*** 2009).

De asemenea, în acelaşi an, Transparency International a scos la lumină barometrul global al corupţiei, ale cărui concluzii se dovedesc neliniştitoare. Opinia majoritară a persoanelor intervievate este aceea că instituţiile guvernamentale nu depun eforturi pentru a diminua corupţia, cu atât mai mult cu cât lipsa transparenţei continuă să se manifeste. Cu toate acestea, doar un sfert dintre respondenţi sunt dispuşi să acţioneze denunţând darea sau luarea de mită. în egală măsură, barometrul relevă o corelaţie pozitivă între nivelul de dezvoltare a unui stat şi cel al corupţiei. Dacă în Asia de Est şi în Africa de Nord, patru persoane din zece dăduseră mită în ultimele douăsprezece luni, în America de Nord şi Uniunea Europeană, aproximativ 5% au recurs la gesturi similare (***Global Corruption Barometer,*** 2009).

„A măsura corupţia este chiar mai controversat decât a o defini. Corupţia, nefiind transparentă, nu poate fi observată. Dacă nu poate fi văzută, nu poate fi măsurată. Orice tentativă de a cuantifica fenomenul corupţiei este. astfel, însoţită de pericole ce vor genera un nivel ridicat de criticism” (Uslaner, 2008, p. 11). Pe aceeaşi poziţie se situează şi C.W. Abramo. Dacă indexul de percepţie a corupţiei evaluează opinia pe care elitele o au referitor la nivelul statelor, barometrul corupţiei globale ia în considerare experienţa cetăţenilor faţă de situaţiile de mită. Fâptul că Gallup International a formulat deficitar întrebările chestionarului poate să stârnească îndoieli cu privire la întemeierea rezultatelor prezentate de Transparency. De pildă, lipsa de sinceritate a respondenţilor nu trebuie testată sau confirmată prin întrebări de genul „în ultimele douăsprezece luni, dumneavoastră sau cineva din aceeaşi locuinţă aţi plătit mită sub orice formă ? ”, ci mai curând prin „Cunoaşteţi personal pe cineva care să fi plătit mită (de la până la) într-o anumită perioadă?”. în plus, asemenea chestionare nu reflectă opiniile cetăţenilor (aşa cum cred Transparency şi alte organizaţii), căci nu sunt preocupate să observe maniera în care se formează ele, ci, mai curând, evaluează experienţele personale (Abramo, 2005, pp. 40-41).

Anul 2010 a **cunoscut** apariţia unui raport ce analizează Egiptul, Libanul, Marocul **şi Palestina sub** aspectul provocării pe care o aduce o guvernare

eficientă sau, după caz, lipsa unei guvernări eficiente. De fapt, acesta constituie rezultatul unui proiect derulat de Transparency International ce vizează promovarea transparenţei şi a integrităţii în regiunea arabă. Rezultatele finale explică legăturile dintre fenomenul corupţiei şi deficienţele sistemului politic ce determină neîncrederea sectorului public, companiilor şi a cetăţenilor faţă de eliminarea unui asemenea fenomen *(The Good Governance Challenge: Egypt, Lebanon, Morocco and Palestine,* 2010). Acest raport aduce dovezi în favoarea ideii că „guvernele oneste stabilesc un model de comportament etic şi întăresc acele standarde. Atunci când guvernele sunt represive şi corupte, trimit semnale cetăţenilor că onestitatea n-ar putea fi cea mai bună politică" (Uslaner, 2002, p. 220).

Lipsa corupţiei constituie, în cele din urmă, idealul către care tinde Transparency International. Totuşi, problema corupţiei poate fi înţeleasă ca o problemă a neîncrederii pe care, în mare parte, cetăţenii o au în instituţiile statului. Cum şi de ce sunt responsabile autorităţile etatice pentru sentimentele pe care cetăţenii le nutresc pentru ele? in orice regim democratic, asemenea preocupări sunt imperioase atât timp cât instituţiile sunt legitimate de voinţa şi de exprimarea opţiunilor electorilor. Nu întâmplător statele în care corupţia este mai puţin prezentă sunt statele ce funcţionează cât mai aproape de un regim politic democratic. „Democraţiile sunt mai demne de încredere. O paletă largă de măsurări ale democratizării arată că cetăţenii sunt cu atât mai încrezători, cu cât structura constituţională este mai democratică" (Uslaner, 2002, p. 223). în completare, rezultatele pe care R. Putnam, R. Leonardi şi R. Nanetti le observaseră în legătură cu Italia par că transcendă limitele statului analizat; cu cât un stat este mai involuat din punct de vedere civic, cu atât el este mai supus corupţiei. De aici reiese faptul că o societate civilă activă are oricând capacitatea de a corecta eventualele derapaje observabile la nivelul tuturor sferelor de activitate (Putnam *et al.,* 1993, p. 111). Marea provocare a organizaţiilor precum Transparency International este aceea de a lupta cu mentalităţi. în ce măsură, într-o societate măcinată de corupţie, pot fi stimulaţi germenii activismului civic? în al doilea rând, cât de utile sunt etichetele pe care asemenea organizaţii le lipesc, asemenea unor **stigmate,** pe fruntea **statelor** atât timp cât, de la caz la caz, corupţia este atât de diferită, atât de prezentă şi, totuşi, atât de disimulată?

Bib/iografie

Abramo, C.W. 2005. *How Far Go Perceptions,* http : //www.transparencia.org.br/docs/HowFar.pdf.

Bull, M.J., Newell, J.L. 1997. „New Avenues in the Study of Political Corruption". *Crime, Law and Social Change* 27(3-4): 169-83.

Lord, K.M. 2006. *The Perils and Promise of Globed Transparency. Why the Information Revolution May Not Lead to Security, Democracy, or Peace.* New York: State University of New York Press.

Putnam, R., Leonardi, R., Nanetti, R. 1993. *Making Democracy Work. Civic Traditions in Modern Italy.* Princeton: Princeton University Press.

Uslaner, E.M. 2002. *The Moral Foundations of Trust.* Cambridge: Cambridge University Press.

Uslaner, E.M. 2008. *Corruption, Inequality, and the Rule of Law.* Cambridge: Cambridge University Press.
*** 2003. *United Nations Convention against Corruption,* http : //www.unodc.org/ documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf.
*** 2006. *Transparency International Charter,* http://www.transparency.org/ aboutus/organisation/charter.
*** 2007. *A Statement of Vision, Values and Guiding Principles for Transparency International,* http: //transparency.org/about_us/organisation/statement.
*** 2007. *Transparency International Strategic Framework 2008-2010.* http:// www.transparency.org/about_us/strategy_2010.
*** 2010. *Corruption Perception Index,* http://www.transparency.org/policy research/surveys_indices/cpi/2010/results.
*** 2009. *Global Corruption Report. Corruption and the Private Sector.* Cambridge : Cambridge University Press.
*** 2010. *Advisory Council,* http : //transparency.org/about_us/organisation/adv_ council.
*** 2010. *Global Corruption Barometer,* http://www.transparency.org/publica- tions/publications/gcb2009.
*** 2010. *Interim Reporting Framework INGO Accountability Charter. Transparency International,* http: //www.ingoaccountabilitycharter.org/wpcms/wp-content/
uploads/TIIR.pdf.
*** 2010. *List of Individual Members,* http://www.transparency.org/about_us/ organisation/individual.
*** 2010. *Regional Pages,* http://www.transparency.org/regional pages.
*** 2010. *The Good Governance Challenge: Egypt, Lebanon, Morocco and Palestine,*
http: //www.transparency.org/publications/publications/nis_studies/ nisstudyregionalmena.
*** 2010. *Transparency International - Secretariat. Office Directory,* http:// transparer1cy.0rg/contact_us/directory#director.
*** 2010. *Transparency Romania,* www.transparency.ro.
*** 2010. *What Is Corruption ?*http : //transparency.org/about_us.
*** 2010. *When and Why Was Transparency International Founded ?* http : // www.transparency.org/news_room/faq/faq_ti#faqtil.

International Crisis Group, între război şi pace

Sfârşitul Războiului Rece a fost salutat de opinia publică internaţională drept momentul în care disensiunile politico-militare şi ideologice ce stăpâniseră lumea timp de mai bine de cincizeci de ani ar fi trebuit să dispară. Cu toate acestea, liberalizarea formală a spaţiului internaţional şi diminuarea vechilor tensiuni internaţionale nu au antrenat, în mod automat, apariţia clamatei păci internaţionale. Dimpotrivă, războaiele din Somalia (1991 până în prezent), Rwanda (1990-1994) şi din/între statele fostei Iugoslavii (1991-1995) demonstrau faptul că realitatea internaţională nu presupunea eliminarea conflictelor, ci reconfigurarea lor. Mai mult, începutul anilor ’90 a constituit apogeul războaielor civile, naţionale, la fel de grave sub aspectul consecinţelor umane şi materiale ca şi cele inter-etatice. in a doua jumătate a secolului XX, perioada cuprinsă între 1989 şi 1995 a cunoscut cele mai multe conflicte armate (Harbom, Wallensteen, 2009 ; Harbom *et al.,* 2008; Eriksson, Wallensteen, 2004) şi, sub impactul globalizării, circulaţiei informaţiei şi cel al noilor tehnologii, cele mai vizibile din istoria omenirii de până atunci.

în ţaţa acestei realităţi complexe nu doar prin dimensiunea şi natura conflictelor, ci mai ales prin conştientizarea responsabilităţii întregii comunităţi internaţionale, devenea necesară crearea unor noi instrumente de înţelegere şi prevenire a crizelor politico-militare. Din nevoia sprijinirii statelor, organizaţiilor, oamenilor etc., se naşte, la Londra, o organizaţie internaţională nonguvernamentală şi nonprofit a cărei direcţie de acţiune este chiar prevenirea şi soluţionarea conflictelor - International Crisis Group (Grupul Internaţional pentru Criză). Organizaţia este creată în 1995, la iniţiativa vicepreşedintelui pentru afaceri externe al Băncii Mondiale (M. Brown), preşedintelui de atunci al institutului pentru politici externe Carnagie Endowment for International Peace (M. Abramowitz), trimisului special al Statelor Unite pentru Irlanda de Nord în procesul de instaurare a păcii (G. Mitchell) şi a activistului şi specialistului în misiuni de încetare a focului, declarat dispărut în Cecenia aceluiaşi an (F. Cuny) *(About Crisis Group,* 2011). Ceea ce Crisis Group a încercat de atunci şi până în prezent să demonstreze se concentrează asupra ideii că, folosind experienţa specialiştilor în domeniul prevenirii şi soluţionării conflictelor şi acurateţea unor instrumente viabile de analiză, pot fi formulate previziuni sau recomandări pentru a crea premisele păcii mondiale.

Obiective şi principii

Organizaţia îşi propune *să tragă semnale de alarmă în buletinul lunar* Crisis Watch *şi în situaţii specifice ce avertizează asupra apariţiei unui conflict* [...]; *să contribuie în proces şi substanţă, din spatele scenei, ca suport şi consiliere în negocierile critice ale păcii* [...]; *să producă analize extrem de detaliate şi să consilieze în privinţa unor politici specifice,*

referitor la situaţiile de conflict sau de potenţial conflict, ajutând factorii de decizie ai Consiliului de Securitate ONU, organizaţiilor regionale, ţărilor donatoare, altor actori cu influenţă majoră şi înseşi ţărilor supuse riscului să îmbunătăţească prevenirea, gestionarea şi rezolvarea conflictului şi reconstrucţia postconflict [...]; *să asigure informaţii detaliate ce nu pot fi găsite niciunde, în privinţa conflictului, violenţei în masă şi terorismului, informaţii de o anume utilitate pentru factorii de decizie [. . .]; să ofere o perspectivă strategice diferite despre unele dintre cele mai acute conflicte şi crize* [...]; *să promoveze în mod acerb o ordine internaţională axată, mai curând, pe reguli şi nu pe forţă, ce ar avea capacitatea de a influenţa rezoluţiile ONU şi structurile instituţionale în relaţie cu noua normă internaţională a „responsabilităţii de a proteja" (About Crisis Group,* 2011). Această listă de obiective reflectă preocuparea organizaţiei de a furniza tuturor celor implicaţi în procesele de prevenire, gestionare şi

soluţionare a conflictelor instrumentele necesare unor analize pertinente a căror finalitate este pacea internaţională. Cu alte cuvinte, profitând de experienţa teoretică şi de teren a celor implicaţi în structurile sale, International Crisis Group explică şi evaluează situaţia statelor sub aspectul iminenţei izbucnirii sau a existenţei unui conflict şi, în egală măsură, face recomandări actorilor implicaţi în menţinerea şi instaurarea păcii internaţionale, globale.

Obiectivele propuse de Crisis Group nu pot fi conduse către un bun sfârşit în lipsa unor principii definitorii. Valorile păcii şi securităţii internaţionale, ale democraţiei şi drepturilor omului sunt completate de un set de principii cunoscute, generic, sub numele de „responsabilitatea de a proteja". Rezultatul colaborării membrilor Comisiei Internaţionale asupra Intervenţiei şi Suveranităţii Statului, reunită în 2001 pentru a demonstra relevanţa intervenţiei umanitare şi a instaurării democraţiei, s-a materializat sub forma unui raport. Potrivit raportului, în tentativa de a evita orice genocid, crimă de război, epurare etnică sau crimă împotriva umanităţii, suveranitatea statelor trebuie înţeleasă sub forma responsabilităţii acestora de a-şi proteja populaţia şi, în caz contrar, a comunităţii internaţionale de a interveni, prin orice mijloace, pentru instaurarea păcii *(The Responsibility to Proiect*, 2001). Recunoaşterea politică a semnificaţiei unui asemenea document a fost evidenţiată, însă, patru ani mai târziu, când conceptul a fost unanim acceptat cu ocazia summitului Naţiunilor Unite (Evans, 2008. p. 3).

Structura instituţională a organizaţiei

Analizând structura instituţională a International Crisis Group, se remarcă patru instituţii definitorii pentru desfăşurarea activităţii acesteia. Astfel, organizaţia posedă un preşedinte, Consiliul de Administraţie, Comitetul Executiv, Consiliul International Crisis Group. Organizaţia îşi desfăşoară activitatea la sediul central din Bruxelles, în cinci oficii de consultanţă (New York, Washington, Londra, Moscova şi Beijing) şi şaisprezece birouri operaţionale în întreaga lume (Amman, Belgrad, Bogota, Dakar, Dushanbe. Islamabad, Jakarta, Kabul, Nairobi, Osh, Pretoria, Pristina, Quito, Sarajevo, Skopje şi Tbilisi). Sediile birourilor operaţionale sunt plasate în capitalele unor state monitorizate de Crisis Group în privinţa potenţialului lor conflictual. Astfel, potrivit publicaţiei lunare ***The Crisis Wcitch***, Afganistan, Africa de Sud, Bosnia şi Herţegovina, Columbia, Ecuador, Georgia, Indonezia, Kenia, Kirghistan, Kosovo, Pakistan, Macedonia, Serbia, Tadjikistan reprezintă state în care tensiunile există, încă, în stare latentă, deşi conflictul deschis s-a disipat ***(Crisis Watch,*** 2011). Raţiunea ce stă în spatele alegerii unor asemenea locuri drept centre de lucru ale organizaţiei ar fi, prin urmare, aceea că o cercetare verosimilă şi obiectivă asupra statului şi a zonei în cauză nu poate fi întreprinsă în lipsa unui contact direct cu realităţile empirice. Din lista statelor în care îşi desfăşoară activitatea birourile operaţionale ale Crisis Group mai sunt de amintit Iordania şi Senegal, state pe care organizaţia nu le mai consideră ameninţate de război (deoarece nu se regăsesc în

monitorizările din 2011), cu toate că istoria lor recentă a cunoscut tensiuni acute. în cele din urmă, trebuie remarcat faptul că toate birourile sunt distribuite relativ echilibrat pentru fiecare continent, ajutând organizaţia să contureze nu doar o imagine particularizată a statelor în cauză, ci şi un cadru general, global al conflictelor şi situaţiilor ce le generează.

Preşedinţia International Crisis Group este asigurată, din anul 2009, de Louise Arbour, ce posedă, simultan, şi funcţia de director executiv al sediului din Bruxelles. Provenind din spaţiul canadian şi cu o vastă experienţă în domeniul dreptului internaţional, aceasta a fost numită, în 1996, procuror-şef al Tribunalului Penal internaţional pentru fosta Iugoslavie şi Rwanda, iar ulterior, în 1999, membră a Curţii Supreme din Canada. In plus, în perioada 2004-2008 a tăcut parte din înaltul Comisariat al Naţiunilor Unite pentru Drepturile Omului ***(Louise Arbour,*** 2011).

Consiliul de **Administraţie** posedă trei membri: preşedintele organizaţiei (anterior amintit) şi doi vicepreşedinţi, Christopher Patten şi Tom Pickering ***(Crisis Group's Bociră of Trustees,*** 2011). Guvernator al Kong Kong-ului în perioada 1992-1997, comisar pentru relaţii externe al Uniunii Europene între 1999 şi 2004, Christopher Patten posedă, pe lângă funcţia de conducere în cadrul Crisis Group, pe cea de cancelar al Universităţilor Newcastle şi Oxford ***(Lord (Christopher) Patten,*** 2011). De asemenea.

funcţia de vicepreşedinte este deţinută şi de T. Pickering, fost ambasador al Statelor Unite în Federaţia Rusă, India, Israel, El Salvador, Nigeria şi Iordania, fost membru în Consiliul Executiv al Companiei Boeing şi, în prezent, vicepreşedinte al Hills & Company International Consultants *(.Ambassaclor Thomas R. Pickering,* 2011).

Comitetul Executiv al organizaţiei este compus din patruzeci de membri, reprezentând personalităţi ale lumii politice internaţionale, economice, academice şi ştiinţifice din întreaga lume a căror contribuţie se dovedeşte necesară în analiza situaţiilor de conflict din lume. Nume importante ce figurează printre cele patruzeci ale membrilor (Kofi Annan, fost Secretar General al ONU, ce a primit în 2001 Premiul Nobel pentru Pace ; Mohamed ElBaradei, director general emerit al Agenţiei Internaţionale pentru Energie Atomică, căruia i-a fost oferit, în 2005, Premiul Nobel pentru Pace; Joschka Fischer, fost ministru de Externe al Germaniei; Javier Solana, fost secretar general al NATO etc.) conferă organizaţiei un spor de imagine şi de notorietate, vital în activităţile sale. Cu toate acestea, marele număr de personalităţi din lumea politică naţională şi internaţională prezente în Comitetul Executiv ar putea pune sub semnul îndoielii caracterul nonguvernamental al instituţiei şi al organizaţiei înseşi. Pe de altă parte, numărul ziariştilor, reprezentanţilor mediului academic etc. din această instituţie este nesemnificativ (*Executive Committee,* 2011). Deşi niciunul dintre membrii Comitetului Executiv nu mai deţine vreo funcţie politică, este dificil de crezut faptul că greutatea politică a acestor personalităţi ar fi fost eliminată în momentul renunţării la respectiva funcţie. Prin urmare, organizaţia culege roadele unor asemenea cărţi onorabile de vizită, dar, în egală măsură, poate fi suspectată de părtinire, cu atât mai mult cu cât aceasta nu clarifică rolul deţinut de cei patruzeci de membri în cadrul instituţiei şi nici rolul instituţiei în cadrul organizaţiei.

Spre deosebire de celelalte instituţii, criteriul de selecţie a membrilor **Consiliului International Crisis Group** îl constituie nivelul contribuţiilor şi donaţiilor din partea sectorului privat. Deoarece bugetul organizaţiei provine în proporţie de peste 50% din finanţare guvernamentală naţională şi internaţională *(Who Supports Crisis Group,* **2011), International** Crisis Group este interesată de creşterea ponderii finanţatorilor din mediul privat. Astfel, dacă preşedinţia Consiliului International Crisis Group este destinată acelora ce contribuie cu cel puţin 100.000 de dolari anual, pentru o perioadă de cel puţin trei ani, participarea ca membru al acestuia presupune contribuţii mai mici de această sumă. Două tipuri de membri activează în cadrul Consiliului: cei din Consiliul Consultativ şi cei din rândurile adiţionale de sprijin. Celei dintâi categorii îi aparţin persoanele fizice sau corporaţiile a căror contribuţie depăşeşte douăzeci şi cinci de mii de dolari anual; ei pot participa la una dintre întâlnirile bianuale ale Consiliului de Administraţie şi sunt invitaţi la întâlnirea globală anuală a organizaţiei sau la evenimente

ce presupun decernarea unor premii etc. Rândurile adiţionale de sprijin presupun existenţa a trei categorii de persoane ce contribuie la bugetul organizaţiei. Astfel, oricine poate deveni „protector al Crisis Group" (pentru o contribuţie anuală între 10.000 şi 25.000 de mii de dolari), „binefăcător al Crisis Group" (pentru o contribuţie anuală între 5.000 şi 10.000 de dolari) sau „prieten al Crisis Group" (pentru o contribuţie anuală de peste 5.000 de dolari), efortul financiar fiind răsplătit printr-o funcţie în cadrul instituţiei *(The International Crisis Group Council,* 2011).

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

Potrivit unei analize realizate de J. McGann pentru Foreign Policy, dintr-un număr de cincizeci de organizaţii nonguvernamentale ce întreprind cercetări **şi** consiliază în domeniile politicilor sociale, strategii, economie, militar etc. (*think-tanks*), International Crisis Group ocupă locul şaptesprezece. Cu toate acestea, organizaţia se numără pe locul cinci în topul celor din Europa Occidentală şi pe primul loc în folosirea mass-media pentru **a** comunica programe şi cercetări. Mai mult, ceea ce raportul observă e faptul că puţine sunt institutele cu caracter global, dintre cele **analizate,** reliefându-se doar International Crisis Group şi Carnegie Endowinent for **International l'eace** (McGann, 2008).

Cu un buget de cincisprezece milioane de dolari în 2009 (*About Crisis Group*, 2011), organizaţia îşi concentrează activitatea, într-o manieră consecventă, asupra rapoartelor, cărţilor, recomandărilor, expertizelor realizate în domeniul prevenirii, gestionării sau soluţionării conflictelor, in acest sens, buletinul lunar, *The Crisis Watch,* ce a apărut, pentru prima dată, la 1 septembrie 2003, constituie dovada perseverenţei organizaţiei în lupta împotriva conflictelor şi contribuţia la pacea mondială, in cele douăsprezece pagini, buletinul relatează, pe scurt, situaţia din toate zonele lumii în care are loc un conflict sau în care apariţia unuia este iminentă, indică în ce măsură situaţia din zonele cu un conflict sau cu un potenţial conflict s-a ameliorat, s-a deteriorat sau se menţine aceeaşi, avertizează în privinţa izbucnirii unui nou conflict şi sintetizează rapoarte publicate în luna anterioară *(About Crisis Watch*, 2011). Aşa cum ni-1 descrie *The Crisis Watch*, debutul anului 2011 este caracterizat de un climat internaţional tensionat, ţinând cont de Belarus, Coasta de Fildeş, Nigeria, Coreea de Nord şi Pakistan, unde situaţia s-a deteriorat, plus alte şaizeci şi opt de state în care situaţia din perspectiva conflictului a rămas neschimbată. Aşa cum observă analiştii Crisis Group, în lume s-au manifestat doar două situaţii de ameliorare a crizei, în Guineea şi Irak *(Crisis Watch*, 89, 2011). Faptul că statele în care se manifestă tensiuni sunt ierarhizate în ordine alfabetică şi în funcţie de apartenenţa geografică la un continent îi ajută pe cei interesaţi să rămână în permanenţă conectaţi la realitatea sfatului în cauză şi, în plus, să înţeleagă locul acelui stat în geopolitica respectivului continent. Dacă în

Europa şi America Latină situaţia a rămas aceeaşi şi dacă în Asia şi Africa s-a deteriorat, aceasta s-ar putea datora şi statelor vecine care sunt sau nu interesate în menţinerea unui climat geopolitic stabil.

în completare la buletinul lunar *The Crisis Watch*, care nu face decât să prezinte, sumar, situaţia în lume din perspectiva conflictelor, organizaţia publică periodic o serie de rapoarte detaliate concentrate pe situaţiile din anumite state. Referitor la conflictul dintre Coreea de Nord şi Coreea de Sud, organizaţia semnalează faptul că decizia Chinei de a sprijini guvernul de la Pyongyang în defavoarea SUA şi Japoniei măreşte şansele redeclanşării conflictului între cele două zone *(China and Inter-Korean Clashes in the Yellow Sea*, 2011). în privinţa unui alt stat asiatic. Nepal, o analiză recentă

întreprinsă de Crisis Group prezintă situaţia politică şi descrie federalismul, de altfel, acceptat doar de câteva formaţiuni politice, drept singurul model care să permită tuturor marilor grupări etnice autogestiunea publică şi reprezentarea *(Nepal: Identity Politics and Federalism,* 20U).

Cât despre spaţiul european, două dintre cele mai recente rapoarte se îndreaptă către Bosnia şi Cipru. Ceea ce recomandă organizaţia este ca statul bosniac să fie scos de sub autoritatea înaltului Reprezentant Internaţional (numit de ONU) şi să constituie una dintre priorităţile Uniunii Europene sub aspectul reformelor, astfel încât acesta să devină un candidat important la titlul de stat membru (*Bosnia : Europe's Time to Act,* 2011). Raportul referitor la Cipru descrie modalităţile prin care încălcarea dreptului la proprietate accentuează disensiunile dintre ciprioţii greci şi ciprioţii turci, încercând, în egală măsură, să formuleze o serie de recomandări pentru ambele comunităţi, în gestionarea unor asemenea probleme *(Cyprus . Bridging the Property Divide,* 2010).

Continentul asupra căruia organizaţia îşi îndreaptă, cu precădere, atenţia este cel african. Condamnând faptul că preşedintele Republicii Centrale Africane îşi foloseşte autoritatea pentru a sprijini grupul etnic din care provine şi de asemenea corupţia şi conflictele ce însoţesc industria diamantelor. Crisis Group formulează o serie de recomandări guvernului, partenerilor internaţionali ai statului şi actorilor direct implicaţi pentru ameliorarea politicilor, evitarea conflictelor interetnice etc. (*Dangerous Little Stones : Diamonds in the Central African Republic,* 2010). Nu în ultimul rând, un all raport al Crisis Group ce analizează situaţia din Nigeria de Nord atrage atenţia comunităţii internaţionale cu privire la iminenţa unui conflict, cu precădere între musulmani şi creştini, împiedicând astfel procesul de reconstrucţie a statului frământat de violenţe în ultimii treizeci de ani *(.Northern Nigeria : Background to Conflict,* 2010).

A evalua o organizaţie precum International Crisis Group constituie o sarcină dificilă, dar, în acelaşi timp, provocatoare. Impactul iiUcriuţioiul al rapoartelor, al buletinului *The Crisis Watch* şi al declaraţilor rcfcritouir la diversele situaţii de conflict din lume constituie un indicator relevant al necesităţii existenţei sale. Aceasta nu îşi propune să soluţioneze conflicte şi disensiuni naţionale sau internaţionale, ci să furnizeze statelor şi organizaţiilor

internaţionale guvernamentale instrumentele necesare soluţionării lor. Totuşi, pentru o organizaţie cu ambiţii globale, nu doar analizele corecte, adecvate realităţilor empirice şi exigenţelor profesioniste reprezintă premisele succesului dorit. îi sunt necesare. înainte de toate, o imagine credibilă şi o notorietate pozitivă, fapt de care s-a arătat conştientă încă de la începuturile activităţii sale.

Personalităţile din lumea politică, economică, academică etc. prezente în diversele structuri instituţionale au ajutat-o, printre altele, să îşi consolideze o reputaţie, în cele din urmă, binemeritată în sfera soluţionării conflictelor. Ce se întâmplă însă când finanţatorii guvernamentali şi corporatişti sugerează direcţiile de analiză ale rapoartelor organizaţiei şi convertesc aceste rezultate în elemente legitimatoare ale propriilor acţiuni? De pildă, nu se înscrie în interesele NATO (ai cărei foşti funcţionari activează în cadrul International Crisis Group) ca Irakul să fie considerat încă un stat cu potenţial conflictual şi, prin urmare, sub pretextul menţinerii păcii, organizaţia euro-atlantică să menţină controlul armat în zonă?

în strânsă legătură cu acceptarea donaţiilor din partea unor actori etatici, corporatişti, fundaţii este protejarea anumitor informaţii şi interese strategice. Astfel, organizaţia îşi recompensează donatorii, în defavoarea, uneori, a transparenţei decizionale. Această situaţie explică de ce International Crisis Group nu este încă semnatara Cartei Responsabilităţii Organizaţiilor Internaţionale Nonguvernamentale. '

Ajunşi aici, ne putem întreba : cum poate International Crisis Group deveni un mediator capabil să convertească războiul în pace ? Acesta pare să fie şi pariul pe care organizaţia l-a făcut cu sine însăşi, pariu pe care are toate şansele să îl câştige atât timp cât va reuşi să-şi menţină verticalitatea şi analizele pertinente în rezolvarea diferendelor sau conflictelor. Şi acest lucru nu este posibil, credem noi, decât în măsura în care va investi în propria reformă instituţională, consolidându-şi, astfel, renumele şi construind, alături de ceilalţi actori ai comunităţii internaţionale, premisele păcii globale.

Bibliografie

Eriksson, M., Wallensteen, P. 2004. „Armed Conflicts, 1989-2003". *Journal of Peace Research* 41(5): 625-36.

Evans, G. 2008. *The Responsibility to Protect. Ending Mass Atrocity Crimes Once and for All.* Washington: The Brookings Institution.

Harbom, L., Wallensteen, P. 2009. „Armed Conflicts, 1946-2008". *Journal of Peace Research* 46(4): 577-87.

Harbom, L., Melander, E., Wallensteen, P. 2008. „Dyadic Dimensions of Armed Conflict, 1946-2007". *Journal of Peace Research* 45(5): 697-710.

McGann, J. 2008. *The Global ,,Go-To Think Tanks". The Leading Public Policy Research Organizations in the World,* http://www.foreignpolicy.com/files/2008_Global Go To Think Tanks.pdf.

*** 2001. *The Responsibility to Protect. Report of the International Commission on Intervention and State Sovereignly.* Canada: International Development Research Centre, http : //www.iciss.ca/pdf/Commission-Report.pdf

*** 2010. *Cyprus : Bridging the Property Divide,* http : //www.crisisgroup.org/ / media/Files/europe/turkey-cyprus/cyprus/210%20Cyprus%20

%20Bridging%20the%20Property %20Divide.ashx.
*** 2010. *Dangerous Little Stones : Diamonds in the Central African Republic.* http : //www.crisisgroup.org/en/regions/africa/central-africa/central-african republic/167-dangerous-little-stones-diamonds-in-the-central-african-republic.aspx.
*** 2010. *Northern Nigeria : Background to Conflict,* http: //www.crisisgroup.org/ '/media/Files/africa/west-africa/nigeria/168%20Northern%20Nigeria%20- %20Background%20to%20Conflict.ashx.
*** 2011. *About Crisis Group,* http://www.crisisgroup.org/en/about.aspx.
2011 *About Crisis Watch,* http://www.crisisgroup.org/en/publication-type/ crisiswatch/about-crisiswatch.aspx.
*** 2011 *Ambassador Thomas R. Pickering,* http://www.crisisgroup.org/en/ about/board/thomas-pickering.aspx.
*** 2011. *Bosnia: Europe's Time to Act.* http://www.crisisgr0up.0rg//media/ Files europe/B59%20Bosnia%20—%20Europes%20Time%20to%20Acl ushx
*** 2011 *China and Inter-Korean Clashes in the Yellow Sea.* http://www.cri sisgroup.Org/~/media/Files/asia/north-east-asia/200%20China % 20a ml % 201 liter-Korean %20Clashes%20in%20the%20Yellow%20Sea.ashx.
*** 2011. *Crisis Group's Board of Trustees,* http : //www.crisisgroup.org/en/aboul/ hoard.aspx.
* *2011. *Crisis Watch* 89. http://www.crisisgroup.Org/~/media/Files/CrisisWatch/ 2011/cw89.ashx.
*** 2011. *Executive Committee,* http : //www.crisisgroup.org/en/about/board.aspx.
*** 2011. *Lord (Christopher) Patten,* http : //www.crisisgroup.org/en/about/board/ lord-christopher-patten.aspx.
*** 2011. *Louise Arbour,* http://www.crisisgroup.org/en/about/staff/advocacy/ brussels/louise-arbour.aspx.
*** 2011 *Nepal: Identity Politics and Federalism,* http://www.crisisgroup.org/ ~/media/Files/asia/south-asia/nepal/199%20Nepal%20-%20Identity%20Poli- tics%20and%20Federalism.ashx.
*** 2011. *The International Crisis Group Council,* http://www.crisisgroup.org/ en/support/crisis-group-council.aspx.
*** 2011. *Who Supports Crisis Group,* http://www.crisisgroup.org/en/support/ who-supports.aspx#foundations.

Oxfam International.
Cât de universal poate fi ajutorul umanitar?

Prin victimele şi pagubele materiale pe care le-au comportat, cele două războaie mondiale care au marcat prima jumătate a secolului XX au
r determinat apariţia acţiunilor de solidaritate. Organizaţii şi instituţii precum International Rescue Committee (1033), al cărei scop este de a asigura asistenţă refugiaţilor, CARE (1945), menită să ajute familiile victimelor celui de-al Doilea Război Mondial, UNICEF, creat de ONU în **1946** pentru a rezolva problemele legate de hrană şi sănătate ale copiilor din ţările afectate de război, constituie câteva dintre reacţiile opiniei civice internaţionale la efectele negative ale conflagraţiilor.

Deşi Oxfam International, în forma în care se manifestă astăzi, este relativ recentă (1995), numele său îşi revendică recunoaşterea încă din **1942,** atunci când a fost creat, în Anglia, Comitetul Oxford pentru Eliminarea Foametei (Oxford Committee for Famine Relief). în acel moment, misiunea sa a constat în trimiterea de ajutoare către zonele vulnerabile din Grecia ocupată în timpul celui de-al Doilea Război Mondial, în sprijinul populaţiilor din acea zonă de a lupta împotriva foametei. Alături de celelalte **organizaţii** umanitare ale momentului, Oxfam a încercat metode cât mai inedite de **a** atrage fonduri menite să-i sprijine pe cei a căror existenţă era **ameninţată** de imposibilitatea asigurării nevoilor vitale. în acest sens, în anul **194X este** deschis primul magazin caritabil Oxfam Marea Britanie *(A History of Oxfam,* 2010). în 1963 apare Oxfam Canada, ce se va implica în anii '70 în condamnarea apartheidului din Africa de Sud. Deceniul al şaptelea va fi martorul creării unor noi organizaţii ce includ în titulatura lor numele de Oxfam - Oxfam America, Oxfam Québec. Cu toate acestea, legătura dintre

ele nu ne îndeamnă să vorbim despre o istorie comună a Oxfam. Practic, abia în anul 1995, începe istoria Oxfam International ca o supra-organizaţie cu paisprezece filiale, care, doar împreună, pot da un sens ajutorului umanitar şi luptei împotriva sărăciei.

Obiective şi principii

Potrivit documentului oficial - Constituţia Oxfam International (OI)* - organizaţia, al cărei sediu se află la Haga (art. 1, Constituţia OI), are drept obiective *eliminarea sărăciei, combaterea problemelor şi reducerea, in orice parte a lumii, a suferinţelor provocate de diferenţele de rasă, gen, credinţe sau convingeri politice, cercetarea cauzelor şi efectelor sărăciei, problemelor, suferinţei şi educarea opiniei publice şi a factorilor de decizie în acest sens* şi [...] *conlucrarea ca un partener internaţional al bunei credinţe.* în plus, Oxfam afirmă obiectivitatea alegerii de a-şi pune în aplicare obiectivele în orice zonă a globului, acolo unde *conflictul, injustiţia sau negarea drepturilor fundamentale sunt,* inter alia, *cauze majore ale sărăciei şi unde autonomizarea* (empowerment) *săracilor e necesară pentru a obţine schimbarea* (art. 2, Constituţia O.I.). Art. 5 al aceluiaşi document, putând constitui o completare a art. 2, descrie, într-o manieră mult mai nuanţată, faptul că organizaţia îşi propune :

a) *facilitarea pledoariei internaţionale, cercetării, dezvoltării politicilor şi asigurării educaţiei publice;*
b) *dezvoltarea şi implementarea comunicaţiilor comune şi a politicilor de marketing ;*
c) *facilitarea armonizării şi evaluării programelor de teren ale filialelor şi îmbunătăţirea coordonării răspunsurilor în situaţii de urgenţă ;*
d) *promovarea unei culturi comune între filiale şi protejarea integrităţii numelui „ Oxfam ”* ;
e) *facilitarea strângerii de fonduri globale;*
f) *facilitarea abordării coordonate asupra comerţului alternativ ;*
g) *facilitarea participării organizaţiilor partenere şi a altor factori decidenfi relevanţi;*
h) *intensificarea capacităţii organizaţiei de a-şi îndeplini scopurile*;
i) *distribuirea cheltuielilor acelor sarcini între filiale, în acord cu bugetele aprobate în acest sens de Consiliu ;*
j) *realizarea tuturor elementelor necesare pentru a atinge aceste obiective* (art. 5, Constituţia OI).

Ţinând cont de contextul apariţiei organizaţiei, dar şi de tipurile de activitate întreprinse, pot fi desprinse o serie de principii asumate : *universalitatea şi indivizibilitatea drepturilor omului.* [...] *Dreptul la mijloace de viaţă sustenabile, dreptul şi capacitatea de a participa în societate şi de a produce schimbări pozitive în vieţile oamenilor constituie nevoi umane primare şi drepturi ce pot fi recunoscute. OI consideră că pacea şi redu-*

---

* **Traducerea noastră. Documentul în limba engleză este disponibili pe sile ul http: // www.oxfam.org/sites/www.oxtam.org/files/constitution O.pdf.**

cerea substanţială a armelor sunt condiţii esenţiale pentru dezvoltare şi că inegalităţile pot fi semnificativ reduse între statele bogate şi sărace, între naţiuni, în genere (Oxfam International INGO Accountability Report, 2008, pp. 3-4).

Structura instituţională a organizaţiei

în ceea ce priveşte structura instituţională, Oxfam nu se deosebeşte de celelalte organizaţii nonguvernamentale. **Consiliul,** instituţia decizională a Oxfam International, contrar consiliilor organizaţiilor guvernamentale, prevede în compoziţia sa membri cu drept de vot (Voting Trustees) şi membri lipsiţi de capacitate electivă (Non-Voting Trustees), numiţi de fiecare filială. Printre funcţiile enunţate în Constituţie se numără reprezentarea orga nizaţiei, formularea politicilor şi a programelor organizaţiei, adoptarea Codului de Conduită şi a Normelor de Procedură necesare respectării prevederilor Constituţiei, stabilirea bugetului, supervizarea Directorului Executiv, organizarea a cel puţin unei reuniuni anuale a tuturor membrilor Consiliului şi a unei întâlniri generale anuale Oxfam pe agenda căreia se află redactarea raportului anual, fixarea auditorilor financiari, datele alegerilor preşedintelui, vicepreşedintelui şi a Trezorierului (art. *8, Constituţia OI). Acelaşi document prevede şi un articol dedicat atribuţiilor Consiliului: a) stabilirea subcomitetelor Consiliului [...] după cum acesta consideră de cuviinţă, definirea termenilor de referinţă, examinarea rapoartelor, a recomandărilor şi autorizarea oricăror acţiuni viitoare; b) organizarea întâlnirilor extraordinare ale Consiliului aşa cum este prevăzut în regulile de procedură; c) [...] adoptarea rezoluţiilor fără ca membrii cu drept de vot să fie fizic prezenţi, aşa cum e prevăzut în regulile de procedură şi, referitor la rezoluţie, votarea acesteia de către cel puţin jumătate dintre membrii cu drept de vot; d) numirea Directorului Executiv al organizaţiei, fixarea remuneraţiei sale şi concedierea sa; e) verificarea conturilor şi a înregistrărilor oricărei filiale şi a instituţiilor subsidiare, realizarea de copii şi extrase considerate necesare şi cererea de informaţii filialelor în măsura în care sunt necesare pentru funcţionarea efectivă a organizaţiei sau a Consiliului; f) delegarea către Preşedinţia Consiliului [...] a puterii de a reprezenta organizaţia în orice proceduri legale, acorduri sau alte legături oficiale (art. 9, Constituţia OI).*

Din punct de vedere procedural, deciziile în cadrul Consiliului (a cărui structură este perpetuată Ia nivel micro, la nivelul filialelor) sunt luate pe baza consensului (art. 10.c, Constituţia OI), potrivit principiului „un reprezentant, un vot" (art. 10.b, Constituţia OI). Cu toate acestea, există situaţii ce necesită unanimitatea, de pildă, modificarea Constituţiei sau a Codului de Conduită, protejarea numelui „Oxfam", admiterea sau respin - gerea unei filiale, modificarea nivelului de cheltuieli ale unei filiale in raport cu organizaţia (art. 10.e, Constituţia OI). De asemenea, validitatea deciziilor rezidă în respectarea cvorumului de 50% din membrii cu drept de vot (art. 15, Constituţia OI). Toate întâlnirile în cadrul cărora sunt luate

deciziile Consiliului se desfăşoară sub preşedinţia Consiliului, mai precis a lui K. Johnston din Noua Zeelandă.

în dependenţă totală faţă de Consiliu, directorul executiv (funcţie îndeplinită de Jeremy Hobbs din Australia) veghează la punerea adecvată în practică a deciziilor, asigurând managementul organizaţiei (art 13, Constituţia OI). în ceea ce priveşte atribuţiile sale financiare, l.i l'i no Iu fiecărui an are obligaţia de a prezenta un bilanţ al veniturilor şi cheltuielilor (art. 14, Constituţia OI). Deşi Constituţia nu stipulează cum anume este numită o persoană în această funcţie, din art. 18.c se poate deduce (cel puţin faptul) că provine din rândul reprezentanţilor fără drept de vot ai filialelor. [...] *Un membru al Consiliului îşi va încheia mandatul* [...] *dacă un membru fără drept de vot va înceta să fie şef executiv (sau director executiv) al unei filiale* (art. 18.c, Constituţia OI).

Filialele sau membrii afiliaţi ai Oxfam sunt considerate cele ce subscriu obiectivelor organizaţiei (art. 3.b, Constituţia OI), fie purtând numele Oxfam, alături de cel al statului în care îşi desfăşoară activitatea (Oxfam America, Oxfam Belgia, Oxfam Canada, Oxfam Hong Kong, Oxfam Québec, Oxfam Marea Britanie), fie având un nume diferit căruia i se adaugă cuvântul „Oxfam" : Ajutorul Comunitar Extern Oxfam (Community Aid Abroad), devenit în **2005** Oxfam Australia, şi Organizaţia Olandeză pentru Ajutor Internaţional, Novib (Nederlandse Organisatie voor Internationale Ontwikkelingssamenwerking), al cărei nume s-a transformat, în **2006,** în Oxfam Novib (art. **6.1,2,** Constituţia OI). Participarea acestora în forul decizional al organizaţiei se realizează prin intermediul reprezentanţilor, aleşi din rândul consiliilor fiecărei filiale.

Cu toate că are un for propriu decizional (ce imită structura Consiliului Oxfam International), o filială nu posedă libertate totală în raport cu Oxfam International sau cu celelalte filiale. Analizând Codul de conduită **(2003),** se poate lesne observa importanţa folosirii numelui „Oxfam" în orice acţiune întreprinsă (art. 1, Code of Conduct), dar şi necesitatea de a recunoaşte „suveranitatea" filialelor spre a evita orice formă de rivalitate ce ar afecta coeziunea organizaţiei ca un tot unitar (art. **2,** Code of Conduct). în egală măsură, orice filială trebuie să dovedească independenţă financiară faţă de instituţiile politice şi grad ridicat de legitimitate faţă de populaţia teritoriului în care îşi desfăşoară activitatea (art. **3.h,** Code of Conduct). Totuşi, legătura dintre filiale şi Oxfam International este înlesnită de Secretariatul Internaţional, cu sediul la Londra, instituţie ce colaborează şi cu birourile de reprezentare juridică din Brazilia, New York, Geneva, Bruxelles şi Washington.

Acţiunile organizaţiei. Consecinţe teoretice şi practice

Acţiunile întreprinse de Oxfam International în întreaga lume sunt structurate sub forma campaniilor din sfera a cinci domenii: agricultură, schimbări climaterice, conflicte şi situaţii de urgenţă, sănătate şi educaţie, comerţ.

Potrivit planului strategic elaborat în 2007 pentru o perioadă de cinci ani. Oxfam International îşi propune să sensibilizeze actorii politici, economici, opinia publică asupra necesităţii creării unei economii echitabile, reducerii impactului schimbărilor climaterice, respectării drepturilor civile şi politice şi recunoaşterii drepturilor sociale, acordării în situaţiile necesare a protecţiei umanitare, prevenirii conflictelor, a discriminărilor de gen etc. *(Demanding Justice. Strategic Plan 2007-2012*, 2007).

Organizaţia susţine cu fermitate faptul că agricultura echitabilă şi ecologică poate constitui bazele dezvoltării unui stat precum Etiopia. Industria boabelor de cafea reprezintă una dintre şansele de progres economic şi social pe care aceasta le are *(Ethiopia : Coffee Growers Earn a Better Price, Protect the Environment,* 2010). In ceea ce priveşte schimbările climaterice, Oxfam atrage atenţia asupra vulnerabilităţii statelor sărace în faţa fenomenelor naturale extreme şi încearcă să ofere soluţii, astfel încât ceea ce este o povară să fie transformat în avantaj pentru acestea. De pildă, inundarea coastei vestice a Pakistanului a constituit mulţi ani o problemă majoră pentru populaţiile din zonă. în 2008, Oxfam a propus un plan de măsuri de convertire a apei, cu ajutorul unor pompe solare, astfel încât aceasta să fie folosită în sistemele de irigaţii *(Climate Change Adaptation in Practice Community-based Adaptation and Advocacy in Coastal Pakistan*, 2009). în plus, criza hranei din Nigeria, Guatemala, Ciad, Mali, Somalia acutizează tensiunile din rândul populaţiilor, perpetuând astfel situaţia lor economică precară. în domeniul conflictelor şi al situaţiilor de urgenţă, Oxfam International trage semnale de alarmă referitor la necesitatea creării unui cadru legal internaţional al comerţului cu arme. Deşi recunoaşte iniţiativa **ONU (2006), aceasta** rămâne **nesemnificativă** atât timp cât nu se **concretizează, iar** numărul **celor ce** mor
r
în urma unor confruntări armate rămâne ridicat - două mii de persoane zilnic *(Dying for Act ion : Why We Need an Arms Trade Treaty*, 2009).

De asemenea, în domeniul comerţului, Oxfam se transformă, din nou, în purtătorul de cuvânt al statelor în curs de dezvoltare, arătând în ce măsură preţul scăzut al bumbacului menţine nivelul de sărăcie al locuitorilor din Burkina Faso (*Burkina Faso: Cotton Story,* 2010). Nici Chile nu asigură condiţii de trai femeilor care lucrează în agricultură (culegătoare de fructe) şi care trebuie să muncească şaizeci de ore pe săptămână pe baza unor contracte temporare. Dat fiind faptul că preţul ridicat al fructelor exportate nu se reflectă în salariile lucrătoarelor, organizaţia condamnă exploatarea acestora în detrimentul îmbogăţirii companiilor multinaţionale (*Chilean Fruit-Picking Workers' Story,* 2010).

Cel mai recent raport al organizaţiei aduce în atenţie 771,75 de milioane de dolari, direcţionaţi către diversele misiuni întreprinse pe glob. Faptul că în Asia s-au cheltuit 28,22% din bugetul total, iar în Africa 36,74% din venitul său *(Oxfam International. Annual Report 2008-2009*, p. 17) demon-

strează precaritatea vieţii populaţiilor ce trăiesc pe cele două continente. Nu e neglijabil nici faptul că, faţă de anii anteriori, bugetul organizaţiei provenind din donaţii şi din alte activităţi de strângere de fonduri a crescut vertiginos. în acest sens, sunt evidenţiate trei situaţii plauzibile : fie oamenii sunt mai sensibili la suferinţa altora, fie magazinele Oxfam au un plan eficient de marketing, fie ambele variante. Cert este că dacă în anii 2005--2006 venitul a rămas relativ constant de 2.657.000 de lire, respectiv 2.552.000 de lire, în 2007 acesta aproape s-a dublat (4.078.000 de lire) (*Oxfam International INGO Accountability Report,* 2008, p. 8).

Deşi temeiurile ce stau la baza tuturor acţiunilor Oxfam International şi a organizaţiilor funcţionând sub numele său sunt lăudabile prin puternica încărcătură umanitară, în egală măsură, pot fi criticate din cel puţin două puncte de vedere : cel al eligibilităţii şi al perenităţii. Aşadar, de ce trebuie ajutată o populaţie şi nu alta? în al doilea rând, cât de semnificativ este ajutorul dacă durata sa este extrem de limitată? Răspunsul la cele două întrebări constituie punctele nevralgice ale Oxfam şi ale tuturor organizaţiilor, fundaţiilor, asociaţiilor ce au ca principală sferă de activitate acordarea ajutoarelor umanitare.

Actul umanitar presupune activarea sensibilităţii şi solidarităţii faţă de suferinţa celorlalţi, egali sub aspectul drepturilor, dar inegali sub aspectul conjuncturii politice, economice, geografico-climaterice. Altfel spus, francezii, englezii, americanii, japonezii etc. acţionează umanitar în zonele defavorizate ale globului pentru a ajuta populaţiile ale căror probleme nu depind de voinţa lor. în momentul în care Oxfăm întreprinde o acţiune, aceasta este rezultatul unei decizii şi, implicit, al unei alegeri - decizia de a interveni sau nu ca rezultat al ierarhiei suferinţei. De ce devine, sub acest aspect, sărăcia din Zimbabwe mai puţin importantă decât sărăcia din Somalia?

A două critică a activismului umanitar se referă la perenitatea acestuia. Ajutorul de care are nevoie o populaţie nu-şi poate îndeplini rolul dacă limitele sale temporale sunt reduse. în plus, ajutorul, în asemenea situaţii, nu rezolvă probleme, ci disipează gravitatea situaţiei. A trimite un camion de medicamente în Nigeria nu rezolvă problema morţii infantile. Din păcate, nici reversul situaţiei nu pare să constituie o soluţie fiabilă. Din anii ’90 şi până în prezent, Somalia apare drept una dintre ţările cele mai „curtate” sub aspect umanitar. în ciuda acestui fapt, situaţia somalezilor este invers proporţională cu gradul de dependenţă de ajutoare.

în ciuda discursului oficial ce proclamă independenţa politică sau economică, Oxfam nu a fost ocolit de acuzaţii. Apropierea nefirească dintre Oxfam Marea Britanie şi premierul Tony Blair (Quarmby, 2005), de exemplu, a ştirbit din impactul pe care trebuia să îl aibă mişcarea „A face sărăcia de domeniul istoriei” (Make Poverty History). Nici Oxfam Belgia nu a menţinut distanţa de scandalurile politice. în 2003, a publicat un afiş menit să tranşeze opinia organizaţiei despre conflictul israelo-palestinian: „Fructele israeliene au un gust amar” *(Oxfam Belgium Produces Politicul Poster,* 2003). Mai mult, nici acuzaţiile referitoare la practicile sale economice nu îi sunt străine. Faptul că anticariatele Oxfam din Marea Britanie se află pe locul al treilea în topul celor mai profitabile librării din spaţiul englez (Gallagher, 2010) pune sub semnul întrebării dimensiunea strict umanitară a existenţei lor şi le transformă în actori economici asemănători corporaţiilor blamate de însăşi organizaţia în cauză.

A avea însă curajul de a critica gradul ridicat al inegalităţii din lume şi a arăta faptul că eliminarea tratamentului discriminatoriu faţă de o categorie

sexuală, rasială, lingvistică, socială nu constituie doar o datorie morală, ci şi şansele veritabile ale unei dezvoltări economice şi politice sustenabile (Green, 2008) constituie prilejul cu care Oxfant îşi asumă rolul de „sursă oficială" (Timms, 2005, p. 131). Altfel spus, Oxfam nu mai reprezintă doar o voce, ci „acea" voce legitimată să se exprime. Alături de alte organizaţii umanitare, Oxfam se evidenţiază, aşadar, ca un actor internaţional mult mai eficient şi mai puţin corupt decât guvernele naţionale (Pogge, 1994, p. 202), cel puţin prin presiunile pe care le-a creat asupra politicilor Băncii Mondiale de a iniţia programe de reducere a sărăciei in ţările puternic îndatorate (Anderson, 2007. p. 123).

Bibliografie

Anderson, 1. 2007. „Toward Global Equity? Internalisation, Oxfam and the World Bank". In *NGOs as Advocates for Development in a Globalising World,* B. Rugendyke (ed.), 69-124. Oxon: Routledge.

Gallagher, V. 2010. „Indie Booksellers Concerned by Latest Oxfam Bookshop". *TheBookseller.com,* 10 februarie. http ://www.thebookseller.com/news/112185-indie-booksellers-concerned-by-latest-oxfam-bookshop.html.

Green, D. 2008. *From Poverty to Power. How Active Citizens and Effective States Can Change the World.* Oxford: Oxfam International.

Pogge, T.W. 1994. „An Egalitarian Law of Peoples". *Philosophy and Public Affairs* 23(3): 195-224.

Quarmby, K. 2005. „Why Oxfam is Failing Africa". *NewStateman*, 30 mai. http:// www.newstatesman.com/200505300004.

Timms, D. 2005. „The World Development Movement: Access and Representation of Globalization Activism in the Mainstream Press". In *Global Activism, Global Media*, W. de Jong, M. Shaw, N. Matters (eds.), 125-32. Sidmouth: Pluto Press.

*** 2003. „Oxfam Belgium Produces Political Poster". *NGO Monitor Digest* 1(9), 24 iunie. http : //www.ngo-monitor.org/article/oxfam_belgium produces poll ticalposter.

*** 2003. *Stichting Oxfam International. Code of Conduct.* http://www.oxl.im on[1]' sites/www.oxfam. org/files/oi code of conduct_2003_0.pdf.

*** 2005. *Sticliting Oxfam International Constitution,* http: //www.oxlam.org/ sites/www.oxfam.org/files/constitution O.pdf.

*** 2007. *Demanding Justice. Strategic Plan 2007-2012.* http : //www.oxfam.org/ sites/www. oxfam. org/files/oi_strategic_plan_2007_0.pdf.

*** 2008. *Oxfam International INGO Accountability Report 2008.* http:// www.oxfam.org/sites/www.oxfam.org/files/oxfam-international-INGO-accountability-report-2008.pdf.

*** 2009. *Climate Change Adaptation in Practice Community-based Adaptation and Advocacy in Coastal Pakistan,* http : //www.oxfam.org/sites/www.oxfarn.org/ files/pakistan-climate-adaptation.pdf.

*** 2009. *Dying for Action: Why We Need an Arms Trade Treaty,* http:// www. oxfam. org/en/video/2009/dying-for-action-why-we-need-arms-trade-treaty.

*** 2010. *A History of Oxfam.* http://www.oxfam.org.uk/oxfam_in_action/history/.

*** 2010. *Burkina Faso: Cotton Story,* http://www.oxfam.org/en/campaigns/ trade/reallives/burkinafaso.

*** 2010. *Chilean Fruit-Picking Workers' Story.* http://www.oxfam.org/en/cam-

paigns/trade/reallives/chile.
*** 2010. *Ethiopia : Coffee Growers Earn a Better Price, Protect the Environment.* http: //www.oxfam.org/en/development/ethiopia/coffee-growers-earn-better-price-protect-environment.

r

Epilog

Organizaţiile internaţionale şi democraţia cosmopolită

Deconstruind globalizarea

încă de când logica neoliberală şi-a demonstrat superioritatea, la începutul anilor ’90, odată cu prăbuşirea zidului Berlinului şi a bipolarităţii politico-ideologice şi economice, comunitatea academică internaţională a conştientizat că realitatea, cu multiplele ei feţe, nu mai poate fi înţeleasă în afara impactului globalizării. Deşi fenomenul s-a dezvăluit cu maximă intensitate abia în această perioadă, istoria sa îndeajuns de disputată se întinde de-a lungul a numeroase secole. în funcţie de criteriile de definire a globalizării, poate fi stabilită cu aproximaţie vechimea sau noutatea acesteia. Dacă globalizarea semnifică „un set multidimensional de procese sociale ce creează, multiplică, extind şi intensifică interdependenţele şi schimburile sociale de pretutindeni, încurajând oamenii să conştientizeze din ce în ce mai acut aprofundarea conexiunilor între evenimentele de pe plan local şi cele de la distanţă”, atunci forme incipiente ale globalizării s-au manifestat încă din preistorie, acum 12.000 de ani, când au avut loc primele migraţii însemnate în America de Sud, apoi China, Nordul Africii, Nord-Vestul Indiei etc. (Steger, 2003, pp. 13-36). Pe de altă parte, dacă globalizarea implică „răspândirea suprateritorialităţii”, atunci secolul al XVI-lea aduce în atenţie primele scrieri literare sau filosofice cu caracter global, noua paradigmă fiind continuată, două secole mai târziu, de explozia industrială şi de mijloacele globale de comunicare (telegraful, telefonul, radio) (Scholte, 2000, pp. 62-67).

Interdependenţa şi transgresiunea graniţelor între diverse niveluri - local, regional, naţional, internaţional, global - aduc faţă în faţă actori din diverse teritorii, cu capacităţi şi structuri diferite, având în comun cel puţin faptul că aparţin aceleaşi lumi. Globalizarea determină ca, prin „internaţionalizare" (o serie de procese de cooperare şi integrare între state) şi „transnaţionalizare" (o serie de structuri şi procese ce au loc dincolo de graniţele statelor), toate elementele de factură politică, economică, socială, culturală să fie astăzi mai prezente decât oricând în viaţa oamenilor (Cerny *et al.,* 2005, pp. 1-30). A înţelege, totuşi, complexitatea unui fenomen de o asemenea anvergură presupune cuprinderea, în ansamblu, a tuturor implicaţiilor politice, economice, culturale, religioase, de mediu şi ideologice. La fel de vastă precum fenomenul pentru care îşi demonstrează interesul, literatura de specialitate îşi dovedeşte, cu toate acestea, limitele, căci rareori reuşeşte să releve, într-o manieră unitară, toate dimensiunile giobalizării. Mai mult, autorii interesaţi de problemele globalizării se comportă aidoma celor şase orbi din parabola hindusă care, dorind să construiască o reprezentare completă şi fidelă a elefantului, sfârşesc prin dispute, deoarece fiecare analizase doar o anumită parte anatomică a animalului (Steger, 2003, pp. 14-15).

Astfel, globalizarea a fost deseori asociată americanizării, din cauză că produse, valori ale culturii americane (Coca-Cola, Bărbie, McDonalds etc.) au ajuns, prin intermediul reţelelor comerciale, în viaţa oamenilor de pe întregul glob. Totuşi, feţele globalizării sunt multiple, aceasta nesemnificând doar americanizare sau schimb necontrolabil de informaţii, de idei intre diferiţi agenţi aflaţi deseori la distanţă. Globalizarea presupune, printre altele, şi „globalizarea localului" ca revoluţie culturală prin intermediul căreia valorile, cutumele unei comunităţi izolate ajung să fie cunoscute în întreaga lume şi împărtăşite celorlalţi. în consecinţă, comunităţile ce cuprind, de pildă, membri ai unei minorităţi naţionale de pe teritoriul unui stat, al unei regiuni, se regăsesc prin intermediul canalelor de informare, stabilindu-se astfel coeziunea pe care cu dificultate ar fi realizat-o cu cel puţin un secol în urmă (Friedman, 2006, pp. 477-488).

Fenomenul migraţiei în noile condiţii ale globalizării a determinat ca un flux mare de persoane să-şi schimbe periodic locul de viaţa Acest proces

se explică, printre altele, prin accelerarea democratizării statelor lumii, care nu-şi mai obligă cetăţenii să rămână în interiorul graniţelor (aşa cum procedează, de regulă, regimurile totalitare sau autoritare). Impactul imigranţilor în ţara-gazdă devine sesizabil nu doar prin numărul persoanelor nou-venite, dar şi prin capacitatea acestora de a-şi face auzită vocea din punct de vedere politic, devenind, astfel, actori semnificativi în viaţa publică (Koslowski, 2005, pp. 5-9).

Scena internaţională contemporană, atât de complexă şi de schimbătoare, se dovedeşte a fi „fragmegrată”*, în plin proces integrat de fragmentare, cuprinsă într-o singură lume a diferenţelor şi contradicţiilor (Rosenau, 2006, p. 14). Viitorul politic pare a fi profilat într-o succesiune continuă de momente, unele în spiritul pluralităţii şi democraţiei, altele în al haosului şi tiraniei. Faptul că istoria recentă a cunoscut manifestări tot mai severe ale terorismului (New York - 2001, Madrid - 2004, Londra - 2005), şi, pe de altă parte, faptul că, prin intermediul organizaţiilor internaţionale nonguvernamentale şi guvernamentale, al reţelelor de socializare virtuală, interesele oamenilor se dovedesc la fel de importante ca şi cele ale statelor, relevă dificultatea etichetării globalizării ca exclusiv favorabilă sau nefavorabilă civilizaţiei umane. „Feţei negre a globalizării”, cea a lipsei de securitate şi a incapacităţii de a preveni pericolele internaţionale (Bauer, Raufer, 2009) îi poate fi contrapus răspunsul lui J. Stiglitz, potrivit căruia nu globalizarea în sine, ca „flux internaţional de idei şi cunoaştere, împărtăşirea culturilor, societatea civilă globală şi mişcarea globală de mediu” (Stiglitz, 2007, p. 4) trebuie condamnată, ci modul în care aceasta este gestionată. De fapt, autorul american reprezintă una dintre vocile optimiste ce afirmă faptul că, instrumentată corect, globalizarea poate aduce multe beneficii omenirii.

în procesul de analiză a globalizării survine, la un moment dat, convingerea că istoria umanităţii se dezvăluie asemenea unor trepte finite ca număr ce tocmai au fost epuizate în urma ascensiunii. Potrivit autorului ce împărtăşeşte această viziune, R. Langhorne, „globalizarea constituie ultimul stadiu dintr-o lungă acumulare de avans tehnologic ce a dăruit fiinţelor umane abilitatea de a-şi purta afacerile peste tot în lume fără a ţine cont de naţionalitate, autoritate guvernamentală, timpul zilei sau mediul fizic” (Langhorne, 2001, p. 2). In replică, o asemenea perspectivă, de altfel lipsită de singularitate, a fost prompt catalogată drept „imperialistă”, în sensul în care imperiul nu constituie o metaforă, ci un concept. Mai exact, lipsa frontierelor, impunerea totală a regulilor sistemului ce trebuie să „civilizeze” întreaga omenire conferă globalizării o logică dominantă şi periculoasă de tip „imperiu” (Hardt, Negri, 2002, pp. 116-119).

---

* Termenul „fragmegrare” (engl. *fragmegration)* este un compus (prin contopire) al cuvintelor „fragmentare” *(fragmentation)* şi „integrare” (*integration*). Acesta încearcă
să surprindă dinamica contradictorie a proceselor de fragmentare şi multiplicare, pe de
o parte, integrare şi ordonare, pe de altă parte.

Cu toate că preia unele elemente regăsibile în etapele anterioare, cea din urmă treaptă parcursă de istoria umanităţii posedă elemente caracteristice exclusiv sie înseşi. Altfel spus, deşi globalizarea, în sine, nu reprezintă un fenomen necunoscut până în acest secol, amploarea şi densitatea reţelelor actuale, impactul său decizional, instituţional, distributiv şi structural (Held *et al.,* 2002, pp. 70-73) ne determină să constatăm unicitatea proceselor şi mecanismelor sale specifice. Consecinţele globalizării nu se resimt doar la nivel empiric, în viaţa actorilor participanţi pe scena internaţională, de la state, continuând cu organizaţii internaţionale, corporaţii, mişcări sociale, indivizi. în mod evident, acest fenomen a antrenat schimbări semnificative inclusiv la nivelul teoriei sociale şi politice. „Concept, idee-cheie prin care poate fi înţeleasă tranziţia societăţii umane către al treilea mileniu" (Waters, 2001, p. 1), globalizarea continuă să se afle în centrul preocupărilor academice deoarece a instituit deja o nouă paradigmă irefutabilă de interpretare a faptelor sociale şi politice. Din acest moment, polemicile autorilor preocupaţi de surprinderea cât mai exhaustivă a complexităţii fenomenelor globalizării se dezvoltă nu doar în jurul faptelor empirice, ci şi la nivelul meta-discursului referitor la aceasta. De pildă, J. Rosenberg îi acuză pe teoreticienii şi adepţii globalizării că dau dovadă de eroare de argumentare, căci în tentaţia de a explica globalizarea prin schimbările din lume ajung, în cele din urmă, să explice lumea prin globalizare. Astfel, globalizarea, din *„explanandum*" devine *„explanans*", ea nefiind determinată de urnea internaţională aflată într-o perpetuă mişcare, ci, mai curând, determinând realităţile lumii (Rosenberg, 2002, pp. 92-97).

Printre altele, globalizarea este recunoscută pentru meritele avute în procesele de democratizare internaţională, cu atât mai mult cu cât aceasta a cunoscut apogeul atunci când, în Europa Centrală şi de Est, America Latină etc., regimurile totalitare sau autoritare au intrat în colaps. Accesul pe pieţele globale şi „contaminarea" politico-ideologică ar constitui, aşadar, premisele tranziţiei statelor de la regimurile totalitare sau autoritare către cele democratice-liberale. Dacă regulile liberale ale schimburilor globale trebuie respectate pentru ca fiecare actor să-şi poată continua jocul, atunci şi cei dornici să participe trebuie să-şi dovedească apetenţele şi capacităţile. Mai mult, democraţiile liberale occidentale şi principiile liberalismului economic sunt cele ce reglează funcţionarea sistemelor globalizării. In ciuda scepticismului unor autori referitor la incapacitatea globalizării de a favoriza exportul/importul democraţiei (Ozsahin, 2010), nu puţini sunt aceia care recunosc veleităţile acestui regim de guvernare dovedite de ultimele decenii (începând cu A. de Tocqueville şi continuând cu teoreticienii tranziţiei democratice), intrebându-se „Cât de departe poate călători guvernarea liberă?", G. Sartori se dovedeşte a fi unul dintre avocaţii ideii caracterului exportabil al democraţiei, cel puţin din punctul de vedere al elementelor formale. El avertizează, în acelaşi timp, asupra necesităţii

„demo-protecţiei” în faţa riscurilor înrăutăţirii condiţiilor economice sub impactul globalizării (Sartori, 2001, pp. 52-62). Este ştiut că sfera de acţiune a sistemului politic democratic nu se opreşte la graniţele statului--naţiune. Prin dimensiunea sa politică, globalizarea a determinat apariţia polemicilor din ce în ce mai aprinse cu privire la posibilitatea exportării sau translatării democraţiei în spaţiul internaţional, transnaţional sau global.

Democraţia într-o nouă realitate globală. Translaţie şi complementaritate

Pe măsură ce relaţiile globale s-au extins şi s-au intensificat, ordinea politică a lumii şi-a modificat valenţele. Noile realităţi sociopolitice le-au conferit statelor noi preocupări şi, în aceleaşi timp, temeri ce puteau fi înlăturate doar prin intermediul cooperării internaţionale. Expresie a voinţei

comune de colaborare în sfera menţinerii păcii şi securităţii internaţionale, a coeziunii economice, politice, sociale, culturale, organizaţiile internaţionale guvernamentale au ajuns, alături de statele naţionale, actori esenţiali ai lumii globale. Dominaţia statelor şi-a găsit, astfel, contraponderea prin rolul sporit al organizaţiilor, contrapondere resimţită, deseori, de statele naţionale ca rivalitate. în plus, nu doar organizaţiile guvernamentale, ei şi cele nonguvernamentale au început să-şi facă auzit glasul, conducând la conturarea unui spaţiu public global în care se manifestă societatea civilă globală, de cele mai multe ori, reactivă la deciziile instituţiilor statale. Din acest motiv, manifestarea statelor-naţiuni şi a organizaţiilor internaţionale nu a fost interpretată ca o coabitare, ci, mai ales, ca o acerbă competiţie în care cele dintâi au toate premisele să piardă. Impunând limite referitoare la condiţiile de război şi ale înarmării, instituind penalizări pentru crime de război, universalizând drepturile omului şi democraţia, încercând să pună în valoare normele respectării mediului (Held, 2005), ordinea globală şi dreptul internaţional încep să prevaleze, în unele privinţe în faţa unor norme ale dreptului naţional. Dată fiind explozia tară precedent a convenţiilor şi tratatelor ce instituie parteneriate politice, economice, sociale, culturale etc. şi a organismelor supranaţionale ce exercită o influenţă considerabilă asupra deciziilor naţionale, suveranitatea - ca prerogativă esenţială a statului naţional - poate fi asemuită unui magician ce şi-a pierdut puterile. Ca reacţie la limitele acestuia, devinejimpede că idealul de pace şi securitate mondială nu poate deveni realitate în contextul în care actorul ce ar avea o asemenea sarcină nu şi-ar putea îndeplini misiunea. în plus, atât timp cât regulile liberale ale globalizării prevalează în faţa celor naţionale, efectul de domino determină aplicarea lor şi în plan politic, nu doar în cel economic. Prin urmare, democraţia trebuie să depăşească sfera statului-naţiune şi să capete o dimensiune internaţională, transnaţională, globală şi cosmopolită. în acest fel, asistăm la proiectarea unei noi realităţi internaţionale ce nu poate fi interpretată decât printr-un bagaj teoretic şi conceptual, adaptabil noilor cerinţe empirice şi ştiinţifice.

Democratizarea internaţională survine ca urmare a interacţiunilor spontane, autoreglatoare şi a creării unei sfere publice globale, în cadrul căreia se formează opinia publică ce deţine funcţia de critică şi control a autorităţii (Habermas, 1997, pp. 105-108). Realitatea secolului XXI ne relevă o „scenă globală nu [...] doar aglomerată, ci în permanenţă solicitată, marcată de actori neobosiţi, stăruitori şi competitivi ce luptă să-şi atingă scopurile personale, atenţi mereu la activităţile concurenţilor lor" (Rosenau, 2006, p. 100). în plus, reţelele de internet, tehnicile noi de monitorizare şi supraveghere, disponibilitatea produsă de noile tehnologii de a socializa rapid, multiplele sfere de autoritate întregesc instrumentele cu ajutorul cărora pot fi constituite bazele democraţiei la nivel internaţional. Prin termenul de „democraţie internaţională", utilizat de J. Rosenau, nu este desemnată, într-o manieră clară, esenţa noului tip de democraţie, ci este doar indicat

traseul pe care le traversează, dincolo de sfera statului-naţiune, valorile statului de drept, respectarea drepturilor omului, transparenţa şi responsabilitatea instituţională, manifestarea liberă a societăţii civile etc. Mai mult, termenul de „internaţional" presupune o relaţie directă între state, deci o dimensiune interguvernamentală a democraţiei în cadrul organizaţiilor guvernamentale. Nici termenul de „supranaţional" nu se dovedeşte satisfăcător, pentru că instituie o relaţie ierarhică cu statul-naţiune, în care cel din urmă se situează într-o poziţie inferioară (Archibugi, 1998, p. 216). în consecinţă, modelul democratic trebuie să fie unul cosmopolit şi global în care statul să nu fie eliminat, ci, cel puţin, recunoscut asemenea altor actori internaţionali.

Proiect al cărui scop este obţinerea unei ordini a lumii prin domnia legii, democraţia cosmopolită nu poate fi concepută în absenţa ideii că însăşi democraţia reprezintă o călătorie neterminată şi de nesfârşit, că ea are un înţeles în contextul său istoric şi că are, de asemenea, nevoie de eforturi endogene pentru a funcţiona (Archibugi, 1998, pp. 198-201). Pornind de la aceste premise, proiectul democraţiei cosmopolite îşi propune globalizarea democraţiei şi democratizarea globalizării (Archibugi, 2004, p.438), prin instituirea sa la trei niveluri: statal, interstatal şi global. Dacă la nivel statal situaţia democraţiei prezintă o oarecare consistenţă şi claritate, din momentul în care graniţele statului au fost depăşite, intervine confuzia, în ce măsură poate fi acceptată şi considerată verosimilă democraţia cosmopolită? Cui i se adresează aceasta? Care-i sunt reperele ?

Democraţia se manifestă simultan, în interiorul statelor, între state şi la nivel global, asigurând protejarea drepturilor şi libertăţilor tuturor indivizilor, indiferent de teritoriul statului în care trăiesc. Nevoia democraţiei cosmopolite devine cu atât mai stringentă cu cât secolul XX a arătat lumii că statul poate comite cele mai grave abuzuri împotriva propriilor populaţii, deşi el ar trebui să fie garantul respectării drepturilor şi libertăţilor acestora. I)e aceea, conform adepţilor democraţiei cosmopolite, replica la injustiţiile comise în interiorul statului-naţiune nu poate veni decât din partea societăţii civile globale (Baker, 2002 ; Frost, 2002 ; Keane, 2003 ; Chandler, 2004 ; Clark, 2008). Compusă, în mare parte, din organizaţii internaţionale (dar şi regionale, locale) nonguvernamentale, asociaţii de diverse profiluri, mişcări sociale etc., lipsită de limite teritoriale şi dotată cu o relativă autonomie, societatea civilă globală creează presiuni, militează în numele unor valori general recunoscute precum democraţia, drepturile şi libertăţile umane, lupta împotriva injustiţiei, promovarea păcii. Drept urmare, esenţa sa denotă un model participativ al democraţiei, cu veleităţi superioare celui reprezentativ specific statului-naţiune (Kaldor, 2003, pp. 583-593 ; Albrow, Anheier, 2006).

Autorii ce sprijină ideea democraţiei cosmopolite, universalizarea valoilor şi normelor democratice au dus mai departe eforturile teoreticienilor lemocraţiei clasice. Reacţiile unora dintre aceştia nu au întârziat să apară, ■i înţelegând că demersul cosmopolit doreşte să translateze democraţia, din tunetul de vedere al practicilor şi al instituţiilor, dincolo de spaţiul statelor-naţiuni. Critica lui M. Doyle se concentrează asupra argumentului că tuvernarea de tip mondial nu ar putea niciodată să reprezinte echitabil Dată populaţia lumii, astfel încât regulile sale de funcţionare ar duce către n model ce, cu siguranţă, nu ar putea fi democratic (Doyle, 1983). în gală măsură, R. Dalii, ca şi N. Bobbio, îşi manifestă scepticismul cu rivire la posibilitatea transmutării democraţiei în afara statului-naţiune Bobbio, 1995; Dahl, 1999).

Susţinătorii democraţiei cosmopolite consideră acest nou model de uvernare ca întruchipând şansele eliminării ideilor şi mişcărilor naţioaliste. Din momentul în care un stat al lumii ar constitui un proiect îzirabil al realităţii internaţionale (Burnell, 2006), revendicările naţionaliste

nu armai avea nicio raţiune de a se manifesta. Recunoaşterea pluralismului şi deci a celuilalt, indiferent de apartenenţa sa la o majoritate sau o minoritate etnică, lingvistică, religioasă etc., începe să se manifeste pregnant, în vrente ce statul-naţiune nu îşi mai reclamă autoritatea absolută. Cu toate acestea, mişcări de tip naţionalist vor continua să existe, căci oamenii au nevoie de repere şi se simt, încă, ataşaţi unei solidarităţi sociale naţionale (Calhoun. 2007). în egală măsură, atât timp cât statul-naţiune îşi va păstra prerogativele, el îi va recunoaşte pe indivizii ce trăiesc pe teritoriul său şi vorbesc limba oficială drept cetăţeni cu drepturi depline. Ce se întâmplă cu cetăţenia în contextul supradimensionării democraţiei? Visul stoicilor de a deveni cetăţeni ai lumii, un proiect eminamente ideatic până în secolul XX, işi dovedeşte caracterul fezabil odată cu afirmarea valenţelor democraţiei cosmopolite. Cetăţenia cosmopolită ce însoţeşte acest nou tip de democraţie constituie expresia recunoscută de dreptul internaţional prin care se trece de la o morală cosmopolită (pe care toate statele o afişează) la o politică de tip cosmopolit. Practic, toţi oamenii sunt recunoscuţi drept cetăţeni ai lumii indiferent de statul din care provin (Delanty, 2009). O asemenea concepţie asupra cetăţeniei nu înlocuieşte cetăţenia naţională, ci dimpotrivă, o completează. Unii autori, precum M. Walzer sau B. Parekh. consideră că cetăţenia nu poate şi nici nu e de dorit să depăşească graniţele statului deoarece o disipare a centrelor de putere antrenează pasivitate şi o pierdere a identităţii (Walzer, 1994; Parekh, 2003). Totuşi, în cetăţenia cosmopolită merită investite toate speranţele, căci ea ar oferi o soluţie refugiaţilor (potrivit înaltului Comisariat al ONU pentru Refugiaţi, aproximativ treizeci şi şase de milioane, în anul 2009), înlăturaţi din propriile state şi, deseori, ignoraţi de celelalte (Hassner, 1998).

Cu toate că democraţia se află în momentul în care tinde să depăşească graniţele naţionale, aceasta nu semnifică, în mod obligatoriu, că statul este declarat perdantul bătăliei cu actorii transnaţionali. Dimpotrivă, atât timp câi statele sunt cele ce au făcut cu putinţă naşterea organizaţiilor guvernamentale din dorinţa de a elimina pericolele globale, devine indiscutabil faptul că acestea nu vor renunţa la privilegiile şi responsabilităţile asumate timpde mai mult de patru secole. Agenţi activi şi pasivi ai globalizării, statele continuă să-şi manifeste forţa internaţională (Weiss, 1998 ; Scholte, 2006), nu însă fără a recunoaşte rolul şi meritele organizaţiilor internaţionale. în acest sens, atât statele, cât şi organizaţiile internaţionale mai au încă destule reforme de suportat până în momentul în care vor coincide cu idealurile democratice. în ceea ce priveşte statele-naţiune, ele pot descoperi calea democraţiei mult mai uşor decât organizaţiile internaţionale. Fructuoasa literatură de specialitate în domeniul tranzitologiei a arătat faptul că, ţinând cont de anumite elemente (recunoaşterea drepturilor şi libertăţilor cetăţeneşti, existenţa pluripartidismului, a economiei de piaţă, liberalizarea comerţului etc.), şansele democratizării sunt, astfel, create. Ce este, însă, de făcut în cazul organizaţiilor internaţionale ale căror existenţă şi expe-

rienţă în sfera democraţiei globale sunt, încă, extrem de limitate?

Spre o teorie eco-sistemică a organizaţiilor internaţionale

A plasa organizaţiile internaţionale în cadrul democraţiei cosmopolite presupune, în primul rând, punerea în valoare a unor importante transformări în cercetarea acestora. Este evident că frecventelor acuzaţii la adresa deficitului democratic al organizaţiilor internaţionale nu li se poate răspunde doar propunând schimbări la nivelul modului lor de funcţionare, ci şi şlefuind lentila prin care le observăm şi analizăm. în acest context, avansăm un model de analiză a organizaţiilor internaţionale pe trei paliere: formal-instituţional, sociocultural şi eco-sistemic. *De facta,* pornind de la cercetarea unor reforme politico-instituţionale ale ONU propuse de diferiţi autori, încercăm creionarea unui cadru sociocultural comunitarian al democraţiei cosmopolite ce ar trebui să ne conducă, prin politica recunoaşterii, spre o cultură a recunoaşterii. în cele din urmă, vom încerca să demonstrăm că organizaţiile internaţionale au devenit. în ultimele decenii, actori esenţiali ai sferei globale ce nu mai pot fi interpretaţi prin filtrul teoriilor relaţiilor internaţionale, al căror reper unic rămân statele. Devine necesară, aşadar, o teorie a organizaţiilor internaţionale explicabilă cu a jutorul instrumentelor eco-sistemismului politic.

Nevoia democratizării Naţiunilor Unite a început să fie resimţită încă de la începutul anilor '90, iar reforma organizaţiei nu răspundea doar intuiţiilor şi imaginaţiei unor teoreticieni, cât, mai ales, unor acute şi reale nevoi structurale ale organizaţiei înseşi. Asistând la noul val de transformări internaţionale, Secretarul General de atunci, Boutros-Ghali, a propus o serie de reforme. în acest sens, Boutros-Ghali a redactat două documente foarte importante, „Agenda pentru pace" (1992) şi „Agenda pentru democratizare" (1996), avansând sugestii şi soluţii revoluţionare în raport cu practicile ONU de până atunci. încă din 1992, înaltul funcţionar ONU observase că interesele statelor trebuie coroborate cu interesul faţă de o lume a păcii şi securităţii, înţelegând ca suveranitatea, dreptul de autodeterminare, independenţa etatică să nu mai fie folosite drept pretexte în diferite acţiuni militare. Importanţa raportului deriva din evidenţierea a două mari categorii de actori esenţiali în procesele de prevenire a conflictelor, instaurare şi menţinere a păcii: statele membre şi Organizaţia Naţiunilor Unite *per se.* Aşadar, nu doar statele trebuiau să-şi asume noi responsabilităţi. ci şi organizaţia, prin instituţiile sale. Consiliul de Securitate îşi sporea atribuţiile în sfera medierii, arbitrării diferendelor dintre state, dar şi a gestionării situaţiilor de conflict în vederea instaurării păcii şi a reconstrucţiei postconflict, iar jurisdicţia Curţii Internaţionale de Justiţie trebuia recunoscută oficial de către toţi membrii organizaţiei. Misiunea organizaţiei nu putea, însă, fi îndeplinită atât timp cât modelul democratic era prezent doar în unele state şi nu era translata! şi la nivelul relaţiilor

interstatale. Aceasta semnifica, de fapt, asumarea regulilor democraţiei chiar în interiorul organizaţiei (Boutros-Ghali, 1992).

Patru ani mai târziu şi sub aceeaşi semnătură, apare un nou document, de data aceasta concentrat asupra democraţiei şi democratizării statelor lumii, scenei internaţionale, organizaţiilor internaţionale guvernamentale şi, implicit. Naţiunilor Unite. Cu toate că în textul Cartei nu este stipulat cuvântul „democraţie”. Declaraţia Universală a Drepturilor Omului (1948) şi Declaraţia de Garantare a Independenţei Ţărilor şi Popoarelor Coloniale (1960), alături de alte convenţii, îşi propun să umple acest vid conceptual. Datorită caracterului său universal, a celui mai mare număr de membri raportat la oricare altă organizaţie guvernamentală şi a legitimităţii de care

se bucură, ONU reprezintă singura entitate capabilă să pună in practică proiectul democraţiei internaţionale. Prin acest termen, autorul raportului nu înţelege democraţie între naţiuni, ci democraţie între state suverane reconfigurată de actori precum organizaţiile internaţionale guvernamentale sau nonguvernamentale, asociaţiile civile, personalităţi, spaţiul academic, entităţi economice etc. Cum trebuie, însă. să se adapteze organizaţia, ca atare, cerinţelor democratice ? Răspunsul rezidă în ceea ce este denumit generic, reformă instituţională. Adunarea Generală şi Consiliul Economic şi Social trebuie supuse reformei, astfel încât cea dintâi să reprezinte interesele naţiunilor şi nu pe cele ale conducătorilor acestora, iar a doua instituţie să poată gestiona fondurile operaţionale şi programele organizaţiei. în plus. acestea ar deveni contraponderea Consiliului de Securitate îndeajuns de opac, elitist şi cu responsabilităţi superioare celorlalte instituţii. De asemenea, prin recunoaşterea de către toate statele a Curţii Internaţionale de Justiţie şi prin crearea tribunalelor internaţionale pentru situaţii speciale, s-ar produce extinderea jurisdicţiei internaţionale (Boutros--Ghali, 1996). Ceea ce secretarul general ONU denumise „democratizare internaţională" punea, de fapt, bazele „democraţiei globale", căci întreaga reformă instituţională prevedea sporirea caracterului său constrângător asupra statelor şi nu doar evidenţierea organizaţiei ca arena neutră a acţiunilor membrilor.

Democratizarea spaţiului internaţional, ca avangardă â democraţiei cosmopolite, constituie o sarcină dificilă şi provocatoare datorită faptului că presupune a) un model nou de guvernare fără existenţa unui guvern dincolo de sfera naţională, b) o distanţă considerabilă între cetăţean şi instituţiile internaţionale, c) dificultatea omogenităţii şi consensului decizional şi. nu în ultimul rând. d) niveluri diferite de „supuşi" : statele şi cetăţenii (Bienen *et al.,* 1998, p. 290). Deşi disiparea autorităţii etatice şi, concomitent, insistenţa statelor de a-şi menţine poziţia fac anevoioasă modelarea democratică a lumii, speranţele democratizării globale converg spre Naţiunile Unite, deoarece întruchipează o creaţie relativ recentă, iar structura sa denotă flexibilitate şi noutate instituţională (Held, 2001) în raport cu ceea ce au cunoscut până acum statele. Ideile şi proiectele sugerate de fostul secretar general al organizaţiei au fost, ulterior, continuate, revizuite şi dezbătute din punctul de vedere al fezabilităţii, dar şi al momentului în care ar putea deveni realitate.

Deoarece ONU se adresează atât statelor (în calitate de organizaţie interguvernamentală cu vocaţie universală), cât şi cetăţenilor acestora (prin sintagma „Noi, popoarele Naţiunilor Unite [...]" cu care se deschide Carta ONU), reformele sale trebuie să vizeze ambele tipuri de actori. în ceea ce priveşte statele, reprezentarea lor ar fi mai corectă în absenţa dreptului de veto din cadrul Consiliului de Securitate, dar şi printr-un control interinstituţional mai eficient. Cetăţenii statelor, pe de altă parte, şi-ar putea exprima voinţa în mod democratic dacă ar fi instituită o a doua adunare, pe lângă

cea generală, în care numărul membrilor să fie direct proporţional cu numărul locuitorilor statelor şi în condiţiile modificării sistemului de vot, de asemenea, în funcţie de populaţia unui stat. Astfel, vechiul principiu „un stat. un vot" ar fi înlocuit de „o persoană, un vot" (Bienen *el al.,* 1998, pp. 293-299). Privitor la sporirea numărului camerelor torului legislativ al ONU, un alt autor imaginează trei corpuri cu reprezentare şi componenţă diferită: Adunarea Generală, Adunarea Popoarelor, ai cărei reprezentanţi să fie aleşi în mod direct de către populaţia statelor, şi Adunarea Consultativa, compusă din o mie de persoane delegate de către companii transnaţionale, asociaţii, uniuni profesionale şi organizaţii ştiinţifice, culturale, religioase (Rosenau, 2006, p. 97). în plus, cetăţenii statelor ar fi protejaţi de abuzul de putere al conducătorilor statelor dacă o instituţie juridică, precum Curtea Internaţională de Justiţie, şi-ar extinde prerogativele astfel încât, nu doar statele, ci şi indivizii să beneficieze de o judecată echitabilă şi corectă (Archibugi *et al.*, 2003).

Multe dintre proiectele de democratizare instituţională a ONU nu fac însă decât să propună modele de reformă ce copiază structurile instituţionale statale şi nu rezolvă decât parţial problema distanţei dintre cetăţeni şi procedurile de luare a deciziilor la nivel global (Rosenau, 2006 ; Nootens, 2010). Chiar dacă viitorul Naţiunilor Unite nu va arăta asemenea propunerilor autorilor anteriori, aceasta nu semnifică, în mod automat, că structurile organizaţiei nu vor cunoaşte modificări rezonând cu provocările politice, economice, culturale, de mediu ale secolului XXI. Aşa cum am arătat şi în capitolul dedicat ONU, adaptarea textului Cartei şi a instituţiilor sale la noile realităţi internaţionale este iminentă şi esenţială pentru viitorul democraţiei cosmopolite. Dar schimbarea configuraţiei instituţionale este o condiţie necesară, nu şi suficientă. Un proiect al modelării democratice de o asemenea anvergură nu devine realitate doar dintr-o perspectivă unilaterală. Complexitatea peisajului vieţii democratice cosmopolite trebuie cuprinsă şi înţeleasă şi cu alte instrumente decât cele formal-instituţionale. Prin urmare, o abordare socioculturală a acesteia, capabilă să explice legătura dintre indivizi şi instituţiile globale, cetăţenii statelor şi cetăţenii lumii, ar completa imaginea democraţiei cosmopolite şi ar contribui la rezolvarea problemelor legitimităţii şi plauzibilităţii sale.

Reformele instituţionale ale ONU nu pot dovedi cum ajung cetăţenii să se implice în sferele cosmopolite de decizie şi omit, deseori, faptul că aceştia nu acţionează ca actori individuali, ci sunt reuniţi în comunităţi (Nootens, 2010). Dincolo de funcţia de liant social şi cultural a acestor comunităţi, se evidenţiază cea de mediere intre membrii săi şi nivelul global de decizie şi participare. Dacă, la nivel teoretic, democraţia cosmopolită poate fi suspectată de faptul că presupune universalizarea drepturilor omului, valorilor democratice, dar şi a măsurilor şi instrumentelor utilizate, în practică, tocmai această universalizare lipseşte. Din perspectiva statelor, naţiunile sunt „comunităţi imaginate", compuse, la rândul lor, din alte

comunităţi mai mici. în plan internaţional, lumea comunităţilor se dovedeşte a fi asemenea unui ciorchine de struguri, cu boabe mai mici sau mai mari. mai crude sau mai pârguite. Democraţia cosmopolită nu se referă la suprateritorializarea democraţiei şi eliminarea diferenţelor locale, statale, regionale, ci la realocarea locurilor (oraşe, arii metropolitane, conurbaţii, megapolisuri) şi fluxurilor (oameni, mărfuri, informaţii, ide), astfel încât „spaţiul locurilor" să poată construi „comunităţi imaginate", iar „spaţiul fluxurilor" să descrie o comunitate de destin (Taylor, 2002, pp. 236-240). Datorită caracterului său local, statal, regional şi, simultan, global, democraţia cosmopolită implică manifestarea principiilor comunitariene potrivit cărora legăturile socioculturale dintre indivizi, în cadrul unei comunităţi date, îi transformă pe aceştia în fiinţe morale (Bienen *et al.*, 1998,p. 301). Valorile şi normele depind, de regulă, de natura comunităţii, evidenţiindu-se ca diferite faţă de cele ale altor comunităţi. Nici în interiorul aceluiaşi

stat-naţiune nu se poate vorbi de o omogenitate perfectă a întregii populaţii, astfel încât să avem de-a face cu o singură comunitate. Cu atât mai puţin ar fi sesizabilă omogenitatea spaţiului global, chiar dacă ar fi guvernată de principiile şi practicile democraţiei.

Drepturile statelor reprezintă, întru totul, voinţa şi drepturilor cetăţenilor ca expresie colectivă, în acord cu universul lor moral. în urma contractului social ce se stabileşte între aceştia, nu sunt apărate doar drepturile şi libertăţile individuale, ci şi viaţa lor în comun, libertatea comunităţii create, integritatea morală a acesteia (Walzer, 2006, pp. 129-131). *In extenso,* comunitatea cosmopolită depăşeşte cadrul realismului internaţional în care contează, cu precădere, voinţa statelor. Ea este, în fapt, sinteza dorinţelor şi intereselor cetăţenilor, statelor, regiunilor, organizaţiilor internaţionale guvernamentale şi nonguvernamentale, precum şi ale altor comunităţi şi organizaţii economice, financiare, comerciale, culturale, umanitare etc.

înţelese drept „forme ale practicilor sociale comune, tradiţiilor culturale şi înţelegerilor sociale împărtăşite" (Kymlicka, 2002, p. 209), comunităţile îşi protejează membrii şi îi reprezintă în raport cu celelalte comunităţi. Statele democratice liberale sunt responsabile să-şi recunoască cetăţenii proprii şi, în egală măsură, comunităţile prin care aceştia îşi înţeleg existenţa. în interiorul comunităţilor de o asemenea factură, ca şi în relaţiile dintre comunităţi, se manifestă, în permanenţă, o tensiune între identitate şi recunoaştere. în conturarea identităţii, orice comunitate, implicit orice membru al său îi recunoaşte sau nu pe ceilalţi şi, la rândul său, este sau nu recunoscută de ceilalţi. Comunitatea devine, aşadar, scena pe care ar evolua pluralismul, diversitatea, reunirea individualităţilor şi specificităţii membrilor. Spiritul democratic al toleranţei şi al încurajării diversităţii are de suferit în momentul în care părăseşte nivelul teoretic şi se îndreptă către cel empiric. în realitate, „tirania majorităţii", lipsa participării în procesul decizional din partea minorităţilor etnice, lingvistice, rasiale, de gen etc., dificultăţile stabilirii dialogului între membrii comunităţii şi între comunităţi fac necesară „politica recunoaşterii" care să evidenţieze, în primul rând, elementele de unicitate, particularitate, autenticitate şi abia apoi caracterul uman universal al demnităţii. Astfel, „importanţa recunoaşterii este admisă într-o formă sau alta ; în plan intim, suntem toţi conştienţi de modul în care identitatea poate fi formată sau malformată în urma contactului cu alţi actori semnificativi. în plan social, avem o continuă politică de recunoaştere egală. Ambele planuri au fost conturate de un stringent ideal de autenticitate, iar recunoaşterea joacă un rol esenţial în cultura ce a crescut în jurul acestui ideal" (Taylor, 1994, p. 36). Din păcate, însă, politica recunoaşterii îşi demonstrează slăbiciunile, atât timp cât nu este însoţită de o veritabilă cultură a recunoaşterii (Carpinschi, 2008, pp. 117-138).

Multidimensional şi emancipator, conceptul de *cultură a recunoaşterii* desemnează, dintr-o perspectivă psihosociologică, configuraţia comportamentelor şi conduitelor récognitive, învăţate, împărtăşite şi transmise către

membrii unei societăţi. Sociologic vorbind, cultura reuneşte valori, norme şi bunuri caracteristice unui anumit grup social. Cu alte cuvinte, societatea prin ansamblul elaboratelor sale este mediul propice coagulării unei culturi a recunoaşterii. Dar cultura recunoaşterii nu este doar comportament psihosocial, ci şi o realitate nesubstanţială, supraorganică, simbolică, creatoare de structuri, semnificaţii şi modele pentru gândire şi acţiune. Observăm, aici, întrepătrunderea planurilor şi sensurilor pe care le vom denumi : psihoeducaţional, etnosociologic, istorico-axiologic. Procesul psihoeducaţional dă măsura instruirii şi socializării individului, planul etnosociologic surprinde legăturile indestructibile dintre cultură şi grupul social, iar cel istorico-axiologic, cultura ca sinteză a valorilor şi factor istoric. Se pot desluşi, astfel, articulaţiile logico-is'torice ale unei culturi a recunoaşterii ce se constituie în spaţiul-timp al devenirii pluralismului social şi al maturizării colectivităţilor multiculturale.

Cultură a unei umanităţi maturizate, cultura recunoaşterii adjudecă diversitatea planurilor şi sensurilor culturii - filosofic, sociologic, antropologic -, topindu-le într-un concept de sinteză. Astfel, ea reuşeşte să cuprindă cvasitotalitatea elaboratelor colectivităţilor omeneşti prin care are loc transformarea conştientă a mediului natural şi social, implicit dezvoltarea omului ca fiinţă umană. Modalitate colectivă de a gândi şi simţi, cod vital al umanităţii, cultura devine o cultură a recunoaşterii atunci când, prin „jocul” elementelor sale componente - simboluri, rituri, limbaje, norme, tradiţii, moravuri, valori - poate comunica la nivel interpersonal şi intergrupal în medii sociale, etnice, confesionale, profesionale, gene raţiona le diferite. Cultura recunoaşterii este, în fond, sistemul de punere-în-formă a diferitelor expresii de viaţă, corelarea necesară a unor conţinuturi existenţiale dinamice şi adesea contradictorii. Cultura recunoaşterii apare, în cele din urmă, ca o sinteză cultural-politică a unei umanităţi maturizate, sinteză ce exprimă capacitatea de (re)conciliere a recunoaşterii într-o lume a provocărilor politice.

Existenţa mai multor moduri de viaţă în care oamenii pot evolua induce ideea că, în pofida posibilităţii ca ele să fie concurente, niciunul să nu fie, de fapt. cel mai bun. Coexistenţa modurilor de viaţă diferite presupune coabitarea într-o diversitate culturală atât de necesară şi firească oamenilor. Pluralismul sociocultural în care compromisul rezonabil ar reprezenta modalitatea de obţinere a coexistenţei paşnice se dovedeşte a fi prima condiţie a regimurilor democratice. Astfel, cultura recunoaşterii şi, în consecinţă, politica recunoaşterii se dovedesc a fi terenul construirii şi consolidării instituţiilor democratice, in plus, dat fiind contextul global contemporan, asemenea idei se pregătesc să transceadă spaţiul naţional. Cu toate că principiile sunt similare, diversitatea actorilor implicaţi în procesul instituirii culturii recunoaşterii, cât şi dimensiunile internaţională, supranaţională, globală şi, în mare, cosmopolită ale relaţiilor interumane şi intercomunitare demonstrează cât de diferită şi complexă este realitatea

noului secol. Să fie constituirea comunităţii globale unul dintre răspunsurile la întrebările privind incertitudinile viitorului? Creşterea interacţiunii dintre comunităţi, multi-cetăţenia, dorinţa de a ajunge la consens, necesitatea de a comunica şi de a împărtăşi cu ceilalţi dorinţele, ideile, valorile prin intermediul noilor tehnologii fac posibilă edificarea comunităţii globale în care autoritatea şi ierarhia globală să fie recunoscute prin intermediul instituţiilor deopotrivă globale (Etzioni, 2004, pp. 195-198).

Recunoaşterea comunităţilor şi a membrilor acestora, a diversităţii şi a specificităţii lor nu aduce atingere valorilor democratice, ci, dimpotrivă, le susţine. Liberalismului exacerbat în care competiţia intereselor personale ar prima, comunitarianismul îi oferă un răspuns pe baza căruia lumea poate, într-adevăr, asista la instituirea unei veritabile democraţii cosmopolite. De fapt, cosmopolitizarea democraţiei nu presupune impunerea unui model inadecvat celorlalte spaţii din afara celui european. Dimpotrivă, acesta constituie expresia justă a unei încercări de recunoaştere unitară a diversităţii culturilor, exploatând elementele pe care orice comunitate Ie posedă. Democraţia actuală este privită ca produsul gândirii europene, iar Occidentul are destui adversari în lumea islamică; prin urmare, democraţia şi valorile sale sunt respinse de islamişti. Ca reacţie la o asemenea prejudecată, care se regăseşte, de altfel, şi în argumentaţia adversarilor democraţiei cosmopolite, B. Barber, în lucrarea ce analizează presupusa opoziţie dintre Jihad şi McWorld, ajunge la concluzia că islamiştii nu se opun democraţiei, ci modernizării şi occidentalizării. Valorile democratice îşi pierd importanţa dacă sunt impuse abuziv lumii islamice şi dacă acceptarea specificului celuilalt (individ, grup, stat, regiune etc.) nu devine realitate (Barber, 1996). Doar democraţia cosmopolită poate instaura şi asigura un climat propice respectării diversităţii şi colaborării actorilor la nivel local, statal, regional, internaţional şi global.

Organizaţiile internaţionale nu pot fi corect plasate şi înţelese în realitatea politică a secolului XXI decât prin intermediul unor teorii adecvate. Devine evidentă necesitatea ca organizaţiile internaţionale să comporte reformări din punct de vedere instituţional şi sociocultural. în egală măsură însă, devine stringentă şi identificarea unor noi instrumente de analiză a unor asemenea actori globali, atât de relevanţi în planul lumii cosmopolite. Este nevoie deci de construirea unei teorii a organizaţiilor internaţionale care să explice şi să valorizeze sistemul organizaţiilor 'internaţionale, aşa cum teoriile relaţiilor internaţionale nu au reuşit pe deplin să o facă.

A reforma instituţional organizaţiile presupune o abordare neofuncţionalistă a acestora, propunând spre analiză caracterul lor birocratic şi implicaţiile sale asupra obiectivelor propuse de fiecare organizaţie în parte. De asemenea, dintr-o altă perspectivă, organizaţiile sunt evaluate sub aspectul cooperării şi interdependenţei dintre statele membre cu alte foruri internaţionale. Organizaţiile, guvernamentale sau nonguvernamertale, sunt recunoscute drept foruri internaţionale, distincte de statele membre ce le

compun, care au capacitatea de a modela spaţiul internaţional. Altfel spus, în urma emergenţei acestor noi actori globali, concepte precum suveranitate, democraţie etc. îşi modifică sensurile în raport cu noile realităţi şi exigenţe epistemice. A prezenta organizaţiile internaţionale a identifica

domenii şi roluri ale acestora (Barkin, 2006) nu înseamnă, credem noi, a construi o teorie propriu-zisă a organizaţiilor internaţionale. O teorie politică nu trebuie să se limiteze doar la descrierea unei realităţi, ci şi să furnizeze aparate conceptuale, instrumente metodologice, grile analitice.

Teoriile ar trebui să depăşească înregistrarea frecvenţei şi asocierii fenomenelor, propunând modele explicativ-interpretative. Cu toate acestea, unele analize ale politicii internaţionale îşi probează reducţionismul şi ineficienţa, prin faptul că reduc complexitatea şi specificul nivelului internaţional la cel naţional sau subnaţional şi interpretează comportamentul actorilor internaţionali folosind instrumentele cadrelor statal-naţionale (Waltz, 1979, pp. 9-60). Astfel, încercând să producă o teorie a organizării internaţionale, B. Emadi-Coffin asociază actorilor politici cu rol semnificativ în plan internaţional şi pe cei economici şi corporatişti. Susţinând ideea că organizaţiile internaţionale, grupurile de interese transnaţionale şi corpo raţiile multinaţionale (agenţi politici şi economici) devin deopotrivă de relevante în procesul globalizării şi al guvernării globale (Emadi-Coffin. 2002), autoarea britanică măreşte numărul părţilor pe care o teorie a organizării internaţionale ar trebui să le analizeze în interacţiune. Din păcate însă, un demers de acest gen nu reuşeşte să construiască o teorie *per se,* ci doar să adauge şi alte elemente în interiorul unei presupuse teorii a organizării internaţionale. Simpla situare a organizaţiilor internaţionale în interiorul paradigmei clasice a teoriilor relaţiilor internaţionale nu rezolvă însă problema deficitului de imagine şi încredere în organizaţiile internaţionale. O reală recunoaştere a identităţii, funcţionalităţii şi importanţei acestora s-ar produce prin construirea unei teorii specifice dedicate lor. care, în opinia noastră, ar fi o teorie eco-sistemică. Evident, o asemenea teorie, alături de teoriile deja constituite în domeniul relaţiilor internaţionale, ar completa şi nuanţa înţelegerea peisajului internaţional şi global.

încădin anul 1977, A. Judge a încercat elaborarea unei teorii a eco siste mului organizaţiilor internaţionale, arătând că acestea trebuie înţelese într-un ansamblu de reţele dinamice şi complexe de informaţii, concepte, valori, tratate, norme juridice etc. (Judge, 1977 ; Judge, 1984), Se ajunge, astfel, la o adevărată teorie interorganizaţională a spaţiului internaţional în care organizaţiile sunt interpretate în relaţiile dintre ele şi în raport cu mediul politic, social, cultural (Ness, Brechim, 1988, pp. 245-273). Demersul nostru, în raport cu aceşti autori, explică şi evaluează nevoia construirii unei teorii a organizaţiilor internaţionale şi introduce o nouă grilă analitică de lucru.

în construirea teoriei eco-sistemice a organizaţiilor internaţionale, pornim de la următoarele postulate :

1. Folosim termenul „teorie” în sensul de formă a cunoaşterii ştiinţifice care mijloceşte reflectarea şi modelarea realităţii - ansamblu sistematic de idei, ipoteze, concepte şi raţionamente care descriu, explică şi interpretează fapte sau evenimente din societate şi viaţa politică.

2. Folosim termenul „eco-sistem” în sensul său originar-etimologic, în care „eco” este acel element prim de compunere savantă cu semnificaţia de „casă”, „mediu înconjurător”, „ambianţă” *(oikos* - casă). Ne delimităm, aşadar, de sensul bio-ecologic al termenului de „eco-sistem” şi ne apropiem de cel utilizat în ecologia socială şi ecologia politică : studiul relaţiilor umane, respectiv, al celor politice, în context cu mediul natural, social, cultural.
3. Organizaţiile politice internaţionale evoluează, în mod natural, într-un eco-sistem compus din cadrele geopolitice şi biopolitice, contextul istoric, relaţiile internaţionale, ambianţele etno-culturale.
4. O teorie comprehensivă şi autentică a organizaţiilor internaţionale este, naturalmente, eco-sistemică, deoarece respectiva teorie este o proiecţie în plan epistemologic a organizaţiilor internaţionale despre care afirmam anterior că evoluează, în mod natural, într-un eco-sistem. Pentru a răspunde exigenţei eco-sistemice, un demers teoretic privind organizaţiile politice internaţionale trebuie să-şi construiască aparatul conceptual şi grila analitică astfel încât acestea să fie capabile să articuleze coerent dimensiunile juridică şi politică, intrinseci organizaţiilor studiate, şi să echilibreze, în acelaşi timp, conţinutul juridico-politic în raporturile acestuia cu eco-sistemui natural, social, cultural.

Având în vedere aceste postulate, este, într-adevăr, teoria pe care o propunem una eco-sistemică? Grila analitică utilizată în descrierea şi explicarea organizaţiilor internaţionale guvernamentale şi nonguvcrnamentale -

obiective, principii, structuri, acţiuni - este concepută într-o manieră eco-sistemică, deoarece nu încearcă să indice doar mediul în care au apărut şi evoluat sau ceea ce le defineşte din punct de vedere principial, instituţional etc., ci şi să stabilească relaţii între acestea. Organizaţiile internaţionale sunt înţelese asemenea unor sisteme complexe ce primesc stimuli din partea statelor membre, mediului internaţional şi global *(input*-uri) şi reacţionează, încercând, în permanenţă, să se adapteze *{output*-uri). Prin obiective şi principii, organizaţiile internaţionale se raportează la sistemul internaţional. Astfel, mediul internaţional postbelic a favorizat apariţia organizaţiilor politice guvernamentale şi nonguvernamentale. Din punct de vedere politic, guvernamental şi civic, perioada cuprinsă între sfârşitul celui de-al Doilea Război Mondial şi anii ’60-’70 ai secolului trecut a constituit momentul de efervescenţă al organizaţiilor internaţionale globale. O parte dintre răspunsurile la problemele secolului XX s-au materializat chiar prin naşterea organizaţiilor, stabilirea unui set de obiective şi principii capabile să dirijeze acţiunile acestora. Ulterior, pe baza principiilor şi obiectivelor, dar şi a modalităţilor proprii de gestionare a resurselor financiare şi instituţionale, organizaţiile iau decizii, transpuse în acţiuni ce se întorc în spaţiul internaţional şi global. De remarcat rămâne faptul că gradul de eficienţă şi stabilitate al organizaţiilor depinde, în mod esenţial, de deschiderea faţă de lumea exterioară, fără care acestea nu ar putea exista. Mai mult, organizaţiile trebuie să demonstreze un grad ridicat de coerenţă internă astfel încât *output*-urile să răspundă întotdeauna //ipwt-urilor, dar şi ca între *input-un* şi *output*-uri să se manifeste o anumită paritate. Un sistem asaltat de impulsuri externe, incapabil de a le răspunde, ar colapsa în cele din urmă. Provocarea organizaţiilor internaţionale, fie guvernamentale, fie nonguvernamentale, rămâne aceea de a proba, în mod constant, deschiderea faţă de spaţiul global şi, implicit, capacitatea de adaptare la noile cerinţe ale democraţiei cosmopolite. Din cele arătate până acum, se observă că modalitatea de abordare şi analiză pe care o folosim pe parcursul întregii lucrări este una eco-sistemică.

O teorie eco-sistemică a organizaţiilor internaţionale îşi propune să demonstreze cum realităţile internaţionale şi globale îşi au propria identitate diferită de cea a statelor naţionale, tară însă a rivaliza cu acestea. Organizaţiile iternaţionale ale secolului XXI trebuie să răspundă unor noi provocări: lobalizarea, multiculturalismul, decalajele politice, economice, etc., securitatea, mediul, drepturile omului. în aceste circumstanţe istorice, subscriem Jeii că un model democratic cosmopolit ce presupune o politică a recuoaşterii într-o cultură a recunoaşterii, la nivel local, statal, regional, Tternaţional, global ar putea constitui o soluţie rezonabilă de coexistenţă mană în diversitate culturală. Din aceste motive, considerăm că provocărilor ce vin dinspre complexitatea socială şi politică nu li s-ar putea ăspunde, în planul cunoaşterii şi cercetării ştiinţifice, decât prin elaborarea inor concepte şi teorii cât mai flexibile, comprehensive şi anticipatoare.

Sibliografie

Ubrow, M., Anheier, H. 2006. „Violence and the Possibility of Global Civility" In *Global Civil Society 2006/1,* H. Anheier, M. Kaldor, M. Glasius (eds.), 1-16. Londra: Sage.

Archibugi, D. 1998. „Principles of Cosmopolitan Democracy". In *Re-imagining Political Community. Studies in Cosmopolitan Democracy*, D. Archibugi, D. Held, M. Kohler (eds.), 198-230. Cambridge: Polity Press.

Archibugi, D. 2004. „Cosmopolitan Democracy and Its Critics: A Review". *European Journal of International Relations* 10(3): 437-73.

\rchibugi, D., Howells J., Michie, J. (eds.) 2003. *Innovation Policy in a Global Economy.* Cambridge: Cambridge University Press.

Baker, G. 2002. *Civil Society and Democratic Theory. Alternative Voices.* Londra : Routledge.

Barber, B. 1996. *Djihad versus McWorld. Mondialisation et Integrisme contre la Democratie.* Paris: Hachette.

Barkin, J.S. 2006. *International Organization: Theories and Institutions.* New York: Palgrave Macmillan.

Bauer, A., Raufer, X. 2009. *La Face Noire de la Mondialisation.* Paris: CNRS Editions.

Bienen, D., Rittberger, V., Wagner, W. 1998. „Democracy in the United Nations System: Cosmopolitan and Communitarian Principles". In *Re-imagining Political Community. Studies in Cosmopolitan Democracy*, D. Archibugi, D. Held, M. Kohler (eds.), 287-308. Cambridge: Polity Press.

Bobbio, N. 1995. „Democracy and the International System". In *Cosmopolitan Democracy : an Agenda for a New World Order*, D. Archibugi, D. Held (ecs.), 17-41 Cnmhridae ■ Polilv Press

Boutros-Ghali, B. 1992. *An Agenda for Peace. Preventive Diplomacy, Peacemaking and Peace-keeping.* http://www.un.org/Docs/SG/agpeace.html.

Boutros-Ghali, B. 1996. *An Agenda for Democratization.* New York: United Nations Publication, http: //www.un.org,/en/globalissues/democracy/pdfs/ An_agenda_for_democratization[1]. pdf.

Burnell, P. 2006. „Globalising Party Politics in Emerging Democracies". In *Globalising Democracy'. Party Politics in Emerging Democracies,* P. Burnell (ed.), 1-15. Oxon: Routledge.

Calhoun, C. 2007. *Nations Matter. Culture, History, and the Cosmopolitan Dream.* Oxon: Routledge.

Carpinschi, A. 2008. *Cultura recunoaşterii.* I^şi: Editura Fundaţiei Academice AXIS.

Cerny, Ph.G., Menz, G., Soederberg, S. 2005. ^Different Roads to Globalization : Neoliberalism, the Competition State, and Politics in a More Open World". In *Internalizing Globalization: The Rise of Neoliberalism and the Decline of National Varieties of Capitalism,* S. Soederberg, G. Menz, P. Cerny (eds.), 1-30. New York: Palgrave Macmillan.

Chandler, D. 2004. *Constructing Global Civil Society. Morality and Power in International Relations.* Hampshire: Palgr&ve Macmillan.

Clark, J .D. 2008. „Globalization of Civil Society". In *Critical Mass : the Emergence of Global Civil Society,* J.W.St.G. Walker, A.S. Thompson (eds.), 3-24. Waterloo: Wilfrid Laurier University Press.

Dahl, R. 1999. „Can International Organizations be Democratic? A Skeptic's View". In *The Global Transformations Reader. An Introduction to the Globalized Debate,* D. Held, A. McGrew (eds.), 530-42. Cambridge : Polity Press.

Delanty, G. 2009. *The Cosmopolitan Imagination. The Renewal of Critical Social Theory.* Cambridge : Cambridge University Press.

Doyle, M. 1983. „Kant, Liberal Legacies, ant] Foreign Affairs". *Philosophy and Public Affairs* 12(3): 205-35.

Emadi-Coffin, B. 2002. *Rethinking International Organization. Deregulation and Global Governance.* Londra : Routledge.

Etzioni, A. 2004. *From Empire to Community.* New York: Palgrave Macmillan.

Friedman, T. L. 2006. *The World is Flat. The Globalized World in the Twenty-First Century.* New York: Penguin Books.

Frost, M. 2002. *Constituting Human Rights. Global Civil Society and the Society of Democratic States.* Londra: Routledge.

Habermas, J. 1997. „The Public Sphere". In *Contemporary Political Philosophy. An Anthology,* R.E. Goodin, P. Petit (eds.), 105-8. Oxford: Blackwell Publishers.

Hardt, M., Nejtri, A 2002. „Globalization as Empire". In *The Global Transformations HeiKlrr An Introduction to the Globalized Debate,* D. Held, A Me(iinv (eds), 116-9, Cambridge: Polity Press.

Hassner, P. 1998. „Refugees: a Special Case for Cosmopolitan Citizenship". In *Re-imaginig Political Community. Studies in Cosmopolitan* Democracy, D. Archibugi, D. Held, M. Kohler (eds.), 252-72. Cambridge : Polity Press.

Held, D. 2001. „The Transformation of Political Community : Rethinking Democracy in the Context of Globalization". In *Democracy's Edges,* I. Shapiro, C. Hacker-Cordon (eds.), 84-111. Cambridge: Cambridge University Press.

Held, D. 2005. *Un Nouveau Contrat Mondial. Pour une Gouvernance Social--Démocrate.* Paris : Presses de la Fondation Nationale des Sciences Politiques.

Held, D., McGrew, A., Goldblatt, D., Perraton, J. 2002. „Rethinking Globalization". In *The Global Transformations Reader. An Introduction to the Globalized Debate,* D. Held, A. McGrew (eds.), 67-74. Cambridge: Polity Press.

Judge, A. 1977. „International Organization Networks. A Complementary

Perspective". In *International Organizations : A Conceptual Approach,* A.J.R. Groom, P. Taylor (eds.), 381-413. Londra: Frances Pinter.
Judge, A. 1984. „International Organization Networks. A Complementary Perspective". In *Networking to Tensegrity Organization : Collected Papers.* A. Judge, 121-30. Bruxelles: Union of International Associations.
Kaldor, M. 2003. „The Idea of Global Civil Society". *International Affairs* 79(3) : 583-93.
Keane, J. 2003. *Global Civil Society ?* Cambridge: Cambridge University Press.
Koslowski, R. (ed.) 2005. *International Migration and the Globalization of Domestic Politics.* Oxon : Routledge.
Kymlicka, W. 2002. *Contemporary Political Philosophy. An Introduction.* New York : Oxford University Press.
Langhorne, R. 2001. *The Coming Globalization : Its Evolution and Contemporan-Consequences.* New York : Palgrave Macmillan.
Ness, G., Brechim, S. 1988. „Bridging the Gap: International Organizations as Organizations". In *International Organizations* 42(3-): 245-73.
Nootens, G. 2010. *Souveraineté Démocratique, Justice et Mondialisation. Essai sur la Démocratie Libérale et le Cosmopolitisme.* Montreal : Liber.
Ôzsahin, E. 2010. *The International Constraints on Regime Changes. How Globalization Hinders the Prospects for Democratization.* Heidelberg: Verlag für Sozialwissenschaften.
Parekh, B. 2003. „Cosmopolitanism and Global Citizenship". *Review of International Studies* 29: 3-17.
Rosenau, J.N. 2006. *The Study of World Politics. Vol. 2: Globalization and Governance.* Oxon: Routledge.
Rosenberg, J. 2002. „The Problem of Globalization Theory". In *The Global Transformations Reader. An Introduction to the Globalized Debate*, D. Held, A. McGrew (eds.), 92-7. Cambridge: Polity Press.
Sartori, G. 2001. „How Can Free Government Travel ? ". In *The Global Divergence of Democracies,* L.Diamond, M.F. Plattner (eds.), 52-62. Baltimore; The John Hopkins University Press
Scholte, J. A. 2000. *Globalization. A Critical Introduction.* New York : St. Martin's Press.
Scholte, J.A. 2006. „Political Partie and the Démocratisation of Globalisation". In *Globalising Democracy. Party Politics in Emerging Democracies,* P. Burnell (ed.), 46-68. Oxon : Routledge.
Steger, M B. 2003. *Globalization. A Very*; *Short Introduction.* Oxford: Oxford University Press.
Stiglitz, J. 2007. *Making Globalization Work.* New York: Penguin Books.
Taylor, C. 1994. „The Politics of Recognition". In *Multicultiralism : Examining the Politics of Recognition,* A. Gutmann (ed.), 25-74. Princeton: Princeton University Press.
Taylor, P. 2002. „Relocating the Demos?". In *Transnational Democracy. Political Spaces and Border Crossings,* J. Anderson (ed.), 236-44. Londra : Routledge.
Waltz, K. 1979. *Theory of International Politics.* Reading: Addison-Wesley Publishing Co.
Walzer, M. 1994. *Thick and Thin : Moral Argument at Home and Abroad.* Notre Dame : University of Notre Dame Press.
Walzer. M. 2006. *Guerres Justes et Injustes.* Paris: Gallimard.
Waters, M. 2001. *Globalization.* New York: Routledge.
Weiss, L. 1998. *The Myth of the Powerless State : Governing the Economy in a Global Era.* New York: Cornell University Press.

COLLEGIUM

Ştiinţe politice

au apărut:

Vladimir Tismăneanu - *Mizeria utopiei. Criza ideologiei marxiste în Europa răsăriteană*

A Unu M ung iu Pippidi (coord.) - *Doctrine politice. Concepte universale şi realităţi româneşti*

Aurt'lliin Crăiuţu - *Elogiul libertăţii. Studii de filosofic politică*

(iltivmii Sartori - *Teoria democraţiei reinterpretată*

Aililnu Paul lliescu, Emanuel Mihail Socaciu (coord.) - *Fundamentele gândirii politice moderne. Antologie comentată*

li-icnce Hali, Richard Dagger - *Ideologii politice şi idealul democratic*

I MVinia Betea - *Psihologie politică. Individ, lider, mulţime în regimul comunist*

('liantul Millon-Delsol - *Ideile politice ale secolului XX*

Knhert E. Goodin, Hans-Dieter Klingemann (coord.) - *Manual de ştiinţă politică*

litaii Stanomir - *Libertate, lege şi drept. O istorie a constituţionalismului românesc*

Aurtlian Crăiuţu - *Elogiul moderaţiei*

Adrian Miroiu - *Fundamentele politicii. I. Preferinţe şi alegeri colective*

Domenico Fisichella - *Ştiinţa politică. Probleme, concepte, teorii*

Adrian Miroiu - *Fundamentele politicii. II. Raţionalitate şi acţiune colectivă*

Vladimir Tismăneanu - *Reinventarea politicului. Europa Răsăriteană de la Stalin la /lavei* **(ediţia a II-a)**

leim Grugel - *Democratizarea. O introducere critică*

Olivier Nay - *Istoria ideilor politice*

Adrian Miroiu - *Introducere în ftlosofta politică. Teme clasice*

Cristian Preda - *Introducere în ştiinţa politică*

Michael G. Roskin, Robert L. Cord, James A. Medeiros, Walter S. Jones - *Ştiinţa politică. 0 introducere*

Anton Carpinschi, Diana Mărgărit - *Organizaţii internaţionale*

în pregătire:

I .con P. Baradat - *Ideologiile politice*

*** în luna iulie 2011 este aşteptată proclamarea independenţei Sudanului de Sud şi aderarea noului stat la Uniunea Africană.**

**** în luna aprilie 2011 , Madagascar şi Côte d'Ivoire se aflau în situaţia de suspendare a exercităţii drepturilor din considerente de politică internă, iar Eritreea era auto-suspendlaiă** *tir fm lt>,* **din i nu/n divergenţelor cu UA pe marginea situaţiei din Somalia. Totuşi, evoluţiile irienU ingenui posibilitatea unei reluări a activităţii normale în**